

การถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พัฒน์

ปริญญานิพนธ์

ของ

อุบลนภา อินพลอย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

พฤษภาคม 2551

การถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พัฒน์

ปริญญาานิพนธ์

ของ

อุบลนภา อินพลอย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

พฤษภาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พัฒน์

บทคัดย่อ

ของ

อุบลนภา อินพลอย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย

พฤษภาคม 2551

อุบลนภา อินพลอย. (2551). การถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์. ปรินิพนธ์
ศศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะ
กรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ คู่ทวีกุล, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาณุพงศ์
อุดมศิลป์.

ปรินิพนธ์เรื่องการถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ
ศึกษาภาพสะท้อน วิธีการนำเสนอ และจุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีต ในบทกวีชุด “บ้านแม่น้ำ”,
“พันธุ์เพลงน้ำ” และ “แม่น้ำรำลึก” เรื่องสั้นชุด “ชีวิตลุ่มหาอันใด” และนวนิยายเรื่อง “นักปั้น
น้ำ” ผลการศึกษาพบว่า ภาพสะท้อนการถวิลหาอดีตทั้งของผู้เขียนและของตัวละคร เป็นการย้อน
รำลึกถึงสภาพภูมิประเทศและวิถีชีวิตของคนชนบทแบบดั้งเดิม ผู้เขียนนำเสนอภาพสะท้อนดังกล่าว
ด้วยมุมมองในการเล่าเรื่องและการใช้ภาษา โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ 3 ประการ คือ ชี้ให้ผู้อ่าน
ตระหนักถึงคุณค่าของวิถีชีวิตในอดีต การนำปรัชญาชีวิตของคนในอดีตมาประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิต
สมัยใหม่ และการนำภาพชีวิตที่มีความสุขและประทับใจในอดีตมาหล่อประโลมให้กำลังใจยืนหยัด
ต่อสู้กับอุปสรรคของการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน ภาพสะท้อน วิธีการนำเสนอ และจุดมุ่งหมาย
ในการถวิลหาอดีต ทำให้งานประพันธ์ของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ เป็นวรรณกรรมถวิลหาอดีตซึ่งเน้น
อารมณ์และจินตนาการแบบย้อนรำลึกภาพอดีตที่โดดเด่นที่สุดในวรรณกรรมไทยร่วมสมัย

NOSTALGIA IN REWAT PANPIPAT'S LITERARY WORKS

AN ABSTRACT

BY

OUBONNAPA INPLOY

Presented in Partial Fulfillment of the Requirement for the
Master of Art Degree in Thai
at Srinakharinwirot University

May 2008

Oubonnapa Inploy. (2008). *Nostalgia in Rewat Panpipat 's Literary Works*. M.A.

Thesis (Thai). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisory Committee: Assistant Professor Somkiat Khuthaweekul and Assistant Professor Panupong Udomsin.

The research aimed at analyzing Rewat Panpipat 's literary works to find reflections, presentation methods, and nostalgia as presented in the poems "*Bann - Mae - Nam (The River House)*", "*Pan - Fon - Plang - Nam (One Thousand Rain, Water Songs)*", "*Mae - Nam - Rum - Luak (River Memoir)*" and in the short story "*Chee - Wit - Sum - Ma - Ha - Un - Dai (what 's the Purpose of Life)*" and the novel "*Nuk - Pun - Nam (The Water Molder)*." The research results revealed that the nostalgic reflections as presented by the author and characters were mostly involved with local landscape and countryside traditional ways of life. Such reflections were presented from the narrative point of views and linguistic devices with three main objectives : to raise the audience 's awareness of the value of the traditional ways of life, to suggest ways to apply the traditional philosophy with the modern way of living, and finally to use the pleasant and impressive nostalgia as a means to support people struggling in current ways of living. The reflections, presentation methods and nostalgic objectives make Rewat Panpipat 's literary works as the standout contemporary nostalgic Thai literature.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พัฒน์
ของ
อุบลนภา อินพลอย

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ คู่ทวีกุล)

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุษณา กาญจนทัต)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ คู่ทวีกุล)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์)

.....กรรมการ
(อาจารย์พรธาดา สุวัธนวิช)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ คู่ทวีกุล ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้เป็นแรงบันดาลใจ จุดประกายความคิดในด้านการศึกษารรณกรรม และส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดปริญญานิพนธ์นี้ขึ้นมาได้ ตลอดจนช่วยชี้แนะแนวทางให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าแก่ผู้วิจัย และที่สำคัญให้ความเชื่อมั่นกับผู้วิจัยซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถสร้างสรรค์งานวิจัยได้เป็นผลสำเร็จในที่สุด ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ แง่คิดที่เป็นประโยชน์ และให้ความเมตตาปรารถนาดีแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ทั้งสองเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุษณา กาญจนทัต และอาจารย์พรธาดา สุวัธนวิธ ที่กรุณาตรวจแก้ไขข้อบกพร่องและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคุณคุณไพลิน รุ่งรัตน์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือด้วยการมอบหนังสือวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พัฒน์มาเพื่อใช้ในการศึกษาและทำการวิจัย อีกทั้งยังได้มอบกำลังใจและให้คำแนะนำต่าง ๆ เพื่อเสนอแนะแนวทางอันมีประโยชน์ต่อผู้วิจัยในการนำมาศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ภาณุพงษ์ คงจันทร์ อาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ผู้มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในตัวผู้วิจัยในการทำปริญญานิพนธ์ อีกทั้งยังให้ความช่วยเหลือในเรื่องของข้อมูล แง่คิด คำปรึกษา คำแนะนำ คอยช่วยเหลือแก้ไข และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอ

ขอกราบขอบพระคุณคุณคุณพ่อ คุณแม่ และพี่ชาย ผู้คอยสนับสนุนผู้วิจัยในทุก ๆ ด้าน ให้กำลังใจ ให้ความรัก ความเข้าใจ ความเสียสละอันยิ่งใหญ่ เห็นความสำคัญและให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัยด้วยดีมาตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งคอยดูแลและอยู่เคียงข้างผู้วิจัยเสมอมา

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขออุทิศปริญญานิพนธ์นี้แด่ นายสำรวย อินพลอย คุณพ่อผู้เป็นที่รักและรักข้าพเจ้าเสมอมาอย่างไม่มีเงื่อนไข พร้อมจะเสียสละให้อย่างที่ไม่เคยคิดถึงตัวเอง ผู้วิจัยขอให้คุณพ่อไปสู่อุบัติ หลับให้สบาย และมีความสุขชั่วนิรันดร์

อุบลนภา อินพลอย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการถวิลหาอดีต.....	5
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์.....	7
3 ภาพสะท้อนการถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์.....	10
การถวิลหาอดีตของผู้แต่ง.....	10
การถวิลหาธรรมชาติและสภาพภูมิประเทศในสังคมชนบท.....	11
การถวิลหาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม.....	26
การถวิลหาอดีตของตัวละคร.....	47
ตัวละครเอกคิดถึงชีวิตตนเอง.....	48
ตัวละครรองคิดถึงชีวิตตนเอง.....	54
4 วิธีนำเสนอการถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์.....	61
การใช้มุมมองในการเล่าเรื่อง.....	61
การเล่าอดีตแบบใช้สรรพนามบุรุษที่ 1.....	61
การเล่าอดีตแบบใช้สรรพนามบุรุษที่ 2.....	75
การเล่าอดีตแบบใช้สรรพนามบุรุษที่ 3.....	80
ศิลปะการใช้ภาษา.....	89
การสรรคำ.....	89
การใช้อุปลักษณ์.....	145

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
การใช้สัญลักษณ์.....	148
5 จุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พัฒน์.....	153
ชี้ให้อ่านตระหนักถึงคุณค่าของวิถีชีวิตในอดีต.....	153
นำปรัชญาชีวิตของคนในอดีตมาประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตสมัยใหม่.....	178
ใช้อดีตเพื่อปลอบประโลมและเป็นการกำลังใจ.....	186
6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	198
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	198
อภิปรายผล.....	199
ข้อเสนอแนะ.....	200
บรรณานุกรม.....	202
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	206

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สภาพสังคมไทยในปัจจุบัน เป็นสภาพสังคมอุตสาหกรรมและเป็นยุคที่มีสื่อเทคโนโลยีเจริญรุ่งเรืองอย่างมาก ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว และในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาสังคมไทยได้เกิดความผันผวนทางเศรษฐกิจขึ้น จากปัญหานี้ส่งผลกระทบต่อบุคคลในสังคมให้ต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำอย่างรุนแรง บุคคลในสังคมต้องปรับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ให้สอดคล้องกับภาวะทางเศรษฐกิจที่ผันผวนอยู่บ่อยครั้ง จนบางครั้งเกิดความไม่แน่ใจในความเป็นตัวของตัวเองและสภาพสังคม บุคคลจำนวนมากยอมผันชีวิตไปอยู่ในสังคมชนบทท่ามกลางธรรมชาติและวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ตนเคยอยู่อาศัยมาแต่ในอดีต พฤติกรรมดังกล่าวกลายเป็นกระแสนิยมที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและมักมีผู้คนกล่าวถึงมากมาย คือ กระแสการถวิลหาอดีต

การถวิลหาอดีตหรือโนสตัลเจีย (Nostalgia) มีรากศัพท์มาจากคำว่า “nostos” ในภาษากรีก แปลว่า การกลับบ้าน รวมกับคำในภาษาละตินว่า “-algia” หมายถึง ความเจ็บปวด ที่นักวิชาการทางมานุษยวิทยาได้ให้ความหมายว่า เป็นวิธีการมองย้อนอดีตที่ยึดโยงระหว่างชีวิตในช่วงขณะปัจจุบันกับประสบการณ์แห่งอดีตที่เลียดับ เป็นรูปแบบของการรับรู้ความจริงอย่างหนึ่งที่ช่วยให้เราได้คิดใคร่ครวญหรือทำความเข้าใจอดีตที่ผ่านมาไปแล้ว โดยการนำมาครุ่นคิดใคร่ครวญใหม่ อาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า เป็นการจินตนาการถึงโลกที่เราได้สูญเสียไปแล้วของปัจเจกบุคคลที่เคยมีประสบการณ์ในอดีต (พัฒนา กิตติอาษา. 2546 : 3) และความหมายตามพจนานุกรมอังกฤษ - ไทย สรุปว่าการถวิลหาอดีตหมายถึง การครุ่นคิดอยากให้กลับมาซึ่งประสบการณ์ สิ่งของ หรือ ความคุ้นเคยในอดีต (พจนานุกรมอังกฤษ - ไทย. 2541 : 590)

ปัจจุบันมีการนำคำนี้มาใช้ในความหมายแสดงสภาวะอาการและความรู้สึกของคน ที่รู้สึกอ่อนไหวและถวิลหาบรรยากาศหรือความคุ้นเคยแบบในอดีต รวมถึงความเศร้าซึมที่เกิดขึ้นเมื่อรำลึกถึงความทรงจำในอดีต (วุฒิชัย ฤๅษณะประกฤษฏี. 2548 : 64-65) แต่อย่างไรก็ตามในชีวิตประจำวันของคนเรานี้คงไม่มีผู้ใดได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงกับความซึมเศร้าในการนึกถึงอดีต เพราะการถวิลหาอดีตนี้ได้กลายมาเป็นกระแสที่เคลื่อนไหวเข้ามาครอบคลุมสังคมไทย และได้แทรกซึมเป็นส่วนหนึ่งอยู่ในการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม กระแสการถวิลหาอดีตนี้สามารถปรับสภาพให้สอดคล้องกับส่วนอื่น ๆ ของสังคมปัจจุบันได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสามารถดำเนินควบคู่ไปกับกระแสของความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีได้โดยที่คนในสังคมแทบจะไม่ได้สังเกต ซึ่งจะเห็นได้จากผลงานต่าง ๆ มากมายที่ปรากฏในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นผลงานทางด้านประวัติศาสตร์ ปรัชญา

ภาพยนตร์ ดนตรี แฟชั่น การแสดงละครย้อนยุค ร้านขายกาแฟโบราณ ผ้าทอลายโบราณ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น ผลงานเหล่านี้ล้วนมีอาการถวิลหาอดีตสอดแทรกอยู่

ในวรรณกรรมก็เช่นเดียวกัน ที่สามารถสะท้อนเรื่องราวอันเกี่ยวข้องกับการถวิลหาอดีต เพราะผู้แต่งมักกล่าวถึงเรื่องราวของตนในอดีต ตลอดจนพื้นเพถิ่นอาศัยของตนตั้งแต่เยาว์วัย ซึ่งการเสนอภาพสะท้อนด้านการถวิลหาอดีตในวรรณกรรมตะวันตกมีมาช้านานแล้ว แต่ทางด้านวรรณกรรมไทยในอดีตไม่ค่อยมีงานประพันธ์แนวนี้มากนัก อาจเป็นเพราะในสมัยก่อนบุคคลในสังคมไทยยังไม่ได้รับผลกระทบและแรงกดดันจากปัญหาทางเศรษฐกิจที่รุนแรง กระแสการถวิลหาอดีตจึงมิได้มีมากมายเหมือนเช่นปัจจุบัน แต่ในสังคมปัจจุบันงานเขียนล้วนกล่าวถึงกระแสการถวิลหาอดีตเป็นส่วนใหญ่ ดังเช่นในงานเขียนของไพฑูรย์ ธัญญา เรื่อง “โอบยบินสู่วัยเยาว์” อรุดา โควินท์ ในเรื่อง “ลูกสาวของดอกไม้” กนกพงศ์ สงสมพันธุ์ ในเรื่อง “บ้านเกิด” โชคชัย บัณฑิต ในเรื่อง “บ้านเก่า” ไพวรินทร์ ขาวงาม ในเรื่อง “ม้าก้านกล้วย” เป็นต้น

ในวรรณกรรมไทยปัจจุบัน งานประพันธ์ที่สะท้อนเรื่องราวเกี่ยวกับการถวิลหาอดีตนั้นมีมาก แต่มีเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นที่ปรากฏอยู่ในผลงานทั้งหมดของนักเขียนแต่ละคน ทำให้ลักษณะการถวิลหาอดีตในงานเขียนไม่โดดเด่นเท่าที่ควร ส่วนงานเขียนทั้งหมดของเรวัตร์ พันธุ์พัฒน์นั้นเป็นผลงานที่สะท้อนให้เห็นถึงการถวิลหาอดีตอย่างชัดเจนโดยมีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เป็นงานที่มีลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัว เพราะเรวัตร์นำเสนอภาพชีวิตในอดีตโดยย้อนรำลึกผ่านเส้นทางที่เคยใช้สัญจร สภาพชีวิตวัยเยาว์ สภาพบ้านเกิด ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่เคยสัมผัสมาในอดีต เช่น ในเรื่องสั้นชุด “ชีวิตลุ่มมะหาอันใด” เรวัตร์นำเสนอเกี่ยวกับสภาพชีวิตความเป็นไปในสังคมอุตสาหกรรมไว้ในเรื่อง “นครรุกขชาติ” เนื้อเรื่องแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างชายหนุ่มกับคนชรา ซึ่งเป็นกรรมกรรับจ้างทำสวนในโรงงานอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง ที่มาพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดความรู้สึกระหว่างกันและกัน อันสะท้อนให้เห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงในชีวิตเมืองกับชนบทและภาพอนาคตอันแสนหดหู่ เรวัตร์ใช้ภาษาในการสร้างสรรค์งานที่ทำให้ผู้อ่านได้เข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของคนพลัดถิ่นที่อยู่มารับจ้างทำงานในเมืองที่ต้องเจอปัญหาความวุ่นวายกับแรงกดดันต่าง ๆ ทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างตัวละครที่ได้แสดงความคิดเห็นต่อสังคมเมืองว่าความเจริญต่าง ๆ ในสังคมเมืองนั้นไม่เคยเกิดขึ้นกับตนเลยจึงเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจขึ้น ดังเช่นบทสนทนาที่ว่า “ในครั้งอดีตเคยเป็นชาวนาปลูกข้าวให้คนเมืองกิน แล้วต่อมาจนปัจจุบันลูกก็ยังตามมาปลูกต้นไม้ให้คนเมืองใช้หายใจอีกนั่นแหละ” ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ทั้งชายหนุ่มและคนชรานั้นต่างปรารถนาอยากกลับไปดำรงชีวิตตามอัตภาพในชนบทหากมีโอกาสในอนาคต เป็นต้น ลักษณะดังกล่าวถือว่าเป็นการถวิลหาอดีตเช่นเดียวกับปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีอยู่มากมาย

การถวิลหาอดีตในวรรณกรรมไทยยังไม่มีผู้ใดศึกษากันอย่างจริงจัง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ในแง่การถวิลหาอดีตในด้านการสะท้อนและจุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีต เพื่อนำความรู้ที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการทำความเข้าใจชีวิตและโลกในปัจจุบันได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถนำสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในอดีตบางแง่มุมมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในสังคมปัจจุบันได้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อน วิธีการนำเสนอ และจุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาวិเคราะห์การถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ จะทำให้เข้าใจอารมณ์ แนวคิดของผู้เขียน ชีวิตของผู้เขียน ชีวิตมนุษย์และสังคมไทยบางแง่มุมได้ชัดเจน อันจะทำให้เห็นและตระหนักถึงคุณค่าทางสังคมในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ รวมทั้งทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับผู้เขียนและความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาจากวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ที่พิมพ์รวมเล่มแล้วมี 3 ประเภท จำนวน 5 เล่มดังนี้

ประเภทรวมบทกวีจำนวน 3 เล่ม คือ

1. บ้านแม่น้ำ (ปีพ.ศ. 2538)
2. พันฝนเพลงน้ำ (ปีพ.ศ. 2544)
3. แม่น้ำรำลึก (ปีพ.ศ. 2547)

ประเภทนวนิยาย จำนวน 1 เล่ม คือ

นักปั้นน้ำ (ปีพ.ศ. 2546)

ประเภทรวมเรื่องสั้น จำนวน 1 เล่ม คือ

ชีวิตล้ามะหาอันใด (ปีพ.ศ. 2545)

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปรากฏการณ์การถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ มีลำดับขั้นตอนของการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. ขั้นรวบรวมและศึกษาข้อมูล

ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการถวิลหาอดีต

ศึกษาวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ ตามขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ มีดังนี้

2.1 วิเคราะห์ภาพสะท้อนการถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์

2.2 วิเคราะห์วิธีการนำเสนอการถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์

2.3 วิเคราะห์จุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์

3. เสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แบ่งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการถวิลหาอดีต
2. เอกสารที่เกี่ยวกับวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พัฒน์

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการถวิลหาอดีต

1.1 เอกสารที่เกี่ยวกับการถวิลหาอดีต

พัฒนา กิตติอาษา (2546 : 3) กล่าวว่า การโหยหาหรือถวิลหาอดีต (nostalgia) เป็นวิธีมองโลก หรือวิธีการให้ความหมายแก่ประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์อย่างหนึ่ง โดยเน้นความสำคัญของการจินตนาการและอารมณ์ความรู้สึกของผู้คนในปัจจุบันขณะที่มีต่ออดีตที่ผ่านมาไปแล้ว

มุกหอม วงษ์เทศ (2547 : 74 – 77) ให้ความเห็นว่าการโหยหาอดีตเป็นอารมณ์ความรู้สึกทั่ว ๆ ไปของมนุษย์ที่อยู่ในยุคที่มีความเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ความพิเศษของการโหยหาอดีตในปัจจุบันมักจะอยู่ในรูปของการ “kitschification” อารมณ์โหยหาอดีต การทำให้ nostalgia ถูก kitschified คือ การจับเอาประสบการณ์อันหลากหลายในอดีตมาขยำ คั้น เค้น สกัด ให้อยู่ในแพคเกจสำเร็จรูปที่ปลูกเร้าอารมณ์แบบหนึ่ง แล้วนำเสนอหรือ “ขาย” ว่า นี่คือการประสบการณ์ในอดีตอัน “แท้จริง” ที่ทำให้ผู้เสพมีอารมณ์ร่วมอย่างพุ่มพวยในอดีตที่พวกเขาไม่ได้เคยมีประสบการณ์จริง ๆ (kitsch คือการเสแสร้งที่จะทำลาย ยั่วล้อ หรือทำลายอย่างหิวหว่า แต่ทำได้อย่างเทียม ๆ ไร้ชั้นเชิงทางศิลปะและรสนิยม)

กุลธิดา สามะพุทธิ (2547 : ออนไลน์) กล่าวว่า คนในโลกสมัยใหม่ โดยเฉพาะที่อยู่ตามเมืองใหญ่ ๆ มักจะมีอาการบางอย่างที่เรียกว่า “การโหยหาอดีต” (nostalgia) มันเป็นความหงอยเหงาทุกข์ทรมาน เพราะคิดถึงบ้านเดิม โหยหาอดีตที่ไม่มีวันหวนคืนมา ซึ่งบางครั้งไม่ได้เกิดกับใครคนใดคนหนึ่ง แต่เกิดขึ้นกับทั้งสังคม

ธัญญา สังขพันธานนท์ (2547 : 2 – 3) กล่าวไว้ว่า อารมณ์ถวิลหาอดีตหรือการโหยหาอดีต (nostalgia) ในความหมายของนักมานุษยวิทยายุคหลังสมัยใหม่ คือ วิธีการมองย้อนอดีตที่ยึดโยงระหว่างชีวิตในช่วงขณะปัจจุบันกับประสบการณ์แห่งอดีตที่เคยลิ้ม เป็นรูปแบบของการรับรู้ความจริงอย่างหนึ่งที่ช่วยให้เราได้คิดใคร่ครวญหรือทำความเข้าใจอดีตที่ผ่านมาไปแล้ว โดยการนำมาครุ่นคิดใคร่ครวญใหม่ เราอาจกล่าวได้อีกอย่างว่า นี่คือการจินตนาการถึงโลกที่เราได้สูญเสียไปแล้วของปัจเจกบุคคลที่เคยมีประสบการณ์ในอดีต

วุฒิชัย กฤษณะประกรกิจ (2548 : 69 – 71) กล่าวไว้ว่า สำหรับพวกถวิลหาอดีต โลกรอบตัวคือสิ่งแปลกปลอม เขาไม่ใช่เป็นสิ่งที่แปลกปลอมที่หลุดเข้ามาในสังคม แต่ทั้งสังคมนั้นที่ดูแปลกปลอมสำหรับเขา โดยเฉพาะสังคมเมืองใหญ่ที่อะไรต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว เร็วจนสร้างความรู้สึกแปลกแยกให้แก่ผู้คนในสังคมโลก ทำให้ผู้คนยิ่งรู้สึกว่าชีวิตขาดความมั่นคง เมื่อเวลาผ่านไปสิ่งต่าง ๆ ในสังคมยังเกิดความสับสนวุ่นวายซ้ำซาก ผู้คนจึงพากันเบื่อและผิดหวังกับปัจจุบันจึงพากันหันมาใช้เวลาถวิลหาอดีตเป็นช่องทางเพื่อย้อนกลับไปหาความอบอุ่นและมั่นคงในอดีต

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการถวิลหาอดีต

พัทธ์หทัย สุขแสงดาว (2549 : บทคัดย่อ) ศึกษาอารมณ์ถวิลหาอดีตของตัวละครในนวนิยายเรื่องมายแอนโทเนีย (My Antonia) ของวิลลา แคเธอร์ เป็นการนำแนวความคิดและภูมิหลังของปรากฏการณ์ถวิลหาอดีตมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อสำรวจว่าตัวละครใดบ้างที่มีอาการถวิลหาอดีต ผลการศึกษาพบว่า ตัวละครผู้ที่มีอารมณ์ถวิลหาอดีตชัดเจน ได้แก่ Mr. Shimerda, Peter, Pavel, Jim, Antonia รวมไปถึงตัวละครอื่น ๆ ที่ถวิลหาสถานที่ที่มาจากมา และบุคคลอันเป็นที่รัก และการโหยหาอดีตของตัวละครเหล่านี้สามารถสังเกตได้จากอาการคิดถึงบ้าน ความเสื่อมทางร่างกาย การแยกตัวจากสังคม ความเหงา ความเศร้า รวมไปถึงการตาย นอกจากนี้ตัวละครเหล่านี้รู้สึกโหยหาอดีตเนื่องจากประสบกับความเปลี่ยนแปลงและวิกฤติในชีวิต ประสบการณ์ในอดีตที่ฝังลึก ความโดดเดี่ยว การสูญเสีย และสาเหตุเด่นชัดที่ทำให้ตัวละครส่วนใหญ่ในเรื่องเกิดความรู้สึกถวิลหาอดีต ได้แก่ การอพยพย้ายถิ่น

มัวรีน แมคไนท์ (2546 : บทคัดย่อ) เป็นการศึกษานักเขียนแนววรรณกรรมท้องถิ่นที่เขียนในช่วงก่อนหรือระหว่างศตวรรษที่ 20 ที่มีการแสดงให้เห็นถึงการถวิลหาอดีตในงานวรรณกรรม ซึ่งคำว่า “การถวิลหาอดีต” หรือ Nostalgia เป็นคำที่มีความหมายในเชิงที่สื่อถึงการหวนคิดถึงบ้าน (Homesickness) โดยในการศึกษาการถวิลหาอดีตนี้ การถวิลหาอดีตไม่ใช่การครุ่นคิดย้อนกลับไปสู่ออดีตเพียงเท่านั้น แต่เป็นการทบทวนอดีตเพื่อนำมาสู่การแก้ไข การถวิลหาอดีตมีพื้นฐานมาจากการได้รับความเจ็บปวด ซึ่งในสังคมนั้นการถวิลหาอดีตเช่นนี้ อาจเกิดขึ้นได้กับทั้งปัจเจกชนหรือเกิดขึ้นกับสังคมก็ได้เช่นกัน นอกจากนี้นักเขียนวรรณกรรมแนวท้องถิ่นนิยมยังชี้ให้ผู้อ่านเห็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ ที่แสดงให้เห็นว่าเหล่านักเขียนมีความต้องการที่จะฟื้นฟูการถวิลหาอดีตให้กลับขึ้นมาใหม่อีกครั้ง โดยการฟื้นฟูนี้เป็นการนำการถวิลหาอดีตมาช่วยในการเยียวยารักษาจิตใจที่บอบช้ำหรือความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นในสังคม อีกทั้งยังต้องการพัฒนาแนวทางให้เกิดความก้าวหน้าในแนวคิดของการถวิลหาอดีต เพื่อสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในช่วงเวลาปัจจุบันได้ไม่ว่าจะเป็น

ในยุคสมัยใด

เจนนิเฟอร์ คิตินีย์ (1974 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับการถวิลหาอดีตในกวีนิพนธ์อเมริกัน ซึ่งมีนักเขียนที่เขียนในแนวนี้นี้คือ Wordsworth, Emerson, Whitman และ Ezra Pound โดยในงานเขียนของ Wordsworth นั้นเป็นงานเขียนที่แสดงถึงลักษณะการถวิลหาอดีตที่ชัดเจน โดยได้สร้างสรรค์ขึ้นมาจากความทรงจำและค่อนข้างเป็นเรื่องส่วนตัว ดังจะเห็นได้จากใน The Prelude ซึ่งงานเขียนนี้เป็นงานเขียนที่ใช้รูปแบบการเล่าเรื่องด้วยอดีต กล่าวคือ เป็นเรื่องเล่าที่ผู้เขียนได้เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติชีวิตของตนเอง และมีรูปแบบการเล่าเรื่องราวโดยใช้การถวิลหาอดีตที่แสดงให้เห็นความต้องการที่อยากจะย้อนกลับคืนสู่บ้านเกิด เป็นแนวคิดหลักเพื่อใช้ในการดำเนินเรื่องที่นำไปสู่การถวิลหาอดีตในงานเขียน เป็นต้น

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์

ธัญญา สังขพันธานนท์ (2547 : 2) กล่าวว่า ในบทกวีนิพนธ์ชุดแม่น้ำรำลึกของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์นั้น เรวัตร์ใช้เสียงเล่าของผู้เล่าเรื่องที่ไม่ปรากฏตัวตนในหน้ากระดาษขึ้นมา แม้เราจะไม่เห็นตัวตนของผู้เล่าเรื่องในเชิงกายภาพ แต่เราสามารถสำเนียงถึง “เสียงพูด” หรือ “เสียงเล่า” ในหน้ากระดาษได้ว่า เป็นเสียงของใครบางคนที่ย้อนกลับไปมองดูอดีตที่ผ่านมาอย่างอาลัยอาวรณ์และหวนหา แม่น้ำรำลึกจึงเป็นงานเขียนที่ถูกสร้างขึ้นมาจากอารมณ์โหยหาอดีตแทบทั้งสิ้น เห็นได้จากเรื่องราวที่ถูกถ่ายทอดออกมาในบทกวีทั้ง 43 บทนั้นคือ การกลับไปสู่โลกแห่งอดีตและวัยเยาว์ ซึ่งเป็นพื้นที่ของประสบการณ์ในอดีตที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ในรูปแบบของกวีนิพนธ์ และกวีนิพนธ์ชุดแม่น้ำรำลึกนี้ก็ได้ออกถึงอัตลักษณ์และตัวตนของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ได้อย่างชัดเจน

ชาญยุทธ ปะวะวัง (2547 : ออนไลน์) กล่าวว่า ในรวมบทกวีนิพนธ์ชุด “แม่น้ำรำลึก” เป็นการนำเสนอภาพชีวิตในวัยเยาว์ โดยรำลึกผ่านสถานที่ เหตุการณ์ ผู้คน และสรรพสิ่งรอบตัว ซึ่งภาพแต่ละภาพมีเรื่องเล่าที่เรียงร้อยเป็นภาพชีวิตอันหลากหลายมิติ และสื่อให้เห็นว่ามนุษย์ล้วนมีความฝันที่ต้องไขว่คว้า แต่ความหมายที่แท้จริงของชีวิตกลับอยู่ที่ประสบการณ์ในวัยเยาว์อันเป็นพลังหล่อเลี้ยงชีวิตในปัจจุบัน กวีนิพนธ์ชุดนี้มีเนื้อหาที่โหยหาอดีตมากกว่าจะพูดเรื่องในปัจจุบัน เพราะเรวัตร์มองว่าทุกวันนี้สังคมไม่มีสิ่งที่สวยงามมากนัก เรวัตร์รู้สึกภาพในอดีตเป็นเสมือนน้ำทิพย์ที่ใช้หล่อเลี้ยงร่างกายได้ เขาจึงยอมที่จะเป็นคนที่โหยหาอดีตมากกว่า

กิงสุรางค์ (2547 : ออนไลน์) กล่าวว่า งานเขียนของเรวัตร์เป็นงานเขียนที่สามารถย้อนภาพในอดีตวัยเด็กได้อย่างชัดเจนและลงตัว ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวถึง คน สัตว์ สิ่งของ และความทรงจำในอดีตต่าง ๆ เช่น เรื่องของว้าว แมว หมาละเมอ ช่างตัดผม คนขายโอ่งน้ำ ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นภาพจากประสบการณ์ในอดีตซึ่งหาแทบไม่ได้แล้วในปัจจุบัน และเมื่อมองให้ลึกลงไปแล้ว

งานของเรวัตร์ส่วนใหญ่ล้วนแต่เป็นงานที่โหยหาอดีตเสียมากกว่าพูดถึงเรื่องปัจจุบัน ซึ่งเรวัตร์ก็บอกว่า อดีตวัยเยาว์ของเขาเปรียบเสมือนต้นทุนแห่งชีวิตที่จะทำให้เขาดำเนินชีวิตต่อไปได้ ภาพในอดีตเป็นน้ำทิพย์ที่หล่อเลี้ยงเราได้ เรามองเห็นปัจจุบันว่ามันไม่มีภาพอะไรที่จะตรึงตากับมันได้ ก็ยอมเป็นคนโหยหาอดีตดีกว่า

จิตกร บุษบา (2547 : ออนไลน์) กล่าวถึงบทกวีนิพนธ์ชุด “แม่น้ำรำลึก” ไว้ว่า เป็นกวีนิพนธ์ที่นำกลับไปสู่ช่วงวัยเยาว์ ทำให้เราได้เห็นภาพของการรื้อฟื้นความหลัง ซึ่งเป็นส่วนผสมระหว่างภาพที่สร้างมาจากจินตนาการและจากประสบการณ์จริงในชีวิต ผ่านการเขียนที่ใช้รูปแบบของกาพย์และกลอน เป็นการมองย้อนกลับไปสู่โมงยามของวัยเยาว์ หรือกลับไปสืบค้นหารากเหง้าของตนเอง เรื่องราวส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของวัยเยาว์ซึ่งเป็นเรื่องที่เรามักหลงลืม อย่างเช่น เรื่องของประตูบ้าน ใถ่น้ำ แมว ซึ่งเป็นรายละเอียดที่ติดอยู่ในความทรงจำ แล้วมาถึงวันนี้เราได้ย้อนกลับไปมองมัน ทำให้เห็นถึงแง่มุมที่น่าสนใจ ตัวเรื่องจะเป็นการมองย้อนกลับไปบนเส้นทางที่เราเดินมาจากวัยเยาว์ จากบ้านเกิดเมืองนอน จากสิ่งแวดล้อม จากสิ่งเล็กๆ น้อยๆ ที่ได้สัมผัส มาเปรียบเทียบกับปัจจุบันที่สังคมเปลี่ยนไป แล้วหยิบเอามาเป็นปรัชญาเล็กๆ เปรียบเทียบกับชีวิตว่ามันดำเนินมาอย่างไร ซึ่งมีตั้งแต่ประสบการณ์ที่พบเจอในช่วงวัยเด็ก และช่วงที่มาแสวงหาชีวิตในช่วงวัยรุ่นหนุ่ม ๆ กัน ซึ่งจะทำให้คนอ่านจะได้มองเห็นชีวิตตัวเองได้โดยอาศัยแง่มุมส่วนหนึ่งของชีวิตผู้เขียนได้

กุสุมา รัชชเมณี (2547 : 2 – 3) กล่าวถึงบทกวีชุดแม่น้ำรำลึกว่ามีลักษณะของเรื่องสั้นและนวนิยาย ทำให้น่าสนใจน่าติดตามและขมวดเป็นปรัชญาหรือข้อคิดที่ลุ่มลึก บางทีก็มีความมั่งคั่งแทรกไปกับเหตุการณ์ที่พลิกความความหมายของคนอ่านไปด้วย แม่น้ำรำลึกยังมีลีลาการยกกลอนที่เป็นธรรมชาติ มีการใช้คำง่าย ๆ แต่ความนัยนั้นไม่ง่ายเลย มีความลึกซึ้งให้ต้องตีความ มีการใช้สัญลักษณ์ มีการใช้โวหารและจินตภาพ ซึ่งแสดงถึงความมีชั้นเชิงและความมีฝีมือของกวีได้เป็นอย่างดี มีการสร้างบรรยากาศซึ่งมีสีสันของท้องถิ่นซึ่งสำคัญมาก เพราะเขาสามารถใช้คำที่แสดงให้เห็นถึงบรรยากาศและตัวตนของท้องถิ่นอย่างแจ่มชัดและมีความหมาย มีนัยประหวัดถึงขนบเดิม เช่น มีการนำบทกล่อมอย่างจันทร์เอยจันทร์เจ้ามาใช้โดยตีความและสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ หรือมีการนำสำนวนตะวันอ้อมข้าวมาใช้ใหม่ ตลอดจนมีแนวคิดที่ชวนคิด และกุสุมายังให้ความคิดเห็นว่าการที่มีคนส่วนหนึ่งตั้งคำถามว่า การที่กวีไม่พูดถึงสังคม ไม่วิพากษ์วิจารณ์สังคม พูดถึงแต่ตัวเองนั้น เป็นจุดอ่อนหรือไม่ กุสุมาได้ชี้แจงให้เห็นว่า การที่คนคนหนึ่งตระหนักในความเป็นตัวของตัวเองอย่างลึกซึ้ง มองเห็นที่มาของตนเอง ย้อนกลับไปคิดและทบทวนตัวเองจนกระทั่งเข้าใจนั้น นั่นก็คือการสร้างสรรค์สังคมอย่างหนึ่ง คือถ้าหากว่าคนในสังคมได้ทำอย่างชายชราคนนี้ โดยการย้อนกลับไปดูรากเหง้าของตัวเองแล้วทบทวนมันให้เข้าใจก็จะทำให้สังคมที่เป็นอยู่ดีขึ้น

กนก สจิมทอง (2546 : 167) กล่าวไว้ว่า “นักปั้นน้ำ” เป็นผลงานนวนิยายที่หล่อหลอม

จากโมงยามแห่งวัยเยาว์ ความประทับใจในฉากของบ้านเกิด ซึ่งเต็มไปด้วยเรื่องราวสุขและเศร้าของชีวิต เป็นเหมือนท่วงทำนองหนึ่งของบทกวี ภาพเขียนอิมเพรสชันนิสต์ ซึ่งเคลื่อนไหวอย่างงดงาม

ชัยศิริ สมุทวณิช (2545 : 7 – 10) กล่าวถึงผลงานของเรวัตร์ พันธุ์พัฒน์ไว้ว่า เรวัตร์เป็นผู้ใช้ภาษาอย่างมีเสน่ห์และให้ภาพอันงดงามจากการเล่าเรื่อง โดยในแต่ละเรื่องไม่มีการแทงทะลุถึงตอนจบ ที่เขามักคลี่คลายปมจากแก่นของเรื่องได้อย่างมีอารมณ์ความรู้สึกและสะท้อนมุมมองที่ตรงไปตรงมา อีกทั้งยังทิ้งปริศนาของชีวิตไว้ในแต่ละเรื่องได้เป็นอย่างดี การที่เรวัตร์เขียนหนังสือได้ดีและทำให้ผู้อ่านเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องได้ ย่อมเป็นความสามารถพิเศษของเขา เขาใช้ภาษาที่ตรงไปตรงมาไม่ยัดเยียดทางความคิดระหว่างนักเขียนกับผู้อ่าน ซึ่งเป็นวิธีการที่เรวัตร์ใช้สม่ำเสมอ โดยให้ตัวละครนำเรื่องทั้งหมด และด้วยกลวิธีการเขียนเช่นนี้ เขาสร้างมโนภาพด้วยการให้ฉากที่ละเอียดและมีความสมบูรณ์ในการเดินเรื่องตลอด ทำให้การหักมุมจบอย่างไม่จำเป็นที่จะต้องสร้างสรรค์เทคนิคอะไรพิเศษ เรวัตร์มีความสามารถในการวางโครงเรื่องจัดองค์ประกอบในงานเขียนด้วยความมั่นใจ การบรรยายภาพจัดฉากและการวางลีลาตัวละครมีชีวิตและจิตวิญญาณ

นงนภัส ตาปสนันท์ (2545 : 20 – 38) กล่าวไว้ว่า เรวัตร์มีวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ กลวิธีหนึ่งที่พบได้ชัดเจนคือ การกล่าวซ้ำเหมือนกับการกล่าวซ้ำแล้วซ้ำอีกถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นสัญญาณให้ผู้อ่านเกิดความงุนงงว่ามันหมายถึงสิ่งใดกันแน่ ผู้อ่านจะรู้สึกว่ามีอะไรที่ลึกลับแฝงอยู่และเป็นไปในทางที่ไม่ดีนัก จนเกิดอารมณ์กังวลร่วมไปกับตัวละคร เสน่ห์ของวรรณกรรมลักษณะนี้จึงอยู่ที่ความสามารถของนักเขียนในการทิ้งค้างจินตนาการไว้ให้ผู้อ่านด้วยเงื่อนงำของวิธีการเขียน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์การถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พัฒน์ต่อไป

บทที่ 3

ภาพสะท้อนการวิไลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์

การศึกษาการวิไลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์นั้น ผู้วิจัยจะมุ่งศึกษาวิเคราะห์อารมณ์และจินตนาการที่เกี่ยวข้องกับการวิไลหาอดีตที่ปรากฏในวรรณกรรมทั้งหมด เพื่อที่จะได้ว่าในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์นั้นวิไลหาหรือสะท้อนให้เห็นภาพอะไรเป็นสำคัญ โดยจะพิจารณาตามแนวทฤษฎีจินตนิยม (วิทย์ ศิวะศรียานนท์. 2514 : 111) หรือทฤษฎีแนวโรแมนติก (Romanticism) เพราะมีหลักและแนวทางในการพิจารณาที่คล้ายคลึงกัน ที่ให้ความสำคัญต่อจินตนาการและอารมณ์ในวรรณกรรม กล่าวคือ เป็นการใช้จินตนาการที่มีผลต่ออารมณ์และความรู้สึก ด้วยความต้องการที่จะต่อต้านและหลีกเลี่ยงไปจากความเป็นจริงอันไม่พึงปรารถนา เช่นการใช้ชีวิตภายใต้ความกดดันในสังคมเมืองหรือสังคมทุนนิยม ซึ่งการหลีกเลี่ยงในที่นี้จะเป็นการหนีด้านความคิด อย่างเช่น การให้ความสำคัญกับสิ่งต่าง ๆ ในอดีตมากกว่าปัจจุบัน มีความหลงใหลธรรมชาติอย่างเต็มคำ และชื่นชอบชีวิตในสังคมชนบท เป็นต้น ซึ่งแนวทางการพิจารณาเช่นนี้ จะเป็นประโยชน์และเอื้อต่อการศึกษาภาพสะท้อนการวิไลหาอดีตที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เนื่องจากการวิไลหาอดีตเป็นแนวคิดที่บุคคลกลุ่มหนึ่งสร้างขึ้นมา เพื่อรองรับความคิดสวຍงามในแบบโรแมนติกที่ตนหลงใหลและมีความสนใจในอดีตอย่างจริงจัง (พัฒนา กิตติอาษา. 2546 : 35) อีกทั้งยังมีส่วนช่วยให้เห็นถึงภาพสะท้อนของการวิไลหาอดีตที่ปรากฏในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ด้วย เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยจึงจำแนกการวิไลหาอดีตออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การวิไลหาอดีตของผู้แต่งและการวิไลหาอดีตของตัวละคร

1. การวิไลหาอดีตของผู้แต่ง

ตามที่ทฤษฎีโรแมนติกหรือทฤษฎีจินตนิยม กล่าวว่า คนจำพวกโรแมนติกเป็นพวกที่ต้องการหนีชีวิตในสังคมเมืองหรือสังคมทุนนิยมที่มีแต่ความอยู่ดีศรีธรรม คนจำพวกนี้รักอิสระ มีความเป็นปัจเจก ชอบความเป็นธรรมชาติและความเป็นชนบทมากกว่าสังคมเมือง อีกทั้งยังมีความสนใจเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอดีตด้วย (วิทย์ ศิวะศรียานนท์. 2544 : 159 – 160) คำกล่าวนี้นี้มีความคล้ายคลึงและสัมพันธ์กันกับการวิไลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิไลหาอดีตของผู้แต่ง เพราะการวิไลหาอดีตที่ปรากฏในวรรณกรรมนี้เป็นอารมณ์ที่ก่อเกิดขึ้นมาจากความไม่พอใจและเบื่อหน่ายในสังคมปัจจุบันเช่นกัน เนื่องจากเห็นความเลวทรามและความบกพร่องของระบบทุนนิยม ที่ครอบงำและสร้างความเสียหายให้กับผู้คนในสังคมเมือง ดังนั้นพวกเขาจึงหันไปให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับอดีตมากกว่าปัจจุบัน อีกทั้งยังหลงใหลธรรมชาติและรัก

ชีวิตในสังคมชนบทมากกว่าสังคมเมือง ซึ่งลักษณะเหล่านี้ปรากฏชัดเจนในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พัฒน์ อย่างไรก็ตาม ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยมุ่งกล่าวถึงภาพสะท้อนการถวิลหาอดีตหรือภาพอดีตอันเป็นสิ่งที่ผู้แต่งถวิลหาเป็นสำคัญ ส่วนด้านสังคมนั้นเป็นเพียงปัจจัยที่ก่อให้เกิดอารมณ์การถวิลหาอดีตขึ้นเท่านั้น โดยศึกษาในบทกวีชุด “บ้านแม่น้ำ”, “พื้นฝนเพลงน้ำ”, และ “แม่น้ำรำลึก” เพราะเป็นงานวรรณกรรมที่ถ่ายทอดเรื่องราวอันกลั่นกรองมาจากส่วนหนึ่งของประสบการณ์ อารมณ์ และความรู้สึกของผู้แต่งโดยตรง ดังนั้นในการศึกษาจะพิจารณาถึงอารมณ์ถวิลหาอดีตของผู้แต่งและการจินตนาการในรูปแบบของการย้อนรำลึกถึงภาพอดีต ที่สะท้อนสภาพภูมิประเทศและวิถีชีวิตของคนชนบทแบบดั้งเดิม ดังนี้

1.1 การถวิลหาธรรมชาติและสภาพภูมิประเทศในสังคมชนบท

ธรรมชาติและสภาพภูมิประเทศในสังคมชนบทอันเป็นส่วนหนึ่งของบ้านเกิด เป็นสิ่งหนึ่งที่คุณแต่งกล่าวถึงมากที่สุด เนื่องจากว่าด้วยสภาพปัจจุบันที่มีการรุกคืบเข้ามาของสังคมเมืองหรือการครอบงำของระบบทุนนิยม ทำให้ธรรมชาติและสภาพภูมิประเทศต่าง ๆ ในสังคมชนบทเปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นเหตุทำให้ผู้แต่งเกิดความรู้สึกคิดถึงความสุขงามในอดีต อย่างเช่น ความงามที่เรียบง่าย ความเป็นสามัญและธรรมดา ทั้งของบ้านเกิด ป่าเขา ดอกไม้ใบหญ้า มวลหมู่แมลงและสัตว์ต่าง ๆ เป็นต้น โดยภาพอดีตที่ถวิลหานี้จะเป็นความทรงจำที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ชีวิตในวัยเด็กของผู้แต่งที่เป็นคนชนบท จนเกิดเป็นความหลงใหลผูกพันอยู่กับธรรมชาติและสภาพภูมิประเทศของบ้านเกิดในช่วงเวลานั้น ที่สิ่งต่าง ๆ ยังคงความสมบูรณ์และบริสุทธิ์อยู่ ซึ่งจากความรู้สึกนี้เป็นลักษณะที่บ่งบอกถึงอารมณ์แบบโรแมนติกที่มีความรัก ความชื่นชม ความศรัทธา และหลงใหลในธรรมชาติภายนอกอย่างเต็มดำนั่นเอง (เถลิง พันธุ์เถลิงอมร. 2541 : 344)

ในบทกวี “คือลำนำคำ – เข้า, ดาว – แดดฉาย” ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการหวนคิดถึงคติที่ได้จากการสร้างการเรียนรู้ในวัยเด็ก ที่ได้สัมผัสและเติบโตมาท่ามกลางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นชนบท ที่มีส่วนช่วยในการหล่อหลอมความเป็นตัวตนของมนุษย์ ด้วยข้อคิดและบทเรียนที่ได้รับนี้ สอนให้มนุษย์รู้จักมีความพยายามอดทนในการใช้ชีวิตที่ต้องต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ นานาที่ต้องเผชิญในอนาคตได้อย่างแข็งแกร่ง ดังนั้น เมื่อวันหนึ่งที่เขาต้องจากบ้านเกิดไปสู่สังคมใหม่ จึงมีความพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตได้ทุกรูปแบบและทุกสถานการณ์ นอกจากนี้แล้ว จากที่กล่าวมาในการย้อนรำลึกนั้น ผู้แต่งแสดงออกซึ่งอารมณ์ถวิลหาที่มีต่อความคิดถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เคยมีอยู่ในอดีตให้เห็นอย่างเด่นชัด เป็นอารมณ์ที่ดื่มด่ำกับภาพชีวิตในวัยเยาว์ที่ประทับใจในธรรมชาติของสังคมชนบท ดังตัวอย่าง

ดูสินนั้นสายน้ำรำเลือนไหล
 ดูสินนั้นเรือระลอกดอกไม้บาน
 ระเริงรำระริกรัวเสียงหัวเราะ
 นกมีรู – เจ้ามีชุดในปรัชญา
 เห็นไหมนั้นลูกนกน้อยค่อยเติบโต
 แต่ละก้าวแต่ละก้าวเจ้าฝากรอย
 เคียงสายน้ำรุ่งอรุณสุนทรีย์
 เคียงบทธรรมแห่งธรรมชาติดล
 ณ ชายฝั่งมือสองก่อกองทราย
 มือก็ก่อก็อกก็กรายไปทุกทิศ
 อาจปราสาททลายครืนเพราะคลื่นน้ำ
 ปีกกระพือ – มือกอบก่ไม่รอช้า

ดูสินนั้นหมอกละไม่ได้ธำรวาน
 อันปลิดพรากจากริมธารละลานตา
 ผสานเสนานักเพลงเปล่งภาษา
 แต่นก – เจ้าเข้าใจคำว้างรังน้อย
 ค่อยค่อยผกค่อยค่อยไผ่ไปค่อยค่อย
 ที่ละนิดทีละน้อยค่อยเติบโต
 เคียงแดดสีดาวสลอนหนาวร้อนฝน
 เคียงถ้อยคำถ้อยคนเคียงคันคิด
 และปีกสองมันหมายในดวงจิต
 คนนิมิตปราสาททราย – นกวัยฟ้า
 อาจปีกสองดังคำสุ่ฝันหล้า
 เต็มดวงตาดวงใจไม่สะทก

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 11 – 12)

จากการย้อนรำลึกถึงภาพอดีตที่ปรากฏในตัวอย่างข้างต้น เป็นภาพของสายน้ำที่ไหลเอื่อย ภาพของสายหมอกที่ดูนุ่มนวลยามแลมอง ภาพของระลอกคลื่นที่สยงามของกลีบดอกไม้ที่ปลิดปลิวจากต้นลงสู่แม่น้ำ และดังได้แว่วยินเสียงร้องจริง ๆ ของหมู่นกกาที่พากันร้องระงมอยู่ตามทิวไม้ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นภาพในจินตนาการของผู้แต่งที่ย้อนรำลึกถึงอดีตอันเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ชีวิต เนื่องจากผู้แต่งมีความเชื่อและความศรัทธาต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพราะความสำคัญของสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของบทเรียนบริสุทธิ์ที่ช่วยในการสร้างการเรียนรู้และสร้างตัวตนที่แท้จริงให้กับมนุษย์ได้ เป็นต้น

ในบทกวี “**ไฉจักขับขานสมัย**” ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับคนพลัดถิ่นที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่หรือสังคมทุนนิยมได้ จึงย้อนรำลึกถึงลักษณะความเป็นชนบทขึ้นมาด้วยความคิดถึง ดังตัวอย่าง

ปลิดละลือปลิวคว้างร้างถิ่นพัก
 แสงหวานซานชาลาสถานี่
 เพียงทอดฝันวันคว้างทางเถื่อนร้อน
 ฝันพุ่มพฤกษ์ลึกลับไพรพนา
 ถึงความรักเคยมี ณ ที่นั้น
 แล้วทอดร่มห่มลานด้านร้อนรน

ระโยหาความรักหิวศักดิ์ศรี
 ก่อนสู่เมืองกาสิเบียนปีชา
 ฝันถึงดินทุกก้อนทุกต้นกล้า
 ฝันรอยเท้าธรรมดาสามัญชน
 แดกหน่อแนวอนันต์ปั้นดอกผล
 ฝ้าสืบทอดสาวฝันเป็นต้นธาร

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 41)

ข้อความที่ว่า “เพียงทอดฝันวันกว้างทางเดือนร้อน ฝันถึงดินทุกก้อนทุกต้นกล้า ฝันพุ่มพฤกษ์ผลิบาไฟพรพนา ฝันรอยเท้าธรรมดาสามัญชน” การคิดฝันถึงดิน การฝันถึงต้นกล้า หรือการฝันถึงป่าไม้ เป็นจินตนาการของผู้แต่งที่ย้อนรำลึกถึงภาพธรรมชาติและชีวิตในอดีต ที่สื่อถึงอารมณ์อ้างว้างเดียวดายและอ่อนล้ากับการที่ต้องเผชิญกับชีวิตที่วุ่นวายในสังคมเมือง ทำให้ผู้แต่งเกิดความรู้สึกคิดถึงบ้านและคิดถึงสิ่งต่าง ๆ ที่คุ้นเคยในอดีต เพราะยังคงประทับใจในภาพของป่าเขาลำนาไพรหรือท้องทุ่งนา เป็นต้น

บทกวี “**ต้นไม้แห่งชีวิต**” เป็นการจินตนาการถึงภาพความประทับใจในสภาพแวดล้อมของสังคมชนบทในสมัยก่อนเมื่อครั้งที่ยังเยาว์วัย ดังตัวอย่าง

ยังเข้าอยู่, รู้ไหม – ใครไกรซิงช้า	เสียงหัวเราะเริงรำ, สู้ฟ้า – สวรรค์
สองตีนถีบ, เงยหน้า, มือคว้าตะวัน	จักจั่น, จิ้งหรีด – กริดปีกสมทบ
แห่งกระท่อมลอมฟางข้างธารวาง	ใครยังคงฝันค้างไม่ร้างจบ
ซึ่งฝูงไก่อบินถลาจากคาบ	หลังจากจบเพลงขานกังวานไพร
เรามาถึงซึ่งฝั่งได้ฟังว่า-	กู้ลอบไซ้ได้มา-พลาสติกใหม่
เสียงตะโกนก้องกังวานสะท้อนไกล	เสียงถามไถ่ทายทัก-เสียงวกน้ำ
ยังโลกเช้า, เราตื่นมาขึ้นฟ้า	กรุ่นไอดินกลิ่นหญ้า, น้ำฟ้าจ๋า
ยินเสียงเพลงเด็กน้อยร่ำลำนานา	ฝูงผีเสื้อร่ายรำ, ระบายแมลงปอ
แล้วตะวันพรรณรายโปรยปรายพัน	ขับน้ำค้างหมาดชื่นพุ่มใบช่อ
นุ่มละไมละเมียดละเอียดลลอบ	ประดุจทอเส้นไหมในสายธาร

(บ้านแม่ไม้. 2538 : 45 – 46)

จากตัวอย่างเป็นการจินตนาการถึงภาพในอดีตของผู้แต่ง ด้วยอารมณ์ความรู้สึกดีมีค่าและประทับใจในธรรมชาติที่เคยเห็นในวัยเยาว์ ตัวอย่างนี้สะท้อนให้เห็นภาพของเด็กน้อยที่นั่งเล่นซิงช้าอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่แวดล้อมไปด้วยบรรยากาศที่สุขสงบในยามเช้า มีเสียงไก่ขัน จักจั่น และจิ้งหรีดเป็นโลกยามเช้าที่เต็มไปด้วยกลิ่นอายของความเป็นชนบท อย่างเช่น หลังจากน้ำค้างตกในตอนกลางคืน ผู้คนที่ตื่นมาในยามเช้าจะมีโอกาสที่จะได้กลิ่นหอมของไอดินหรือกลิ่นหญ้าที่ยังคงเปียกชุ่มน้ำค้าง ได้เห็นภาพของผีเสื้อและหมู่แมลงปอที่บินไปมา ตัวอย่างนี้จึงสามารถสะท้อนให้ผู้อ่านได้เห็นโลกยามเช้าในอดีตที่ให้ภาพธรรมชาติที่สวยงามและสดชื่น ในยามที่ตะวันกำลังจะขึ้นสู่ท้องฟ้าของรุ่งอรุณวันใหม่

ส่วนในบทวี “ฤดูร้อนแห่งชีวิต” เป็นการแสดงออกถึงการถวิลหาอดีตซึ่งเกิดจากความรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้างและเกิดความรู้สึกแปลกแยกของการใช้ชีวิตในสังคมที่มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงระหว่างอดีตกับปัจจุบัน โดยในอดีตนั้นตนอาศัยอยู่ในชนบท แต่ในปัจจุบันกลับต้องทำงานในสังคมเมืองอันเป็นสังคมใหม่และกว้างใหญ่ ด้วยความแตกต่างนั้นส่งผลให้ผู้แต่งหววนคิดถึงและย้อนรำลึกถึงภาพในอดีตครั้งที่ยังเป็นเด็ก เมื่อยามที่ยังอาศัยอยู่ในชนบทก่อนที่จะเข้ามาทำงานในสังคมเมือง อย่างเช่นที่ปรากฏในตอนที่ได้เล่าเรื่องราวการย้อนรำลึกถึงช่วงเวลาในฤดูร้อนของวัยเยาว์ ดังตัวอย่าง

วูปนั้นพลันรู้-ฤดูร้อน	สายลมอ่อนอ่อน
เกสรดอกไม้, กระไอดิน	
วูปนั้นผ่านไปไฉน	กรวดเกล็ด-เม็ดหิน
กระทบบกระท้งฝั่งธาร	
ยังเข้า, ไก่ขันกังวาน	ดูเหว้าเสียงหวาน
หน้าต่าง, ประตูบ้าน - จิมจำ	
เอี้ยดอาด – ควันไฟชำแรกลำ	แมวร้องเสียงต่ำ
หมาโส่งโส่งเห่าเร้ารัว	
ข้าวหอมพร้อมห่อใบบัว	ปลาอย่างหลายตัว
น้ำพริกผักป่าหญาหวาน	
คล้ายเสียงแห่งแม่กังวาน	คล้ายกิ่งจักรยาน
คล้ายเธอเรียกขานผ่านมา	
ริมรั้ว, สร้อยมะยมพราวตา	ซุ้มดอกเฟื่องฟ้า
ชบาดอกขาว-น้ำค้าง	
รอยดินสีแดงแห่งทาง	ฝุ่นลอยบางบาง
ยังเข้รางซาง, ยังจำ	
ตะแบกร่วงโรยลำน้ำ	เรือดอกไม้่น้ำ
ฝันเข้าถล่ำรำล่ำ	
หรือเธอจักรยานผ่านมา	ไถ่ถามฉันว่า
ตื่นตาหรือยังนั่งฝัน...	
วูปดอกมะขามเทศแพรวพราว	นุ่มนวลชวนฝัน
รักนั้นนุ่มนวลเพียงไหน	
วูปนั้นวันวารผ่านไป	เพียงถอนหายใจ
รู้ความป่วยไข้ในทรวง	
วูปนั้นฉันอยู่ในห้วง	น้ำวน – ถนนหลวง

ในถิ่นทางแยกแปลกตา

สิ้นแม่, ห่อข้าวอย่างปลา

เหวว่าไปเสียทุกคราว

ก็สิ้นประดา

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 49 – 51)

ในตัวอย่างนี้เป็นการจินตนาการถึงภาพในอดีตของผู้แต่งที่ย้อนรำลึกถึงชีวิตในวัยเยาว์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นภาพของชนบทในช่วงหน้าร้อน การถวิลหาอดีตจากบทกวีนี้ผู้แต่งได้ถ่ายทอดอารมณ์ที่เหงาและอ้างว้าง อันเป็นความรู้สึกที่ทำให้คิดถึงภาพในอดีตที่เคยประทับใจ อย่างเช่นภาพของบ้านเกิด บ้านที่มีความเป็นอยู่กันอย่างเรียบง่ายและแวดล้อมไปด้วยธรรมชาติที่เรียบง่ายเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากที่ผู้แต่งกล่าวถึงภาพของ “สร้อยมะยม” ที่ริมรั้ว “ชูดอกเฟื่องฟ้า” “ชบาดอกขาว” หรือ “ดอกมะขามเทศ” รวมถึงถนนหนทางที่เป็นดินลูกรังซึ่งเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชนบทในสมัยก่อน เป็นต้น

หรือในบทกวี “**ความฝันกลับบ้าน**” เป็นเรื่องราวที่ผู้แต่งได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกเกี่ยวกับความที่ไม่พอใจในวิถีชีวิตของคนเมืองที่ต้องตกอยู่ภายใต้ระบบทุนนิยมที่ครอบงำผู้คน จึงได้คิดที่จะกลับไปยังบ้านเกิด ดังตัวอย่าง

รถโดยสารคันเก่า – จากเมืองกรุง

จังหวะรถเรียบเรื่อย – แต่ใจเร้า

ขณะนอกหน้าต่างเริ่มพรางฝน

ถึงบ้านเกิด – แม่น้ำเก่า, ที่จากมา

กำลังมุ่งหน้าไปในทางเก่า

ผ่านขุนเขาเทาทึม, เมฆคร้มฟ้า

ขณะคนฝันถึงคะเนิงหา

หลายวสันต์พรรษา, ที่จากจร

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 51)

จากการหวนคิดถึงบ้านเกิดและการหวนคิดถึงแม่น้ำเก่าดังที่ปรากฏในตัวอย่างข้างต้น เป็นการแสดงให้เห็นถึงการถวิลหาสิ่งต่าง ๆ ที่คุ้นเคยในอดีต อีกทั้งการที่ผู้แต่งได้บรรยายถึงสภาพภูมิประเทศในระหว่างการเดินทางที่ขึ้นรถกลับมาได้ผ่านขุนเขาและป่าไม้ เป็นการจินตนาการถึงธรรมชาติของชนบทผ่านทางสายตาของคนกำลังตื่นเต้นที่จะได้กลับบ้าน โดยที่ในขณะนั้นยังไม่รู้ว่าสิ่งต่าง ๆ ในอดีตจะเปลี่ยนแปลงไปเช่นไรบ้าง อย่างเช่นที่ผู้แต่งกล่าวถึงบ้านเกิดหรือแม่น้ำเก่า เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้คือประสบการณ์ชีวิต ที่เชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้แต่งกับสภาพภูมิประเทศของชนบทบ้านเกิด

ในบทกวี “นกสีน้า” เป็นจินตนาการของผู้แต่งที่ย้อนรำลึกถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันบริสุทธิ์ถึงดงามของท้องถิ่นในชนบท ในการหวนคิดถึงภาพอดีตนี้เป็นการแสดงความโรแมนติคอย่างหนึ่งที่ให้ความสนใจ ชื่นชม และมีความรู้สึกต่อภาพของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่ปรากฏเป็นภาพอดีตนั้นอย่างลึกซึ้ง กล่าวคือ พวกโรแมนติคมักจะชอบชีวิตในชนบทท่ามกลางธรรมชาติ หรืออาจจะนิยมการคิดถึงภาพอดีตที่มีฉากหลังเป็นภูมิประเทศหรือภูมิศาสตร์ที่เป็นธรรมชาติ (เถลิงพันธุ์เถลิงอมร. 2541 : 343) เช่นเดียวกับภาพสะท้อนของการวิไลหาอดีตที่ปรากฏในบทกวีนี้ ซึ่งผู้อ่านจะได้เห็นถึงภาพอดีตอันละเอียดละไมที่ผู้แต่งได้บรรยายและพรรณนาไว้ ด้วยความรู้สึกหลงใหลในความงดงามที่บริสุทธิ์นั้นอย่างเต็มด้า ดังตัวอย่าง

นี่คือบึงน้ำโบราณ	ข้าจดจรัญยาน
ก้าวสู่สะพานชรา	
เงาไม้ – ลายคลื่น, ขึ้นตา	เวียงน้ำ – ทุ่งนา
สีฟ้า – สีน้า, ฤดูหนาว	
ริมบึง – มะกอกดอกขาว	ลำพู – ลมพราว
ขึ้นเขาริม – รางช้าง	
ทอเทาทิเห็น – เส้นทาง	น้ำค้างบอบบาง
พรายพร่างอรุณสุนทรีย์	

(บ้านแม่ไม้. 2538 : 82)

จากการกล่าวถึง “บึงน้ำโบราณ” หรือ “สะพานโบราณ” เป็นการใช้จินตนาการที่ผู้แต่งย้อนรำลึกถึงอดีต ที่แสดงถึงช่วงเวลาที่เคยประทับใจในยามเช้าของฤดูหนาว อย่างเช่น ภาพของริมบึงที่มีต้นมะกอกที่ออกดอกขาว ต้นลำพู เวียงน้ำในท้องทุ่งนา หรือไม่ว่าจะเป็นลายไม้ของสะพาน ภาพของคลื่นน้ำในบึง เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งเล็กๆ น้อย ๆ ในความคิด แต่กลับมีความยั่งยืนในความทรงจำ

บทกวี “ฝนร้อยสาย – ไฟร้อยทรวง” เป็นการใช้จินตนาการของผู้แต่งในการย้อนรำลึกถึงอดีต เพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าและความงามของธรรมชาติและภูมิศาสตร์ในช่วงการมาเยือนของฤดูฝน ที่ได้นำความชุ่มฉ่ำมาสู่หัวใจของคนในชนบท ดังเช่นที่ผู้แต่งได้บรรยายและพรรณนาด้วยความรู้สึกประทับใจและหลงใหลในความงามของช่วงเวลานั้นอย่างเต็มด้า ดังตัวอย่าง

ฉันรู้, ฤดูฝนเธอคนรัก	จะวิ่งฝ่ามาพัก-กระพุ่มสวน
เสียงสดใสทักทายดอกไม้มวล	จนนามไหนขีดข่วนกระโปรงเธอ

ฉันเฝ้ามองอากัป-สดับฟัง	เหมือนวัยเยาว์-ความหลังกำลังเสนอ
ภาพรอยยิ้ม-เสียงหัวเราะไพเราะ, เพื่อ	เหมือนหลับฝันละเมอได้แสงจันทร์
เธอรู้ไหม, ฉันรู้ ฤดูฝน	มากล่อมใจร้านคนมาปรนฝน
มือที่กร้านจอบที่เก่า, เท่าเท่ากัน	แหละ, แมกไม้ของฉันจะงดงาม
เธอเห็นไหม, ฉันเห็นลายเส้นฝน	อันทอหวังถึงทันจนล้นสนาม
ถักดอกไม้ใบฝนทุกหนยาม	แหละ, ติดตามตาใจไปแสนนาน

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 84 – 86)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นจินตนาการที่ย้อนรำลึกถึงอดีต ซึ่งภาพอดีตที่ปรากฏนั้นสะท้อนให้ผู้อ่านเห็นถึงภาพของผู้คนในชนบทที่ต่างเฝ้ารอคอยให้ฤดูฝนมาเยือนเพื่อเริ่มต้นการทำมาหากิน ซึ่งในปัจจุบันการรอคอยเช่นนี้ไม่มีอีกต่อไปแล้ว อย่างไรก็ตาม ภาพอดีตหรือภาพจินตนาการในการถวิลหาอดีตจากตัวอย่างข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าในสังคมชนบทนั้นธรรมชาติกับคนต่างมีความเกี่ยวเนื่องกัน เพราะมนุษย์ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ร่วมกับธรรมชาติ อย่างเช่น การที่ฝนตกเหมือนเป็นการเริ่มต้นฤดูกาลแห่งการทำกรเกษตร เพราะภูมิศาสตร์ในชนบทนั้นมีฝนดินมากมายและผู้คนส่วนใหญ่ก็ทำเกษตรกรรมและต้องอาศัยน้ำเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นเมื่อฝนตกลงมา น้ำฝนได้สร้างความยินดีให้กับทุกคนที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นและมวลหมู่ต้นไม้ทั้งหลายทั้งปวงนั้นด้วย ฉะนั้นการที่ผู้แต่งกล่าวถึงช่วงเวลาในตอนนั้นด้วยความประทับใจ จึงเป็นสิ่งที่น่าสังเกตว่าผู้แต่งมีความชื่นชอบและหลงใหลในชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความที่ว่า “เธอรู้ไหม, ฉันรู้ ฤดูฝน มากล่อมใจร้านคนมาปรนฝน มือที่กร้านจอบที่เก่า, เท่าเท่ากัน แหละ, แมกไม้ของฉันจะงดงาม เธอเห็นไหม, ฉันเห็นลายเส้นฝน อันทอหวังถึงทันจนล้นสนาม ถักดอกไม้ใบฝนทุกหนยาม แหละ, ติดตามตาใจไปแสนนาน” เป็นข้อความที่แสดงถึงความรู้สึกที่ดื่มด่ำ และความรู้สึกที่ลึกซึ้งที่มีต่อธรรมชาติหรือภาพของธรรมชาติในอดีตที่ระลึกถึง ซึ่งเป็นความรู้สึกเปี่ยมล้นไปด้วยความศรัทธาในธรรมชาติของท้องถิ่น

ในบทกวี “กองเกวียนฤดูกาล ณ วิถีสีเทา” เป็นการจินตนาการที่ผู้แต่งย้อนรำลึกถึงภาพธรรมชาติในอดีตด้วยอารมณ์ความรู้สึกที่ดื่มด่ำและประทับใจ เพราะไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ไหนในปัจจุบัน ภาพความหลังยังคงตราตรึงอยู่ในหัวใจเสมอ ดังตัวอย่าง

อิสระ ณ ขบวนทั้งมวลสมัย	อิสระ ณ ใจไหวเพลงหวาน
ทุกละอองทุกดอกทุกหมอกธรา	จะเปล่งหวังกังสดาลทุกฝุ่นดิน
ข้างถนนคนนั้นห่มฝนหนาว	ผกายดอกไม้วาวทุกคราวถวิล
วเนจรกาย – ใจไกลดวงจันทร์	มาหยุดยืนเพลงหญ้าบนม้ายาว
มวลเมฆฟ้ามาไกลจากไหนกัน	ดอกตูมนั้นฝันบ่มถึงลมหนาว

ตาบรรจบสบพรวงน้ำค้างพรราว	เป็นสีชาวเท่าที่จะมีจะเป็น
มิต้องการโลกไกลไปกว่านี้	แม้อล่เกวียนชีวิล้าบากเข็ญ
รอยเกวียนจะแสดงทุกแสงเพ็ญ	หม่นหนาวเย็นทุ่งหญ้าทุกครายาม
ประทับเพื่อจะเลื่อนจะเคลื่อนหาย	สู่แดดอุ่นผืนฟาย – น้ำค้างสนาม
ฉนนียลหญ้างอกดอกไม้งาม	ฉนสัดับรับตามวิญญานตน
จะขานงามตามนี้ตามที่เห็น	ขึ้นแสดงแสงเพ็ญทุกแห่ง – ถนน
แรมแสงแสงดาวทุกก้าวคล	แหงนหน้ายลทุกหนทั่วก้าวกังวาน
	(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 94 – 95)

ตัวอย่างนี้เป็นจินตนาการของผู้แต่งที่กล่าวถึงธรรมชาติในอดีต สังเกตได้จากที่ผู้แต่งได้กล่าวถึง “ดอกไม้” หรือ “เพลงหญ้า” เนื่องจากในปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ความเป็นสิริของธรรมชาติในปัจจุบันจึงเป็นธรรมชาติที่ถูกเสริมสร้างหรือปรุงแต่งไปจนหมดสิ้น ซึ่งผู้แต่งนั้นไม่ยอมให้เป็นเช่นนั้นในปัจจุบันนี้ ผู้แต่งคิดถึงภาพของธรรมชาติในอดีตที่ยังคงบริสุทธิ์และมีความอุดมสมบูรณ์ โดยจากการแสดงออกซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์ในบทกวีสะท้อนความต้องการและความโหยหวนนั้นอย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากในบทกวีที่ผู้แต่งกล่าวถึงเรื่องการเดินทางที่เมื่อต้องจากท้องถิ่นที่แท้จริงของตนเอง สิ่งหนึ่งซึ่งยังคงตรึงอยู่ในจิตใจและความทรงจำนั้นก็คือ ภาพของอดีตที่แสดงถึงความงดงามและความบริสุทธิ์ของธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นในชนบทที่เต็มไปด้วยหมู่แมกไม้ ดอกไม้นานาพันธุ์ และความสดสว่างของฤดูกาล เหมือนเช่นที่ปรากฏให้เห็นในคำกล่าวที่ว่า “ข้างถนนคนนั้นหม่นฝนหนาว ผกายดอกไม้วาวทุกคราวถวิล วเนจรกายใจไกลดวงจันต์ มาหยุดยินเพลงหญ้าบนม้ายาว มวลเมฆฟ้าม่าไกลจากไหนกัน ดอกตูมนั้นฝันบมถึงลมหนาว ตาบรรจบสบพรวงน้ำค้างพรราว เป็นสีชาวเท่าที่จะมีจะเป็น” เป็นต้น ซึ่งจากภาพอดีตที่สะท้อนออกมาให้ผู้อ่านได้เห็นนั้น ยังสามารถแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกของผู้แต่ง ที่ต้องการเพียงแค่ธรรมชาติที่ธรรมดาสามัญเท่านั้น กล่าวคือ เป็นธรรมชาติเกิดขึ้นเองโดยปราศจากการแต่งแต้มใด ๆ ทั้งสิ้น ดังนั้นจากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จึงเป็นการแสดงภาพอดีตที่เกิดมาจากก้นบึ้งของจิตใจที่ถวิลหาในสิ่งที่เคยสัมผัสและคุ้นเคยในอดีต เพราะในสังคมปัจจุบันความบริสุทธิ์ของธรรมชาติที่แท้จริงนั้นแทบไม่มีให้เห็นอีกต่อไปแล้ว

ในทำนองเดียวกันนั้นบทกวี “สร้างสวนฝัน” เป็นภาพเด็กน้อยในจินตนาการของผู้แต่ง สื่อให้เห็นถึงความรักที่มีต่อธรรมชาติ ดังตัวอย่าง

เด็กหญิงเด็กชาย – ในยามเช้า	ทอดฝันวันเสาร์ – กระซิบแผ่ว
เดินเลาะฝั่งแม่น้ำพร้อมหมาแมว	ส่งเสียงเจื้อยแจ้วหัวเราะ – จันรรจกัน

เด็กหญิงออกปากอยากเป็นผีเสื้อ
 อยากโผผกดันงักงันตะวัน
 ในมือถือถุงเมล็ดถือจอบพรว้า
 บอกให้เธอตายหญ้าฉันขุดดิน
 ค่อยค่อยยกจอบน้อยค่อยค่อยขุด
 ถักเส้นหญ้าหาตักแตนวิ่งไล่ตาม
 ขุดตรงนั้นระวังไว้มีไส้เดือน
 ปลอยใบไม้ลอยน้ำแทนลำเรือ

.....
 สวนดอกไม้ชุ่มสดหลังรดน้ำ
 เธอเติบโตเร็วเร็ววันอย่าเนิ่นนาน
 เพื่อจะกลายเป็นสวนของผีเสื้อ
 เด็กชายกางแขนขึ้นโบกบิน
 แล้วนัดหมายรดน้ำทุกเช้าเย็น
 ฉันจะรดไปเรื่อยของเพื่อนพ้อง
 เศษดินในชอกเล็บอยากเก็บไว้
 เพื่อมองดูแล้วเปี่ยมสุขไปทุกครา
 ในหลับฝันของเด็กหญิงและเด็กชาย
 ทั้งบานขึ้นต้นสายดอกไม้บาน

เด็กชายแกล้มเรือกี่ช่างฝัน
 อยากเป็นนั่นเป็นนี่ – มีขนมกิน
 จวบถึงที่หมายตาจะแปลงถิ่น
 หอมกลิ่นดินหญ้าฟ้าสีคราม
 เมื่อเหนื่อยนักพักหยุด – เล่นทายถาม
 เก็บมะขามมะกอกจิ้มพริกเกลือ
 ย่ำตรงนั้นระวังกระเทียมปลูกผีเสื้อ
 ทอฝันไม่รู้เบื่อแม้เหงือพราว

.....
 รอยยิ้มแยมยิ้ม – หัวเราะผสวน
 เสียงเด็กหญิงกระซิบผ่านผืนแผ่นดิน
 แกล้มชมพู่ระเรื่อ – สวนเสร็จสิ้น
 เด็กหญิงได้ยินเสียงท้องร้อง
 เธออย่ามัวเพลินเล่นแต่ขายของ
 หยุดเที่ยงท้องยึงนกและตกปลา
 ทั้งเม็ดเหงื่อผิวเนื้อใหม่แสงแดดจ้า
 ทั้งหมดมาจากที่มีผลงาน
 สวนยามเช้าอวลอายแผ่ไพศาล
 สะดุ้งตื่น – อธิษฐานถึงยามเช้า

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 17 – 18)

จากตัวอย่างเป็นภาพของเด็กหญิงกับเด็กชายที่กำลังเพียรพยายามช่วยกันปลูกต้นไม้และช่วยกันดูแลรักษาไว้เป็นอย่างดี ด้วยความใฝ่ฝันที่ว่าอยากสร้างสวนที่สวยงามเต็มไปด้วยดอกไม้ เพื่อเป็นสวนของผีเสื้อและหมู่แมลงต่าง ๆ ตัวอย่างข้างต้นนี้ผู้แต่งได้สอดแทรกความถวิลหาที่มีต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น อันเป็นธรรมชาติที่เป็นธรรมชาติสามัญสร้างขึ้นด้วยมือของเด็กน้อยผู้อ่อนเยาว์ โดยผ่านภาพของเด็กสองคนที่กำลังดิ้นรนกับความคิดฝันในการสร้างสวนเล็ก ๆ แต่ทว่ากลับด้อยยิ่งใหญ่ในความคิด นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นในคำกล่าวที่ผู้แต่งได้พรรณนาว่า “ในหลับฝันของเด็กหญิงและเด็กชาย สวนยามเช้าอวลอายแผ่ไพศาล ทั้งบานขึ้นต้นสายดอกไม้บาน สะดุ้งตื่นอธิษฐานถึงยามเช้า” เป็นข้อความที่จะทำให้ผู้อ่านได้ใช้จินตนาการมองผ่านความนึกคิดของเด็กที่หวนคิดถึงสวนน้อยของตน ผู้อ่านจะเห็นถึงภาพของสวนยามเช้าที่เต็มไปด้วยดอกไม้บานนานาชนิดและความสวยงามของธรรมชาติ ที่ได้นำพาความสดชื่นและความเบิกบานใจมาสู่มวลมนุษยโลก ซึ่งเป็นสิ่งที่จรรโลงและตราตรึงใจให้จดจำไปนานแสนนาน

ในบทกวี “ขึ้นหยาดเช้า” ผู้แต่งจินตนาการถึงช่วงเวลาในยามเช้าของวันหนึ่ง โดยในบทกวีนี้ผู้แต่งได้พรรณานาถึงธรรมชาติด้วยอารมณ์ที่ดื่มด่ำในความงามของธรรมชาติในชนบทที่มีลักษณะที่สงบเงียบและร่มรื่นสวยงาม สื่อให้เห็นถึงความสุข ความรัก และความชื่นชมในธรรมชาติของผู้แต่งที่ย้อนรำลึกถึงภาพในอดีตที่ประทับใจ ดังตัวอย่าง

ยามเช้า, ได้ยินนกกินปลี	จากซุ้มบานบุรี
ย้ายที่สู่ซุ้มพุ่มชบา	
เปลือกหยอ้อยส่ายชายคา	ภวังค์ – ฟังว่า
กรวดทรายธารารินไหล	
นกน้อยปรากฏ – สดใส	น้ำหวานसानใจ
อ่อนไหวในเช้า – ชาวสวน	
หยาดเช้าหยาดหนาวสั่นวล	ไก่อ้นกระชั้นชวน
ไก่อ้นร่วมขบวนขับขาน	
คว้นแทรกแมกไม้ – บนลาน	ดินสีน้ำตาล
พรวดดอกมะขามหวานละลานตา	
ฉันยังภวังค์เข้าซ้ำซ้ำ	ดื่มทิพย์จิบซา
ปรารถนาภวังค์เข้ายาวนาน	
ทอรักถักจินตนาการ	ท้องทุ่งคั่งธาร
ความรักหอมหวานปานไหน	

(พินฝนเพลงน้ำ. 2544 : 31)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าผู้แต่งบรรยายถึงการนั่งมองดูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในยามเช้าที่สดใสของเช้าวันหนึ่ง ซึ่งเป็นภาพของท้องถื่นในยามเช้าที่มีเสียงไก่อ่านขันบอกเวลาแห่งการเริ่มต้นชีวิตการทำงานในวันใหม่ ภาพของนกนานาชนิดที่เริ่มต้นชีวิตในวันใหม่เช่นเดียวกับมนุษย์และออกมาบินตามดอกไม้ต้นไม้ต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งจากที่กล่าวมาเป็นความโรแมนติกที่แสดงถึงความหลงใหลและดื่มด่ำในธรรมชาติของผู้แต่งอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคำกล่าวที่ว่า “ฉันยังภวังค์เข้าซ้ำซ้ำ ดื่มทิพย์จิบซา ปรารถนาภวังค์เข้ายาวนาน” เป็นการเฝ้ามองดูธรรมชาติอย่างละเอียดและละเอียดละไมที่ตกอยู่ในห้วงอารมณ์ของความสุขในการระลึกถึงอดีตที่ประทับใจ นอกจากนี้ในขณะที่ผู้แต่งกล่าวถึงสิ่งต่าง ๆ ในระหว่างนั้นผู้แต่งก็ทวนคิดถึงภาพธรรมชาติในชนบทด้วยอย่างเช่นที่ปรากฏในข้อความที่ว่า “ทอรักถักจินตนาการ ท้องทุ่งคั่งธาร ความรักหอมหวานปานไหน” จะเห็นได้ว่าเป็นการจินตนาการถึงภาพของท้องทุ่งนาและแม่น้ำลำธารในชนบท หรือในข้อความที่ว่า

“ควันแทรกแมกไม้บนลาน ดินสีน้ำตาล พราวดอกมะขามหวานละลานตา” ซึ่งภาพของควันนั้น อาจจะเกิดจากการหุงหาอาหารหรือการเผาถ่านไม้ ภาพของดินสีน้ำตาล และภาพของดอกมะขาม จากภาพดังกล่าวบ่งบอกได้ถึงลักษณะของสังคมชนบทได้ชัดเจน

เช่นเดียวกันกับในบทกวี “สวนในทรวง” เป็นการบรรยายถึงจินตนาการของผู้แต่งที่ประทับใจในธรรมชาติของชนบทที่เต็มไปด้วยแมกไม้และดอกไม้บานาพันธุ์ จากบทกวีนี้เป็นการย้อนรำลึกถึงภาพอดีตในวัยเยาว์ของผู้แต่งที่แสดงให้เห็นความรักและความซึ้งซมที่มีต่อท้องถิ่นของตน ดังตัวอย่าง

สวนดอกไม้หลังเรือนของเพื่อนสาว	ริมแม่น้ำสีขาว – พรางพราวใส
หมู่เมฆขาวลอยคว้าง, เดินทางไกล	ลมกวัดไกวใบไม้ไหวละเมอ
คล้ายได้ยินลมหายใจของทรายดิน	อันอบอุ่นรยรินสม่ำเสมอ
ก้มลงกอบเกล็ดทราย – ได้ยินเสียงเธอ	จึงพลั้งเผลอโปรยทรายจนพราวตา
เดินลัดเลาะไปสู่ฤดูดอกไม้	ผ่านกันเกราดันใหญ่ให้แหงนหน้า
นกกินปลีอยู่ในกลุ่มพุ่มชบา	น้ำค้างยังค้างคาชุ่มผาเท้า
เสียงเธอแจ่มใสคล้ายเสียงนก	สองแขนกางราวจะผกจะเผลอ
ให้หวนคิดถึงเด็กน้อยในวัยเยาว์	บนเส้นทางที่เราเดินไปโรงเรียน

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 33)

จากคำว่า “สวนดอกไม้” เป็นสวนในจินตนาการของผู้แต่งที่มีหมู่แมกไม้อย่างเช่นต้นกันเกราพันธุ์ไม้โบราณที่อยู่ติดกับริมแม่น้ำ พันธุ์ดอกไม้บางชนิด อย่างเช่น ดอกชบา และนกกินปลี ตัวเล็ก ๆ ที่บินอยู่ตามพุ่มไม้ ซึ่งภาพต่าง ๆ เหล่านี้เป็นภาพที่เกิดจากรูปแบบของการย้อนรำลึกที่ผู้แต่งใช้ประสบการณ์ในอดีตที่คุ้นเคยกับสภาพภูมิประเทศของชนบท มาถ่ายทอดภาพความประทับใจที่ยังคงอยู่ในความทรงจำ

หรือบทกวี “ภวังค์” จินตนาการของผู้แต่งสะท้อนอารมณ์ถวิลหาอดีตที่แสดงการระลึกถึงภาพธรรมชาติอันบริสุทธิ์และงดงามในชนบท ซึ่งเป็นการย้อนรำลึกถึงภาพในอดีตที่ยังคงประทับใจดังตัวอย่าง

ยามเช้า, ฉันทน์จิบชา	เฝ้ามองฝูงกา
โผลงทุ่งนา – น้ำฝน	
ฝันถึงมีใครบางคน	ลัดเลาะถนน

วางย่าม – ตักน้ำฝน – สนทนา

ไต่ไม้, วางพร้อมข้าวปลา

เปลผักตบชวา

คอยทำอยู่ใต้ถุนเรือน

ใช่แล้ว, ฉันจะพาเพื่อน

ผองผู้มาเยือน

ไปถึงบึงน้ำโบราณ

ที่นั่น, ดอกบัวเบิกบาน

ที่นั่นหอมหวาน

อาจพบแรงบันดาลใจ

(พันนพเพลงน้ำ. 2544 : 41)

จากตัวอย่างเป็นการพรรณนาถึงภาพอดีตด้วยอารมณ์ที่ดื่มด่ำลึกลับ บ่งบอกลักษณะความเป็นธรรมชาติของท้องถิ่นในชนบท อย่างเช่นที่ปรากฏให้เห็นเป็นภาพของท้องทุ่งนาที่เจียนองไปด้วยน้ำฝน หรือภาพของฝูงนกกา เป็นต้น และนอกจากนี้ยังมีในคำกล่าวที่ว่า “ใช่แล้วฉันจะพาเพื่อน ผองผู้มาเยือน ไปถึงบึงน้ำโบราณ” จาก “บึงน้ำโบราณ” เป็นการจินตนาการที่ผู้แต่งย้อนรำลึกถึงภาพในอดีต คือไม่ใช่บึงน้ำที่มีอยู่ในปัจจุบัน แต่เป็นบึงน้ำที่เคยมีอยู่ในอดีตกล่าวคือเป็นการพยายาย้อนกลับไปสู่อดีตของผู้แต่ง ที่สะท้อนให้เห็นภาพของบึงน้ำอุดมด้วยดอกบัวส่งกลิ่นหอมหวาน แสดงให้เห็นถึงความคิดของผู้แต่งที่มีต่อความชื่นชมในคุณค่าของธรรมชาติในชนบท โดยผู้แต่งสอดแทรกผ่านภาพสะท้อนในบทกวีและจากคำกล่าวที่ว่า “อาจพบแรงบันดาลใจ” กล่าวคือ ความงดงามของธรรมชาติจะเป็นแรงบันดาลใจที่ทำให้ผู้แต่งและเพื่อน ๆ เกิดพลังสร้างสรรค์ขึ้นได้

บทกวี “เจ้าน้ำตา” เป็นอีกบทกวีหนึ่งที่มีการสะท้อนให้การถวิลหาธรรมชาติและสภาพภูมิประเทศในสังคมชนบทเช่นกัน โดยผู้แต่งได้จินตนาการถึงธรรมชาติของท้องถิ่นในอดีตที่ประทับใจ ดังตัวอย่าง

ห้วงความสุขที่แท้ – ลึกแคไหน

ในยามยากพราวจากแสงตะวัน

วันที่เราละเลียดละเมียดละไม

ฟ้าสีครามเกี่ยวโยงกับโมงยาม

ที่เราได้ท่องไปในทุ่งถิ่น

ในท้องทุ่งมีรังมีฝูงปลา

มีหนังสืออ่านค้าง – ระหว่างบรรทัด

หยุด, ทักใครบางคน, กับต้นไม้

เมื่อต่างจิตต่างใจ – ต่างไฝฝัน

ในความสุขแสนสั้น – วันแสนงาม

ในเก้าอี้ผ้าใบที่ในสนาม

ที่ความฝันบินข้าม – อีกฝั่งฟ้า

อาบอุ่นกระไอดิน – กลิ่นฟางหญ้า

เพียงข้าวหอม, มีรอเช้าจะฝ่าไป

ร่มริมบึงสด – ทุ่งหญ้าไสว

กับหมาที่เฝ้าให้ไกชนับ

(พันนพเพลงน้ำ. 2544 : 73)

จากตัวอย่างนี้ผู้แต่งจินตนาการถึงภาพในอดีตด้วยความรู้สึกที่เกิดจากความศรัทธา หลงใหล ชื่นชม และเห็นคุณค่าของความงามที่เต็มไปด้วยกลิ่นอายของความเป็นชนบท อย่างเช่น ภาพของท้องทุ่งนา ริมบึง ต้นไม้ ทุ่งหญ้า รุ้ง นก ไก่ หมา ผึ้งปลา ข้าวหอม กลิ่นกระไอดินหรือกลิ่น ฟางหญ้า ซึ่งให้กลิ่นหอมที่อบอวลและยังเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชนบท ภาพดังกล่าวเป็นภาพ แห่งจินตนาการที่เกิดจากความทรงจำและความประทับใจในภาพที่เคยเห็นมาตั้งแต่วัยเยาว์

จากบทกวี “รุ้ง” ผู้แต่งได้จินตนาการโดยการย้อนรำลึกถึงช่วงเวลาในวัยเด็กที่เคยท่องเที่ยว ไปตามท้องทุ่งนากับผองเพื่อนและประทับใจในภาพของรุ้งที่ทอดผ่านทุ่งนา ดังตัวอย่าง

รอยเท้าแต่มีวาดดินหมาดนุ่ม
แกลังส์ันก้านใบไม้รอช้า
ลาดเนินเดินไปไกลลิ้น
เร่เล่นเป็นไปไม่รู้ร้อน
เนื้อตัวหัวหูเลอะเทอะ
กูร้องพ้องพลันชวนกันซี้
สะกดผองเราให้เฝ้ามอง
เหมือนว่าอวลอายนั้นฟายฟุ้ง
นวลผ่องมาในแนบใจดิน
ไดهنอเสกฟ้านฤมิต

พฤษพุ่มชุ่มฉ่ำไคร่น้ำ
อยู่หลังรั้งมาจึงเปียกปอน
ปายป็นขึ้นยืนลิ้นลงก่อน
ลืมหิวลืมนอนในตอนนี้
ดินเปื้อนน้ำเปรอะไปทุกที่
สู่โค้งวิถีแห่งสีรุ้ง
นาที่สีทองแห่งท้องทุ่ง
สู่รุ่งอรุณของชีวิต
เจดจินต์จรสไปถึงใจจิต
ใครเล่าสะกิด, สะดุ้งกาย

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 22)

จากการถวิลหาอดีตที่กล่าวถึงการย้อนรำลึกถึงช่วงเวลาในวัยเด็ก ที่ได้ออกไปเที่ยวตามท้อง ทุ่งนากับเพื่อน ๆ นั้น สะท้อนภาพของท้องทุ่งนาหลังน้ำท่วมที่เจิ่งนองไปด้วยน้ำ ที่เด็กเล็ก ๆ ใน ชนบทมักจะชอบมาเล่นดินโคลนที่อยู่ตามท้องทุ่งนั้นกัน ซึ่งผู้แต่งสร้างจินตนาการจากประสบการณ์ใน อดีตของตนเอง ในรูปแบบของการย้อนรำลึกถึงภาพเด็กในชนบทที่เติบโตขึ้นมาท่ามกลางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของท้องถิ่น ได้สัมผัส ได้มองดูสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวทุกวันจึงมีความรู้สึกลึกซึ้ง ต่อสิ่งนั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ ในภาพของรุ้งกินน้ำที่ปรากฏในบทกวี “รุ้ง” เป็นตัวแทนของภาพ ในอดีตที่ผู้แต่งรำลึกถึงและเป็นความทรงจำในวัยเด็ก ช่วงเวลาในวัยเด็กและนาที่ที่ได้มองดูความ สวยงามของแสงสีที่ส่องพาดเป็นลำแสงสีต่าง ๆ ที่มาแต่เมฆสร้างสีสันและเพื่อความสดใสให้กับท้อง ทุ่งนาในชนบท ซึ่งจากภาพอดีตที่ปรากฏดังที่กล่าวมา จึงเป็นภาพความทรงจำในวัยเด็กที่น่า ประทับใจ

หรือในบทกวี “หน้าต่าง” ผู้แต่งจินตนาการถึงอดีตด้วยการย้อนรำลึกถึงช่วงเวลาในวัยเด็ก ซึ่งสะท้อนอารมณ์วิถีชีวิตที่หววนคิดถึงภาพธรรมชาติในท้องถิ่นชนบท โดยจะสังเกตได้จากการมองผ่านความนึกคิดของ “นก” ที่สามารถมองเห็นได้ทั้งในโลกปัจจุบันและโลกในอดีต แต่ “นก” เลือกที่จะก้าวย้อนกลับไปสู่ช่วงเวลาแห่งความสุขในอดีต ที่เคยได้อยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่สวยงามและบริสุทธิ์สดใสอย่างแท้จริง มากกว่าจะอยู่ในโลกปัจจุบันที่อยู่ในสังคมเมืองที่ต้องตกอยู่ในสภาพจำกัดของห้องเช่าอย่างสิ้นเชิง ดังนั้น ด้วยอารมณ์ที่อ้างว้างและโดดเดี่ยวจึงเหตุที่ทำให้เกิดการโยเยหาในสิ่งต่าง ๆ ที่คุ้นเคยในอดีตขึ้น ดังตัวอย่าง

นี่คือโลกสี่เทาของเช้าหนึ่ง	นกของความคำนึงบินถึงไหน
บินไปสู่ภูเขาลำเนาไม้	แลเห็นอยู่ไกลไกลสีไอน้ำ
โลกยามเช้าลำเลียงเสียงลำเข้า	พลั้วระลอกหยอกเข้าทุกก้าวย่าง
ผ่านทุ่งนาป่าไร่ไหวลำน่าน	มาอบรำเริงร้องห้องแสงตะวัน
หรือในเธอผลอหลับกับที่นอน	สมุดจวบทกลอนยังพอนฝัน
ยังค้างฟ้ารอคอยรูปรอยจันทร์	หรือตื่นตาแล้วนั้นพลันปล่อยนก
นกของความคำนึงบินถึงไหน	บินมาถึงซึ่งใดกลับไหวตก
บินมาถึงครึ่งใจกลับไหววก	กลับมาสู่ห้องรกของเรือนร้าง
มาสู่ห้องหมองไหม้ไร้ชีวิต	บานหน้าต่างปิดมิดทุกทิศข้าง
ลมเฝ้าเคาะจากไปอย่างไหวว้าง	แดดเฝ้าคอยจนจางกระทั่งพลบ
นกของความคำนึงบินถึงไหน	ทุกแดนถิ่นบินไปไม่รู้จบ
ฝ่าลมแรงโบยเร้าเงาแดดลบ	ผ่านคีนางมสงบพบรุ่งเช้า

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 33)

จากในบทกวีนี้ “นกของความคำนึง” ได้บินย้อนกลับไปสู่โลกในอดีต อดีตในวัยเด็กที่เติบโตขึ้นมาท่ามกลางสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติที่งดงาม ยามที่หววนคิดถึงเมื่อใดก็จะรู้สึกถึงความสดชื่นและสร้างความอบอุ่นราวกับได้อยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ ที่คุ้นเคยอีกครั้ง ซึ่งในบทกวีนี้เป็นการหววนรำลึกที่สะท้อนให้เห็นภาพของช่วงเวลาในยามเช้า ที่ไอน้ำหรือหมอกยังลอยค้างอยู่บนพื้นโลก ภาพของหมู่แมกไม้ทิวป่าเขา ภาพทุ่งนาและไร่ มีสายลมเอื่อย ๆ พัดผ่านสร้างความเย็นชุ่มฉ่ำ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม จากการที่ผู้แต่งได้แสดงออกถึงการวิพากษ์อดีตผ่านทาง “นก” ทำให้ผู้อ่านเห็นถึงความต้องการของ “นก” อันเป็นส่วนหนึ่งของจินตนาการและความรู้สึกของผู้แต่ง ที่ในจิตใต้สำนึกนั้นยังคงหววนหาอาลัยในท้องถิ่นเดิมของตนอยู่เสมอ

นอกจากนี้ในบทกวี “แมวมินบนหลังคา” ผู้แต่งกล่าวถึงเรื่องราวของแมวดัวหนึ่งที่โยยหาอดีตอันเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่หายไปนั้น การย้อนรำลึกถึงอดีตของแมวดัวนี้เป็นจินตนาการของผู้แต่งที่คิดถึงช่วงเวลาในวัยเยาว์ที่เคยอยู่ในชนบท โดยเป็นการจินตนาการถึงภาพอดีตในรูปแบบของการย้อนรำลึกถึงอดีตผ่านสายตาของ “แมว” ที่แสดงให้เห็นการรำลึกถึงท้องถิ่นดั้งเดิมของ “มัน” อย่างดื่มด่ำและหลงใหลในธรรมชาติที่มันคุ้นเคยในอดีต ดังนี้

เหมือนมันหลงหลังคาฟ้าสีนวล	หยาดดาวม้วนจากฟ้าลงมาสู่
พร้อมสายลมสีขาวที่กราวกรู	ท่าหมอบคู้หูตั้งดังรอคอย
เฝ้ารอคอยโลกที่ไม่มีจริง	วาดทุกสิ่งด้วยสีเทาอันเศร้าสร้อย
คำนึงเก่าก่อนดั่งย้อนรอย	จึงค่อยค่อยก้าวไปในแสงจันทร์
หอมกลิ่นทุ่งสดใหม่อายุน้ำค้าง	เสียงแม่น้ำครวญครางละเมอฝัน
บัวในบึงเก่าเฝ้ารำพัน	วันและคืนเก่าเฝ้ารำพัน
บนเนินดินต่ำสูงของทุ่งหญ้า	ที่ไค้รุ่งทอมาจรดถึง
ที่สายลมรินร่ำในคำนึง	พาผีเสื้อฝูงหนึ่งมาถึงแล้ว
เพื่อตื่นในดวงตาละลานใจ	สุดดมกลิ่นสดใหม่ในเถื่อนแถว
อุโมงค์ไม้ไผ่ดาวอยู่วาวแวว	เสียงหายใจแผ่วแผ่วของผืนดิน
จึงหยุดดมเคล้าเคลียพร้อมเงียฟัง	หรือเรไรไผ่ท่วงคักล่อมท้องถิ่น

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 49)

จากการย้อนรำลึกถึงช่วงเวลาของชีวิตในอดีตของแมวดัวนี้ สิ่งที่มีมันเฝ้าคร่ำครวญและรอคอยอยู่ตลอดเวลานั้น ปรากฏให้เห็นเป็นภาพของท้องทุ่งนาในยามเช้า แม่น้ำที่ไหลเอื่อย ๆ ดอกบัวในบึง ทิวไม้ป่าเขาลำเนาไพรที่มีไค้ของรุ่งกีนน้ำสีสนสวยงามทอดผ่านเนินดิน มีสายลมพัดเฉื่อย ๆ ให้ความร่มเย็นกับผืนแผ่นดินแห่งบ้านเกิด เป็นต้น ภาพต่าง ๆ เหล่านี้บอกให้ผู้อ่านได้เห็นถึงลักษณะของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสภาพภูมิประเทศในท้องถิ่นชนบท เป็นภาพแห่งความประทับใจในช่วงเวลาหนึ่งของชีวิต ที่แมวดัวนี้โยยหาด้วยความต้องการที่ปรารถนาจะกลับไปสัมผัสและอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่คุ้นเคยในท้องถิ่นนั้นอีกครั้งหนึ่ง แต่ความเป็นจริงของปัจจุบันภาพความบริสุทธิ์สวยงามของธรรมชาติที่แมวดัวนี้ย้อนรำลึกนั้น ได้เสื่อมสูญและเลือนหายไปแล้วตามกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป

และในบทกวี “กระโจมฟาง” ผู้แต่งจินตนาการถึงภาพอดีตที่สะท้อนภาพของความเป็น

ชนบทที่คงความมีเอกลักษณ์ที่เรียบง่ายเฉพาะตัว มีความโดดเด่นและแฝงไว้ด้วยความงามอันบริสุทธิ์ของสรรพสิ่งต่าง ๆ ดังเช่น

กลางวันริมฝั่งย้งผืน	ในเรือนดิน
ในทุ่งแสงตะวันไสว	
ดอกฝิ่นผลิบานด้านใน	แอบซ่อนอ่อนไหว
หลังหยดหยาดใสในตา	
ฤดูหนาว แม่น้ำ ทุ่งนา	ฟ้าสูงสีฟ้า
สีหมอกดอกหญ้าป่าสวน	
สีฟางกลางนาสีนวล	ลมเคลื่อนไหววน
เทศกาลสีน้ำตาลลานตา	
ร่วงทบซบอมรดา	ทรวงดินยินว่า
ใจข้าอยู่ในใจเจ้า	

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 79)

ในตัวอย่างนี้ ผู้แต่งย้อนรำลึกถึงธรรมชาติและภูมิศาสตร์ในชนบท อย่างเช่น ภาพของช่วงเวลาในฤดูหนาว ภาพของแม่น้ำและท้องทุ่งนา ภาพของท้องฟ้าสีคราม และภาพของทิวเขาและปวงดอกไม้ดอกหญ้านานาพันธุ์ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นภาพอดีตที่เกี่ยวข้องกับผู้แต่งไว้ด้วยความรู้สึกโรแมนติกที่มีความหลงใหลและชื่นชอบในความเป็นชนบทอย่างเต็มตัว เพราะฉะนั้น ความงามอย่างเรียบง่ายเช่นนี้จึงกลายเป็นความพึงใจและเป็นที่รักที่สวดยาม เช่นในข้อความที่ว่า “ทรวงดินยินว่า ใจข้าอยู่ในใจเจ้า” นั่นเอง

1.2 การถวิลหาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม

วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ผู้แต่งถวิลหาและกล่าวถึงเช่นเดียวกัน ตามทฤษฎีโรแมนติกกล่าวว่าคนโรแมนติกมักชื่นชอบชีวิตในชนบทมากกว่าเมือง (เถกิจ พันธุ์เถกิจอมร. 2541 : 344) ซึ่งลักษณะของการถวิลหาอดีตของผู้แต่งก็เช่นเดียวกัน ที่มักจะหวนหาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมในสังคมชนบทมากกว่าความทันสมัยในเมือง โดยวิถีชีวิตเช่นนี้นั้นจะแสดงถึงความเป็นชนบทที่มีความเรียบง่ายและรู้จักการอยู่อย่างพอเพียง เป็นสังคมที่มีการทำเกษตรกรรมทั้งการทำนา ทำสวน ทำไร่ หาปลา และเลี้ยงสัตว์ เป็นหลัก

ในบทกวี “น้ำสน้ำ – นวลเนียนคือสิทธาย” นั้นสะท้อนภาพอดีตของวิถีชีวิตผู้คนในชนบท ที่มีความเป็นอยู่เรียบง่ายและเลี้ยงชีพด้วยการพึ่งพาตนเองเป็นหลักอย่างเช่น การหาปลาตามลำน้ำ ซึ่งลักษณะที่กล่าวมาจะสังเกตจากการย้อนรำลึกถึงอดีตที่ผู้แต่งบรรยายถึงสภาพของท้องถิ่น

ชนบท ดังความว่า

เจ้ารู้จักกระดาง – ดินสอดำ	ริมลำนํ้าลากดินสอทิวอก – กก
มีสะพานไม้ไผ่ไวยอ – ยก	และมีนกระเด็นจับตอไม้
ลากเส้นนํ้าระยิบกะพริบคลื่น	ในเรือโปงคนยืนนั่นผู้ใหญ่
มีเด็กน้อยนั่งทำยักคุดพายไ้ว	เพื่อจะได้เก็บหอยลอยตามนํ้า
คือภาพแรกของเจ้าเรารู้สึก	มนอนาล้าลึกตริก – ต้มดํา
มโนภาพพรางพรายสายฝนพรา	ให้จดจำแน่นแผ่นนานแสนนาน
แต่ละหยาดแต่ละหยดระซัดซ้อย	แล้วค่อยค่อยฝนีกสายจนไพศาล
เจ้ามีฐานศิลป์ – จินตนาการ	แต่เจ้าจารด้วยดวงตาประสาเยาว์

(บ้านแม่ไม้. 2538 : 12)

จากการบรรยายและพรรณนาของผู้แต่งดังตัวอย่าง สะท้อนวิถีชีวิตของคนชนบท อย่างเช่น การหาปลา ซึ่งเป็นวิถีชีวิตหนึ่งที่ดำรงอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาตนเองของคนในท้องถิ่น จากวิถีชีวิตนี้ สังเกตได้จากในบทกวีที่กล่าวว่า “มีสะพานไม้ไผ่ไวยกยก” เนื่องจากในสมัยก่อนคนในชนบทจะมีวิธีการหาปลาในหลายรูปแบบด้วยกัน และวิธีการเช่นนี้เป็นการหาปลาตามริมฝั่งนํ้าที่ต้องอาศัยการสร้างนั่งร้านคล้ายกับสะพาน เพื่อสำหรับไถ่นั่งเวลาที่คนหาปลาใช้ยอซึ่งเป็นอุปกรณ์หาปลาชนิดหนึ่งที่มีขนาดใหญ่คอยดักจับปลาที่ว่ายผ่านเข้ามา อีกทั้งเครื่องมือจับปลาชนิดนี้ต้องอาศัยการยกขึ้นและลง อยู่เสมอเพื่อตักปลา จึงต้องอาศัยสะพานไม้ไผ่ไวยกยกและคอยพยุงตัวไม่ให้ตกลงไปในนํ้าเวลาที่ยกยอขึ้นมา วิถีชีวิตเช่นนี้เป็นวิถีชีวิตอันเกิดขึ้นมาจากภูมิปัญญาของคนท้องถิ่น ที่ต้องการดำรงชีพให้อยู่รอดและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่ตนเองอยู่นั่นเอง นอกจากนี้ที่กล่าวมานี้แล้วยังจะเห็นได้ว่าในบทกวีนี้ยังมีการสะท้อนให้เห็นว่า ในสมัยก่อนนั้นผู้คนในท้องถิ่นมักจะสัญจรกันโดยใช้การเดินทางทางนํ้าเป็นส่วนใหญ่ ดังจะเห็นได้จากที่ผู้แต่งได้ยอรำลึกถึงภาพอดีตดังที่กล่าวว่า “ลากเส้นนํ้าระยิบกะพริบคลื่น ในเรือโปงคนยืนนั่นผู้ใหญ่ มีเด็กน้อยนั่งทำยักคุดพายไ้ว เพื่อจะได้เก็บหอยลอยตามนํ้า”

ทำนองเดียวกันกับในบทกวี “หรือให้เมืองหยามหมื่นจิตวิญญาน” ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสภาพชีวิตในปัจจุบัน ที่คนในชนบทส่วนใหญ่มักจะทิ้งบ้านเกิดและรากเหง้าของตนเอง เพื่อไปหางานทำในเมืองหลวงด้วยหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีกว่า แต่ก็ต้องประสบกับความผิดหวัง เนื่องจากในสังคมเมืองนั้นไม่มีที่อยู่ที่ยืนให้สำหรับคนพลัดถิ่น อย่างไรก็ตาม ในบทกวีนี้มีการสะท้อนให้ผู้อ่านได้เห็นถึงการถวิลหาในวิถีชีวิตดั้งเดิมแฝงอยู่ด้วย โดยจะสังเกตได้จากตอนที่ผู้แต่งบรรยายความรู้สึกอ้างว้างของแม่ที่อยากให้ลูกกลับมาอยู่บ้าน กลับมามีชีวิตเหมือนเดิมเช่นที่เคยเป็นมาตั้งแต่ถือกำเนิด จะได้ไม่ต้องไปตระการกำลําบากและถูกเอารัดเอาเปรียบ ผู้แต่งได้ถ่ายทอดความนึกคิด อารมณ์

ความรู้สึกผ่านบทกวีและผ่านทางความคิดของ “แม่” ที่ชี้ให้เห็นว่าวิถีชีวิตแบบธรรมดาสามัญที่มีมาแต่เดิมของคนไทยนั้นก็เป็นอีกวิถีชีวิตหนึ่งที่ควรค่าแก่การดำรงไว้เช่นกัน ดังตัวอย่าง

จากกระท่อมลอมฟางข้างกองไฟ	ปานฉะนี้เป็นใจนั้งถิ่นแถว
เจ้าลูกรักจากไปไร่ไฉน	ยินเพลงขลุ่ยโหยแผ่วแล้วเหงา
กระซิบเสียงเพียงธารผ่านมากระซิบ	แลดารากระพริบ – สายลมหวน
แม่ฝันกลิ่นสะอื้นซึ่งต้นต้น	เพียงน้ำตาเท่านั้นซึ่งไหลริน
กลับมาเกิดลูกยามาหาแม่	อย่าทนทุกข์แค้นเพราะทรัพย์สิน
อยู่กินง่ายประสาเราเลี้ยงชาวดิน	หากมีสิ้นแรงใจถึงสายธาร
ร่วมฝ่าฟ้าฟุ้งฟองละอองไธ	อวลอุ้นอายแดดไล่ซึ่งฉายฉาน
มาชุ่มฉ่ำน้ำฝนซึ่งปรน – ปราน	มาระบายดอกไม้บาน – ลานดอกไม้
ชายหนุ่มเศร้าเหงาภิเษกก็ตระหนก	วันสะทกคืนสะท้านสะเทือนไหว
โทรเลขแจ้งข่าวจากราวไพร	พร้อมกับแม่สิ้นใจ – จากไกลแล้ว

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 18 – 19)

จากตัวอย่างผู้แต่งจินตนาการถึงภาพชีวิตในอดีต ด้วยการย้อนรำลึกถึงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม โดยถ่ายทอดผ่าน “แม่” ที่เป็นเหมือนตัวแทนของวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรมของคนชนบท ที่ส่วนใหญ่ มักยึดเป็นอาชีพหลักเลี้ยงชีพและครอบครัว จากความคิดและความรู้สึกของ “แม่” ที่อยากให้ลูก ๆ กลับมาสู่บ้านเกิดและใช้ชีวิตอย่างรู้คุณค่านั้น แท้ที่จริงแล้วก็คือความคิดและความรู้สึกของผู้แต่งที่มีต่อความคิดถึงวิถีชีวิตดังกล่าว ที่ในปัจจุบันกำลังถูกละเลยจากคนที่เกิดจากรากเหง้าที่แท้จริงโดยตรง แต่กลับไปไขว่คว้าหารากเหง้าจอมปลอมแทน ซึ่งคนจำพวกนี้กว่าที่จะรู้ถึงคุณค่าของรากเหง้าแท้จริงได้นั้นก็จนกว่าจะสายเกินไปเหมือนเช่นที่ผู้แต่งได้กล่าวว่า “โทรเลขแจ้งข่าวจากราวไพร พร้อมกับแม่สิ้นใจจากไกลแล้ว” อย่างไรก็ตาม นอกจากนี้จากคำกล่าวที่ว่า “อยู่กินง่ายประสาเราเลี้ยงชาวดิน” เป็นข้อความที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนชนบทได้ชัดเจนเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำว่า “ชาวดิน” ซึ่งบ่งบอกถึงความเป็นชนบทที่มีเอกลักษณ์ กล่าวคือ เป็นผู้อาศัยผืนแผ่นดินเพื่อการดำรงอยู่อีกทั้งจากข้อความดังกล่าวยังทำให้ผู้อ่านได้เห็นภาพของวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของคนชนบท ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและการเกื้อกูลกันระหว่างมนุษย์กับท้องถิ่นของตน

หรือในบทกวี “วิถีปักษ์” ที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของผู้คนในปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับคนที่มีการศึกษามากกว่าคนไม่มีการศึกษาในชนบทที่ห่างไกล จากการบรรยายของผู้แต่งนั้นแสดงถึงการถวิลหาอดีตที่สะท้อนภาพชีวิตของในชนบทด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่าง

พราห์เพื่อถึงความหมายในชีวิต	ประกายหนึ่งวาบปิดน้ำเค็มปร่า
ละถึงโถมตรมตรึงจากธรรดา	หัวเราะเยาะเย้ยฟ้าคล้ายบ้าบอ
ทฤษฎี – ทฤษฎีเต็มศิริระ	ไล่เรื่อยตะมาล้าไล่น้ำลายสอ
ขณะนั้นดินมือมันหงิกงอ	กฎเกณฑ์การเกิดก่อเพื่อรอคอย
ฟุ้งเรื่องงานคว้นหาเงินเจริญแล้ว	ปวงนักปราชญ์แนวแถวแกล้งถ้อย
ลืมนเสียเกิดเผาถ่านเผือกมันกลอย	คนดงคอยกับบัณฑิตมันผิดกัน

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 34 – 35)

ในตัวอย่างข้างต้นจากข้อความที่ว่า “ลืมนเสียเกิดเผาถ่านเผือกมันกลอย คนดงคอยกับบัณฑิตมันผิดกัน” เป็นถ้อยคำที่แสดงความประศดประชันของผู้แต่งที่มีต่อความคิดเห็นของผู้คนในสังคมปัจจุบัน ที่ไม่เห็นค่าของคนชนบท ซึ่งเมื่อจะกล่าวถึงคนชนบทนั้นมักจะเห็นเป็นภาพของคนดงคอยที่อยู่ตามป่าเขาหรือที่อยู่หลังเขาและไม่มีการศึกษา ชีวิตในวันหนึ่ง ๆ ก็เผาถ่านหรือไม่ก็หาเผือกหามันกิน วิธีชีวิตเช่นนี้อาจดูด้อยค่าในสายตาของใครบางคน แต่ทว่าสำหรับผู้แต่งแล้ววิถีชีวิตดังกล่าวเป็นความภาคภูมิใจของคนชนบทที่สามารถยืนอยู่ได้ด้วยตัวเอง ด้วยการพึ่งพาหาเลี้ยงตนเอง และไม่ต้องไปเอาไร้อาเปรียบใครเพื่อให้ได้มาซึ่งงานและเงินทอง ดังนั้นจากในตัวอย่างข้างต้นจึงเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่มีการสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนชนบทได้เช่นกัน

ในบทกวี “**ไฉจักขับขานสมัย**” เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับความรู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยว ลึนหวัง และเบื่อหน่ายสภาพสังคมเมืองหรือสังคมทุนนิยมที่เขาเปรียบผู้คนของผู้แต่ง จากความรู้สึกดังกล่าวนำไปสู่การจินตนาการที่ย้อนรำลึกถึงวิถีชีวิตแบบเก่าหรือแบบดั้งเดิม ดังเช่นในความตอนหนึ่งของบทกวีที่ผู้แต่งบรรยายว่า

ปลิดละลิวปลิวคว้างร้างถิ่นพัก	ระโยหาความรักหิวศักดิ์ศรี
แสงหวานชานชาลาสถานี	ก่อนสูเมืองกาสิเบียนปีทา
เพียงทอดฝันวันคว้างทางเถื่อนร้อน	ฝันถึงดินทุกก้อนทุกต้นกล้า
ฝันพุ่มพฤษภลิกไปไพรพนา	ฝันรอยเท้าธรรมดาสามัญชน
ถึงความรักเคยมี ณ ที่นั้น	แตกหน่อแนวนั้นต้นบ้านดอกผล
แล้วทอดร่มห่มลานด้านร้อนรน	เฝ้าสืบหนาวสาวฝันเป็นต้นธาร...

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 41)

จากข้อความที่ว่า “ฝันถึงดินทุกก้อนทุกต้นกล้า” และ “ฝันรอยเท้าธรรมดาสามัญชน” แสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะกลับไปสู่ชีวิตขั้นพื้นฐานของมนุษย์ อย่างเช่น การอยู่อย่างพอเพียง

และเรียบง่าย ทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพ ซึ่งที่กล่าวมาปรากฏให้ผู้อ่านเห็นเป็นภาพของวิถีชีวิตของคนชนบทที่รู้จักการพึ่งพาตนเอง และอีกอย่างหนึ่ง “ดิน” และ “ต้นกล้า” นั้นเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นชนบทอันสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่ทำเกษตรกรรม อย่างเช่น การทำนา เนื่องจากวิถีชีวิตเช่นนี้ต้องอาศัยและพึ่งพาผืนดินเพื่อสร้างผลผลิตขึ้นมาในการดำรงชีวิตต่อไป ดังนั้นการที่หวนคิดถึงสิ่งเหล่านี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของความคิดเห็นของผู้แต่งที่ถวิลหาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมในชนบท และอยากอยู่ในสังคมชนบทมากกว่าสังคมเมือง

เช่นเดียวกับในบทกวี “ความฝันกลับบ้าน” ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ผู้แต่งบรรยายถึงความรู้สึกหดหู่ อึดอัด และเบื่อหน่ายกับการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่นายจ้างเอาเปรียบแรงงานชั้นต่ำหรือลูกจ้างที่มาจากชนบทและมีการศึกษาน้อย ดังนั้น เมื่อรู้สึกกดดันจากสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันจึงรู้สึกโหยหาถึงความเป็นอยู่อันคุ้นเคยในชนบท ดังตัวอย่าง

เหมือนโรงงาน – ด้านใจดับไฟศิลป์	ความเหนื่อยล้าชาชินกินเนื้อที่
เคยจำกัดเอาไว้ในดวงฤดี	ไฟจึงหรี – ใจจึงล้า, มิทันระวัง
เพียงจดหมายผ่านไป – แม่ได้รับ	ว่า – แม่ครับ, เงินงานจวนความหวัง
คล้ายงานที่กลอนนอนกัน – ตะกอนกรัง	กลับบ้านเกิดเกรงกระทั้งคนนิทา
ไอ้- “บ้านเกิด”-อุ่นในหัวใจร้าน	ความห่างเหินก่อความหวานแลคุณค่ายาม
ใกล้ชิดกลับเห็นเป็นธรรมดา	รินน้ำตาลจรดจดหมายนั้น
อยากกลับไปทำนาประสาชีวิต	ปลูกกระท่อมแนบชิดทุ่งน่านนั้น
ใช้ชีวิตธรรมดา-เรียบง่าย, สามัญ	จะปลูกข้าว-จะเคียวกลั่นกานท์กวิน
ในที่สุด-ไฟแรงใจดล	ออกมาสู่ท้องถนน-คนคืบคืบ
ดั่งนกหลุดกรงโหย-โบกโบยบิน	คลืบคล้ายหนูแว่วยิน-แม่น้ำระงม

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 51 – 55)

จากประสบการณ์และความรู้สึกไม่ดีที่มีต่อการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการจินตนาการที่ย้อนรำลึกถึงบ้านเกิดของตนเองขึ้นมา ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นความคิดของผู้แต่งที่ต้องให้ผู้อ่านได้เห็นคุณค่าของวิถีชีวิตแบบเดิม อย่างเช่น วิถีชีวิตแบบที่ทำเกษตรกรรม ดังจะเห็นได้จากในข้อความที่ว่า “อยากกลับไปทำนาประสาชีวิต ปลูกกระท่อมแนบชิดทุ่งน่านนั้น ใช้ชีวิตธรรมดาเรียบง่าย สามัญ จะปลูกข้าวจะเคียวกลั่นกานท์กวิน” จากคำว่า “ทำนา” “กระท่อม” หรือ “ปลูกข้าว” ที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นลักษณะของชนบทและภาพวิถีชีวิตเกษตรกรรมที่เรียบง่ายของชาวนา ที่ผู้แต่งต้องการแสดงให้เห็นว่าวิถีชีวิตเช่นนี้ก็สามารถเลี้ยงตนเองได้เช่นเดียวกัน

ส่วนในบทกวี “**สายลมของวันวาน สายธารเมื่อวันก่อน**” นั้น เป็นบทกวีที่เกิดขึ้นจากความหลงเชื่อหรือการเชื่อในเรื่องผิด ๆ ที่คิดว่าสังคมเมืองนั้นเป็นเมืองแห่งอารยธรรม เป็นเมืองของผู้ที่เจริญแล้ว แต่ความเป็นจริงกลับตรงกันข้าม เพราะพบว่าสังคมเมืองนั้นเป็นเมืองที่มีแต่ความเห็นแก่ตัว การเอารัดเอาเปรียบ และการแก่งแย่งแข่งขันกัน ด้วยความรู้สึกลึกซึ้งผิดหวังกับความเป็นจริงอันเจ็บปวดนี้จึงได้หวนคิดถึงภาพวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมในอดีต ดังตัวอย่าง

เราก้าวไกลมาแล้วจากแนวหลัง	ก้าวขึ้นจากปากผึ่งการพันผ้า
ทิ้งให้พ่อแม่เฒ่าเฝ้าท้องนา	หนีจากความถี่้นปามา นคร
สลัดคราบชุดโคลของน้ำขุน	ให้ลิ้มลิ้นกลิ่นกรุ่นของวันก่อน
วาดหวังว่าตำราคืออภรณ์	ไขเสื้อผ้าเปียกปอนเปื้อนโคลนตม
หนอนทอนอยู่อย่างไรก็ไม่รู้	บนผืนดินอดสูมิเหมาะสม
ในท้องทุ่งแห่งแล้งแห่งสายลม	เก็บผักหญ้าขึ้นชมมาดมกิน
ทั้งทางเกวียนหล่มเลอะก็เฉอะแฉะ	ทั้งแดดร้อนราวจะแบะหัวให้บิน
บางฤดูน้ำท่วมธรณิน	พินาศล่มจมสิ้นกินที่พืชพันธุ์
.....	
เคยชักม้าก้านกล้วยเป็นผู้กล้า	เข้าทำลายความชั่วช้าแตกเป็นช่อง
เคยวิ่งไล่เหยียบเงาเราประลอง	เคยสร้างทับหีบห้องด้วยกองฟาง
วิ่งเล่นตัวล่อนจ้อนไร้ผ่อนผ้า	ฤดูกาลทายว่าฟ้าจะพว้าง
เอาเม็ดฝนหรรษากลับมาวาง	มโหรีอังกาบประดังแสดง
ร้อนลงไปเล่นน้ำในลำห้วย	หนาวชักม้าก้านกล้วยด้วยกำแหง
เราอยู่ด้วยความรักถักด้วยแรง	ยามลมแล้งแกว่งซ้องสองปลาปู
คำก่อกไฟใส่กองอาบท้องฟ้า	ปู่ผู้เฒ่าสรรหานิทานสู่
ให้ลูกหลานเรใจได้รับรู้	เมื่อถ้อยคำพรั่งพรูเปี่ยมพลัง...

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 57 – 59)

จากตัวอย่างผู้แต่งได้จินตนาการถึงภาพในอดีต อันเป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมหรือแบบไทยแท้ที่ใช้ชีวิตอยู่กันอย่างเรียบง่าย และที่สำคัญจะเห็นได้ว่าในสังคมชนบทนั้นคนกับธรรมชาติต่างอยู่ร่วมกัน เกื้อหนุนกัน และอาศัยประโยชน์จากกัน นอกจากนี้จากที่ผู้แต่งกล่าวว่า “เคยชักม้าก้านกล้วยเป็นผู้กล้า....ยามลมแล้งแกว่งซ้องสองปลาปู” เป็นการสะท้อนภาพของวิถีชีวิตของคนชนบทได้อย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว อย่างเช่น การเล่นม้าก้านกล้วย การสร้างบ้านฟาง การเรียนรู้ฤดูกาลจากธรรมชาติที่สอนชีวิต การที่เด็ก ๆ บางคนไม่สวมใส่เสื้อผ้าเวลาเล่น การเล่นน้ำตามลำห้วย เสียงอังกาบที่ร้องระงมยามฝนตก หรือเมื่อถึงเวลาหน้าแล้งคนในชนบทก็จะหาปลาปูแทนการทำเกษตรกรรมอื่น ๆ เป็นต้น และที่สำคัญจากคำกล่าวที่ว่า “เราอยู่ด้วยความรักถักด้วยแรง” แสดงให้เห็นถึง

ภาพของคนชนบทที่อาศัยอยู่กันอย่างมีความสุขเพราะมีความรักและศรัทธาในกันและกัน ระหว่าง
มนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับท้องถิ่นของตน

นอกจากนี้ภาพสะท้อนการถวิลหาอดีตหรือการถวิลหาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ยังมีปรากฏอยู่ใน
บทกวี “ฝนเม็ดเส้าร้างหมอกราน” โดยอารมณฺ์ถวิลหาในบทกวีนี้เกิดขึ้นจากการที่วิถีชีวิตแบบ
ดั้งเดิมนั้นได้ถูกรุกรานจากระบบทุนนิยมที่ครอบงำมาสู่สังคมชนบท ทำให้วิถีชีวิตดั้งเดิมเกิดการ
เปลี่ยนแปลงและส่งผลให้คนในชนบทที่ทำการเกษตรเป็นหลัก ต้องทิ้งถิ่นที่ทำกินออกไปหางานทำเพื่อ
เอาตัวรอด แต่การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่รวดเร็วนั้นทำให้คนในชนบทบางกลุ่มยังถวิลหาวิถีชีวิตเช่นเดิม
อยู่ เหมือนเช่นผู้แต่งที่คิดถึงชีวิตการเป็นลูกชานาด้วยความรู้สึกสิ้นหวังและเศร้าสร้อย ซึ่งบางครั้ง
ธรรมชาติก็แปรปรวนทำให้ทำนาไม่ได้ผล ผู้รับซื้อข้าวก็กดราคาค่าแรงชานา ทั้ง ๆ ที่พ่อแม่ก็ตั้งใจ
ขยันขันแข็งทำนาด้วยความมานะอดทน ดังตัวอย่าง

ข้าวเปลือกจ่ำอย่าสูญเปล่า	จงเปื่อยเน่าแตกต้นหน่อ
ต้นกล้าการเฝ้ารอ	ขอเม็ดฝนจงหล่นมา
ข้าวสุกคูลูกปลาย่าง	กบอิงอ่างพ้อเทียวหา
คันทั่วท้องทุ่งนา	เอ่อกจากฟ้ามาสู่ดิน
พ้อว่าถ้าขยัน	ทุ่งนานั้นคือทรัพย์สิน
หล่อเลี้ยงมาอาจิน	เราเพียรสร้างด้วยสองมือ
.....	
ฝนจำเอยไม่ตก	เริ่มเดือนหกก็หายสูญ
ท้องนาเริ่มอาดูร	ต้นกล้าเหลืองเห็นร่ำวอย
ข้าวสารแพงค่าแรงถูก	พ้อแม่ลูกจึงหนีถอย
วันฝนหล่นปรอยปรอย	จากท้องนามาสู่เมือง
โลกจ่ำอย่าทอดทิ้ง	คนรุ่งริ่งกลางแดดเหลือง
สายตาพลอยพราเคื่อง	ด้วยโหยหิวท้องก็วทวน
คั้นน้ำนมกลมหนา	ลมข้าวเบาไม่หันหวน
เสียงแม่ละเมอครวญ	ว่าพຽ່ນนี้จะลงนา

(บ้านแม่เฒ่า. 2538 : 75 – 77)

จากข้อความที่ว่า “เสียงแม่ละเมอครวญ ว่าพຽ່ນนี้จะลงนา” เป็นการแสดงถึงความรู้สึกจด
จ่อต่อการทำงานของชานา โดยเป็นจินตนาการของผู้แต่งถึงวิถีชีวิตชานาผ่านการย้อนรำลึกถึงภาพ
ชีวิตในอดีตของพ่อแม่ที่อดทนทำงานหนัก แต่อย่างไรก็ยังคงถูกเอาเปรียบอยู่ ซึ่งเป็นความกดดันหนึ่ง

ในการทำอาชีพแบบเดิม ที่นอกจากดินฟ้าจะแปรปรวนจนต้องอ้อนวอนฟ้าของให้เป็นปกติเพื่อข้าวจะได้งอกงามและให้ผลผลิตดี

บทกวี “**ฝูงกาแห่งท้องทุ่ง**” สะท้อนให้เห็นภาพของวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของคนชนบท โดยผู้แต่งได้จินตนาการถึงภาพชีวิตของชาวนา ดังที่ย้อนรำลึกถึงภาพของท้องทุ่งนา ฝูงกา และหญิงสาวชาวนา

ข้าเห็นหญิงสาวชาวนา	ผู้มีดวงตา
แจ่มใสเรไรในที่	
วูปผันเธอดาลฤดี	ภาพวาด – บทกวี
สีสันตวันสดใส	
กระท่อมลอมฟาง, ควันไฟ	ไถขึ้นกังวานไกล
ขานรับตลอดทุ่งคิ่งน้ำ	
เหงื่อชุ่ม, มือกร้านด้านกรำ	เธอมาประจำ
สวมชุดสีดำชาวนา	
สีดำแห่งเธอ – แห่งกา	ข้านั่งพรรณนา
ชีวิตแห่งข้าสีใด	
ปีกดำโบกบินสู่ใจ	พริ้งพริ้วลั่นไหว
วูปในขณะการ้อง	
.....	
แท้แล้วความฝันพันนา	ข้าตื่นลืมตา
มองเห็นดวงหน้าแห่งเธอ	
ข้าพูด – ผันร่ายเสมอ	โลกเหมือนละเมอ
กาเพรียก – ข้าเพ้อรำพัน	
เธอยิ้มดังแยมแสงดาววัน	ป่วยไข้หายพลัน
มลายหายไปบัดล	
ข้าพูด – ศรัทธาแห่งคน	ก่อเกิดอีกหน
พร้อมแล้วเริ่มต้นทำงาน	
ในทุ่งฝูงกาเพรียกขาน	ข้าวาดทุ่งธาร
โดยเธอผสานศรัทธา	
ข้าแต้มสีดำปีกกา	หญิงสาวชาวนา
ปีกดำข้าวกล้ากลางใจ	

(บ้านแม่ไม้. 2544 : 79 – 80)

ภาพของ “ผู้งกา” หรือ “เธอ” ในบทกวีนี้ก็คือตัวแทนของชาวนา ซึ่งผู้แต่งต้องการสื่อให้ผู้อ่านได้เห็นวิถีชีวิตเกษตรกรรมหรือการทำนาของคนชนบทที่ผู้แต่งถวิลหา โดยผู้แต่งได้สร้างเป็นภาพความฝันหรือการจินตนาการถึงภาพของท้องทุ่งนา มีผู้งกา มีหญิงสาวชาวนา หรือการปักดำข้าวกล้า เป็นต้น การที่ผู้แต่งกล่าวว่า “เหงื่อชุ่มมือกร้านด้านกรำ เธอมาประจำ สวมชุดสีดำชาวนา สีดำแห่งเธอแห่งกา” หรือ “ข้าแต่มีสีดำปีกกา หญิงสาวชาวนา ปักดำข้าวกล้ากลางใจ” เป็นการสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตชาวนา ที่ทำให้เห็นภาพของชาวนาที่สวมเสื้อดำมัดขิดสีคอน้างดำเพื่อป้องกันแดด ความสกปรก และอันตรายเล็ก ๆ น้อย ๆ ต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การที่ผู้แต่งถ่ายทอดความรู้สึกถวิลหาที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวนา เนื่องจากว่าผู้แต่งต้องการชี้ให้เห็นว่า การมีความเชื่อและศรัทธาในรากเหง้าอันแท้จริงของมนุษย์เรานั้นสามารถส่งเสริมชีวิตมนุษย์ให้ดีขึ้นได้ อีกทั้ง “กา” และ “หญิงสาวชาวนา” เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์บทกวีของผู้แต่ง ที่มีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตชาวนาอันเป็นรากเหง้าของชาวไทย อารมณ์ความรู้สึกดีมีค่าที่มีต่อภาพวิถีชีวิตในอดีตจุดประกายความฝันให้ผู้แต่งได้ใช้จินตนาการในรูปแบบของการย้อนรำลึกถึงภาพชีวิตในอดีต มาสร้างสรรค์เป็นผลงานทางวรรณกรรม

บทกวี “ฝนร้อยสาย – ไฟร้อยทรวง” การที่ผู้แต่งจินตนาการด้วยการย้อนรำลึกถึงอาหารการกินของคนชนบท สามารถสื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและเรียบง่ายของคนชนบทได้เช่นกัน ดังตัวอย่าง

เธอสูดกลิ่นดินฝน, ฉันค้นหา	ถึงที่มาของกลิ่นหอมมิหาย
พลันฉันรู้เห็ดดอกซึ่งออกราย	จากดินชุ่มสายในฝนฤดู
ขณะรอ, เธอก่อไฟใช้หุงข้าว	ควันสีขาวราวสีฝนให้ยลครู่
ตาน้ำพริก ต้มผัก ทอดปลาทุ	หยาดเหงื่อพริ้วแก้มสาว – ดวงดาวในตา
เธอรู้ไหม, ฝนร้อยสาย – ไฟร้อยทรวง	เธอรู้ไหมใจดวงฉันพูดว่า
ความเรียบง่ายแห่งชีวิตคือศรัทธา	ความรักคือคุณค่าแห่งหัวใจ

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 85 – 86)

จากตัวอย่างนี้ทำให้เห็นภาพของการใช้ชีวิตที่เรียบง่ายของคนชนบท มีผัก น้ำพริก ปลาชีวิตก็อยู่ได้อย่างมีความสุขแล้ว และเป็นความสุขที่ไม่ต้องกระเสือกกระสนไปหาจากที่ใด เนื่องจากในสังคมชนบทนั้น มักจะมีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องของพืชพันธุ์ธัญญาหารและผักผลไม้ ดังจะเห็นได้จากภาพของดอกเห็ดที่เมื่อโดนฝนแรกก็ออกรายพร้อมเก็บ เป็นต้น การย้อนรำลึกถึงอดีตสื่อให้เห็นความรักความศรัทธาที่ผู้แต่งมีต่อวิถีชีวิตในอดีต เป็นอารมณ์ความรู้สึกที่หลงใหลในภาพชีวิตในอดีต

อย่างลึกซึ้งตรึงใจ

เช่นเดียวกับในบทกวี “รากเหง้า” อันเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตดั้งเดิมในชนบทที่ถูกทำลายด้วยความเจริญของเทคโนโลยีสมัยใหม่และระบบทุนนิยมที่เอาเปรียบผู้คน จนคนบางกลุ่มต้องทิ้งที่ทำกินไปหางานรับจ้างทำในโรงงานอุตสาหกรรม แต่ด้วยความรักในวิถีชีวิตแบบเก่าหรือแบบดั้งเดิมและการที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่ได้ ทำให้ยังคงคิดถึงวิถีชีวิตเช่นนั้นอยู่เหมือนดังเช่นที่ผู้แต่งได้พรรณนาและบรรยายไว้ในบทกวี ที่ว่า

ข้ารักทวย, ทวยเจ้าเข้าใจข้า	แม่เพลงขลุ่ยบ้าบ้าฟังน่าขัน
ข้ารักทวย, รักวงข้าว – เท่าเท่ากัน	รักดวงจันทร์, ดวงดาว, รักเหยาเรือน
ทุ่งที่เราเปลือยกายกลางสายฝน	เล่นโจรปล้น, เล่นตำรวจ – ไ่่กวดเพื่อน
แม่แม่ถือไม้เรียวต้องกูร้องเตือน	เรากียังอดเอื้อน – ประวิงเวลา
แม้รักทุ่ง – แต่ข้ายังกลัวลึก	ชะลอมไถล่เลวปักด้วยใจกล้า
ลึกไซ้ต้มส้มสุกถูกไม้ประดา	อย่าโกรธนะแม่นา – ขอข้ากิน
จะขออยู่คู่แม่จนแก่เฒ่า	จะขออยู่คู่ทวยเจ้า, อยู่เฝ้าถิ่น
จะสืบทอดรากเหง้ารากชาวดิน	ได้หาอยู่หากินเยี่ยงชาวนา
ข้ารักทวย, ทวยข้า – น้ำตาคลอ	ข้าร้องขอ, พ่อร้องสั่ง – ไม่ฟังข้า
ข้าเคยได้เป่าขลุ่ย – หลังทวยชรา	สูโรงฆ่า – ลาทุ่งลาคั่งธาร
ข้าไม่รักทวยเหล็ก, - ทวยเหล็กไม่รัก	ขลุ่ยของข้า – ข้าหัก, ใครหักหาญ
ใครเร่งทุ่งมุ่งทุนหนุนบงการ	เมล็ดพันธุ์โบราณ – วิเคราะห์วิจัย
ระดมปุ๋ยแปรผืน – พันธุ์กขอ.	แมลงเพลี้ยเคลือบคลอ – รอยาใหม่
โฆษณามาแทน – เผลอไม้	คำรับขวัญอยู่ในโทรทัศน์
ความรักทุ่งของข้าคล้ายลาลง	โรงสีข้ายังคงขายข้าวขัด
คนข้าเปลือกเกลือกกลิ้งยังอึดคด	ครกกระเดื่องกระจัดกระจายทิ้ง
หน้าโรงงาน, ร้านเหล้า – ข้าเมามาย	เพื่อนของข้าฟุ่มฟายก่อนเมาถลิ่ง
กรรมกรหน้าร้านไร่บ้านจริง	มาแอบอิงห้องเช่า – เฝ้าโรงงาน
ข้าคิดถึงทวยข้า น้ำตาคลอ	คิดถึงทุ่ง – รวงข้าวหอมหวาน
ไ้รากเหง้าที่แท้แต่โบราณ	ใครบงการ – ถอนรากกระชากรวง

(พื้นผืนเพลงน้ำ. 2544 : 25)

จากตัวอย่างเป็นจินตนาการของผู้แต่ง ที่สะท้อนภาพของการเปรียบเทียบวิถีชีวิตในอดีตกับปัจจุบันของผู้แต่ง อย่างเช่น ควายุทุยกับทวยเหล็ก ครกกระเดื่องกับโรงสีข้าว ลำธารทุ่งนากับโรงฆ่าสัตว์ หรือเผลอไม้กับป้ายโฆษณา ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นวิถีชีวิตที่เกิดการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย

การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและความเจริญในด้านต่าง ๆ ได้เข้ามาแทนที่ความเก่าหรือความดั้งเดิมที่เคยมีอยู่เพื่อปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพสังคมและความต้องการของผู้คนในปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตาม จากบทกวีนี้ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงคุณค่าของวิถีชีวิตเกษตรกรรมแบบเก่า เนื่องจากจะเห็นได้จากที่ผู้แต่งบรรยายถึงการใช้น้ำหรือสารเคมีต่าง ๆ ในการทำเกษตรกรรมสมัยใหม่ ซึ่งปุ๋ยหรือสารเคมีนั้นเมื่อใช้มากไปหรือนานไปพวกแมลงศัตรูพืชก็จะดื้อยา จึงต้องหาที่แรงขึ้นกว่าเดิม และในที่สุดก็ส่งผลเสียกับร่างกายของเกษตรกร และนอกจากนั้นการถูกแทนที่ด้วยสิ่งใหม่ ๆ นั้น ผู้แต่งได้แสดงให้เห็นว่าไม่ใช่เป็นเรื่องดีเสมอไป เพราะการแทนที่นั้นทำให้รูปแบบเดิมของชีวิตหรือรากเหง้าเปลี่ยนแปลงไป ฉะนั้น “หน้าโรงงานร้านเหล้า “ข้า” จึงเมามาย” เป็นการสื่อถึงอารมณ์ความเศร้าเสียใจและเสียดายที่ผู้แต่งถ่ายทอดผ่าน “ข้า” ที่ไม่สามารถรักษาวิถีชีวิตแบบเก่านั้นให้คงอยู่ได้

บทกวี “วิถีไท” สะท้อนวิถีชีวิตของคนชนบทที่ทำเกษตรกรรม แต่ในปัจจุบันวิถีชีวิตดังกล่าวกำลังถูกกลืนหายไปเพราะคนในชนบทพากันหลงไหลและมัวเมาไปกับความเจริญของวัตถุ ดังนั้น ผู้แต่งจึงได้กล่าวด้วยน้ำเสียงประชดประชันที่ผู้คนในสังคมปัจจุบันมองไม่เห็นคุณค่าของวิถีชีวิตอันเป็นรากเหง้าของคนในชนบทเอง ทั้ง ๆ ที่วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมนั้นสามารถให้สิ่งดี ๆ กับการใช้ชีวิตได้อย่างมากมาย ดังจะเห็นได้จากในตัวอย่างที่ผู้แต่งบรรยายว่า

ที่นั่นมีวิถีไทให้เธอเลือก	ที่นั่นมีข้าวเปลือกให้เธอหวาน
ที่นั่นมีฟางหอมลอมบนลาน	มีพืชพันธุ์ธัญญาหารให้เธอกิน
คือทางเลือกที่เธอไม่เคยเลือก	คือทุ่งเทือกที่เธอเคยถูกถิ่น
คือดินดำที่เธอเคยถูกดิน	ที่เธอหมิ่นมือนกร้านตีนด้านชา
ที่ซึ่งชายผู้หนึ่งคือคิ่งผืน	ในยุคโลกเร่งวันพ่นคืบบ้า
ต่างวิ่งตามโลกร้อน ตามเวลา	ตัดตัวตนออกมาจากดินแดง
แต่แล้วชายผู้นั้นพลันค้นพบ	ว่าวิถีสงบใช่ลุ่มหลง
ไปตามแรงวัตถุที่ยุยง	ความสุขนั้นสั้นลงหากหลงทะยาน
ที่นั่นมีวิถีที่โดดเด่น	ใจที่แท้ขับเคี่ยวจนฟันผาน
หากเป็นเธอ, เธอจะสู้อยู่ยาวนาน	หรือถอดใจร้าวรานสะท้านใจ
ว่าทางเลือกทางนี้แสนหน่วงหนัก	ทวนกระแสล้าลึกกระแสสมัย
เธอจะเลือก, วิถีทาส – วิถีไท	ธรรมชาติตอบได้ – วิถีเธอ
แต่เขาเลือกวิถีที่เยือกเย็น	แม้วิถีล้าเคียด – เห็นอยู่เสมอ
วิถีที่ใครว่าเขาบ้าเพื่อ	วิถีที่นำเสนอวิญญาณมนุษย์
ให้ชีวิตดำรงอย่างทรงศักดิ์	ให้ดวงใจตระหนักไม่มีสะดุด

ด้วยดวงตาดวงใจวิสัยพุทธ	วิญญานยังบริสุทธิ์หากหยุดพินิจ
ที่นั่นคือการอยู่อย่างรู้ทัน	รู้แบ่งปัน รู้สู้ รู้ลิขิต
มีชีวิต มีครวลงเป็นของชีวิต	มีมิ่งมิตรมิ่งขวัญ – พิชพันธุไม้
รู้จักพอ รู้จักพลี เพียงมีกิน	ให้ตื่นได้ติดดิน – ได้ฝันได้
กวาดใบไม้สุ่มรวม – สรรวมใจ	ได้ศึกษาสมุนไพรมากหลายสรรพคุณ
ได้พูดคุยกับกระแต, แอ้และนก	ท่ามอ้อมอกแผ่นดินไผ่แดดอุ่น
อ่านหนังสืออยู่ในสายลมละมุน	ได้สูดกลิ่นหอมกรุ่นแห่งผองผกา
ที่นั่นมีวิถีไทให้เธอเลือก	ที่เถื่อนเทือกที่เธอเห็นลั่นท่า
กลับไปยังเถื่อนที่เธอมา	วิถีไท – ทวนฟ้า, รอคอยเธอ

(พื้นฝนเพลงน้ำ. 2544 : 27 – 28)

จากตัวอย่างเป็นการเปรียบเทียบภาพของวิถีชีวิต ระหว่างวิถีทาสกับวิถีไท ซึ่งผู้แต่งต้องการแสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันมนุษย์เรามากอยู่ในวิถีทาสเป็นส่วนมาก โดยจะหลงมัวเมาอยู่กับความสะดวกสบายและความเจริญทางด้านวัตถุ จนลืมที่จะพัฒนาและยกระดับของจิตใจ ดังนั้นผู้แต่งจึงต้องการที่จะให้ผู้อ่านได้กลับมามองคุณค่าของวิถีไท หรือวิถีชีวิตอันเป็นรากเหง้าที่แท้จริงที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เนื่องจากวิถีชีวิตนี้เป็นวิถีชีวิตที่สอนให้คนเรามีสติในการดำเนินชีวิต สอนให้รู้จักคุณค่าของสรรพสิ่งและท้องถิ่นของตน อย่างเช่น อาชีพเกษตรกรหรืออาชีพทำนา เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยความอดทนเป็นอย่างสูง แต่ความสำเร็จที่ได้มาหลังจากการทำงานหนักนั้นคือความอิ่มใจและความภาคภูมิใจ ที่ได้พึ่งพาตนเองจนเป็นผลดีต่อชีวิตในท้ายที่สุด จากที่กล่าวมาในการที่ผู้แต่งได้เปรียบเทียบวิถีชีวิตทั้งสองรูปแบบ ให้ผู้อ่านได้เห็นภาพของการใช้ชีวิตที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง วิถีชีวิตหนึ่งต้องเหนื่อยล้ากับการวิ่งไปตามกระแสสมัยที่พาไป ส่วนอีกวิถีชีวิตหนึ่งเป็นวิถีชีวิตที่ได้เป็นเจ้านายของตนเอง มีอิสระ แม้จะเรียบง่ายแต่ถ้ามนุษย์เรารู้จักความพอเพียง ก็สามารถที่จะดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคตได้เช่นกัน ด้วยการสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตทั้งสองของผู้แต่งนี้เอง จะส่งผลทำให้ผู้อ่านเข้าใจการดำเนินชีวิตได้

“เดินทางในทุ่ง” เป็นอีกบทกวีหนึ่งที่สะท้อนการถวิลหาวิถีชีวิตแบบไทยแท้หรือแบบดั้งเดิม กล่าวคือ ในบทกวีนี้จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับการหวนคิดถึงวิถีชีวิตแบบไทยแท้ที่สูญสลายไป เนื่องจากการถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย จึงทำให้ความเป็นอยู่ของผู้คนในชนบทเปลี่ยนแปลงไป เหมือนดังเช่นในบทกวีนี้ที่ “ควาย” ถูกแทนที่ด้วยเครื่องจักรกล เป็นลักษณะการจินตนาการที่ผู้แต่งกล่าวถึงวิถีชีวิตที่เกิดการปรับเปลี่ยน จึงเกิดความรู้สึกเสียดายและโหยหาในวิถีชีวิตเช่นนั้น ดังที่ผู้แต่งบรรยายไว้ในบทกวีที่ว่า

รอบอาณาบริเวณนี้ – ไม่กี่ก้าว	ต่างก็คือทุ่งข้าวและสวนผัก
ภายใต้แสงแดดส่อง – เรายังพัก	ชั่วขณะหยุดพัก – มวนเส้นยา
พวกเขากล่าว – เหล่านั้นทันสมัย	ทั้งเครื่องยนต์กลไก – ได้รุดหน้า
ฉันนั่งฟัง, คล้ายหลบมิสบา	วาดดินเล่นมีข้าว – เป็นรูปควาย
จึงจับปล้นรูปควาย – ขยายโต	เป็นความผอมอดโซ – น่าใจหาย
ชักชวนฉันขึ้นขี่หลัง – ครั้งสุดท้าย	ทุกจังหวะเคลื่อนไหวคล้ายใจคุ้นเคย
เสียงพวกเขาถูกร้อง – ครรลองเขา	ฉันกล่าวว่า – วิถีเก่ามีค่าเคย
เราส่งยิ้มให้กันเพื่อผ่านเลย	ในดินแดนอันเฉยเมยและเฉยชา
ควายพาฉันท่องไปในท้องทุ่ง	ฉันเก็บยอดผักบุ้งจากทุ่งท่า
เป่าฟองน้ำฟองฟุ้งสีรุ้งฟ้า	ควายเคี้ยวเอื้องข้าว – ประสาควาย
อาณาจักรของใจไร้อาณาจักร	อาณาเขตของรักไร้หลักหมาย
มีใจเพื่อพุ่มผักไชพุ่มพวย	ฉันแลเห็นคล้ายคล้าย – ควายแถมยิ้ม
ยิ้มที่นำวัยเยาว์เรากลับมา	เสียงหัวเราะน้ำตา, ห้องหิว – อิ่ม
ตะโตน่า หว่า ลูกแม่ – เราลืมนิม	ซ่อนปลากัดปลากรรมวิมของน้ำ
ยิ้มที่นำความเขลาเรากลับมา	สู่หัวใจใบ้าและตกต่ำ
เราไร้ทิศไร้ทาง – ระหว่างกระทำ	เพื่อสิ่งนั้น, กลับลามาทำลาย
วาดรูปควาย, จับปล้นฉันเป็นเด็ก	จึงจับปล้นโลกใบเล็กสูญสลาย
ได้ไม่หมด, ฉันเผลอหลับสบาย	สะดุ้งตื่น, เจ้าควายหายไปแล้ว

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 47)

จากตัวอย่างเป็นการจินตนาการถึงการใช้ชีวิตในชนบท โดยจะสังเกตได้จากนัยความหมายที่แฝงอยู่ในความรู้สึกตอนและผู้แต่งหวนคิดถึงควาย อันเป็นการเปรียบที่ผู้แต่งใช้แทนวิถีชีวิตแบบไทยที่ทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก สังเกตได้จากการจินตนาการถึงภาพอดีตของผู้แต่ง เมื่อยามที่เคยได้นั่งอยู่บนหลังควายแล้วเดินลุยไปตามท้องทุ่งนาคือภาพของความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายของคนชนบท แต่ในปัจจุบันภาพวิถีชีวิตเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ดังจะเห็นได้จากในความที่ว่า “ฉันนั่งฟัง, คล้ายหลบมิสบา วาดดินเล่นมีข้าว - เป็นรูปควาย จึงจับปล้นรูปควาย – ขยายโต เป็นควายผอมอดโซ – น่าใจหาย” หรือในความที่ว่า “วาดรูปควาย, จับปล้นฉันเป็นเด็ก จึงจับปล้นโลกใบเล็กสูญสลาย ได้ไม่หมด, ฉันเผลอหลับสบาย สะดุ้งตื่น, เจ้าควายหายไปแล้ว” เพราะฉะนั้น จากที่กล่าวว่า “ควายผอม” หรือ “ควายที่หายไป” จึงเป็นความเปรียบที่ผู้แต่งสะท้อนให้เห็นว่าวิถีชีวิตแบบไทยในปัจจุบันนั้นได้ถูกละเลยและลืมนั่น อย่างไรก็ตาม จากบทกวีข้างต้นผู้แต่งใช้การจินตนาการที่ย้อนรำลึกถึงภาพอดีตเพื่อเปรียบเทียบวิถีชีวิตให้ผู้อ่านได้เห็นภาพระหว่างวิถีเก่ากับวิถีใหม่ วิถีเก่าที่ยังมีควายมาไถนาแต่วิถีใหม่มีเทคโนโลยีมาช่วยในการผ่อนแรง ซึ่งนับวันวิถีเก่านั้นจะถูกทอดทิ้งจนคุณค่าลงไป ด้วยเหตุนี้ผู้แต่ง

จึงต้องการชี้ให้เห็นภาพของวิถีชีวิตแบบเก่าว่าอย่างน้อยวิถีชีวิตแบบเดิม ๆ นั้นก็ยังสามารถนำความสุขมาให้ได้เช่น ผู้แต่งต้องการให้ประจักษ์ถึงคุณค่าของวิถีชีวิตแบบเก่าก่อนที่จะทุกอย่างจะสาบสูญไป

นอกจากนี้ในบทกวี “สนทนากับความหวัง” ผู้แต่งจินตนาการโดยการย้อนรำลึกถึงภาพอดีตที่ชายผู้หนึ่งที่เล่าถึงเรื่องราวชีวิตที่ผิดพลาดของตน เช่นการเลือกที่จะทำงานในโรงงานสารเคมีเพื่อแลกกับเงินและความสะดวกสบาย มากกว่าที่จะเลือกชีวิตการเป็นชาวนาชาวไร่เหมือนเช่นบรรพบุรุษของตน แต่สุดท้ายแล้วเมื่อได้หวนคิดถึงเรื่องราวและเหตุการณ์ในอดีต จึงเกิดความรู้สึกและเลือกเดินในทางที่ถูกต้องในที่สุด ดังตัวอย่าง

ฉันพบเพื่อนเก่าแก่ – กาแฟหอม	เขากล่าว – เขาแปลกปลอมเปลี่ยนวิถี
เนิ่นนานนักหนา – สิบกว่าปี	ณ โรงงานสารเคมี – เมืองระยอง
ด้วยการงานมั่นคงตามตำแหน่ง	ที่พัก – เงินเดือนแพง – มีภรรยา
แต่แล้วกลับชะงัก – ได้พักตรอง	ในวันที่เขาต้อง – ล้มป่วยลง
กลิ่นของสารเคมีประดาบวล	สำหรับพืชนาสวน – ผลิตส่ง
สูตรถอนรอกกระชากเหง้า – เขาუნง	แต่เขาก็ลุ่มหลงจนลืมตน
เขาลืมว่า – รากเหง้าชาวนา – ไร่	ติดตามลมหายใจไปทุกหน
หอมอายดินกลิ่นฟางกลางผืนทุ่ง	ใช่, เขาร่วมปล้น – คนร่วมเผ่าพันธุ์
ให้สารนั้นดูดซึม – เขากระดูก	พ่อแม่จึงจากลูกไปแล้วนั้น
แผ่นป้ายปักโฆษณา – กลางนาอัน	แทนเขลวปักชะลอมรับขวัญใคร
กลับบ้านเกิด – กลับมาอย่างถาวร	ฉันกล่าวคำอวยพร – เกษตรกรคนใหม่
จึงเขากล่าวกับฉันอย่างมั่นใจ	ผสมผสานนาไร่ไว้ด้วยกัน
ผลิตเพียงพออยู่และรู้จัก	เลิกละให้สิ้น – เคมีนั้น
ฉันกล่าวว่า – สิบกว่าปี – ที่สูญไป	กลับมาเริ่มต้นใหม่ใช้บุญเปล่า
เมื่อคืนนี้ – เขาว่า – นัยน์ดาวาว	เขาฝันว่า – พุงข้าวทองแสงทอง

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 53 – 54)

ดังนั้น จากคำกล่าวที่ว่า “เมื่อคืนนี้ – เขาว่า – นัยน์ดาวาว เขาฝันว่า – พุงข้าวทองแสงทอง” เป็นข้อความที่แสดงให้เห็นถึง การนึกฝันและความหวังที่จะได้กลับมาใช้ชีวิตแบบดั้งเดิมเช่นการทำเกษตรกรรมและการได้ใช้ชีวิตที่เรียบง่ายอยู่ในสังคมชนบทอีกครั้งหนึ่ง นอกจากนี้แล้วการถวิลหาอดีตเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่าชายผู้นี้ได้ตระหนักรู้แล้วว่าโลกในสังคมปัจจุบันที่ได้ใช้ชีวิตอยู่นั้น ไม่ได้สร้างความสุขที่แท้จริงให้กับชีวิต เพราะความสุขนั้นเป็นไปอย่างฉาบฉวยและไม่ยั่งยืน ฉะนั้นการดำเนินชีวิตตามรากเหง้าและใช้ชีวิตที่เหมาะสมกับตนเองจึงจะส่งผลดีให้เกิดกับชีวิตในภายหน้าได้

ในบท “เกี้ยว” เป็นการจินตนาการที่ย้อนรำลึกถึงภาพวิถีชีวิตในอดีต แล้วนำอดีตมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์บทกวีที่มีคุณค่า อันมีพื้นฐานมาจากรากเหง้าของตนเอง ดังตัวอย่าง

ข้าลับเคียวเล่มเก่า – ได้เงาจันทร์	ฝันข้าฝันอยู่ในกระท่อมใบหญ้า
น้ำค้างตกเฒ่าแผ่ว – ชล้วยแว่วมา	เพลงชล้วยเรียกน้ำตาหรือว่าอะไร
กลิ่นสบโคลนอวลอวยกลิ่นกายข้า	เดือนสิบสองท้องนา – หอมข้าวใหม่
หอมมาจากห้วงบรรพกาลไกล	จากหยาดน้ำสใจของเหงื่องาน
ข้าฝันถึงเจ้าพวยดินลูฟ่ง	ฝันถึงรุ่งอรุณแสนอ่อนหวาน
ข้าคงได้ปีด้นตาลเก็บน้ำตาล	หรือคือฝันอันร่ำรวรานของวันนี้
.....	
ข้าจึงเขียนภาพยกลอนด้วยเคียวเก่า	ด้วยแรงเร้าของฤดูมิรู้สิ้น
ด้วยจอบ ด้วยใจ ด้วยจินต์	หินจึงมอบดอกไม้ให้ดวงดาว
เป็นดงดอกไม้ในความรัก	เป็นแปลงผัก, เรือกสวน เป็นทุ่งข้าว
ห่างจากโต๊ะหนังสือไปชั่วคราว	วางหนังสือ, กระดาษขาว – เขียนแผ่นดิน

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 48)

จากตัวอย่างเป็นการย้อนรำลึกถึงภาพในอดีต หรือภาพส่วนหนึ่งของประสบการณ์ชีวิตของผู้แต่ง โดยในการแสดงออกซึ่งการถวิลหาอดีตนี้ มีส่วนช่วยในการสะท้อนให้ผู้อ่านได้เห็นถึงภาพวิถีชีวิตของผู้คนในชนบทหรือวิถีชีวิตอันเป็นรากเหง้าของคนไทยที่ทำอาชีพเกษตรกรรม อย่างเช่น การทำนา เป็นต้น เนื่องจากสังเกตในบทกวีข้างต้นนั้น ที่ผู้แต่งกล่าวถึงภาพความฝันที่ปรากฏให้เห็นเป็นภาพการทำงานที่ใช้ควายเป็นแรงงานเพื่อการไถทำ ภาพของควายที่เดินมาท้องทุ่งนาจึงเป็นภาพที่คุ้นชินของคนชนบท ภาพของท้องนาในเดือนสิบสองที่หอมอบอวลไปด้วยข้าวใหม่ที่พร้อมรอการเก็บเกี่ยว หรือภาพการปีด้นตาลเพื่อเก็บมาแปรรูปทำน้ำตาล ซึ่งต้นตาลนี้จะหาได้ตามท้องทุ่งนาเพราะมีขึ้นอยู่ทั่วไป ดังนั้นเมื่อเวลาที่ทำนาก็อาจจะขึ้นเก็บตาลได้ด้วย อีกทั้งจากคำกล่าวที่ว่า “กลิ่นสบโคลนอวลอวยกลิ่นกายข้า” เป็นการอธิบายถึงลักษณะของชาวนาได้อย่างชัดเจน ทำให้เห็นภาพเนื้อตัวที่เต็มไปด้วยโคลนเพราะต้องทำงานที่หนักและอยู่กลางท้องทุ่งนาตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม ชาวนาเป็นแรงงานสำคัญของสังคมไทย ต้องอาบเหงื่อต่างน้ำและทำงานหนักเพื่อปลูกข้าวให้คนทั้งประเทศกินกัน แต่ในปัจจุบันอาชีพหรือวิถีชีวิตของชาวนากลับถูกลดความสำคัญและลดคุณค่าลงไป จนผู้คนในสังคมปัจจุบันละเลยและลืมเลือนอาชีพอันเป็นรากเหง้าที่แท้จริงไป ซึ่งส่งผลให้คนรุ่นใหม่ไม่เคยได้รู้จักและสัมผัสกับชีวิตที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษของตนเองเลย ดังนั้น ผู้แต่งจึงมีความคิดที่จะสืบทอดเรื่องราววิถีชีวิตดังกล่าว ให้ผู้อ่านได้เห็นถึงลักษณะของชีวิตผู้คนในชนบทที่ดำเนินรอยตาม

รากเหง้าของบรรพบุรุษ โดยได้ถ่ายทอดผ่านทางบทกวีเพื่อสร้างความจริงใจให้ผู้อ่านเห็นคุณค่าของวิถีชีวิต ที่สอนให้มนุษย์รู้จักอดทนพยายามและรู้จักการใช้ชีวิตที่พึงพาตนเอง

บทกวี “**ใต้ดวงตะวัน**” เป็นจินตนาการที่ย้อนรำลึกถึงอดีต โดยผู้แต่งบรรยายถึงสภาพชีวิตของคนในชนบทที่อยู่กันอย่างเรียบง่าย ทำงานตามกิจวัตรประจำวันของตนเองด้วยความขยันขันแข็งและอดทน ดังตัวอย่าง

เหมือนเช้ายังภวังค์เข้าอยู่ซ้ำซ้ำ	แมวมืดกายชายคาหมาร้องเห่า
ในสายแดดอุ่นหอมทุ่งหอมเค็ล้า	คลอหมวกงอบชุดเก่าของชานา
ใครไต่ดอนควายจึงกระดิ่งดัง	เหงื่อของใครไผ่หว้งรินหลังหล้า
ในร่มเงาชาวสวนนั่งมวนยา	ใต้ชายคาผู้เฒ่าเหลาตอกไม้
เด็กวิ่งเล่นมองดูไม่รู้เหนื่อย	ในสายลมพัดเฉื่อยน้ำเฉื่อยไหล
ยังในเรือนเขียนกรุ่นสมุนไพร	ใครมาเยี่ยมคนไข้เสียงไถ่ทัก
ชานาพักในร่มไม้ร่มคลุม	เสียงกลองเพลเนิบทุ่มนุ่มและหนัก
เสียงใครจากฟากสวนครวญเพลงรัก	ให้ผู้สาวคึกคักขะจังกาน
หิวก็หาจัดวางกินกลางดิน	ล้าก็นอนแนบถิ่นแผ่นดินผาน
พักก็พอหายล้ามีชานาน	จึงหมวกงอบแยมบานในลานนา

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 10 – 11)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการกล่าวถึงภาพอดีตอันแสดงถึงวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นชนบทที่ทำอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งจากการบรรยายปรากฏให้เห็นเป็นภาพของชานา ชาวไร่ และชาวสวนที่มีกิจวัตรประจำวันเหมือน ๆ เดิมทุกวัน พอรุ่งเช้าก็ไต่ดอนควายออกไปหากินในท้องทุ่งและนำมาใช้แรงงาน ส่วนผู้คนก็ทำงานกันไปตามหน้าที่ ตามความถนัด และความเหมาะสมของแต่ละอาชีพที่ทำ หรือถ้าเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ที่ไม่ทำงานหนักได้ ก็สามารถเหลาตอกไม้ไผ่ไว้ใช้สานเครื่องใช้และภาชนะต่าง ๆ โดยภาพดังกล่าวสะท้อนการใช้ชีวิตที่ต้องพึ่งพาตนเอง อีกทั้งยังอยู่กันอย่างเรียบง่าย มีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

บทกวี “**ปลาเร่ เพลร้าง**” ผู้แต่งจินตนาการถึงภาพอดีตในวัยเด็กที่แต่ละคนเมื่อเติบโตขึ้นต่างก็ต้องแสวงหาเส้นทางชีวิตเป็นของตนเอง แต่สุดท้ายแล้วการดำเนินชีวิตตามรากเหง้าและทำในสิ่งที่เหมาะกับตัวตนเป็นการเลือกวิถีทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เนื่องจากการที่ถูกหล่อหลอมมาตั้งแต่ยังเป็นเด็กที่ได้เรียนรู้จากธรรมชาติที่สอนชีวิตให้รู้จักยืนหยัดสู้ชีวิตอย่างเข้มแข็ง ดังตัวอย่าง

อยู่ในห้วงดวงตา, ปลาตะเพียน	ท่ามคืนวันหมุนเวียนมิเปลี่ยนผัน
เสียงใครตื่นเพลงใครกล่อมใจพลัน	ทั้งเปลไกวไครนั้น – ตะวันชีวิต
เหมือนน่านน้ำขำนี้มีมิ่งมณต์	ทั้งดินฝนเพิงพักนั้นศักดิ์สิทธิ์
เพลงหวานเศร้าเฝ้าเห่เนรมิต	ก่อฝันหนึ่งตรึงติดจิตวิญญาณ
ให้อยู่เป็นเห็นงามในต่ำต้อย	เห็นชีวิตนิดน้อยมิด้อยค่า
เรียนรู้จากชีพของของนกกา	จากใต้ตำรรมดาได้เตือนดิน
จากรวงน้อยรังหนึ่งของผืนงาน	แผ่ออกไปไพศาลมิสุดสิ้น
แล้ววันหนึ่งจากหนอนจึงฟ้อนบิน	สีผีเสื้อแต้มถิ่นล้วนยินดี

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 12)

บทกวีนี้เป็นการทบทวนและตรวจสอบความคิด ที่อาศัยวิถีทางในอดีตมาช่วยทำให้ผู้อ่านได้เห็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ อย่างเช่นในตัวอย่างที่ผู้แต่งได้กล่าวว่าวิถีชีวิตอันเป็นรากเหง้าของมนุษย์นั้น เป็นสิ่งที่ติดตัวและอยู่ในจิตวิญญาณของมนุษย์แต่ละคนอยู่แล้ว เพียงแต่รู้จักการนำมาใช้ให้เห็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตเท่านั้น ชีวิตก็จะพบกับความสุขที่แท้จริง

เนื่องจากสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมีส่วนช่วยในการสร้างและหล่อหลอมความเป็นตัวตน ซึ่งจากตัวอย่างในข้างต้นที่สะท้อนให้เห็นถึงส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่ได้จากอดีต ดังเช่น การกล่อมเกล้า เลี้ยงดูของครอบครัว การเติบโตมาท่ามกลางธรรมชาติที่ได้สอนบทเรียนชีวิต โดยผู้แต่งได้แสดงให้เห็นว่าสิ่งเหล่านี้มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละคนในอนาคตได้ ดังนั้นการเห็นคุณค่าของวิถีชีวิตดังที่กล่าวมา จึงเป็นแนวทางที่จะทำให้มนุษย์สามารถใช้สติในการพิจารณาสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับชีวิตของตนเองได้เช่นกัน

เช่นเดียวกับในบทกวี “รู้” ที่สะท้อนภาพวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมด้วยเช่นกัน โดยปรากฏอยู่ในตอนที่ผู้แต่งบรรยายถึงช่วงเวลาวัยเด็กที่ได้ท่องเที่ยวไปตามท้องถิ่นของตนกับผองเพื่อน ดังตัวอย่าง

หลังฝน, เราท่องละลองฟ้า	ลุยน้ำเว้งนาหลังหน้าเกี่ยว
ทุ่งทางอำเภอศุภคคีโย	ข้าวรวงหลงเคียวเราเคี้ยวกิน
เมล็ดรวงเฝ้ารอจิ้งก่อกเรียว	ใสเขี้ยวกลมกลืนดังผืนขึ้น
โค้งเรียวก่อกเรียวฟ้ามาสูติน	ฝนรินดินฟูไปสูฟ้า

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 22)

จากตัวอย่างนั้นเป็นภาพในอดีตที่ผู้แต่งได้ย้อนรำลึกถึง ซึ่งปรากฏให้เห็นเป็นภาพของท้อง

ทุ่งนาหลังน้ำเกี่ยวที่กำลังเจ็นองไปด้วยน้ำ แต่อย่างไรก็ตามจากบทกวีนี้สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของ
คนชนบท เพราะเนื่องจากว่าผู้คนส่วนใหญ่จะทำเกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ก็เป็นอาชีพทำนาเช่นกัน แต่
ในปัจจุบันอาชีพนี้มักจะถูกผู้คนละเลยและมองข้ามความสำคัญไป นอกจากนี้จากภาพของวิถีชีวิตที่
ปรากฏในข้างต้นนั้นจะทำให้เห็นถึงความเรียบง่ายและอยู่กันแบบพอเพียง ดังจะเห็นได้จากใน
ข้อความที่ว่า “ข้าวรวงหลงเคียวเราเคียวกิน” และ “เมล็ดรวงเฝ้ารอจิ้งก่อเรียว” เป็นต้น จาก
ข้อความปรากฏเป็นภาพของการใช้ชีวิตของชาวนาที่เมื่อเสร็จจากการเกี่ยวข้าวแล้ว ข้าวที่ได้มาก็จะ
นำไปขาย แต่ก็มีบางส่วนที่ยังคงเหลือค้ำคองจากการเก็บเกี่ยวอยู่บ้าง ข้าวในส่วนนี้พวกชาวนาก็จะ
นำมาบริโภคกัน และในส่วนที่ตกลงกับพื้นดิน ชาวนานั้นก็ไม่ได้ทำลายหรือละเลยข้าวนั้นไป เพราะ
เมื่อได้นำฝนขึ้นมาเมื่อไหร่ข้าวเปลือกที่ตกอยู่ตามท้องทุ่งนาก็พร้อมจะก่อดันและสร้างรวงขึ้นมาใหม่
เพื่อให้ชาวนาได้เก็บเกี่ยวกันต่อไปได้อีก ดังนั้น จากการย่อนรำลึกของผู้แต่งที่บรรยายเรื่องราวที่แฝง
ไว้ด้วยภาพชีวิตแบบดั้งเดิมนี้นี้ จึงสะท้อนให้เห็นการแสดงออกซึ่งการถวิลหาในวิถีชีวิตแบบพึงพา
ตนเอง อันเป็นชีวิตที่ผู้แต่งเชื่อว่าทรงคุณค่าและมีประโยชน์ต่อการใช้ชีวิต

ส่วนในบทกวี “ครกกระเดื่อง” นั้น จะเห็นภาพสะท้อนการถวิลหาอดีตได้จากเรื่องราวที่ผู้
แต่งย่อนรำลึกถึงภาพอดีต อย่างเช่น ในตอนที่กล่าวถึงครกกระเดื่องอันเป็นเครื่องใช้ที่เป็นภูมิปัญญา
ไทย เป็นวิถีที่มักจะพบเห็นได้ในสังคมชนบท โดยจากการบรรยายและพรรณนาในบทกวีนี้ ผู้แต่ง
ได้สอดแทรกไว้ด้วยอารมณ์ของการถวิลหาถึงวิถีชีวิตเก่า ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่า
ของเครื่องใช้ชนิดนี้ด้วย ดังตัวอย่าง

จุดดินเหยียบยกแล้วตักตึง
เบิกยืมบานใจในเหงื่องาน
ผุดภาพชีวิตอันซิดเชื้อ
ผึกหญ้าปลาทูพออยู่กิน
เหยียบยกตักตึงจิ้งก่อเรียว
เสียงก้องเข้าไปในวิญญาณ
ตื่นเถิดตื่นตาละผ้าอุ่น
ผลัดดินเปลี่ยนตำทำนองใคร
อยู่เห็นเป็นเราในเช้าหนึ่ง
ทุ่งหญ้านกนอนทุกก่อนดิน
จิ้งเหยียบจิ้งยกจิ้งตักตึง
เห็นเทือกเห็นเถาลำเนาไท
รินเหงื่อแปรเหงื่อเป็นเนื่องาน

แปรเป็นข้าวหนึ่งจิ้งหอมหวาน
เริ่มไถแรกหวานสู่ลานดิน
ฝนอาบมาเอื้อแต่ทุ่งถิ่น
อุ่นเอื้อมิสิ้นใจดินฟ้า
แดดอุ่นอาบลานและอาบหล้า
เข้าชื่นตื่นตามาเติมไฟ
มาอาบละมุนอายแดดใหม่
ชักจูงฝูงไก่อมาจิกกิน
ผืนนี้กลิ้งซึ้งถึงกรวดหิน
โบกบินเบิกบานถึงด้านใน
จิ้งผัดจิ้งเฟ้นเป็นข้าวใหม่
เห็นเคียวงอบไถไปพริกพร้อม
สายเหงื่อเจือจางแสนหวานหอม

จึงคนเกี่ยวกอบนั้นนอบน้อม

ได้ถนุถนูลานานมาแล้ว

ครกผู้ไถฟุ้งไปทั้งนั้น

เคยร่ำเฝ้าปลูกอยู่ทุกเช้า

ชิมซบับรู้อยู่ด้านใน

โค้งรวงจึงค้อมไปพร้อมกัน

ถิ่นทุ่งเถื่อนแถวสลายฝัน

เคียวอบเจียบงันพลันเหงาใจ

ตีกดักหนักเบาหอมข้าวใหม่

กังวานก้องไหวอยู่ในเรา

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 33)

จากการกล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ผ่านการเล่าถึงเรื่องของ “ครกกระเดื่อง” ในตัวอย่างข้างต้นนั้นได้แสดงให้เห็นถึงภาพวิถีชีวิตของคนในชนบทที่ทำการเกษตร มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายและอยู่กันอย่างพอเพียง อย่างเช่นที่ปรากฏให้เห็นเป็นภาพของการดำข้าว ซึ่งเมื่อข้าวที่เกี่ยวข้องเสร็จแล้วจนได้มาเป็นข้าวเปลือกต้องนำมาตำเพื่อเอาเปลือกออกก่อนถึงจะนำมาบริโภคและใช้ในเรื่องอื่นอีกต่อไป ภาพของการดำรงชีวิตด้วยการหาผักหาปลา หรือสิ่งที่มีอยู่ตามท้องถื่นนำมาประกอบเป็นอาหาร เป็นต้น จากที่กล่าวมาแม้จะเป็นวิถีชีวิตที่ต้องอาศัยความอดทนพยายามในการทำงานที่หนักหนา แต่เมื่อเสร็จงานแล้วผลที่ได้รับกลับให้ความสุขที่ยิ่งใหญ่คืนย้อนมา อย่างไรก็ตาม วิถีชีวิตดังกล่าวมาเป็นวิถีชีวิตอันเป็นรากเหง้าของคนไทยที่สืบเนื่องกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ แต่ในปัจจุบันวิถีชีวิตเช่นนี้กำลังจะสูญหายไป จึงทำให้ผู้แต่งเกิดอารมณ์ความเศร้าใจและโหยหา เพราะมีความชื่นชอบและศรัทธาในวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมนั้น โดยจะเห็นได้จากในข้อความที่ว่า “ได้ถนุถนูลานานมาแล้ว ถิ่นทุ่งเถื่อนแถวสลายฝัน ครกผู้ไถฟุ้งไปทั้งนั้น เคียวอบเจียบงันพลันเหงาใจ เคยร่ำเฝ้าปลูกอยู่ทุกเช้า ตีกดักหนักเบาหอมข้าวใหม่ ชิมซบับรู้อยู่ด้านใน กังวานก้องไหวอยู่ในเรา” จะเห็นได้ว่าแม้เวลาจะผันผ่าน สิ่งต่าง ๆ จะเปลี่ยนแปลง แต่สิ่งหนึ่งที่ไม่เคยเปลี่ยนคือจิตวิญญาณที่ยังคงยึดมั่นและถวิลหาในวิถีชีวิตอันเป็นรากเหง้าเสมอ

หรือเช่นเดียวกับในบทกวี “หน้าต่าง” จากในตอนและผู้แต่งย้อนรำลึกถึงช่วงเวลาในอดีตเมื่อยังเยาว์วัย ผู้แต่งจินตนาการถึงภาพชีวิตในอดีตด้วยการมองผ่านสายตาของ “นก” เพราะ “นก” สามารถมองเห็นได้ทั้งในโลกปัจจุบันและโลกในอดีต การที่ “นก” มองย้อนกลับไปสู่โลกในอดีตสะท้อนภาพของวิถีชีวิตของคนชนบทที่ทำเกษตรกรรม หาปลา และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย

นกดวงตาผู้ต้องมองลงมา

จับในบานหน้าต่างระหว่างเรา

และเฝ้ามองผองใครในทุ่งข้าว

ใครขานกู่สู่เข้ามาเหย้าเยือน

ฉันย่างก้าวเบาบางพลางตามด้อย

จากไกลโพ้นฟากฟ้ามาคอยเฝ้า

ระหว่างเราระหว่างย่านของบ้านเรือน

เริ่มเก็บเกี่ยวเกรียวกราวละคราวเคลื่อน

โลกดูเหมือนเคลื่อนคล้อยเพียงน้อยนิด

ขณะที่เธอรอกรอวัยประคองประคอง

ให้มีหางเกินไปมิใกล้ขีด
กว่าจะรู้ว่าฉันนั้นตามมา
ในโมงยามข้ามคืนผู้ตื่นคอย
เช่นกับเธอสิ้นสุดหยุดบันทึก
แม่เรียกขานเธอเต็มใจไม่รอช้า

ให้เธอได้นึกคิดแม่นิดน้อย
ฉันแสวงยื้มมารยาตาละห้อย
พ่อยอมคอยปล่อยฉันลูกคู่ช่วยหาปลา
อ้อมอยู่ในรู้สึกอันโหยหา
งานบ้านเคยธรรมดากลับล้ำลึก

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 33 – 34)

ในข้อความจากตัวอย่างที่ว่า “และเฝ้ามองผองใครในทุ่งข้าว เริ่มเก็บเกี่ยวเกี่ยวกรวาวละครวาวเคลื่อนไหว” สะท้อนให้ผู้อ่านเห็นภาพของวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมอันเป็นรากเหง้าของชาวไทย เพราะจากภาพท้องทุ่งนาที่กำลังเริ่มการเก็บเกี่ยวดังที่ปรากฏในบทกวีข้างต้น สื่อให้เห็นวิถีชีวิตที่มีการทำเกษตรกรรมหรือการทำงานที่ชัดเจน หรือภาพของเด็กชายที่แอบตามพ่อไปช่วยหาปลาที่แสดงถึงวิถีชีวิตที่นอกเหนือจากการทำนาแล้ว ชาวบ้านยังสามารถหาจับปลาตามหนองน้ำกลับไปเพื่อทำเป็นอาหารได้เป็นต้น การเฝ้ามองดูของ “นก” เป็นจินตนาการของผู้แต่งที่ระลึกถึงอดีตอันเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ชีวิตในช่วงเวลาหนึ่ง เหมือนเช่นที่ผู้แต่งคิดถึงอดีตโดยใช้สายตาของ “นก” มองผ่านโลกที่ได้เห็นทั้งอดีตและปัจจุบัน ซึ่งสิ่งที่เคยมีอยู่ในอดีตนั้นในปัจจุบันสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้ผ่านพ้นไปแล้วด้วยกาลเวลาและความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ทำให้วิถีชีวิตดังกล่าวแปรเปลี่ยนไป ดังนั้นสำหรับคนบางกลุ่มเช่นคนพลัดถิ่น จึงเป็นผลทำให้เกิดการอารมณ์ฉุนเฉียวที่จินตนาการถึงความคุ้นเคยในอดีตขึ้นมา

บทกวี “กองไฟฤดูหนาว” นั้น ในตอนการแสดงออกซึ่งการถวิลหาอดีตในบทกวีนี้มีการสะท้อนให้เห็นถึงภาพของวิถีชีวิตด้วยเช่นเดียวกันกับตัวอย่างอื่น ๆ ข้างต้น อย่างเช่น ในตอนที่ผู้แต่งจินตนาการถึงภาพอดีตในวัยเยาว์ที่ยามฤดูหนาวเข้ามาเยือน ดังตัวอย่าง

เผือกมันเราชุกกองไฟ
ราวหลอมกลืนไว้ในนั้น
หลอมแดดเจือเหงื่อลมคว้น
ไรมันแตกตามงามตา
ผืนดินไฉนวิญญูญ
ผู้เฝ้าผ้าฟ้าฟูดิน
เผือกหอมมันเผาเรากิน
ทุกสิ่งทั้งสิ้นหนึ่งเดียว
กองไฟในเช้าเราเกี่ยว

หอมจึงถึงไหน
ชาวไร่ไผ่ฝัน
ในคนธรรมดา
ไฉไลไฉน
ความฝันดังเดียว

แม้เพียงเศษเสี้ยวเกี่ยวเรา

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 65 – 66)

จากตัวอย่างการจินตนาการถึงภาพของเช้าหนึ่งในฤดูหนาว ที่ผู้คนในชนบทมักจะก่อกองไฟ เพื่อให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย และในการมานั่งผิงไฟนั้นเป็นการสร้างความสัมพันธ์สำหรับผู้คนในท้องถิ่นที่อยู่อาศัยร่วมกันอย่างหนึ่ง ในบางครั้งในขณะที่นั่งผิงไฟกันอยู่นั้นก็มีการนำเอาเผือกมันที่ได้จากการทำไร่ทำสวนมาเผาแบ่งกันกิน ซึ่งภาพของการนำเอาเผือกมันมาเผาในกองไฟแล้วแบ่งกันกินนั้น จากในบทกวีนี้เป็นการแสดงให้ผู้อ่านเห็นถึงชีวิตที่เรียบง่ายอยู่กันอย่างพอเพียงของคนในชนบท และนอกจากนั้นจากในตัวอย่างข้างต้น ผู้แต่งยังได้กล่าวถึงวิถีชีวิตของชาวไร่ชาวนาที่มีความฝันอันยิ่งใหญ่ นั่นคือ การสร้างสิ่งที่ดีงามเอาไว้ให้เป็นผลสำเร็จและเกิดเป็นประโยชน์มากที่สุดให้ได้ อย่างไรก็ตาม จากภาพส่วนหนึ่งของประสบการณ์เล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ผู้แต่งได้หวนคิดถึงนั้นก็กลับกลายเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ ที่ได้เกี่ยวร้อยมนุษย์ไว้กับวิถีชีวิตที่สอนให้อยู่กันเองได้ด้วยการพึ่งพากำลังและสองมือของตนเอง เป็นต้น

นอกจากนี้ภาพสะท้อนการถวิลหาชีวิตในแบบดั้งเดิมอันแสดงถึงรากเหง้าที่แท้จริงนั้น ยังมีปรากฏในบทกวี “ประตู่” ด้วยเช่นกัน ดังเช่นที่จะเห็นได้จากที่ผู้แต่งบรรยายถึงชีวิตของคนพลัดถิ่นคนหนึ่งที่พักผ่อนไปจากบ้านเกิดไปสู่เมืองอื่น ๆ ที่แตกต่างไปจากความเป็นอยู่เดิมอย่างสิ้นเชิง จึงทำให้เกิดความโหยหาและอยากย้อนกลับไปสู่ชีวิตแบบเดิม ๆ ของตนอีกครั้ง โดยผู้แต่งได้ถ่ายทอดเรื่องราว ผ่านการจินตนาการที่ย้อนรำลึกถึงภาพชีวิตในอดีตที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ชีวิตของตนเองที่เป็นคนชนบทเช่นกัน ดังตัวอย่าง

ฉันอยากอยู่หมู่บ้านของย่านถิ่น

รักดื่มแต่น้ำอันล้ำรส

ได้รู้จักทุกฤดูของหมู่ดาว

ค่าโรงนาแวมไฟวูปไหวนวน

กับโรงเหล้าเก่าค่ารำดีมีริน

รอยย่นบนใบหน้าล้วนสามัญ

กับวงข้าวมือค่าหลังกร่างาน

มือจะเปิบจะปั้นน้ำฉันรอ

รู้จักกับกรวดหินดินทั้งหมด

แกลัมไบไม้ใหม่สดทั้งหมดทั้งมวล

วิถีทางทอดยาวของชาวนา

กับจิ้งหรีดทั่วถั่วล้วนรู้กัน

กับใบหน้าคุ่นชินดินฟ้าบ้าน

มือใหญ่หนาตีนันหยาบกร่างาน

ทั้งผักเนื้อเจือจานให้เติบโต

แว่วเสียงขลุ่ยเพลงซอล้อแสงดาว

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 73)

จากการระลึกถึงภาพชีวิตในอดีต สะท้อนภาพวิถีชีวิตของผู้คนในชนบทที่ใช้ชีวิตอยู่กันอย่างพอเพียง มีความเรียบง่ายในรูปแบบของการดำเนินชีวิตที่ต้องพึ่งพาตนเองเป็นหลัก เป็นการใช้ชีวิตที่

มีอิสระอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่บริสุทธิ์ ซึ่งถึงแม้ว่าการใช้ชีวิตตามวิถีชีวิตดังกล่าวจะต้องตรากตรำทำงานหนักที่ต้องใช้ความอดทนสูงเป็นอยากมากก็ตาม สิ่งที่ได้รับหลังจากทำงานแล้วคือความสุขซึ่งตรงกันข้ามกับการใช้ชีวิตในสังคมเมือง ที่สามารถตั้งกฎเกณฑ์ของตนขึ้นมาได้เองโดยไม่ต้องตกไปอยู่ใต้อารมณ์และความกดดันจากสังคมภายนอก อย่างเช่นที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมเมืองปัจจุบันนี้นอกจากนี้จากในตัวอย่างจะเห็นได้ว่าการใช้ชีวิตตามวิถีทางเช่นที่ปรากฏข้างต้น ผู้คนในสังคมนั้นมักจะได้รับแต่สิ่งที่ดีที่สุด อย่างเช่นการแสดงออกซึ่งการถวิลหาอดีตที่ปรากฏให้เห็นเป็นภาพของการใช้ชีวิต ที่แม้แต่น้ำดื่มยังได้ดื่มน้ำที่ออกมาจากตาน้ำซึ่งเป็นน้ำที่กำเนิดจากต้นธารเป็นน้ำที่บริสุทธิ์และสะอาดมากที่สุด พืชผักผลไม้ก็สามารถเก็บและกินได้สด ๆ จากแหล่งจึงอุดมไปด้วยประโยชน์นานา ซึ่งเป็นความอุดมสมบูรณ์ที่หาได้จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่เชื้ออำนาจให้ประโยชน์กับผู้ที่ใช้ชีวิตตามวิถีทางดังกล่าว และสามารถสร้างการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตได้จากธรรมชาติที่แท้จริง เช่นที่ว่า “รู้จักกับกรวดหินดินทั้งหมด” หรือ “ได้รู้จักทุกฤดูของหมู่ดาว” อีกทั้งผู้คนมีอาศัยอยู่ร่วมกันในท้องถิ่นยังมีความเอื้ออาทรให้แก่กัน มีน้ำใจไมตรี ช่วยเหลือแบ่งปันกัน เป็นต้น ดังนั้นจากวิถีทางการใช้ชีวิตเช่นที่กล่าวมาแสดงให้เห็นการใช้ชีวิตในสังคมเล็ก ๆ เป็นชีวิตที่สมถะแต่สามารถสร้างความสุขที่ยิ่งใหญ่ให้กับชีวิตได้ เพราะฉะนั้น จากในบทวินีผู้แต่งต้องการชี้ให้ผู้เห็นว่าคนในท้องถิ่นชนบทนั้นเป็นกลุ่มคนที่สามารถรักษารากเหง้าของตนได้อย่างเหนียวแน่น ผิดกับผู้คนในเมืองใหญ่ที่ไม่มีรากเหง้าและวิถีชีวิตที่แน่นอนเป็นของตนเอง อย่างไรก็ตาม การหวนคิดถึงชีวิตดังเช่นที่กล่าวมาเป็นอารมณ์ถวิลหาที่แสดงออกถึงความโรแมนติกอย่างหนึ่ง ที่ผู้แต่งใช้จินตนาการสร้างภาพในความคิดที่อยากได้ อยากมี หรืออยากเป็นเพื่อแสดงความต้องการหรือถวิลหาในสิ่งนั้น ซึ่งจากตัวอย่างนี้ในตอนผู้แต่งจินตนาการโดยการย้อนรำลึกถึงภาพชีวิตในอดีต ด้วยความรู้สึกที่ติดต่อกับชีวิตที่สงบสุขนั้น เป็นความคิดที่ตรงกันกับคนจำพวกโรแมนติกที่ชื่นชอบและหลงใหลในชนบทมากกว่าเมือง เพราะการใช้ชีวิตในชนบทจะได้สัมผัสกับวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่บริสุทธิ์แท้จริง เป็นต้น

2. การถวิลหาอดีตของตัวละคร

ประเด็นนี้จะเป็นการศึกษาและวิเคราะห์อารมณ์ความรู้สึกและจินตนาการของตัวละคร ที่มีการแสดงให้เห็นถึงลักษณะของการถวิลหาอดีต อย่างเช่น อารมณ์ อากา หรือการครุ่นคิดที่มีต่อความทรงจำในอดีตที่ผ่านมา โดยการถวิลหาอดีตของตัวละครนั้นจะเป็นอารมณ์ที่แสดงออกผ่านตัวละครในเรื่องซึ่งมีทั้งตัวละครเอกและละครรองที่คิดถึงชีวิตของตนเอง โดยพิจารณาจากในเรื่องสั้นและนวนิยายของเรวัตร์ พันธุ์พัฒน์ ได้แก่ เรื่องสั้นชุด “ชีวิตลุ่มมะหาอันใด” และนวนิยายเรื่อง “นักปั้นน้ำ” เนื่องจากว่างานวรรณกรรมประเภทนี้เป็นเรื่องสมมติและมีตัวละครเป็นผู้แสดงและดำเนินเรื่องราวทั้งหมด จึงเสนอให้เห็นพฤติกรรมของตัวละครได้เป็นอย่างดีเพราะมีความชัดเจนในการ

กระทำต่าง ๆ ของตัวละครแต่ละตัว ดังนั้น ในการศึกษาการวิพากษ์วิจารณ์ของตัวละครนี้จะแบ่งการศึกษาถึงชีวิตของตัวละครในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งในเหตุการณ์และเรื่องราวของชีวิตของตัวละคร จะแฝงไว้ด้วยอารมณ์และอาการที่แสดงถึงการวิพากษ์วิจารณ์อย่างชัดเจน ที่สามารถสะท้อนให้เห็นภาพในอดีตที่ตัวละครได้ย้อนรำลึกถึงได้ โดยได้จำแนกการพิจารณาดังนี้

2.1 ตัวละครเอกคิดถึงชีวิตของตนเอง

การวิพากษ์วิจารณ์ของตัวละครที่มีลักษณะเช่นที่ตัวละครเอกคิดถึงชีวิตของตนเอง จะปรากฏอยู่ในเรื่องสั้นหลายเรื่องด้วยกันรวมถึงในนวนิยายด้วย ซึ่งในการพิจารณาถึงชีวิตของตัวละครนี้จะได้เห็นถึงการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันไปในแต่ละเรื่อง แต่จะมีเรื่องราวและเหตุการณ์อันจะก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์แทรกอยู่ อันเป็นภาพสะท้อนที่ตัวละครเอกหวนคิดถึงภาพอดีตหรือความทรงจำที่ตัวละครเอกจินตนาการถึง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วสิ่งที่ตัวละครวิพากษ์วิจารณ์ไม่ใช่สิ่งที่ไกลตัวแต่เป็นสิ่งที่คุ้นเคยในอดีต อย่างเช่น บ้านเกิดในชนบท ธรรมชาติและสภาพแวดล้อม และสิ่งต่าง ๆ ที่เคยมีอยู่หรือที่เคยได้สัมผัสมาก่อนในอดีต เป็นต้น ซึ่งจากที่กล่าวมาเป็นลักษณะที่เหมือนกับที่นักคิดกลุ่มทฤษฎีโรแมนติกล่าว่า คนโรแมนติคมักจะรักชีวิตในชนบท รักธรรมชาติ และให้ความสนใจกับอดีต (เถกิง พันธุ์เถกิงอมร. 2541 : 342) อย่างไรก็ตาม จากลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่ามีปรากฏชัดเจนอยู่ในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ในเรื่องสั้นเรื่อง “โหมงยามของวัยเยาว์” ตัวละครเอก คือ “ผม” ครุ่นคิดถึงชีวิตของตนเองในวัยเด็กและเล่าถึงการหลงรักน้ำสะไ้ อันเป็นรักครั้งแรกในชีวิต ซึ่งเหตุการณ์และเรื่องราวที่เกิดขึ้นในครั้งนั้นได้สร้างความรู้สึกอับอายจากการถูกล้อเลียนโดยคนในครอบครัว จึงเป็นเหตุทำให้ตัวละครเอกหรือ “ผม” ออกจากบ้านไปใช้ชีวิตอยู่ในเมืองหลวง แต่อย่างไรก็ตาม สุดท้ายแล้วความปรารถนาที่สุดในชีวิตนั้นคือ การได้กลับบ้าน กลับไปยังบ้านเกิดในชนบทที่ตนเองได้จากมาและมักจะหวนคิดถึงอยู่เสมอ ซึ่งเนื้อเรื่องในตอนนี้นี้ที่ตัวละครเอกได้กล่าวถึงการหวนคิดถึงบ้านของตนเองนั้น สะท้อนให้เห็นถึงอารมณ์การวิพากษ์วิจารณ์ที่ตัวละครเอกจินตนาการถึงภาพบ้านเกิดของตนเอง ดังที่บรรยายว่า

สามสิบฤดูหนาวของชีวิต ย่างเข้าสู่เทศกาลสงกรานต์ โรงงานปิดห้าวัน ฝึบบ้างตนดล บันดาลให้ผมกลับไปเยี่ยมบ้านไซ้สิ ผมควรจะลดทิวลิปบ้าง ค้อมหัวยอมรับความเป็นจริง และเป็นไป ยิ้มให้กับความฝันแสงงามที่กำลังเดินห่างออกไปเรื่อย ๆ บางทีผมอาจตัดสินใจ ไม่ย้อนกลับมาที่นี่อีก...โรงงาน ผมมีความปรารถนาเล็ก ๆ มานานแล้วว่า ผมจะฝังกายในถิ่นเกิด...เรือนชวริมน้ำ ก่อนที่ทุกสิ่งทุกอย่างจะล่มสลายลงไป

พ่อแม่แก่ขึ้นมาก ความสงบลึกล้ำทอประกายอยู่ที่เรือนผมสีดำและดวงตาดู
อ่อนโยน พี่สาวทุกคนต่างมีครอบครัวและลูกหลาน สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป
พอสมควร ถนนหนทาง ไฟฟ้า บ้านเรือน รูปทรงเหมือน ๆ กัน แข็งกระด้างด้วยซีเมนต์ ไม่
มีได้ทุนเรือนให้แขวนเปลนอนรับลม แต่เรือนของผมยังเป็นเรือนเดิม - เก่าๆ ลำคลองแคบ
ลงหรือว่าอาจจะเท่าเดิม เพียงแต่ว่าวันนี้ผมมองดูมันด้วยดวงตาของคนวัยสามสิบ ต้นไม้ดังไม้
ยังคงอยู่ และชุ่มเกาะเวกก็ด้วย

(ชีวิตสามะหาอันใด. 2545 : 24)

จากข้อความที่ว่า “ผมมีความปรารถนาเล็ก ๆ นานแล้วว่า ผมจะฝังกายในถิ่นเกิด เรือน
ชราริมน้ำ ก่อนที่ทุกสิ่งทุกอย่างจะล่มสลายลงไป” เป็นความโรแมนติคที่มีลักษณะสะท้อนให้เห็นถึง
จินตนาการของตัวละครเอกที่ย้อนรำลึกถึงบ้านเกิดในชนบท ซึ่งจากการที่ตัวละครเอก หรือ “ผม”
ทบทวนชีวิตและเรื่องราวในอดีตของตนเอง จากการหนีความอับอายในวัยเด็กมา และต้องมาเจอกับ
ปัญหาความวุ่นวายต่าง ๆ ในสังคมเมือง ต้องใช้ชีวิตอย่างโดดเดี่ยวเดียวดาย หรือการใช้ชีวิตที่
หมุนเวียนเปลี่ยนไปมาระหว่างการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแล้วเปลี่ยนมาเป็นทหารเกณฑ์
จากนั้นก็กลับมาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมอีก ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายกับชีวิตที่เป็นไปอย่าง
ซ้ำซากจำเจ จึงหวนคิดถึงบ้านเกิดและโหยหาอยากที่จะกลับไปสู่บ้านเกิดเดิมของตนอีกครั้ง ดังเช่น
ในเรื่องสั้นนี้ที่ตัวละครเอกหรือ “ผม” กล่าวว่า “ผมจะฝังกายในถิ่นเกิด...เรือนชราริมน้ำ” ซึ่ง “เรือน
ชรา” เป็นบ้านเก่าของตัวละครเอกที่เป็นเรือนไม้เก่าตั้งอยู่ติดกับริมแม่น้ำซึ่งในปัจจุบันเริ่มผุพัง
อย่างไรก็ตาม การย้อนรำลึกถึงชีวิตในอดีตเมื่อครั้งในวัยเยาว์ของตัวละครเอกในตัวอย่างนี้ เป็นการ
มองอดีตด้วยสายตาของคนโตเป็นผู้ใหญ่ มีความเข้าใจโลก และมีประสบการณ์ชีวิตมากขึ้น ทำให้
เรียนรู้ว่าแท้ที่จริงแล้วความสุขของตนนั้นยังคงอยู่ที่บ้านเกิด

“ค่ายและคุก” เป็นเรื่องสั้นอีกเรื่องหนึ่งที่ตัวละครเอกหรือ “ผม” ผู้เป็นทหารเกณฑ์ย้อน
รำลึกถึงอดีตและเล่าเรื่องราวเหตุการณ์ในอดีตที่เคยเกิดขึ้นกับตนตั้งแต่ยังอยู่ในช่วงของวัยเด็ก
อย่างเช่น ความรู้สึกที่ไม่ชอบและเกลียดพ่อของตนเอง หรือการสร้างพฤติกรรมก้าวร้าวจากความเก็บ
กดอันเป็นพฤติกรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากผู้เป็นพ่อที่ชอบให้ความรุนแรง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การ
ถวิลหาอดีตของตัวละครเอกจากเรื่องสั้นนี้ ปรากฏอยู่ในตอนที่ตัวละครเอกติดคุกและลี้หนีกับชีวิต
จึงจินตนาการถึงภาพชีวิตในอดีต ด้วยการย้อนรำลึกถึงสิ่งต่าง ๆ ในอดีตที่คุ้นเคย ดังตัวอย่าง

ขณะนี้ความมืดกำลังคืบเข้ามา ผมคิดว่าผมได้กลิ่นฟางหญ้าที่ถูกเผา ยามค่ำมรกเศร้า
เสมอในความรู้สึกของผม ควันไฟจากกองไฟลอยดับหายไปในความมืด ปานนี้เธอของผมคง

กำลังอาบน้ำหรือไม่ก็กินข้าว หลังจากนั้นเธออาจทอดร่างลงนอนบนที่นอนอ่อนนุ่ม ติดตามการรายงานข่าวจากทางทีวี บางทีเธออาจนั่งพูดคุยหยอกล้ออยู่กับเพื่อน ๆ ก็ได้ ท้องฟ้าเบื้องนอกคงพร่างพรว้างไปด้วยดวงดาว อิมม์ จมูกของผมได้กลิ่นควันไฟนั่นอีกแล้ว มันทำให้ผมรู้สึกเหมือนกำลังหลงทาง เป็นพลศึกที่หนีหัวซุกหัวซุนออกมาจากการล้อมตีของฝ่ายตรงข้าม มะงุมมะงาหราไปในความมืดมิด หิวกระหายจนอยากกินเลือดกินเนื้อตัวเอง อยากกลับบ้าน คิดถึงความอบอุ่นเมื่อครั้งอยู่ใกล้ชิดแม่อย่างหนัก ผมอยากสารภาพกับแม่ว่า ผมรักแม่มากกว่าชาติเป็นไหน ๆ ผมจะขยันทำมาหากิน กอบกู้ฐานะครอบครัวของเราขึ้นอีกครั้ง ให้แม่ได้มีความสุขสบายในบั้นปลายชีวิต

(ชีวิตสามะหาอันใด.

2545 : 79)

จากตัวอย่างตัวละครเอก คือ “ผม” ถูกจำคุกด้วยข้อหาฆาตกรรมผู้บังคับบัญชาของตน โดยที่ตัวเองก็ไม่ได้รู้ตัวว่าทำอะไรลงไปเนื่องจากเป็นความเก็บกดที่ซ่อนอยู่ในจิตใจได้สำนึกด้วยการรับอิทธิพลมาจากความรุนแรงที่พ่อได้กระทำให้เห็นเมื่อครั้งยังเป็นเด็ก แต่เมื่อต้องโทษถูกจับกุมและถูกคุมขังไว้เพื่อรอการประหารจึงรู้สึกหมดอาลัยในชีวิต อีกทั้งแม่อีกก็มาตายจากไป ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ผู้แต่งแสดงให้เห็นอารมณ์ของตัวละครเอกหรือ “ผม” ที่สิ้นหวัง หดหู่ ฟุ้งซ่าน และอ้างว้าง จึงทำให้เกิดความรู้สึกคิดถึงบ้านเกิดของตนเอง ดังเช่นที่กล่าวว่า “อยากกลับบ้าน คิดถึงความอบอุ่นเมื่อครั้งอยู่ใกล้ชิดแม่อย่างหนัก” จากข้อความนี้เป็นจินตนาการของตัวละครที่ย้อนรำลึกถึงชีวิตในอดีต อันสะท้อนการถวิลหาอดีตที่ปรากฏให้เห็นเป็นภาพในอดีตหรือภาพของชีวิตที่เคยได้อยู่อาศัยกับแม่ผู้เป็นที่รักในบ้านเกิด เนื่องจากว่าตลอดเวลาของการมาเป็นทหารเกณฑ์ ความปรารถนาอันสูงสุดของ “ผม” คือการได้กลับไปบ้านและได้อยู่กับแม่ที่ตนรักมากที่สุด ดังนั้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นกับตนเอง ความรู้สึกถวิลหาจึงยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้จากในตัวอย่างที่กล่าวว่า “ผมคิดว่าผมได้กลิ่นฟางหญ้าที่ถูกเผา” นั้น แสดงว่าบ้านเกิดของตัวละครเอกต้องอยู่ในชนบท อีกทั้งจากข้อความดังกล่าวยังได้สื่อให้เห็นถึงความคิดของตัวละครที่เชื่อมโยงกับอดีต กลิ่นฟางหญ้าจึงเป็นเหมือนสื่อที่นำอดีตเข้ามาสู่ความคิดของตัวละคร ให้โยงไปถึงบ้านเกิดของตนเองในวัยเด็ก

หรือในอีกตอนหนึ่งจากในเรื่องสั้นเดียวกันนี้ จากเรื่องราวที่ผู้แต่งบรรยายถึงเหตุการณ์หลังจากที่พ่อของตัวละครเอกหรือ “ผม” เสียชีวิตไปแล้ว “ผม” ได้พบทวนเหตุการณ์หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับชีวิตของตนเองในอดีต ดังตัวอย่าง

ความเลวร้ายโสโครกดูเหมือนว่ามันจะจบล้นลงเพียงแค่นั้น บ้านสีแดงที่เหลือเพียงแม่กับผมร่วมอาศัยอยู่ ดูเหมือนความสงบสุขได้แวะเข้ามาเยี่ยมเยียนแล้วกระนั้น สีหน้าของแม่

ที่เคยอมเศร้ามาตลอดระยะเวลาที่พ่อยังมีชีวิตอยู่ก็กลับมีชีวิตชีวาขึ้นผิดหูผิดตา เราสองคนแม่ลูกช่วยกันทำงานอย่างมีความหวังในหัวใจ เรากำลังคบคิดกันเพื่อจะต่อกรกับชะตากรรมอย่างรัดกุม แน่ละเพราะเราได้ผ่านสิ่งเลวร้ายทั้งหลายแหล่มาอย่างสาหัสสากรรจ์เต็มที่แล้วนี้ ก็แล้วทำไมละเราถึงจะไม่คิดว่าสิ่งดังามจะแผ้วพานเข้ามาสู่วิตชีวิตของเราบ้าง

บ้านสีแดงเปลี่ยนเป็นบ้านสีขาวได้ด้วยสีไม่กี่กระป๋อง การเปลี่ยนแปลงนั้นง่ายดายเสมอสำหรับสิ่งที่อยู่ภายนอกและผมก็เชื่อว่า คนเรานั้นมันต้องใช้เวลาและโอกาสกันบ้าง สำหรับการเยียวยารักษาจิตใจภายใน วันนี้ผมฝันร้าย แต่พรุ่งนี้ผมจะต้องฝันดี รอให้ผมรวบรวมเงินได้สักก้อนหนึ่งเถอะ ผมจะพาแม่ไปรับการรักษาตัวที่โรงพยาบาล ยังไม่สายเกินไปหรอก หลังจากนั้นผมก็จะบวชเรียนให้แม่สักหนึ่งพรรษา บางทีพี่สาวของผมอาจจะกลับมา ผมครุ่นฝันถึงสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ด้วยหัวใจที่พองโตคับอก เหมือนนกที่เพิ่งบินหนีออกมาจากกรง

(ชีวิตสามะหาอันใด. 2545 : 93)

จากข้อความในตัวอย่างเป็นการย้อนรำลึกถึงอดีตของ “ผม” เนื่องจากในขณะที่ “ผม” ครุ่นคิดอยู่นี้ “ผม” ติดอยู่ในคุกเพื่อรอการประหารชีวิต ด้วยความสิ้นหวังที่จะได้ออกจากคุกเพื่อไปสู่โลกภายนอก จึงทำให้ “ผม” คิดถึงสิ่งต่าง ๆ ในอดีตที่คุ้นเคย จากการย้อนรำลึกถึงอดีตเป็นการแสดงความถวิลหาของ “ผม” ที่มีความปรารถนาจะได้กลับไปบ้านเกิดของตนเองอีกครั้งหนึ่ง เพื่อจะได้ทำสิ่งที่เคยคิดฝันไว้ อย่างเช่นในตัวอย่างที่ตัวละครเอกจินตนาการถึงภาพของบ้านเกิด บ้านที่มีสีแดงที่ “ผม” แสนจะเกลียดชัง ผมหวังจะเปลี่ยนบ้านให้เป็นสีขาวบริสุทธิ์ที่ต่อไปนี้จะไม่มีแต่สิ่งที่ดี ๆ เข้ามาในชีวิต และได้ใช้ชีวิตอยู่กับแม่คอยปรนนิบัติดูแลแม่เพื่อให้แม่มีความสุขในบั้นปลายของชีวิต เป็นต้น ดังนั้น จากที่กล่าวนี้จึงสะท้อนการถวิลหาอดีตของตัวละครเอกดังที่ปรากฏในตัวอย่างข้างต้น ที่หวนคิดถึงเรื่องราวอันเป็นประสบการณ์ส่วนหนึ่งของชีวิตตนเอง ที่ “ผม” แสดงความปรารถนาของตนเองออกมาก่อนตาย

ส่วนในเรื่องสั้นเรื่อง “พฤศจิกายน” ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชายหนุ่มคนหนึ่งทีหนีจากบ้านเกิดมาทำงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรม โดยตลอดช่วงเวลาของการทำงานนั้นเขาไม่เคยมีความสุขเลยในชีวิต เนื่องจากว่ามีความฝังใจอยู่กับอดีตที่เกิดขึ้นกับตนเอง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เขามักจะหวนคิดถึงอดีตอยู่เสมอ ดังตัวอย่าง

งานแบกหามในโกดังสินค้าทำให้เนื้อตัวของชายหนุ่มเปียกโชก เขาระลึกว่าฤดูฝนกำลังจะจากจร มวลเมฆสีเทาในท้องฟ้าได้ขยายคาบบางลงไป ถนนสีเทาจะยิบระยับอยู่ด้วยเปลวแดดสีเหลืองจัด อากาศที่ร้อนอบอ้าวทำให้เขาอดที่จะคิดถึงสายน้ำชุ่มเย็นขึ้นมาไม่ได้ ยามหยุดพักชายหนุ่มนั่งกอดเข่าอยู่บนลังสินค้า เข่มองออกไปทางทิศตะวันตก ดินแดนไกลโพ้น เขาจับบทครุ่นฝันถึงฤดูน้ำหลาก.....

“ข้าเกิดมาจากแม่น้ำ บัดนี้ข้าได้เดินทางจากมา ข้ารู้สึกประหนึ่งว่ากำลังวิ่งหนีตัวเองอยู่ กระนั้น แม่น้ำได้เขียนโดยข้าด้วยความนิ่งงัน เชือดเฉือนข้าด้วยเสียงเพรียกร้องในคืนดึก ลึกลับผู้หญิงคนนั้นรอคอยข้าอยู่ในสายน้ำ คืบแล้วคืบเล่า ผู้หญิงซึ่งมีดวงตาใสโคกราวน้ำก้น บ่อโบราณหล่อนกำลังเพรียกหาข้าอยู่ไม่วายเว้น นั่นเองกระมังที่ทำให้ข้าต้องหนีจากแม่น้ำ สายนั้นมา ก่อนที่พฤศจิกายนจะเวียนมาถึง ข้าทนไม่ได้จริง ๆ “

ยามว่างงาน ชายหนุ่มนั่งกอดเข่าอยู่บนลังสินค้า มองออกไปทางทิศตะวันตก โดยมีเจ้าแมวดำตัวนั้นนั่งคลอเคลียอยู่ใกล้ ๆ ถ้าหากว่ามีใครคนใดคนหนึ่งมองเข้ามาจากด้านหน้าก็จะเห็นว่าชายหนุ่มนั่งกอดเข่า และแมวดำตัวนั้นกำลังเหม่อมองออกไปในทิศทางเดียวกัน

(ชีวิตสามะหาอันใด. 2545 : 208 - 216)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าแฝงไว้ด้วยอารมณ์ของการถวิลหาอดีตของตัวละคร โดยในย่อหน้าแรกการที่ชายหนุ่มหรือตัวละครเอก แสดงอาการและท่าทางที่เหม่อลอยและมองออกไปยังทิศทางที่เป็นที่ตั้งของบ้านเกิดของตนเองแล้วครุ่นคิดถึงฤดูน้ำหลาก สะท้อนให้เห็นการจินตนาการถึงภาพธรรมชาติในอดีตของวัยเยาว์ที่ประทับใจ ซึ่งข้อความในตอนนี้จะเกี่ยวกับการย้อนรำลึกถึงช่วงฤดูกาลหนึ่งในอดีตของตัวละคร ที่ปรากฏให้เห็นเป็นภาพของชายหนุ่มที่นั่งกอดเข่าและครุ่นคิดถึงชีวิตในอดีตที่ผ่านมาอย่างเลื่อนลอย โดยฤดูกาลนี้มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตของตัวละครเอกที่เกิดในช่วงฤดูกาลนั้น อีกทั้งภาพของน้ำที่หลากมาตามลำน้ำเป็นภาพที่ตัวละครเอกประทับใจมากที่สุด เนื่องจากน้ำใหม่จะนำมาซึ่งพันธุ์ปลาชนิดต่าง ๆ มากมาย นอกจากนี้ลักษณะที่ตัวละครเอกย้อนรำลึกถึงชีวิตของตนเองยังพบอยู่ในตอนที่ตัวละครเอกได้หวนคิดถึง “แม่น้ำ” ซึ่งเป็นสายน้ำที่บ้านเกิดและเป็นพื้นที่ที่เกิดโศกนาฏกรรมที่มีผลต่อชีวิตของตัวละครเอกโดยตรง เพราะเหตุการณ์ในครั้งนั้นพรากหญิงคนรักของตนจากไปอย่างไม่มีวันกลับมา ทำให้ชายหนุ่มยังคงฝังใจกับเหตุการณ์ในครั้งนั้น ถึงแม้ว่าจะรักในสายน้ำนั้นแต่สายน้ำนั้นก็ทำให้ชายหนุ่มต้องหนีจากมาทำงานในที่อื่น แต่ก็ไม่ได้ทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างดีขึ้นเพราะความทรงจำในครั้งนั้นยังคงหลอกหลอนชายหนุ่มอยู่เสมอ หรือในการกล่าวย้าถึงอาการของตัวละครเอกในย่อหน้าที่สามที่ยังคงเหม่อลอยคิดถึงบ้านอยู่ ทำให้เห็นว่าอารมณ์การถวิลหาอดีตของตัวละครเป็นความยึดติดกับอดีตของตัวละคร เพราะยังคงมีความผูกพันกับสิ่งที่ตนคุ้นเคยในอดีตหรืออาจจะฝังใจกับความทรงจำเก่า ๆ ดังนั้น จากที่กล่าวมานี้จึงเป็นการแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครกับชีวิตในอดีตของตนเอง

“นักปั้นน้ำ” เป็นนวนิยายที่มีลักษณะที่แสดงการถวิลหาอดีตที่มีความโรแมนติกด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากในตอนที่ตัวละครเอกบรรยายความรู้สึกเมื่อยามได้ฟังเพลง ๆ หนึ่ง ดังที่ผู้แต่งบรรยายว่า

บ่ายวันต้นฤดูหนาว ไม่มีอะไรดีกว่าได้เดินไปตามริมฝั่งแม่น้ำ สายน้ำเอ่อสูงขึ้นจรมริมตลิ่งล้นหาดทรายไว้เบื้องล่าง คนแจวเรือจ้างนอนทอดนุ้ยอยู่ในเรือ ระหว่างรอรับผู้โดยสารข้ามฟาก เสียงเพลงจากวิทยุทรานซิสเตอร์ไหลล่องไปบนรวงคลื่นพลิกพลิ้ว เนื้อเพลงบรรยายถึงลมล่องข้าวเบา (ผมได้กลิ่นทุ่งข้าวที่กลายเป็นสีทองอร่าม)

(นักปั่นน้ำ. 2546 :25)

จากตัวอย่างการได้ยินเสียงเพลงที่บรรยายถึงลมล่องข้าวเบา ทำให้ “ผมได้กลิ่นทุ่งข้าวที่กลายเป็นสีทองอร่าม” เป็นลักษณะที่ตัวละครเอกจินตนาการถึงภาพของธรรมชาติหรือภาพของท้องทุ่ง ซึ่งเป็นภาพที่สื่อความสวยงามของท้องทุ่งนาที่ในขณะนั้นข้าวกำลังของรวงสีทองอร่ามเต็มผืนนา โดยตัวละครเอกจินตนาการถึงภาพในอดีตด้วยความรู้สึกดีมด้ากับภาพในความคิดนั้นอย่างมีความสุข

นอกจากนี้ภาพสะท้อนการวิพากษ์วิจารณ์ของตัวละคร ยังพบได้อีกตอนหนึ่งของนวนิยาย “**นักปั่นน้ำ**” ที่ตัวละครเอกคือ “ผม” คิดถึงสภาพชีวิตของตนเองที่ไม่สามารถยอมรับระบบทุนนิยมในปัจจุบันได้ จึงทำให้อยากย้อนกลับไปในอดีต ดังตัวอย่าง

วันอาทิตย์ของทุก ๆ สัปดาห์ บนลานโล่งใจกลางเมืองริมฝั่งแม่น้ำ จะกลายเป็นตลาดนัดร่มและร่มผุดขึ้นมาเหมือนดอกเห็ด เป็นสิ่งที่เปลี่ยนธรรมชาติแต่เกินจริง เป็นเหมือนสีกล้วยสุกที่เหลืองเกินแสงแดดเป็นสีฟ้าที่ไม่ใช่สีของท้องฟ้า หรือเป็นสีเขียวที่ไม่ใช่สีเขียว แต่ทุก ๆ สีที่ถูกแต้มลงบนผืนดิน ดูเป็นดอกดวงที่อลหม่านและเจ้าชู้ นั่น, หลากสีของร่มได้ซึมซับและเกยกายเบียดบังแล้วกลืน ทั้งเสริมส่งเพื่อให้อีกฝ่ายดูโดดเด่น ทั้งกดทับเพื่อให้อีกฝ่ายดูด้อยต่ำ และดำรงอยู่อย่างกลมกลืน ในท่ามกลางการเคลื่อนผ่านอย่างวูบวาบ ไม่มีอะไรให้จับคว้าได้ เพียงสัมผัสกันด้วยปลายมือ ด้วยดวงตาอันเกินจะคาดเดา เงินร่วงลง แล้วผ่านเลยทุกสิ่งเป็นภาพมายา ไม่มีใครบังคับ ไม่มีใครเคี่ยวเข็ญเหมือนคำสารภาพของคนใกล้ตาย - “ถ้าหากฉันย้อนอดีตกลับไปได้ ฉันจะ.....”

(นักปั่นน้ำ. 2546 :45 – 46)

จากการที่ตัวละครเอกไม่ได้บอกว่าถ้าหากย้อนอดีตจะทำอะไร เป็นเหมือนเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้แสดงความคิดเห็นว่าจะทำเช่นไร ถ้าต้องเจอกับสภาพเช่นที่ปรากฏในตัวอย่างข้างต้น อีกทั้งตัวละครเอกยังแสดงถึงความรู้สึกว่าทำใจยอมรับสังคมปัจจุบันไม่ได้ โดยที่จะเห็นได้จากภาพที่ปรากฏจากตัวอย่าง ที่ตัวละครเอกกล่าวด้วยความประชดประชันถึงร่มหลากสีที่แย่งกันทางเพื่อจับจองเนื้อ อันเป็นภาพที่แสดงให้เห็นถึงภาพของการแก่งแย่งแข่งขันกันเพื่อความยิ่งใหญ่เพราะฉะนั้น ดังเช่นในตัวอย่างที่ตัวละครเอกได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในตลาดนัดจึงเป็นการ

สะท้อนสภาพสังคมปัจจุบันได้อีกทางหนึ่ง

2.2 ตัวละครองค์ถึงชีวิตของตนเอง

ในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ อารมณ์และจินตนาการที่แสดงออกซึ่งการวิพากษ์อดีต ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะกับตัวละครเอกเพียงเท่านั้น แต่ยังได้เกิดกับตัวละครรองอีกด้วยเช่นกัน ดังเห็นได้จากพฤติกรรม การกระทำ อากา การแสดงออกของอารมณ์และความรู้สึกที่ปรากฏกับตัวละครรองในเรื่อง มีลักษณะที่บ่งบอกถึงการวิพากษ์อดีตที่หวนคิดถึงเรื่องราวอันเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตที่ยังคงฝังใจอยู่

ในเรื่องสั้นเรื่อง “สะพานข้ามแม่น้ำ” เป็นเรื่องสั้นที่ปรากฏให้เห็นซึ่งการวิพากษ์อดีตของตัวละครที่หวนคิดถึงชีวิตในอดีตอันเป็นประสบการณ์ของช่วงชีวิตหนึ่งของตน ซึ่งจากในเรื่องสั้นนี้ ลักษณะดังกล่าวเป็นที่สังเกตได้จากในตอนที่ถูกแต่งได้เล่าเรื่องราวที่บรรยายถึงเหตุการณ์ที่ตัวละครหรือ “ผม” ที่เติบโตขึ้นจากวัยเด็กที่อ่อนแอและขาดแคลน เป็นผู้ใหญ่ที่มีความคิดและมีประสบการณ์ชีวิตที่เพิ่มมากขึ้นตามวัย จึงได้หวนคืนกลับมาสู่บ้านเกิดเดิมของตนอีกครั้ง เพื่อกลับมาทบทวนเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตทั้งของตนเองและน้ำเบิ้มที่เป็นตัวละครเอก เพื่อตรวจสอบความคิดของตนเอง โดยตัวละครรองในเรื่องสั้นนี้มีลักษณะเป็นพยานที่รับรู้เหตุการณ์และเล่าเหตุการณ์ที่ตนรู้เรื่องราวของตัวละครเอกต่ออีกทอดหนึ่ง ซึ่งเป็นการย้อนรำลึกถึงอดีตเพื่อที่ตัวละครจะได้เรียนรู้ชีวิตจากประสบการณ์ของน้ำเบิ้มที่ทราบมา ดังตัวอย่าง

ยามเย็น สีม่วงเข้มระบายนที่ขอบฟ้า แลรู้สึกละแ่นเศร้า ผมกลับมาที่นี่อีกครั้งเพื่อรำลึกภาพอดีต บนขอบโค้งสะพานที่ผมหวาดกลัวหนักหนาในวัยเด็ก แม่น้ำยังกว้างใหญ่ สะพานยังสูงตระหง่านอยู่เช่นเดิม แม้เวลาจะล่วงเลยไปร่วมยี่สิบปีแล้วก็ตาม มาบัดนี้ เวลานี้ ผมอยากบอกกับเขาว่า ผมไม่รู้สึกลัวมันอีกต่อไปแล้ว ความเจ็บ ความแค้นของสายน้ำ และความสูงน่าหวาดหวั่นของสะพานไม่สาຍรู้

แสงพลบเริ่มรางสลับ ผมยืนนิ่งเฉยอยู่บนสะพาน ถ้าตาไม่ฝ้าไปผมคิดว่าสิ่งที่มองเห็นเบื้องล่างบนพื้นผิวน้ำนั้นมันตระการตา ฟองฟายด้วยสีขาวของดอกไม้ ไข่ดอกมะลิ แผ่กระจายไปตลอดทั้งสายน้ำที่ไม่ไหลคั้น หอมกรุ่นพิสุทธ์ไปตลอดทั้งคั้งน้ำ เป็นกลิ่นที่หอมที่สุดในชีวิตเท่าที่ผมเคยพบและสัมผัส และถ้าหูของผมไม่ฝ้าไปอีกเช่นกัน ผมคิดว่าเสียงที่ได้ยินล่องลอยมานั้นอ่อนโยนและเศร้าเครือจนยากจะบรรยายออกมา มันปลุกให้ชีวิตของผมตื่นขึ้นเพื่อรับฟัง

ไอ้สายน้ำ....

มีดคำเจ้าย่าเดินไปไหน

พัดพาความฝันข้าจากไกล

พลัดพรากเยาว์วัยข้าลับตา

ไอ้ สายน้ำ...

มันคือบทเพลงที่ไพเราะและเศร้าที่สุดเท่าที่ผมเคยได้ฟังมาในชีวิต แทบไม่รู้สิกว่ากำลังร้องให้ ความปิติพลุ่งพล่านขึ้นเต็มหัวใจ ดวงตาของผมแลเห็นโค้งสะพานสายรุ้งบนเวียงฟ้า เขายืนเฉยนิ่งอยู่ที่นั่น กำลังร้องเพลงบทที่เขาโปรดปราน ช่างน่าเสียดายคืนวันที่ผ่านมา ผมไม่เคยค้นพบความสุขที่แท้จริงในชีวิตเลยแม้แต่ครั้งเดียว ผมเป็นได้แค่ผู้ข้ามผ่านสะพานเท่านั้นจริง ๆ สะพานชีวิตที่มากมายหลายหลาก สะพานที่ผมไม่เคยเลยสักครั้งที่จะหยุดยืนเนิ่นนานเพื่อชะโงกมองลงไปเบื้องล่าง มองลงไปยังสายน้ำที่ไม่ไหลย้อนคืน ไม่เคยแม้แต่จะมอบข้อมะลิให้กับผู้หญิงสักคนความสุขครั้งสุดท้ายในชีวิตของเขา ชายเฒ่าผู้มีชีวิตผูกพันกับสายน้ำสายนี้ ช่างยิ่งใหญ่สัก สะพานสายรุ้งบนฟากฟ้า ล่องลอยลงมาครอบสะพานที่ผมยืนอยู่ ในยามพลบสงบงามความปิติดังงามทำให้ผมร้องเพลงบทนั้นออกมา ก่อนที่ผมกับเขาจะหลอมรวมเข้าเป็นหนึ่งเนื้อเดียวกัน

(ชีวิตสามะหาอันใด. 2545 : 55 – 57)

จากตัวอย่างการถวิลหาอดีตของตัวละครองสะท้อนภาพการถวิลหาอดีตออกมาให้เห็นเป็นภาพของสะพานไม้และภาพของสายน้ำที่ไหลเฉื่อย ๆ ไปตามลำน้ำในท้องถื่นของชนบท อันเป็นภาพที่มีเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เป็นความทรงจำฝังอยู่มากมาย และเมื่อ “ผม” ยังเยาว์วัยอยู่ไม่กล้าที่จะขึ้นไปยืนบนสะพานไม้แห่งอดีตเพื่อมองลงมายังสายน้ำเบื้องล่างที่ไหลผ่านไปอย่างไม่ย้อนกลับ แต่การกลับมาอีกครั้งเพื่อย้อนรำลึกถึงอดีตของ “ผม” ทำให้ “ผม” เข้าใจชีวิตได้มากขึ้นกว่าเดิมในวัยเด็ก เพราะได้ทบทวนเหตุการณ์และเรื่องราวที่เคยเกิดขึ้นในสายน้ำแห่งนี้ ด้วยสายตาและมุมมองความคิดของคนโตเป็นผู้ใหญ่ อีกทั้งยังได้สร้างการเรียนรู้ที่ได้นำเรื่องราวและประสบการณ์ชีวิตในอดีตของตัวละครเอกหรือ “น้ำเบิ้ม” หรือ “เขา” ผู้เป็นที่รักของ “ผม” ที่ “ผม” กล่าวถึง มาเป็นพื้นฐานหรือเป็นข้อคิดที่ “ผม” จะสามารถนำมาใช้กับชีวิตของตนเองได้ด้วย ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ผู้แต่งได้บรรยายออกมาปรากฏเป็นภาพของ “ผม” ยืนอยู่บนสะพานไม้แห่งอดีตและมองลงมายังสายน้ำเบื้องล่างอันเป็นสายน้ำเดียวกับที่เคยเป็นมาในอดีตเช่นกัน แล้วคิดถึงเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมาทั้งหมด ซึ่งจากที่กล่าวมาเป็นลักษณะที่บ่งบอกว่า “ผม” ได้ทบทวนอดีตและตรวจสอบความคิดของตนเองที่มีต่ออดีตที่ตนถวิลหาตนเอง

ในเรื่อง “ภูเขา” ซึ่งเป็นเรื่องสั้นอีกเรื่องหนึ่งที่มีการแสดงให้เห็นถึงภาพสะท้อนการวิพากษ์วิจารณ์ของตัวละครรองที่หวงคิดถึงชีวิตในอดีต ดังจะเห็นได้จากในตอนที่คุณแต่งบรรยายเหตุการณ์ระหว่างชายหนุ่มนักเขียนหรือตัวละครเอก กับชายเฒ่าซึ่งเป็นตัวละครรอง เมื่อชายเฒ่าหรือตัวละครรองได้รู้เรื่องราวที่เกิดขึ้น ระหว่างชายหนุ่มกับเด็กสาวที่ชายหนุ่มคิดว่าเป็นลูกสาวของชายเฒ่าในตอนแรก แต่แท้ที่จริงแล้วไม่ใช่เพราะกลีบกลายเป็นว่าเด็กสาวนั้นเป็นภรรยาของชายเฒ่า ทว่าชายหนุ่มไม่รู้จักความจริงเช่นนั้นด้วย ดังนั้นชายเฒ่าจึงได้ย้อนรำลึกถึงชีวิตของตนเอง เพื่อบอกเล่าเรื่องราวและประสบการณ์ชีวิตของตนให้ชายหนุ่มได้รู้ความจริง อันเป็นการคลี่คลายปมปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม จากการเล่าเรื่องมีลักษณะเป็นการเล่าซ้อน ที่ตัวละครเอกนำเรื่องราวการย้อนรำลึกถึงภาพชีวิตในอดีตของตัวละครรองมาเล่าต่ออีกทอดหนึ่ง ดังตัวอย่าง

“ชีวิตข้ามันยิ่งกว่านิยายเสียอีกมัง”

หลังจากนั้นชายเฒ่าได้พรั่งเรื่องราวออกมาราวน้ำป่าไหลหลาก แกพูดถึงหมู่บ้านเกิดอีกฟากของภูเขา เล่าถึงชีวิตคู่ที่เพิ่งมาเริ่มเอาเมื่อหนุ่มใหญ่และเมียที่อยู่กินด้วยกันไม่นานก่อนมาด่วนจากไปเพราะแท้งลูกและตกเลือด แกมีน้องชายคนเดียวซึ่งปลูกบ้านอยู่ใกล้กันและช่วยเหลือเจือจุนกันตลอดมา ตัดไม้ เลื่อยไม้ เก็บของป่า และล่าสัตว์ ก่อนที่น้องชายของแกจะจากไปอีกคนเพราะพิษไข้ป่าหลังจากเข้าไปตัดเลื่อยไม้ในป่าลึกที่ดิบชื้น ทั้งเมียและลูกสาววัยซุกซนไว้เบื้องหลัง แกเล่ามาถึงตรงนี้ทำให้ข้าพเจ้าอดที่จะถูกคิดไปถึงเด็กสาวไม่ได้ เมียแกตายเพราะแท้งลูก เราหยุดกินมื้อกลางวันที่ลานหินริมลำธารเล็ก ๆ หรืออาจจะเป็นเวลาบ่ายคล้อยแล้วก็ได้ ข้าพเจ้ารู้สึกเหมือนคอพิกลจึงกินได้เพียงน้อยนิด ขณะที่ชายเฒ่าเอาแต่จิบเหล้า ดูเหมือนแกไม่ได้สนใจด้วยไม้ใบเฟินเท่าใดนักและข้าพเจ้าเพิ่งสังเกตเห็นเป็นพักที่เห็นบอยในซอกเอวของแก ก็ไหนว่าเอาติดกระดอมไว้ให้เด็กสาวได้ใช้ในยามวิฤตยังไม่วางแกคงมาได้ทีแล้วกระมังพว้าพูดและหัวเราะแปลกประหลาด บางครั้งก็เอื้อมมือมาตบป่าไหล่ของข้าพเจ้าอย่างที่เล่นที่จริง

เรายังคงบ้ายหน้าขึ้นไปราวกับกำลังปีนป่ายไปสู่จุดหมายปลายทางที่ไร้ขอบเขต ช่วงเป็นการเดินทางที่ไม่น่าอภิมภยสมใจคาดคิด ดังว่าชีวิตได้ตกอยู่ภายใต้การนำพาของชายเฒ่า แกเล่าว่าหลังจากนั้นแกจึงได้น้องสะใภ้เป็นเมีย เพราะต่างคนต่างเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ชีวิตคู่ครั้งใหม่ทำท่าว่าจะราบรื่นดี ถ้าหากความตายไม่เข้ามายุ่มย่ามอีกวาระเมื่อเมียของแกเป็นลมจมน้ำตายไปขณะลอยคอเก็บผักหญ้าอยู่ในลำธารราวกับถูกคำสาป นางได้ทั้งลูกสาวให้ตกเป็นภรรยาของแกโดยสมบูรณ์ เด็กผู้หญิงที่เรียกกันว่าพ้อ และแกเองก็เต็มอกเต็มใจที่จะมอบความรักให้เด็กน้อยในฐานะพ่อคู่ใจเดียวกัน มันทำให้แกมีศรัทธาที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างขยันขันแข็ง ส่งลูกสาวเข้าเรียนจนจบชั้นประถมหกครอบครัวยุคเริ่มต้นเคลื่อนย้ายเมื่อป่าเขาละแวกนั้นเริ่มเตียนโล่ง มองหาเส้นทางทำกินใหม่ ๆ กันต่อไปชายเฒ่าหยุดเล่าแล้วหัวเราะแปร่งปร่า

“ชีวิตซ้ำมันยิ่งกว่านิยายเสียอีกมัง”

(ชีวิตสามะหาอันใด. 2545 : 197 - 198)

จากตัวอย่างเป็นการย้อนรำลึกถึงประสบการณ์ชีวิตในอดีตของชายเฒ่า เป็นภาพย้อนหลังที่ปรากฏให้เห็นเป็นภาพชีวิตของชายเฒ่าที่ในตอนแรกนั้น มีภรรยาคนแรกแต่เสียชีวิต จึงได้ไปอาศัยอยู่กับน้องชายของตนกับน้องสะใภ้และลูกสาว แต่หลังจากนั้นไม่นานน้องชายก็เสียชีวิต ด้วยความโกลีซิดจึงทำให้ชายเฒ่ากับน้องสะใภ้ตกลงใจอยู่ด้วยกัน แต่ชีวิตเป็นสิ่งไม่เที่ยงไม่นานน้องสะใภ้ก็มาเสียชีวิตไปอีกคน ดังนั้นชายเฒ่าจึงต้องเลี้ยงลูกสาวที่เป็นลูกติดมาจากเมียคนที่สองแทน แล้วจากนั้นจึงกลายมาเป็นภรรยาของชายเฒ่าอีกคนเป็นคนสุดท้าย ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ขึ้นกับเด็กสาวและชายหนุ่มนักเรียน เมื่อเป็นเช่นนี้ชายเฒ่าจึงเล่าเรื่องราวให้ชายหนุ่มฟังเพื่อให้รู้ความเป็นมาและจะได้รู้ความเป็นจริงทุกอย่างในปัจจุบัน เพราะฉะนั้นจากการตัวอย่างดังกล่าวนอกจากจะเป็นการสะท้อนให้เห็นการวิไลหาอดีตของตัวละครเองแล้ว ในการที่ตัวละครเองได้คิดถึงเรื่องราวชีวิตของตนเองก็เป็นจุดสำคัญที่เป็นการคลี่คลายเรื่องราวและปมปัญหาทั้งหมดในเรื่องด้วย

ในเรื่องสั้นเรื่อง **“คำคืนมัทศจรรย์”** ซึ่งเป็นเรื่องราวระหว่างชายวัยกลางคนกับเด็กสาวคนหนึ่ง โดยชายวัยกลางคนหรือตัวละครเอกมีบ้านเรือนไทยเก่าแก่ตั้งอยู่ในสวน เป็นคนที่สันโดษและชื่นชอบการอยู่ท่ามกลางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่บริสุทธิ์ในชนบท ส่วนเด็กสาวหรือตัวละครรองนั้นเป็นคนต่างถิ่นที่ผ่านมามบ้านของชายกลางคนพร้อมกับคนรักของตน แต่แล้วชายหนุ่มชาวเมืองก็ได้ทิ้งให้เด็กสาวต้องอยู่กันตามลำพังกับชายวัยกลางคน ด้วยสภาพแวดล้อมของบ้านที่ตั้งอยู่ท่ามกลางดงไม้ที่มีพืชพันธุ์หลากหลายชนิด และบ้านนั้นก็ยังมีลักษณะที่เป็นเรือนไทยเก่าแก่ได้ถูกล้างโปรง กระเบื้องหลังคาตอนเล็กสี่เหลี่ยมกลมกลืนกับสีใบไม้ โองน้ำฝนดินเผาตะไคร้ขึ้นปกคลุมจนสีน้ำตาลกลายเป็นสีเขียวหยาดชุ่ม มีเปลญวนถักจากผักตบชวาแขวนอยู่ใต้ถุน และในขอบบริเวณบ้านนั้นปลูกต้นพิกุลไว้ด้วย จึงทำให้เด็กสาวหรือตัวละครรองหวนคิดถึงบ้านของตนเอง เพราะบ้านเกิดของตนในต่างจังหวัดนั้น ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับบ้านของชายวัยกลางคนด้วยเช่นกัน ซึ่งจากในเรื่องสั้นนี้จะมีอยู่หลายตอนด้วยกัน ที่เด็กสาวหรือว่าตัวละครรองได้พูดถึงบ้านของตนเองด้วยความคิดถึงและโหยหาถึงสิ่งต่าง ๆ ที่คุ้นเคยในอดีตก่อนที่ตนเองจะจากมา ซึ่งในแต่ละคำพูดหรือแต่ละตอนที่ได้อธิบายนั้นแฝงไว้ด้วยอารมณ์วิไลหาจากการครุ่นคิดถึงสิ่งเหล่านั้น อย่างเช่นในตอนหนึ่งของเรื่องสั้นนี้ที่เด็กสาวกำลังรอให้คนรักมารับด้วยความหวังอันริบหรี่ ชายวัยกลางคนจึงได้ชวนเธอให้รับประทานข้าวรอไปก่อน ระหว่างที่ช่วยกันทำกับข้าวนั้นเด็กสาวได้เล่าถึงเรื่องราวของตนเองให้ชายวัยกลางคนฟัง โดยเรื่องราวในตอนนั้นผู้แต่งได้บรรยายว่า

ฝนต้นฤดูยังทำหน้าที่ของมันอย่างสัตย์ซื่อ ไม่มีที่ท่าว่าจะขาดเม็ด และไม่มีที่แว่วว่าเด็กหนุ่มจะกลับเข้ามา ชายกลางคนมองดูเด็กสาวด้วยสายตาปลอบประโลม เธอเองก็สบตาเขาอย่างยอมรับสภาพเป็นจริง วัยสิบเจ็ดของเธอเหมือนดอกไม้แรกแย้ม โศกเศร้าประเดี๋ยวเดียวก็คลาย ชายกลางคนลุกขึ้นไปหยิบผ้าขนหนูผืนใหม่มาส่งให้ ถ้าหนาวฝนก็ห่มมันเสียสิ จากนั้นเขาก็เข้าครัว ตัดไฟเตาถ่านแล้วตั้งหม้อข้าว พลังครุ่นคิดไปว่าค่านี้อะไรจะทำกับข้าวอะไรให้เด็กสาวกินดีนะ แต่แล้วเด็กสาวก็เดินเข้ามาสมทบ เป็นเด็กสาวแรกในรอบนับสิบปีที่ผ่านมาเหยียบเยือนเรือนไทย ชายกลางคนจึงรู้สึกขัด ๆ เชน ๆ อยู่เหมือนกัน เด็กสาวเอ่ยปากจะช่วยทำกับข้าว ครั้นเห็นเขามิที่ทำอะไรอีก ๆ อีก ๆ เธอจึงเล่าเรื่องราวของเธอให้เขาฟัง เธอว่า เธอเป็นคนพิจริตโดยกำเนิด บ้านตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำน่าน ก่อนจะอพยพโยกย้ายมาอยู่เมืองนี้เมื่อสามปีที่แล้ว เธอมากับแม่ ส่วนพ่อมันทิ้งเธอไปตั้งแต่ยังเด็ก ๆ เด็กสาวพูดถึงพ่อด้วยเสียงเบาหวิว ดวงตากลมโตแผ่ความเศร้า เธอเล่าต่อไปว่า ปัจจุบันแม่กับเธอเปิดร้านขายข้าวแกงอยู่หลังสถานีขนส่ง เด็กสาวจบคำพูดของเธอลงตรงว่า “บ้านที่พิจริตของหนูก็มีต้นพิกุล ต้นใหญ่พอ ๆ กับของลุงนี้แหละ หนูคิดถึงมันจังเลยคะ”

(ชีวิตล้ามหานันโต. 2545 : 316)

จากข้อความในตอนท้ายที่ว่า “บ้านที่พิจริตของหนูก็มีต้นพิกุล ต้นใหญ่พอ ๆ กับของลุงนี้แหละ หนูคิดถึงมันจังเลยคะ” เป็นประโยคที่สะท้อนให้เห็นถึงการถวิลหาอดีตของตัวละครที่จินตนาการถึงภาพของบ้านเกิดในต่างจังหวัดที่ในบริเวณบ้านนั้นมีต้นพิกุลปลูกอยู่ด้วย แต่ในขณะที่กล่าวถึงนั้นตัวละครหรือเด็กสาวนั้นไม่ได้อยู่ในบ้านเดิมแล้ว แต่เมื่อมาเจอกับสิ่งที่คุ้นเคยในอดีตอย่างเช่นบ้านที่มีต้นพิกุลปลูกอยู่เหมือนกัน จึงทำให้ระลึกถึงคิดถึงบ้านของตนขึ้นมาอีกครั้ง

และอีกเหตุการณ์ที่เมื่อตัวละครหรือเด็กสาวรู้แน่แท้แล้วว่าชายหนุ่มคนรักนั้นจะไม่มาต้อนรับเองกลับบ้าน ทำให้เด็กสาวต้องค้างคืนอยู่ที่บ้านของชายกลางคนนั้นก่อน เพราะเป็นเวลาเย็นและไม่มีรถที่จะกลับออกไปในเมืองได้อีกแล้ว เมื่อชายกลางคนบอกให้ไปอาบน้ำก่อนนอนและให้เลือกว่าจะอาบน้ำกลางแจ้งหรือจะอาบน้ำในห้องน้ำก็ได้ เป็นเหตุทำให้เด็กสาวหวนคิดถึงสิ่งต่าง ๆ ในบ้านเกิดขึ้นมาอีกครั้ง โดยเรื่องราวในตอนนี้อย่างได้บรรยายว่า

ในที่สุดชายกลางคนก็ลุกไปจัดห้องนอนให้เด็กสาว เขาออกปากไล่เธอให้ไปอาบน้ำ เขาว่า จะอาบน้ำที่โถงน้ำฝนหรือในห้องน้ำก็ตามใจ เด็กสาวเลือกอาบน้ำที่โถงซึ่งน้ำฝนกำลังรินไหลจากรางลงมาจนล้นทะลัก เธอเผลอคิดไปถึงวัยเด็กที่เคยเปลือยกายวิ่งเล่นกลางสายฝนกับเพื่อน ๆ จนแม่ต้องใช้ไม้เรียวกำชับนั้นแหละถึงได้ยอมกลับเข้าบ้าน เด็กสาวยิ้มอย่างมีความสุขเมื่อคิดถึงตรงนี้ เธอใช้ผ้าโสร่งของชายกลางคนกระโจมอกแทนผ้าถุง เน้นนานเพียงใดแล้ว

นะที่เธอไม่มีโอกาสสูงกระโจนออกมาหาน้ำ แม่น้ำที่บ้านเกิด ต้นพิกุลใหญ่ริมหน้าเรือน
ปานนี้จะถูกขัดล้มหายไปแล้วหรือยังก็ไม่รู้

(ชีวิตสามะหาอันใด. 2545 : 318)

จะเห็นได้จากข้อความดังกล่าวในตัวอย่างนี้ แฝงไว้ด้วยอารมณ์ความรู้สึกของการวิพากษ์
อดีตที่ตัวละครหรือเด็กสาวแสดงออกมาโดยการครุ่นคิด ที่มีต่อความรู้สึกคิดถึงบ้านและสิ่งที่
ตนเองคุ้นเคยในวัยเด็ก อย่างเช่น การคิดถึงการอาบน้ำฝนกลางแจ้ง การคิดถึงการนุ่งผ้ากระโจมอก
อาบน้ำ การคิดถึงแม่น้ำที่บ้านเกิด หรือการนึกถึงต้นพิกุลที่ปลูกอยู่หน้าเรือนบ้านเก่า เป็นต้น แต่
อย่างไรก็ตาม อารมณ์วิพากษ์และการจินตนาการถึงภาพในอดีตของตัวละครหรือเด็กสาวจากใน
เรื่องสั้นนี้ เกิดจากการที่ได้มาสัมผัสกับชีวิตที่ใกล้เคียงกับบ้านเกิดของตน จึงทำให้เด็กสาวคิดถึงและ
ย้อนรำลึกถึงชีวิตในวัยเด็กของตนเองขึ้นมาอีกครั้ง เพราะไม่รู้ว่าเมื่อวันเวลาผ่านไปบ้านเกิดของตนนั้น
จะเปลี่ยนแปลงไปเช่นไรบ้าง จะยังคงความสวยงามและความเป็นชนบทเหมือนเช่นบ้านของชาย
กลางคนนี้หรือไม่นั่นเอง

นอกจากนี้ภาพสะท้อนการวิพากษ์อดีตของตัวละคร ยังปรากฏอยู่ในตอนที่ตัวละครหรือ
เด็กสาวกลับมาบ้านของชายกลางคนอีกครั้ง หลังจากที่ย้ายไปจากการถูกลวนลามในครั้งก่อน ซึ่งใน
ครั้งนั้นเด็กสาวคิดกับชายกลางคนเหมือนพ่อ แต่ชายกลางคนกลับคิดกับเด็กสาวว่าเป็นผู้หญิงคนหนึ่ง
ที่กำลังอยู่ในช่วงของวัยแรกแย้มน่ารัก ดังนั้นในการกลับมาครั้งนี้จึงเป็นการกลับมาเพื่อแก้ไขและปรับ
ความเข้าใจกันใหม่ เหมือนดังที่ผู้แต่งบรรยายว่า

เป็นคำคืนที่รู้สึกแปลกออกไปโดยสิ้นเชิง ชายกลางคนรู้สึกเช่นนั้น แตกต่างกันไปลิบลับกับ
คำคืนอันอัปยศนั้น เขานั่งอยู่ที่ขอบเตียง ขณะเด็กสาวนอนขดงอและหันหลังให้ จมูกของเขา
สูดกลิ่นกายของเด็กสาว หอมเหมือนกับน้ำมัน น้ำมันแห่งมารดา เขามองดูเด็กสาวจาก
ด้านหลัง ร่างของเธอช่างเหมือนทารกน้อยผู้ไร้เดียงสา น่ารัก น่าทะนุถนอม เด็กสาวผู้ขาด
พ่อ คลุมเครือต่อความรักของแม่ และเด็กหนุ่มช่างฝัน ผู้มีการเดินทางเป็นลมหายใจคนนั้น
และแล้วเด็กสาวก็พลิกกายมาประจันหน้ากับชายกลางคน เธอว่า “คุณลุงจะทำอะไรหนูก็ได้
ค่ะ” เด็กสาวเริ่มต้นเปลื้องเสื้อผ้าของเธอออกจากกาย ชายกลางคนไม่มีโอกาสได้ตั้งตัวเลย
เลื้อยหลุดออก ยกทรงสีเนื้อ ทรวงอกกะทัดรัด กลมกลึงและเต่งตึง ขาวผุดผาดจนแลเห็นเส้น
เลือดสีน้ำเงิน เด็กสาวกุมมือของชายกลางคนมาวางไว้บนทรวงอกของเธอ ขณะเขารู้สึกสัน
ไปทั้งร่าง เหงื่ออาฟุ้งแตกตก แล้วในที่สุดเธอก็เปลื้องผ้าชิ้นสุดท้ายออกจากปลายเท้า
ฉับพลัน เธอก็พลิกร่างหันหลังให้เขาอย่างรวดเร็ว คู้กายงอโค้งเป็นเส้นสายอ่อนช้อย สะโพก
กลมกลึงและแน่นหนึบ เด็กสาวเริ่มสะอื้นให้รุนแรง ชายกลางคนจึงทอดกายลงนอนเคียง

เขากอดเธอไว้หลวม ๆ ลูบไล้แผ่นหลังขาวสลับของเธอ พุดจาปლობประโลม นุ่มนวล พलग
จูบเรื้อนผมยาวสยายของเธอแผ่วเบา เขาว่า “เส้นผมของหนูหอมจังเลย หอมเหมือนดอก
พิกุล บางทีดอกพิกุลอาจจะชอบผมนุ่ม ๆ ยาว ๆ ของหนูเป็นพิเศษก็ได้” เด็กสาวลืมหูละเล
คราบน้ำตายังไม่แห้งหาย แต่เธอกลับรู้สึกหายใจคล่องอก เธอหันหน้ากับมาหาอ้อมอกของ
ชายกลางคนช่างอบอุ่น เธอว่า “กลิ่นดอกพิกุลทำให้หนูคิดถึงบ้านค่ะ บ้านที่พิจิตรมีหนู มี
แม่ มีพ่อ” เสียง “พ่อ” ของเด็กสาวเบาหวิว ชายกลางคนได้ยินเสียงจึงหรีดร้องกรี๊ด ๆ ดังมา
จากที่ไกล ๆ ดวงตากลมโตโตเคร้าของเด็กสาวทำให้เขารู้สึกไปต่าง ๆ นานา เขาพุด “หนู
รู้มั๊ย ลุงเพาะพิกุลไว้ให้หนูต้นหนึ่ง ถ้าหนูว่างอีกเมื่อไรก็กลับมาเอานะ”

(ชีวิตสามะหาอันใด. 2545 : 323 – 324)

จากข้อความที่ว่า “กลิ่นดอกพิกุลทำให้หนูคิดถึงบ้านค่ะ บ้านที่พิจิตร มีหนู มีแม่ มีพ่อ”
เป็นประโยคที่บ่งบอกและสะท้อนลักษณะการถวิลหาอดีตของเด็กสาวหรือตัวละครรอง ที่คิดถึงชีวิต
ของตนเองและสิ่งต่าง ๆ ในอดีต ซึ่งในปัจจุบันสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้พรากจากเด็กสาวไปหมดแล้ว เพราะ
การต้องย้ายบ้าน แม่ก็มีสามีใหม่ทำให้ความรักจากแม่ที่เคยมีให้ตนเองนั้นลดน้อยลงไป ส่วนพ่อนั้นก็
ทิ้งตนเองไปตั้งแต่เด็ก ทำให้เด็กสาวโหยหาในความรักและสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้อยู่เสมอ ครั้นมาพบ
กับชายกลางคนที่เป็นคนมีความอบอุ่น ช่างดูแลและใส่ใจ จึงได้สมมุติว่าเป็นพ่อของตน แต่แล้วก็เกิด
เหตุที่ทำให้ผิดใจกันที่สุดในที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม การถวิลหาอดีตนี้มีส่วนช่วยในการคลี่คลายปมปัญหา
และความเข้าใจผิดในเรื่องได้ด้วย ตั้งแต่วันที่เกิดเหตุการณ์เลวร้ายขึ้น ซึ่งในวันนั้นตอนที่ฝนกำลัง
ตกอยู่ ฟ้าได้ผ่าลงมาในบริเวณนั้นเสียงดัง ทำให้เด็กสาวที่นอนอยู่อีกห้องหนึ่งตกใจจึงรีบเข้าไปหา
ชายกลางคนด้วยความที่คิดว่าเป็นพ่อ จึงทำให้ชายกลางคนเกิดความเข้าใจผิดประกอบกับการห่าง
เหินจากหญิงสาวมานาน เพราะหญิงคนรักทั้งชายกลางคนไปทำให้อดใจไม่ได้จึงล่องเกินเด็กสาวใน
คราวนั้น แต่การกลับมาในครั้งนี้เมื่อเด็กสาวได้ย้อนรำลึกถึงเรื่องราวในอดีตและเล่าให้ชาย
กลางคนฟัง ทำให้ชายกลางคนเกิดความเข้าใจตัวเด็กสาวที่ขาดความรักและโหยหาในสิ่งที่คุ้นเคยใน
อดีต เพราะการกลับมาในครั้งนี้ไม่ใช่เป็นการกลับมาหาชายกลางคน แต่จากคำกล่าวที่ว่า “กลิ่นดอก
พิกุลทำให้หนูคิดถึงบ้าน” การได้กลิ่นพิกุลจึงเหมือนเป็นการหวนกลับคืนมาของอดีต โดยอาศัยจินต
นาการของตัวละครที่ย้อนรำลึกถึงความทรงจำในวัยเด็ก เพราะฉะนั้น จากที่กล่าวมาถือได้ว่าเป็น
ลักษณะของความโรแมนติกของผู้แต่งในการเล่าเรื่อง ที่ได้แสดงจินตนาการและความรู้สึกที่ตัวละครมี
ต่อธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง

บทที่ 4

วิธีนำเสนอการถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์

วรรณกรรมเป็นศิลปกรรมอย่างหนึ่งที่ผู้แต่งใช้ความรู้ความสามารถ เป็นกลวิธีแสดงออก หรือถ่ายทอดอารมณ์สะท้อนใจและจินตนาการของตนออกมาในรูปแบบของงานเขียน ที่สามารถวาด ภาพปลูกเร้าอารมณ์ความรู้สึกและความนึกคิดให้เกิดขึ้นในใจของผู้อ่านได้ ในการศึกษาการถวิลหา อดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ ที่ผู้วิจัยพบว่าผู้แต่งใช้ศิลปะในการเล่าเรื่องเพื่อนำเสนอ การถวิลหาอดีตและถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอดีตอันสัมพันธ์กับทั้งของตัวผู้แต่งและของ ตัวละคร ทั้งนี้เนื่องจากว่าด้วยวิธีการเล่าเรื่อง มุมมองในการเล่าเรื่องแต่ละวิธีจะแสดงถึงทัศนะของผู้ แต่งที่สอดแทรกอยู่ในเรื่องเล่านั้น ซึ่งทัศนะที่ผู้อ่านรับมาอาจได้ทั้งสารทางด้านความคิดและด้าน อารมณ์ความรู้สึก อีกทั้งในการเล่าเรื่องนั้นจะทำให้ผู้อ่านเห็นถึงลักษณะของการถวิลหาอดีตหรือภาพ อดีตที่สอดแทรกอยู่ในเรื่องเล่านั้นได้กระจ่างชัดยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ มีการนำศิลปะการใช้คำที่ผู้แต่งได้เลือกสรรคำต่าง ๆ มาใช้ที่สามารถบ่งบอกถึงความเป็นอดีตได้ กล่าวคือ การเลือกใช้คำของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์เป็นการเลือกใช้คำที่มีความหมายเหมาะสมกับเนื้อหา ที่สื่อถึงอดีต โดยวิธีการนี้จะช่วยให้ผู้อ่านคล้อยตามและเกิดจินตนาการที่งดงามและมีคุณค่า ดังนั้น ในการศึกษาวิธีนำเสนอผู้วิจัยจึงจำแนกการศึกษาออกเป็น 2 แบบ คือ การเล่าเรื่องและการใช้ภาษา

1. การใช้มุมมองในการเล่าเรื่อง

ในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ ผู้แต่งได้แสดงความคิดเห็นและทัศนะที่มีต่ออดีต โดยใช้การเล่าเรื่องในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพอดีตได้ชัดเจนและทราบถึงแนวความคิดการ ถวิลหาอดีตผ่านมุมมองในการเล่าเรื่อง

1.1 การเล่าอดีตแบบใช้สรรพนามบุรุษที่ 1

ลักษณะสำคัญของการเล่าเรื่องแบบใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 คือ จะมองเรื่องและเล่า เหตุการณ์ตามสิ่งที่ตนพบเจอ หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการเล่าเรื่องที่ผู้เล่ากล่าวถึงสิ่งที่ตนเองประสบมา (อิรวดี ไตลังคะ. 2543 : 31) โดยวิธีการเล่าเรื่องในรูปแบบนี้จะสัมพันธ์กับตัวผู้เล่าโดยตรง ซึ่งเรื่อง ที่เล่านั้นจะเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในอดีตของผู้เล่าที่เคยได้สัมผัสมาก่อน

ในบทกวี “ตลาดจอยแจ” ผู้แต่งเล่าอดีตในวัยเด็กผ่านมุมมองการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 คือ “ฉัน” ในวัยเยาว์ที่ไปเที่ยวชมตลาด

ตลาดจอบแจแซ่ซ้องสรรพเสียง

รุ่งอรุณอุ้นไฉนอิงอล

ฉันทวยเยาว์เข้าขึ้นตื่นชมตลาด

มีกระบุงมีตะกร้ามีชะลอม

.....

ฉันมักคุ้นคุณยายขายหมากพลู

คานไม้ไผ่สีกหรือชอนอนพัก

แต่คุณยายยังคงนั่งตรงกัน

นั่งเคี้ยวหมากหยับหยับนับพลู – ไบ

หนอคุณยายหาบกระจาดมาจากไหน

มีลูกหลานที่ปรนอยคอยเจือจุน

หนอหลายปีที่ฉันจากบ้านไป

แต่ตลาดยังอยู่มีรูปร่าง

ยังอบอุ้นกลิ่นหอมพร้อมเสียงเพรียก

และพลันนั้นฉันวามภาพตรึงใจ

เมื่อไม่เห็นกระจาดเก่า – ฉันเฝ้ารู้

ทั่วตลาดจอบแจแซ่สลายตา

ไฟตะเกียงเรียงวางสองข้างถนน

กลิ่นควันไฟกลิ่นฝนกลิ่นคนพร้อม

มีข้าวของเกลื่อนกลาดสะอาด – หอม

มีแมวหมาแมมมอมคอยมองเมียง

.....

ฉันเฝ้าดูกระจาดเก่าเหงาและหนัก

จะมีสักกี่คนที่สนใจ

หลังจุ่มอไม่ท้อวันไม่หวั่นไหว

ประจิมัดน้อยใหญ่ละไม่ละมุน

คอนคานลำบาไหลใครอุดหนุน

ครั้นแดดอุ้นตลาดสายก็วายวาง

ขณะก้าวเยาว์วัยได้เห็นห่าง

สองฟากทางวางเรียงตะเกียงไฟ

เสียงร้องเรียกเพรียกพล่ำเสียงถามไถ่

บ้านฉันเป็นไฉนหนอยายชรา

ไม่เห็นคานวางคู่หมากพลู – หา

อีกไม่เข้าตลาดสายจะวายวาง

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 80 – 82)

ผู้อ่านจะสามารถจินตนาการเห็นภาพในอดีตของ “ฉัน” ได้ผ่านสายตาและการเล่าเรื่องของ “ฉัน” ที่เต็มไปด้วยภาพความทรงจำที่ย้อนรำลึกถึงชีวิตในวัยเยาว์ ซึ่งผู้อ่านจะเห็นภาพของตลาดเช้าในสมัยก่อนเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนชนบทและเป็นประสบการณ์ชีวิตของผู้แต่งเอง

ในบทกวี “บ้านเกิด” “ฉัน” เล่าถึงภาพอดีตในวัยเยาว์ของตนเอง โดยจินตนาการถึงบึงโบราณอันเป็นส่วนหนึ่งของบ้านเกิดตน การย้อนรำลึกถึงอดีตของ “ฉัน” เติมไปด้วยอารมณ์เศร้าและรู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยวที่อดีตอันประทับใจไม่สามารถหวนคืนกลับมาได้ในปัจจุบัน ความสุขในชีวิตจึงหายไปพร้อมกับอดีตที่เลือนลับ การเล่าเรื่องของ “ฉัน” มีส่วนช่วยให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการเห็นภาพชีวิตในวัยเยาว์ที่ผู้เล่ากับเพื่อนเคยไปเที่ยวเล่นที่ริมบึง เรื่องราวและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำ หรือความคิดฝันในวัยเด็ก ดังตัวอย่าง

เมอมาลัย

ในเมืองที่ฉันอยู่ไว้คู่คลอง

ในวันเสาร์เราพาจักรยาน

ฉันคิดถึงบึงโบราณ – ฉันเศร้าหมอง

ฉันหมกตัวอยู่ในห้อง – พร่องเหล้ายา

ไปถึงบึงโบราณ – เธอसानเส้นหญ้า

เป็นกระเช้าน่ารัก – ฉันชอบตกปลา
 ขณะฉันนอนหงายท่ายเมฆฟ้า
 เธอที่หนึ่ง – ฉันที่สุดทำไปทุกครั้ง

.....

เฉอมาลัย
 หอมหวานปานฝนชะกระไอดิน
 ใครหนอใคร, เปี่ยมน้ำใจและไมตรี
 แบ่งสองส่วน – เธอเอื้อเธอเจือจาน
 ฉันวาดฝันถึงชีวิต – จิตรกร

มีหญิงสาวในความรักไว้สักคน

เฉอมาลัย

ความฝันฉันนั้นดับนั้นอัปปาง

เธอยังจำคำลู่ – ได้บ้างไหม

แว่วยีนกริ่งจักรยายผ่านมาเบาเบา

เฉอมาลัย

แมวลูหาย – ลุงเศร้า, ฉันเข้าใจ

เสียงเธอท่องตำรา – ช่างน่าฟัง

ฉันซื้อบ้านอ่านตำรา – เรียนล้ำหลัง

ในห้องเรียน - ฉันคลั่งวาดภาพใคร

.....

ความทรงจำแสนหวานมีรูสึ้น

แม้วัยเยาว์โอบบิโนไปแสนนาน

พักกลางวันเธอมี – กล่องอาหาร

ฉัน – เด็กชาย, ของบ้านผู้ยากจน

ใช้ชีวิตพเนจรไปตามถนน

ไว้ปลอบความทุกข์ทนบนเส้นทาง

เธอเคยทุกข์ทรมานด้านใดบ้าง

ในวิถีแตกต่างระหว่างเรา

ขณะฉันฝังใจในวันเสาร์

ริมฝั่งธารสีเทา – เศร้าเกินไป

ฉันไม่อาจย้อนวนวารกลับไปได้

บ้านเกิด – ฉัน, ห่างไกลไม่หวนคืน

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 114 – 119)

บทกวี “**หอนาฬิกาโบราณ**” ผู้แต่งจินตนาการถึงชีวิตในวัยเด็ก โดยใช้การเล่าเรื่องผ่าน “ฉัน” ที่ย้อนรำลึกถึงอดีตด้วยความรู้สึกอ้างว้างและโดดเดี่ยวกับการใช้ชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบัน ผู้อ่านจะเห็นภาพบ้านเกิดที่เป็นเรือนไม้เก่า สวนผัก รถไฟดินเหนียวที่จามาจากรถไฟในหนังชายยาว รวมทั้งได้ความรู้ในเรื่องความเชื่อในอดีตเกี่ยวกับเรื่องฝันหรือเรื่องของความฝัน ดังตัวอย่าง

เมื่อความรักอยู่ในนามความคาดหวัง

ฉันคิดถึงตุ๊กตุนุ่นคุณยายคุณตา

ไม่คิดมากอยากให้โลกเป็นเช่นนี้

เพียงเด็กเด็กมือเล็กเล็กก่อกองทราย

ฉันรักวิถีโบราณ

แต่ฉันยังศรัทธาคนบางคน

ขอให้ฉันฝันถึงบ้านไม้เก่า

ไก่อีเสียงแจ้วแมวจี้อยาหมาน่ารัก

รถไฟดินเหนียว

จามาจากรถไฟในหนังชายยาว

คล้ายหลอมด้วยใจใครและใจตน

เมื่อวันหนึ่งซึ่งซังกะลายไปบ้า

ยามเรียกขวัญลูกบิโนหน้าน้ำตาหลานชาย

เปี่ยมน้ำใจไมตรี – วิถีเรียบง่าย

มือผู้ใหญ่ไม่ทำลายด้วยความหมายของตน

แต่โลกเก่าอันตรายานุสั่วความสับสน

แม้ถนนสีเทานั้นเหงานัก

คว้นไฟสีเทาและสวนผัก

ฝันที่หักไม่ได้โยนขึ้นหลังคา

วางกลางแดดประเดี๋ยวเดียวก็แตกอ้า

จำพรากไปในภายหน้าด้วยรถไฟ

ทำไมไม่หลุดพ้นทำไมไม่

ความผูกพันนั้นก็ทอสายใย
หากเต็มใจ – ไปสู่ความโดดเดี่ยว
ฝันว่าฝันหนึ่งหักได้แสงจันทร์
คุณยายคุณตา
ชายผู้หนึ่งขดร่างอ่างว่างใจ

เต็มใจ – ไม่เต็มใจ, คล้ายคลึงกัน
ไม่เต็มใจ – ก็เปล่าเปลี่ยวยามหลับฝัน
ตื่นขึ้นมา – คนรักนั้นตายจากไป
เข็มนาฬิกาโบราณไม่ขยับไหว
บนผ้าไม้ได้หอนาฬิกาโบราณ

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 23 – 24)

ในบทกวี “**ซิ่นหยาดเช้า**” ผู้แต่งจินตนาการถึงอดีตด้วยการย้อนรำลึกถึงภาพของธรรมชาติที่ตนประทับใจในอดีต โดยถ่ายทอดผ่าน “ฉัน” ในการเล่าเรื่องที่บรรยายถึงธรรมชาติด้วยความดื่มด่ำในความงามนั้น ซึ่งจากการเล่าเรื่องผู้อ่านจะเห็นภาพของธรรมชาติที่เรียบง่ายในยามเช้า มีต้นไม้ดอกไม้ หรือสัตว์ต่าง ๆ

ยามเช้า, ได้ยินนกกินปลี
ย้ายที่สู่ซุ่มพุ่มชบา
เปลือกหอยร่อยสลายชายคา
กรวดทรายธารารินไหล
นกน้อยปรากฏ – สดใส
อ่อนไหวในเช้า – ชาวสวน
หยาดเช้าหยาดหนาวสีนวล
ไก่อื่นร่วมขบวนขับขาน
คว้นแทรกแมงไม้ – บนลาน
พรวดดอกมะขามหวานละลานตา
ฉันยังภวังค์เช้าซ้ำซ้ำ
ปรารถนาภวังค์เช้ายาวนาน
ทอรั้งถักจินตนาการ
ความรักหอมหวานปานไหน
เรียนรู้ทำความเข้าใจ
ที่ยังไม่เห็นเป็นมา
น้ำหวานหยาดซุ่มพุ่มชบา
เก็บเกี่ยวฟางหญ้าสร้างรัง

จากซุ่มบานบุรี
ภวังค์ – ฟังว่า
น้ำหวานसानใจ
ไก่อื่นกระชั้นชวน
ดินสีน้ำตาล
ดื่มทิพย์จิบชา
ท้องฟุ้งคั่งธาร
ที่เห็นเป็นไป
ชีวิตธรรมดา

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 31)

บทกวี “พันฝน” “ฉัน” เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตในวัยเด็กที่จากบ้านเกิดไปทำงานในโรงงาน แต่พบว่าชีวิตในโรงงานนั้นไม่มีความสุขเท่ากับการได้ใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านเกิด “ฉัน” เล่าอดีตด้วยการพาย้อนกลับไปโนวัยเยาว์ ซึ่งการเล่าเช่นนี้ทำให้อ่านเห็นภาพชีวิตและรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกของ “ฉัน” จินตนาการถึงบ้านเกิดของตนเองด้วยความคิดถึงได้

ที่ฝนฝนฝนแล้วล้นทม	เราต่างเศร้าโศกตรมและหวาดไหว
ฉันกลับบ้านเกิดหลังเติลโตไกล	บ้านเก่าในดงไม้เหมือนไม่มี
ฤดูฝนล่องเข้ายิ่งเหงาเสียบ	แต่ละก้าวจะเสียบไปทุกที่
ฉันเฝ้าดูต้นตาลทั้งราตรี	เพื่อไฉนลมโหรีของเหล่าแมลง
ระนาดน้ำค้างกลางจันทร์เคยฝนไฟ	เคยปลอบปลุกหัวใจไปทุกแห่ง
เคยเป็นฝนเป็นไฟเป็นใจแจจ	ก่อนที่ฝนจะแข่งระนาดกรว
.....	
ที่ฝนฝนฝนแล้วล้นทม	เราต่างเศร้าโศกตรมไม่รู้สิ้น
แต่ฉันยังหวังใจไม่ซาชิน	ที่จะโบยจะบินไม่สิ้นหัวใจ
ฉันได้กลับมาสู่ฤดูฝน	เหมือนแผ่นดินมีมนต์ดลใจใหม่
กลับมาใช้ชีวิตเพื่อชีวิตใช้	รักแม้จะยากไร้ไม่หวนกลัว
ฝันแผ่นดินรกร้างจะสร้างสวน	เมล็ดพันธุ์มากมวลโปรยด้วยหัว
เพื่อสลายในตนเคยหม่นมัว	ออกไปจากกำแพงรั้วเคยล้อมเรา
ในคืนฝนความฝันฉันได้ฟัง	เสียงขับร้องแว่วดัง – เพลงหวานเศร้า
ราวได้ย้อนคืนโมงยามแห่งวัยเยาว์	เธอกำลังฝึกเจ้าผีเสื้อน้อย
	(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 37)

ในบทกวี “ภวังค์” เป็นจินตนาการของผู้แต่งที่ถ่ายทอดผ่านการเล่าเรื่องของ “ฉัน” ที่พาย้อนกลับไปสู่วัยเยาว์ โดยการย้อนรำลึกถึงภาพธรรมชาติในอดีต อย่างเช่น บึงโบราณ ด้วยความรู้สึกติดำกับภาพความประทับใจในอดีตที่สร้างความสุขให้กับชีวิต อีกทั้งจากการเล่าเรื่องนี้ผู้อ่านจะเห็นว่าภาพของบึงที่เต็มไปด้วยดอกบัว เป็นภาพอดีตที่ทำให้ผู้แต่งเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานกวี

ยามเช้า, ฉันนั่งจิบชา	เฝ้ามองฝูงกา
ไผ่ลงทุ่งนา – น้ำฝน	
ฝนถึงมีใครบางคน	ลัดเลาะถนน
วางย่าม – ตักน้ำฝน – สนทนา	
โต๊ะไม้, วางพร้อมข้าวปลา	เปลผักตบชวา

คอยท่าอยู่ใต้ถุนเรือน
 ไซ้แล้ว, ฉันจะพาเพื่อน
 ไปถึงบึงน้ำโบราณ
 ที่นั่น, ดอกบัวเบิกบาน
 อาจพบแรงบันดาลใจ

ผองผู้มาเยือน

ที่นั่นหอมหวาน

(พันนพเพลงน้ำ. 2544 : 41)

ในบทกวี “**เดินทางในทุ่ง**” ผู้แต่งกล่าวถึงวิถีชีวิตแบบเก่า โดยใช้การเล่าเรื่องที่ “ฉัน” จินตนาการถึงอดีตด้วยการพาย้อนกลับไปสู่อดีตในวัยเยาว์ที่มีควายเป็นตัวเชื่อมโยง เนื่องจากควายในบทกวีนี้เป็นตัวแทนของความทรงจำในวัยเด็ก อีกทั้งยังเป็นตัวแทนของวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม การเล่าเรื่องของ “ฉัน” จะทำให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการเห็นภาพชีวิตในอดีตหรือเห็นชีวิตในวัยเด็กที่ผูกพันกับควายอันเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตดั้งเดิมและท้องถิ่นเดิมของตน ดังตัวอย่าง

รอบอาณาบริเวณนี้ – ไม่กี่ก้าว
 ภายใต้แสงแดดส่อง – เราร้องทัก
 พวกเขากล่าว, เหล่านั้นทันสมัย
 ฉันนั่งฟัง, คล้ายหลบภัย
 จึงจับพลันรูปควาย – ขยายโต
 ชักชวนฉันขึ้นขี่หลัง – ครั้งสุดท้าย
 เสียงพวกเขากล่าวร้อง – ครรลองเขา
 เราส่งยิ้มให้กันเพื่อผ่านเลย
 ควายพาฉันท่องไปในท้องทุ่ง
 เป่าฟองน้ำฟองฟุ้งสีรุ้งฟ้า
 อาณาจักรของใจไร้อาณาจักร
 มีใจเพื่อฟุ้งฟักไข่มุมฟาย
 ยิ้มที่นำวัยเยาว์เรากลับมา
 ตะโกนว่า หัว ลูกละ – เราลืมนึก
 ยิ้มที่นำความเขลาเรากลับมา
 เราไร้ทิศไร้ทาง – ระหว่างกระทำ
 วาดรูปควาย, จับพลันฉันเป็นเด็ก
 ได้ไม่ร่วม, ฉันเผลอหลับสบาย

ต่างก็คือทุ่งข้าวและสวนผัก
 ชั่วขณะหยุดพัก – มวนเส้นยา
 ทั้งเครื่องยนต์กลไก – ได้รู้ดูหน้า
 วาดดินเล่นมีซ้า – เป็นรูปควาย
 เป็นควายผอมอดโซ – นำใจหาย
 ทุกจังหวะเคลื่อนไหวคล้ายใจคุ้นเคย
 ฉันกล่าวว่า – วิถีเก่ามีค่าเฉลี่ย
 ในดินแดนอันเฉยเมยและเฉยชา
 ฉันเก็บยอดผักนึ่งจากทุ่งท่า
 ควายเคี้ยวเอื้องข้าข้าว – ประสาควาย
 อาณาเขตของรักไร้หลักหมาย
 ฉันแลเห็นคล้ายคล้าย – ควายยิ้มยิ้ม
 เสียงหัวเราะน้ำตา, ท้องหิว – อิ่ม
 ช้อนปลากัดปลากัดริมหนองน้ำ
 สู้หัวใจไปบ้าและตกต่ำ
 เพื่อสิ่งนั้น, จะกลับลามาทำลาย
 จึงจับพลันโลกใบเล็กสูญสลาย
 สะดุ้งตื่น, เจ้าควายหายไปแล้ว

(พันนพเพลงน้ำ. 2544 : 47)

ในบทกวี “ประตู่” ผู้แต่งจินตนาการถึงท้องถิ่นในชนบท โดยให้การเล่าเรื่องที่ “ฉัน” พา ย้อนเวลากลับไปสู่อดีต ซึ่งมีประตู่เป็นทางผ่านที่กั้นระหว่างความเป็นจริงกับความฝัน หรือเป็นประตู่ ที่กั้นระหว่างอดีตกับปัจจุบัน ซึ่งผู้อ่านจะเห็นภาพ “ฉัน” ในปัจจุบันเป็นคนงานในโรงงาน อุตสาหกรรมที่มีชีวิตที่เคร่งขรึม และ “ฉัน” ในอดีตที่มีความสุขกับการมีชีวิตแบบเก่าที่เรียบง่ายใน ชนบท จากการเล่าเรื่องที่ “ฉัน” กล่าวถึงประตู่ ทำให้ผู้อ่านเห็นถึงการค้นพบความเป็นจริงของโลก ว่าอดีตไม่สามารถคงอยู่ได้ตลอดไป คนเราไม่สามารถที่จะอยู่ในโลกแห่งความฝันได้ คนเราต้อง ยอมรับความเป็นจริงถึงแม้ว่าในความเป็นจริงจะเจ็บปวดแต่ก็ต้องยอมรับในสิ่งที่เป็น ดังตัวอย่าง

ในมูมนั้นหม่นมัวสลัวเงา
ลายเนื้อไม้สีน้ำตาลบานประตู่
ฉันชอบมานั่งซุ่มในมูมนี่
นุ่มนวลดั่งปุยนุ่นละมุนตา
ฉันชอบในแสงเศร้าเงาสลัว
ดั่งสีน้ำคำเข้าอันคุ้นชิน
โลกที่อยู่คู่เคียงเพียงลำพัง
โลกที่ทอดออกไปสุดสายตา

.....
ออกไปสิ, ผ่านประตูผู้ชรา
จากดวงตาเฝ้ามองของประตู่
แม้ฉันเฝ้าอาลัยในแสงเงา
จู่จันพบตนเป็นคนงาน
บางขณะหยุดพักกินกลางวัน
จนคำข้าวแข็งขึ้นเกินฝืนคำ

ในมูมตุ่มดินเผาแนบเนาอยู่
อันเก่าหมองมอดดูตั้งผู้ชรา
เหมือนแสงสีส่องสาดกระดาดสา
ห่างจากฟ้าแค่เอื้อมเชื่อมกับดิน
ละอองไอหม่นมัวของท้องถิ่น
อันอ่อนไหวไหลรินจินตนา
โลกอันเป็นความหลังในฝั่งหน้า
ประตู่กั้นกาลเวลาอนาคต

.....
ฉันจึงรู้กาลเวลามีหยุดอยู่
ผลัดฉันออกไปสู่ฤดูกาล
กองกระดาดเก่าเก่าเปื้อนเถาถ่าน
ของเมืองของถิ่นย่านอุตสาหกรรม
ฉันทวนถึงความฝันอันดื่มด่ำ
ฉันมองมือแตกข้ำแล้วรำซาบ

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 73 – 74)

ส่วนในนวนิยายเรื่อง “นักปั้นน้ำ” ถ้ามองผ่าน ๆ แล้วจะไม่สามารถรู้ได้เลยว่าผู้แต่งมีทัศนะ หรือมุมมองอย่างไรที่มีต่ออดีต แต่เมื่อสังเกตให้ดีจะรู้ว่าผู้แต่งสอดแทรกมุมมองความคิดเกี่ยวกับการวิพากษ์วิจารณ์อดีตผ่านการเล่าเรื่องของ “ฉัน” ที่บรรยายความนึกคิดและความรู้สึกที่มีต่อโลกในปัจจุบัน และโลกในอดีต ดังตัวอย่าง

วันอาทิตย์ของทุก ๆ สัปดาห์ บันไดขึ้น บันไดลงของเมืองริมฝั่งแม่น้ำ จะกลายเป็นตลาดนัด ร่มและร่มผุดขึ้นมาเหมือนดอกเห็ด เป็นสีที่เลียนธรรมชาติแต่เกินจริง เป็นเหมือนสีกล้วยสุกที่ เหลืองเกินแสงแดดเป็นสีฟ้าที่ไม่ใช่สีของท้องฟ้า หรือเป็นสีเขียวที่ไม่ใช่สีเขียวใบไม้ แต่ทุก ๆ สีที่

ถูกแต่ล้มลงบนผืนดิน ดูเป็นดอกดวงที่อลหม่านและเจ้าชู้ นั่น, หลากสีของร่มได้ซึมซับและ
 เกยกายเปื้อนดั่งแล้วกลืน ทั้งเสริมส่งเพื่อให้อีกฝ่ายดูโดดเด่น ทั้งกดทับเพื่อให้อีกฝ่ายดูด้อย
 ต่ำ และดำรงอยู่อย่างกลมกลืน ในท่ามกลางการเคลื่อนไหวอย่างวูบวาบ ไม่มีอะไรให้จับ
 คว้างได้ เพียงสัมผัสกันด้วยปลายมือ ด้วยดวงตาอันเกินจะคาดเดา เงินร่วงลง แล้วผ่านเลย
 ทุกสิ่งเป็นภาพมายา ไม่มีใครบังคับ ไม่มีใครเคี่ยวเข็ญเหมือนคำสารภาพของคนใกล้ตาย -
 “ถ้าหากฉันย้อนอดีตกลับไปได้ ฉันจะ.....

(นักป็นน้ำ. 2546 :45 – 46)

จากตัวอย่างนี้ความสำคัญอยู่ที่ความคิดของ “ฉัน” ที่เห็นสภาพความวุ่นวายและปัญหาที่
 เกิดขึ้นกับสังคมของตนเองในปัจจุบัน ซึ่งทำให้ “ฉัน” แสดงทัศนคติที่มีต่ออดีตขึ้นมาด้วยความที่
 อยากจะเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ให้กลับกลายเป็นสิ่งที่ในอดีตอาจจะดีกว่าแต่ในตัวอย่าง
 ไม่ได้บอกว่าจะทำเช่นไร เพราะจากในตัวอย่างนั้นด้วยวิธีการเล่าเรื่องของผู้แต่ง ผู้แต่งต้องการเปิด
 อิสระทางความคิดหรือทางเลือกให้กับผู้อ่านเพื่อตั้งให้มีส่วนร่วมกับเรื่องราวและเหตุการณ์ ว่าถ้า
 สามารถเปลี่ยนแปลงกลับไปสู่อดีตได้อยากให้สังคมเป็นเช่นไร ดังนั้นจากการเล่าเรื่องผ่านมุมมอง
 ความคิดของ “ฉัน” ทำให้ผู้อ่านได้เห็นภาพของปัญหาในสังคมปัจจุบันที่ทำให้อยากย้อนกลับไปสู่
 อดีต

ในเรื่องสั้น “โง่ยามของวัยเยาว์” การนำเสนอการวิพากษ์ในเรื่องสั้นนี้ ได้ถูก
 ถ่ายทอดผ่านการเล่าเรื่องของตัวละครเอกคือ “ผม” ที่เล่าเรื่องราวของตนเองในลักษณะของการ
 จินตนาการที่ย้อนรำลึกถึงบ้านเกิดของตนเองในวัยเด็ก ดังตัวอย่าง

สามสิบฤดูหนาวของชีวิต ย่างเข้าสู่เทศกาลสงกรานต์ โรงงานปิดห้าวัน ฝั่บบางตนดล
 บันดาลให้ผมกลับไปเยี่ยมบ้าน ไซ้สิ ผมควรจะลดทิวลิปบ้าง ค้อมหัวยอมรับความเป็นจริง
 และเป็นไป ยิ้มให้กับความฝันแสงงามที่กำลังเดินห่างออกไปเรื่อย ๆ บางทีผมอาจตัดสินใจ
 ไม่ย้อนกลับมาที่นี่อีก...โรงงาน ผมมีความปรารถนาเล็ก ๆ มานานแล้วว่า ผมจะฝังกายในถิ่น
 เกิด...เรือนชราริมน้ำ ก่อนที่ทุกสิ่งทุกอย่างจะล่มสลายลงไป

(ชีวิตล้ามะหาอันใด. 2545 : 24)

จากตัวอย่างผู้อ่านจะเห็นภาพบ้านเกิดในอดีตของ “ผม” จากมุมมองการเล่าเรื่องที่ “ผม”
 กล่าวถึง “เรือนชราริมน้ำ” ซึ่งเป็นบ้านเดิมของ “ผม” ในวัยเด็ก ที่สื่อให้เห็นความเก่าแก่เมื่อเวลา
 ผ่านไปนาน

ในเรื่องสั้น “สะพานข้ามแม่น้ำ” การถวิลหาอดีตถูกถ่ายทอดผ่านการเล่าเรื่องของ “ผม” ที่ย้อนรำลึกถึงชีวิตในอดีตของตนเองที่เคยกลัวสะพานไม้สูงใหญ่ในวัยเด็ก เรื่องราวชีวิตของน้ำเบิ้มอันเป็นประสบการณ์ในอดีตที่ทำให้ “ผม” เรียนรู้ชีวิตได้มากขึ้นเมื่อเป็นผู้ใหญ่ หรือบทเพลงแห่งวัยเยาว์ที่สอนให้รู้ว่าเวลาไม่เคยย้อนกลับ เหมือนอดีตในวัยเด็กที่ไม่สามารถย้อนกลับมาได้ในความเป็นจริง จากตัวอย่างนี้เป็นการเล่าเรื่องที่ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพชีวิตและอารมณ์ดีมด้าของ “ผม” เมื่อย้อนคิดถึงอดีตที่ผ่านมา ดังตัวอย่าง

ยามเย็น สีม่วงเข้มและระบายที่ขอบฟ้า แลรู้สึกละแ่นเศร้า ผมกลับมาที่นี่อีกครั้งเพื่อรำลึกภาพอดีต บนขอบโค้งสะพานที่ผมหวาดกลัวนักหนาในวัยเด็ก แม่น้ำยังกว้างใหญ่ สะพานยังสูงตระหง่านอยู่เช่นเดิม แม้เวลาจะล่วงเลยไปร่วมยี่สิบปีแล้วก็ตาม มาบัดนี้ เวลานี้ ผมอยากบอกกับเขาว่า ผมไม่รู้สึกลัวมันอีกต่อไปแล้ว ความเจ็บ ความเว้งว้างของสายน้ำ และความสูงน่าหวาดหวั่นของสะพานไม้สายรุ้ง

แสงพลบเริ่มรางสลับ ผมยืนนิ่งเฉยอยู่บนสะพาน ถ้าตาไม่ฝ้าไปผมคิดว่าสิ่งที่มองเห็นเบื้องล่างบนพื้นผิวน้ำนั้นมันตระการตา ฟองฟายด้วยสีขาวของดอกไม้ ไข่..ดอกมะลิ แผ่กระจายไปตลอดทั้งสายน้ำที่ไม่ไหลคั้น หอมกรุ่นพิสุทธิ์ไปตลอดทั้งคั้งน้ำ เป็นกลิ่นที่หอมที่สุดในชีวิตเท่าที่ผมเคยพบและสัมผัส และถ้าหูของผมไม่ฝ้าไปอีกเช่นกัน ผมคิดว่าเสียงที่ได้ยินล่องลอยมานั้นอ่อนโยนและเศร้าเครือจนยากจะบรรยายออกมา มันปลุกให้ชีวิตของผมตื่นขึ้นเพื่อรับฟัง

ไอ้สายน้ำ....

มีดคำเจ้าอย่าเดินไปไหน

พัดพาความฝันข้าจากไกล

พลัดพรากเยาว์วัยข้าลับตา

ไอ้ สายน้ำ...

มันคือบทเพลงที่ไพเราะและเศร้าที่สุดเท่าที่ผมเคยได้ฟังมาในชีวิต แทบไม่รู้สึกรู้ว่ากำลังร้องให้ ความปิติพลุ่งพล่านขึ้นเต็มหัวใจ ดวงตาของผมแลเห็นโค้งสะพานสายรุ้งบนเว้งฟ้า เขายืนเฉยนิ่งอยู่ที่นั่น กำลังร้องเพลงบทที่เขาโปรดปราน ช่างน่าเสียดายคืนวันที่ผ่านมา ผมไม่เคยค้นพบความสุขที่แท้จริงในชีวิตเลยแม้แต่ครั้งเดียว ผมเป็นได้แค่ผู้ข้ามผ่านสะพานเท่านั้นจริง ๆ สะพานชีวิตที่มากมายหลายหลาก สะพานที่ผมไม่เคยเลยสักครั้งที่จะหยุดยืนเนิ่นนานเพื่อชะโงกมองลงไปเบื้องล่าง มองลงไปยังสายน้ำที่ไม่ไหลย้อนคืน ไม่เคยแม้แต่จะมอบช่อดอกให้กับผู้หญิงสักคนความสุขครั้งสุดท้ายในชีวิตของเขา ชายโง่เงาผู้มีชีวิตผูกพันกับสายน้ำสายนี้ ช่างยิ่งใหญ่หนัก

สะพานสายรุ้งบนฟากฟ้า ล่องลอยลงมาครอบสะพานที่ผมยืนอยู่ ในยามพลบสงบงาม ความปีติดังงามทำให้ผมร้องเพลงบทนั้นออกมา ก่อนที่ผมกับเขาจะหลอมรวมเข้าเป็นหนึ่งเนื้อเดียวกัน

(ชีวิตล้ามะหาอันใด. 2545 : 55 – 57)

ในเรื่องสั้นเรื่อง “ค่ายและคุก” ผู้อ่านจะสามารถล่วงรู้ถึงแนวคิดเกี่ยวกับการถวิลหาอดีตผ่านมุมมองจากการเล่าเรื่องของ “ผม” ที่ย้อนรำลึกถึงอดีตของตนเองในขณะที่ถูกคุมขังอยู่ในคุกหรือการประหารชีวิต อย่างภาพบ้านเกิดหรือกลิ่นฟางหญ้าที่ถูกเผา ดังเช่นที่ “ผม” บรรยายว่า

ขณะนี้ความมืดกำลังืบเข้ามา ผมคิดว่าผมได้กลิ่นฟางหญ้าที่ถูกเผา ยามค่ำมักเศร้าเสมอในความรู้สึกของผม ควันไฟจากกองไฟลอยลับหายไปในความมืด ปานนี้เธอของผมคงกำลังอาบน้ำหรือไม่กี่กินข้าว หลังจากนั้นเธออาจทอดร่างลงนอนบนที่นอนอ่อนนุ่ม ติดตามการรายงานข่าวจากทางทีวี บางทีเธออาจนั่งพูดคุยหยอกล้ออยู่กับเพื่อน ๆ ก็ได้ ท้องฟ้าเบื้องนอกคงพร่างพรวไปด้วยดวงดาว อิมม์ จมูกของผมได้กลิ่นควันไฟนั้นอีกแล้ว มันทำให้ผมรู้สึกเหมือนกำลังหลงทาง เป็นพลศึกที่หนีหวัชุกหวัชุนออกมาจากการล้อมตีของฝ่ายตรงข้าม มะงุมมะงาหราไปในความมืดมิด หิวกระหายจนอยากกินเลือดกินเนื้อตัวเอง อยากกลับบ้าน คิดถึงความอบอุ่นเมื่อครั้งอยู่ใกล้ชิดแม่อย่างหนัก ผมอยากสารภาพกับแม่ว่า ผมรักแม่มากกว่าชาติเป็นไหน ๆ ผมจะขยันทำมาหากิน กอบกู้ฐานะครอบครัวของเราขึ้นอีกครั้ง ให้แม่ได้มีความสุขสบายในบั้นปลายชีวิตผมจะเลิกล้ามะเลเทเมาอย่างเด็ดขาด แล้ววันหนึ่งผมก็จะกระซิบบอกแม่ แม่ครับ ผมเจอผู้หญิงถูกใจแล้วครับ

(ชีวิตล้ามะหาอันใด. 2545 : 73)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าต้นเหตุของความหดหู่และสิ้นหวังกับชีวิตที่เหลืออยู่ ทำให้ “ผม” ซึ่งเป็นตัวละครเอกในเรื่องสั้นนี้ ได้แสดงความนึกคิด อากา ร อารมณ์ และความรู้สึกที่ปนเปกันระหว่างความเกลียดชังในโลกปัจจุบันที่ทำให้ตนเองต้องมาอยู่ในคุกและรอความตาย รวมทั้งการแสดงอาการโหยหาถึงบ้านเกิดและสิ่งคุ้นเคยในอดีต อย่างไรก็ตาม การที่ผู้อ่านจะสามารถล่วงรู้ถึงการถวิลหาอดีตที่แฝงอยู่ในการเล่าเรื่องที่ย้อนรำลึกถึงอดีตของ “ผม” ได้นั้น ผู้อ่านจะต้องตีความจากลักษณะอาการและความนึกคิดของ “ผม” กล่าวคือ ผู้แต่งพยายามทำให้ผู้อ่านได้ล่วงรู้ถึงการถวิลหาอดีตของตัวละครเอกหรือ “ผม” ด้วยการมองผ่านความนึกคิดของตัวละครที่ปรากฏเป็นการย้อนรำลึกถึงอดีตและสิ่งต่าง ๆ ที่ตัวละครเอกคุ้นเคยในอดีต อย่างเช่น การจินตนาการถึงบ้านเกิดหรือกลิ่นฟางหญ้าที่ถูกเผา จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าด้วยวิธีการเล่าถึงอดีตด้วยมุมมองของตัวละคร “ผม” มีส่วนช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงอารมณ์การถวิลหาอดีตได้ทั้งตัวละครและลึกเข้าไปในมุมมองของผู้แต่งที่มี

ต่ออดีตที่ผู้แต่งสอดแทรกผ่านความนึกคิดของ “ผม” ได้ด้วยเช่นกัน

ในนวนิยายเรื่อง “นักปั้นน้ำ” ลักษณะการถวิลหาอดีตที่ผู้แต่งสอดแทรกผ่านการเล่าเรื่องของตัวละครเอก ผู้อ่านจะเห็นภาพอดีตได้จากมุมมองการเล่าเรื่องของ “ผม” ที่กล่าวถึงท้องทุ่งนาในความนึกคิดของตนเอง ดังตัวอย่าง

บ่ายวันต้นฤดูหนาว ไม่มีอะไรดีกว่าได้เดินไปตามริมฝั่งแม่น้ำ สายน้ำเอ่อสูงขึ้นจรรคม
ตลิ่งกลืนหาดทรายไว้เบื้องล่าง คนแจวเรือจ้างนอนทอดนุ้ยอยู่ในเรือ ระหว่างรอรับผู้โดยสาร
ข้ามฟาก เสียงเพลงจากวิทยุทรานซิสเตอร์ไหลล่องไปบนรวงคลื่นพลิกพลิ้ว เนื้อเพลง
บรรยายถึงลมล่องข้าวเบา (ผมได้กลิ่นทุ่งข้าวที่กลายเป็นสีทองอร่าม)

(นักปั้นน้ำ. 2546 :25)

“ผม” ได้ยินเพลงที่บรรยายถึงลมล่องข้าวเบา ด้วยเรื่องราวที่ผู้เล่าคือ “ผม” ได้เล่าเรื่องจะเห็นว่า “ผม” ได้บรรยายถึงสภาพแวดล้อมรอบตัวในปัจจุบันไปเรื่อย ๆ แต่เมื่อได้ยินเนื้อเพลงทำให้ “ผมได้กลิ่นทุ่งข้าวที่กลายเป็นสีทองอร่าม” เป็นการจินตนาการของผู้เล่าที่ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพทุ่งนาที่ข้าวกำลังออกรวงสีเหลืองอร่าม

นอกจากนี้ผู้แต่งยังใช้สรรพนาม “เรา” ในการเล่าอดีต ซึ่งสรรพนามที่ผู้แต่งนำมาใช้ในการเล่าเรื่องเช่นนี้ เป็นสรรพนามไม่ชี้เฉพาะซึ่งผู้แต่งต้องการสื่อให้เห็นว่าประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ “เรา” กล่าวถึงนั้น อาจเป็นประสบการณ์ร่วมที่เกิดขึ้นกับผู้แต่งด้วย อย่างเช่น ในบทกวี “**สายลมของวันวาน สายธารเมื่อวันก่อน**” ผู้แต่งได้แสดงทัศนะผ่านมุมมองการเล่าเรื่องแบบใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 โดยให้ “เรา” ถวายทอดเรื่องราวความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในสังคมปัจจุบัน ที่ส่งผลกระทบต่ोजิตใจให้เกิดการถวิลหาอดีตกับบุคคลที่อาศัยอยู่ในสังคมนั้นให้เห็นว่าสภาพชีวิตในอดีตนั้นน่าอยู่กว่าโลกในปัจจุบัน ซึ่งจะเห็นได้จากในตัวอย่าง ที่ว่า

เราก้าวไกลมาแล้วจากแนวหลัง
ทิ้งให้พ่อแม่เฒ่าเฝ้าท้องนา

.....

เคยชักม้าก้านกล้วยเป็นผู้กล้า
เคยวิ่งไล่เหยียบเงาเราประหลาด
วิ่งเล่นตัวล่อนจ้อนไร้ผอนผ้า
เอาเม็ดย่นหรรษากลับมาวาง
ร่อนลงไปเล่นน้ำในลำห้วย

ก้าวขึ้นจากปากฝักรังพันผา
หนีจากความเถื่อนป่ามานานคร

.....

เข้าทำลายความชั่วช้าแตกเป็นช่อง
เคยสร้างทับหีบห้องด้วยกองฟาง
ฤดูกาลทายว่าฟ้าจะพราง
มให้รื่องอ้างประดังแสดง
หนาวชักม้าก้านกล้วยด้วยกำแหง

เราอยู่ด้วยความรักถักด้วยแรง
 คำก่อไฟใส่กองอาบท้องฟ้า
 ให้ลูกหลานเรใจได้รับรู้
 โกลาไลไม่ถูกร้อง
 ด้วยจิตใจชั่วช้าน่าชิงชัง
 บนถนนคนเดินทางผู้ร้างทิศ
 บอกพี่น้องของข้าว่าทุกคน
 เราก้าวไกลไปแล้วจากแนวหลัง
 ข้าอยากถามอารยะว่าทำไม

ยามลมแล้งแกว่งซ้องส้องปลาบู่
 ปู่ผู้เฝ้าสรหรานิทานสู่
 เมื่อถ้อยคำพริ้งพวญเี่ยมพลง
 มนุษย์อยู่ในกลองคล้ายห้องซัง
 ทั้งระแวงระวังและกังวล
 ชานชาลาตาปิดสนิทถนน
 ด้วยเมื่อนั้นมันปล้นผู้คนไป
 ก้าวมาสู่ฟากฝั่งความฝันใฝ่
 จึงตัวข้าบอดไปไร้วิญญาณ

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 57 – 59)

การเล่าอดีตผ่านมุมมองของ “เรา” ในการย้อนรำลึกถึงอดีตในวัยเด็ก ทำให้ผู้อ่านเห็นถึงความประทับใจในอดีตที่ “เรา” กล่าวถึงอันเป็นภาพวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของคนชนบท อีกทั้งยังรับรู้ทัศนะของผู้แต่งที่สอดแทรกอยู่ในความคิดของ “เรา” ที่เล่าถึงภาพชีวิตในอดีต ว่ามนุษย์เรานั้นควรมีความรักและมีศรัทธาต่อรากเหง้าของตนซึ่งจะส่งผลให้ชีวิตดีขึ้น

ในบทกวี “สิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ” นี้ “เรา” เป็นผู้เล่าเรื่องราวที่บรรยายถึงย้อนรำลึกถึงอดีตในวัยเด็ก ทั้งสิ่งที่เคยได้พบเห็น สิ่งที่เคยรับประทาน หรือสิ่งที่เคยมีอยู่ในอดีตที่บ้านเกิด ซึ่งในปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ที่ “เรา” กล่าวถึงถูกปรับเปลี่ยนไปหมดแล้ว “เรา” จึงได้ย้อนรำลึกและเล่าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสิ่งในอดีตขึ้นมาด้วยความโหยหา เนื่องจากสิ่งที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่อาจทดแทนให้ได้ ถึงแม้ในบางสิ่งจะมีดีแต่ก็เป็นความดีที่خابฉยลักพักก็จะลืมน แต่อดีตเป็นสิ่งที่ฝังลึกอยู่ในความทรงจำ แม้จะเป็นสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ตามที แต่กลับยิ่งใหญ่และยั่งยืน ดังนั้น การย้อนรำลึกด้วยวิธีการเล่าเรื่องเมื่อมองผ่านความนึกคิดของ “เรา” จะทำให้ผู้อ่านเห็นภาพส่วนหนึ่งของชีวิตในอดีตของวัยเด็ก อย่างเช่น น้ำแข็งไสใส่ลูกชิด ร้านตัดผมเก่า รถไฟดินเหนียว และรถไฟโซลาน อีกทั้งยังเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของการถวิลหาอดีตและเห็นถึงแนวความคิดเกี่ยวกับอดีตของผู้แต่ง ที่แฝงอยู่ในเรื่องราวและเหตุการณ์ที่ “เรา” เป็นผู้เล่านั้นได้ ดังตัวอย่าง

บางความฝันของเรา – สีเก่าหมอง
 เรายังสงน้ำแข็งไส – ใส่ลูกชิด
 สักครู, เราเข้าไปในร้านตัดผม
 เพลงพัดลมเก่าคร่ำ, ร่ำครวญไป
 เขากล่าว – พ่อหนูนั่น, ฉันรู้จัก

เนิ่นนานนับกลับมอง – ดูแบบสนิท
 แม้คำทำทำคิด – ว่าลูกใคร
 นั่งบนเก้าอี้กลม – มีต้นสมัย
 ช่างตัดผมยิ้มให้ – กระเจงเงา
 มักคุ้นกระทั้งนั่งวงเหล้า

เราก็คูณว่าเขา – นั้นมือเบา
 เรามีรู้เบื่องหลังดังเขาว่า
 แม้คำร้องถามเรา – ไม่เปลี่ยนใจ
 หรือบางครั้งแม้คำ – ตีหน้าดู
 เธอแสร้งมองไปอื่น – เขายืนตาลอย
 ลักครู่เราก้าวไปในซอยหมอง
 แม่พร่ำบอก – เราชัดเจนจนซาชิน
 คือรถไฟไซลาน – สะพานโค้ง
 ความร้าวรานหนองหนักได้ชักนำ
 ไม่มีทั้งวิทย์ – โททศน์
 แสงตะเกียง, สองมือฝึกปรีไป
 เราค้นหาโน่นนี่ที่มีอยู่
 กองหนังสือเก่าก่อน – คำกลอนชรา
 สะดุ้งกลางดึกตื่น – ตื่นจากฝัน
 สิ่งยิ่งใหญ่เคยคิด – กลับปลิดปลง

เขาเอ่ยว่า – ดวงตาเศร้าแต่เยาว์วัย
 แต่เราได้กลิ่นสุรานั่นเจือใกล้
 จากลูกชิดบ้างหรือไร – อ้ายหนุ่มน้อย
 เมื่อคนบ้าหน้าปรุ – เวียนมาบ่อย
 เป็นการคอยอย่างอดทน – จนได้กิน
 หน้าร้านหนึ่ง, หยุตมอง – ก่อนร้องตื่น
 รถไฟ, - เราอยากได้ยินแม่รับคำ
 น้ำตาหร่าน้ำมูกโปง – ร้องครวญคร่ำ
 บันดินเหนียวซ้าซ้า – เป็นรถไฟ
 หนึ่งสี่จ้อ, เราจัดรูปเงาใหม่
 จนกว่าเสียงใกล้ใกล้ตวาดมา
 พออุพโถไปตามยถา
 ก่อนที่จะพบว่า – วางไม่ลง
 เราถามเรา – ที่ใดกันคล้ายเราหลง
 สิ่งเล็กน้อยกลับเย็นยงและเย็นย่น

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 55)

ในบทกวี “เจ้าน้ำตา” ผู้แต่งจินตนาการถึงอดีตโดยการย้อนรำลึกถึงภาพสังคมชนบท ผ่านการเล่าเรื่องของ “เรา” ที่กล่าวถึงอดีตด้วยความเต็มใจและมีความสุขกับภาพประทับใจในความนึกคิด ซึ่งผู้อ่านจะสามารถเห็นภาพในอดีตได้จากการเล่าเรื่องของ “เรา” ที่กล่าวถึงกระโถดิน กลิ่นฟาง หญ้า พุงนา รุ่ง ผู่ปลา ริมบึง หรือทุ่งหญ้า โดยภาพต่าง ๆ เหล่านี้เป็นภาพที่แสดงให้ผู้อ่านได้เห็นถึงท้องถิ่นในชนบท ดังตัวอย่าง

ห้วงความสุขที่แท้ – ลึกแคไหน
 ในยามยากพราวจากแสงตะวัน
 วันที่เราละเลียดละเมียดละไม
 ฟ่ำสัครามเกี่ยวโยงกับโมงยาม
 ที่เราได้ท่องไปในทุ่งถิ่น
 ในท้องทุ่งมีรุ่งมีผู่ปลา
 มีหนังสืออ่านค้าง – ระหว่างบรรทัด
 หยุต, ทักใครบางคน, กับต้นไม้
 กับผุ่นกพุดได้, เกาะสายโทรเลข
 นกเอ่ยว่า – โลกใบน้อยอย่าย่อยยับ

เมื่อต่างจิตต่างใจ – ต่างไผ่ฝัน
 ในความสุขแสนสิ้น – วันแสนงาม
 ในแก้อื้อผ้าใบที่ในสนาม
 ที่ความฝันบินข้าม – อีกฝั่งฟ้า
 อาบอุ่นกระโถดิน – กลิ่นฟางหญ้า
 เพียงข้าวหอม, มีรอเช้าจะผาไป
 รมริมบึงสด – ทุ่งหญ้าไสว
 กับหมาที่เฝ้าให้ไก่ขันรับ
 กับหมู่เมฆผู่ฆ่า, ควบคู่กับ
 ท่ามร่างเหล็กกลับและซบซ้อน

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 73)

“ครกกระเดื่อง” เป็นอีกบทกวีหนึ่งที่ผู้อ่านจะสามารถรับรู้การถวิลอดีตได้ผ่านทางการเล่าเรื่องของ “เรา” ที่บรรยายถึงความคิดและความรู้สึกที่มีต่อการหวนคิดถึงอดีตอันเกี่ยวกับเรื่องราวของวิถีชีวิตเก่า ๆ จากการเล่าเรื่องนี้เป็นที่ย้อนรำลึกถึงอดีตที่สื่อให้ผู้อ่านถึงความเสียใจและเสียดายที่วิถีชีวิตเก่า ๆ นั้นได้ถูกลืมเลือนและถูกปรับเปลี่ยนไปแล้วในปัจจุบัน ซึ่งผู้อ่านสามารถรับรู้การถวิลหาอดีตได้จากเรื่องเล่าที่ “เรา” กล่าวถึง “ครกผุหรือไถพัง” ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ไต้ถุนอุ้นลานนานมาแล้ว
ครกผุไถพังไปทั้งนั้น
เคยเฝ้าปลูกอยู่ทุกเช้า
ซึ่มซับริบรู้อยู่ด้านใน
เกิดท่วงทำนองของชีวิต
ดินน้ำถนอมคอยเกล้าเกล้า
เปลี่ยนท่วงทำนองของชีวิต
จิบน้ำจอกจ้อยกินน้อยจาน
จึงโกยจึงกอบไม่มอบน้อย
ไค้รวงยังค้อมยังพร้อมใจ

ถิ่นทุ่งเถื่อนแถวสลายฝัน
เคยวงอบเงียบงันพลันเหงาใจ
ตึกตักหนักเบาหอมข้าวใหม่
กังวานก้องไหวอยู่ในเรา
หนึ่งนี้น้อยนิดจะเปื่อยเน่า
แผ่รากฝากเหง้าอยู่เต็มงาน
หนึ่งนี่ถือสิทธิ์แผ่ไพศาล
พลิกลอมพอลาน – สู้ด้านใด
ตะวันยังยอมอ้อมข้าวได้
กราบไหว้ในพุทธะแผ่นดิน

(แม่น้ำรำลึก. 2547 :31 – 32)

ในบทกวี “รากเหง้า” การเล่าถึงอดีตในบทกวีนี้แฝงไว้ด้วยมุมมองทางความคิดของผู้แต่งที่ให้ความสำคัญกับสิ่งต่าง ๆ ในอดีต ซึ่งสิ่งบางอย่างในปัจจุบันไม่อาจทดแทนให้ได้ และที่สำคัญในบทกวีนี้ ผู้แต่งยังได้สอดแทรกความนึกคิดที่มีต่ออดีตหรือแนวคิดการถวิลหาอดีตให้ผู้อ่านรับรู้ โดยให้ผู้อ่านมองผ่านมุมมองการเล่าเรื่องที่แสดงความคิดและความรู้สึกของ “ข้า” ที่ย้อนรำลึกถึงอดีตนั้น ดังนี้

ข้ารักทุย, ทุยเจ้าเข้าใจข้า
ข้ารักทุย, รักรวงข้าว – เท้าเท้ากัน
ทุ่งที่เราเปลือยกายกลางสายฝน
แม่แม่ถือไม้เรียวต้องกูร้องเตือน
แม่รักทุ่ง – แต่ข้ายังกลัวลึก
ลึกไข่มดส้มสุกถูกไม้ประดา
จะขออยู่คู่แม่จนแก่เฒ่า
จะสืบทอดรากเหง้ารากชาวดิน
ข้ารักทุย, ทุยข้า – น้ำตาคลอ

แม่เพลงขลุ่ยบ้าบ้าฟังนาขัน
รักดวงจันทร์, ดวงดาว, รักเหย้าเรือน
เล่นโจรปล้น, เล่นตำรวจ – ไล่กวาดเพื่อน
เรากียังติดเอื้อน – ประวิงเวลา
ชะลอมไถ่เหลวปักด้วยใจกล้า
อย่างโกรธนะแม่นา – ข้าขอกิน
จะขออยู่คู่ทุยเจ้า, อยู่เฝ้าถิ่น
ได้หาอยู่หากินเลี้ยงชาวนา
ข้าร้องขอ, พ่อร้องสั่ง – ไม่ฟังข้า

ข้าเคยได้เปล่าขลุ่ย – หลังกุญชร	สู่โรงฆ่า – ลาทุ่งลาคุ้งธาร
ข้าไม่รักกุญเหล็ก, - กุญเหล็กไม่รัก	ขลุ่ยของข้า – ข้าหัก, ใครหักหาญ
ใครเร่งทุ่งมั่งทุนหนุนบงการ	เมล็ดพันธุ์โบราณ – วิเคราะห์วิจัย
ระดมปุ๋ยแปรผัน – พันธุ์กอขอ.	แมลงเพลิงเคี้ยวคลอ – รอยาใหม่
โฆษณามาแทน – เฉลวไม้	คำรับขวัญอยู่ในโทรทัศน์
ความรักทุ่งของข้าคล้ายลาลง	โรงสีข้ายังคงขายข้าวขัด
คนข้าเปลือกเกลือกกลิ้งยังอึดคด	ครกกระเดื่องกระจายทั่วทั้ง
หน้าโรงงาน, ร้านเหล้า – ข้าเมามาย	เพื่อนของข้าพุ่มพ่ายก่อนเมาลิ่ง
กรรมกรหน้าร้านไร่บ้านจริง	มาแอบอิงห้องเช่า – ฝ้าโรงงาน
ข้าคิดถึงกุญช้าน้ำตาล	คิดถึงทุ่ง – รวงข้าวหอมหวาน
โอ้รากเหง้าที่แท้แต่โบราณ	ใครบงการ – ถอนรากกระชากรวง

(พื้นผืนเพลงน้ำ. 2544 : 25)

จากตัวอย่างผู้อ่านจะสามารถรับรู้ถึงการวิพากษ์และเห็นภาพชีวิตในอดีต จากมุมมองการเล่าเรื่องของเรากล่าวถึงกุญ เฉลวไม้ หรือครกกระเดื่อง อันเป็นสื่อที่แสดงคามหมายถึงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมอันเป็นรากเหง้าของคนไทย

1.2 การเล่าอดีตแบบใช้สรรพนามบุรุษที่ 2

การที่ผู้แต่งเลือกใช้การเล่าเรื่องในลักษณะนี้ จะทำให้ผู้อ่านรู้สึกใกล้ชิดกับเหตุการณ์หรือเข้าถึงอารมณ์ที่แสดงออกถึงการวิพากษ์ได้ลึกซึ้ง เพราะสรรพนามที่ผู้แต่งได้เลือกใช้ในการถ่ายทอดเรื่องราว นั้น ทำให้ดูประหนึ่งว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประสบการณ์ของผู้อ่านเอง (อิรวดี ไตลังคะ. 2543 : 40) กล่าวคือ จากการเล่าเรื่องในรูปแบบนี้จะมีลักษณะคล้ายกับเป็นการพูดคุยกันระหว่างผู้เล่ากับผู้อ่าน ผู้เล่าเป็นคนพูดและผู้อ่านเป็นผู้ฟัง โดยผู้เล่าจะกล่าวถึงผู้ฟังด้วยการใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 อย่างไรก็ตาม การที่ผู้แต่งเลือกใช้การเล่าอดีตแบบใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 นี้ เพื่อต้องการสร้างความสนใจให้ผู้อ่านเกิดความคิดคล้อยตามสิ่งที่ผู้เล่าได้กล่าวถึง ไม่ว่าจะเป็นความคิดในการมองโลก การมองชีวิต การถ่ายทอดอารมณ์หรือความรู้สึก เป็นต้น ซึ่งผู้อ่านจะสามารถทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ นี้ได้ผ่านทางมุมมองการเล่าเรื่องในรูปแบบดังกล่าวได้ ดังนี้

ในบทกวี “เพลงกล่อม – กระท่อม – น้ำ” จากการเล่าถึงอดีตที่ผู้แต่งแสดงให้เห็นว่าอดีตนั้นเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ ในการเล่าเรื่องผู้แต่งเลือกนำสรรพนามบุรุษที่ 2 มาใช้ เช่น “เจ้า” จะทำให้ผู้อ่านคล้ายกับมีส่วนร่วมในเหตุการณ์นั้น เพราะได้ร่วมรับรู้ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นราวกับว่าผู้แต่งได้พูดถึงเรื่องราวเหล่านั้นกับตัวผู้อ่านเอง ดังนั้นเมื่อในวันหนึ่งสิ่งต่าง ๆ ในอดีตที่เคยมีอยู่ได้เหลือไว้เพียงความ

ทรงจำ จึงทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจความรู้สึกของ “เจ้า” ที่ยังคงคิดถึงอดีตอันดงามนั้นได้ ดังตัวอย่าง

กำเนิด ณ กระตอมเคียงลอมฟาง	วันแดดอุ่นรางซางสว่างไสว
สองมือแม่โอบอุ้มละมุนละไม	รินหลังใจ – สายธารผสานชีวิต
เพลงสายลมกลมกล่อมกระตอมแผก	เพลงน่านมช้าแรกแทรกทรวงจิต
เพลงสายธารเบิกบานตระการ – พิศ	ทุกเพลงหลอมณภูมิชีวิตนี้
หนอเด็กน้อยรอยยิ้มเจ้าพริ้มเพรา	ดวงตาเจ้าขับไวดอกไม้สี
ซึ่งแต้มด้วยสีน้ำ – ลำนากวี	ทั้งจีเสียงหัวเราะเสนาะนั้ก
เรือกระดาศีขาวแม่เจ้าพับ	เจ้าซึ่มซึบ – ปลาตะเพียนแม่เพียรรัก
เหมือนคำสอนให้เจ้าดูให้รู้รัก	นางฟ้า – ยักษ์, งดงามและทราวมเลว
โละเห่เปลไกวรินใจนอม	บทเพลงกล่อมนกไพร-ไกล-หุบเหว
หน้ากระตอมแดดย้อมน้ำทองคำเปลว	ฟ้าน้ำเหลวพริ้วพร้อมหลอมแดดแพรว
จึงพิสุทธิ์ผุดพรายในสำนึก	แหละก็พร้อมจะผินกพลิกแก้
แห่งชีวิตวัยเยาว์อันวาวแว	คือกำเนิดเพริดแพร้ว-มณีกาล

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 10 – 11)

ดังนั้น จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าด้วยลักษณะการเล่าเรื่องที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น เป็นวิธีการที่ผู้แต่งสามารถใช้ให้เกิดการจูงใจต่อผู้อ่าน ที่จะทำให้อ่านตามหรือเห็นด้วยกับสิ่งที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอตั้งแต่ต้นที่พ่าย้อนกลับไปสู่วัยเยาว์ เพื่อผู้อ่านจะได้เข้าใจถึงแนวคิดและทัศนะของผู้แต่งในการมองโลกอดีตได้ชัดเจนขึ้น อีกทั้งการเล่าเรื่องดังกล่าวทำให้ผู้อ่านสามารถเห็นภาพชีวิตในวัยเด็กที่อาศัยอยู่ในกระตอมกับแม่อย่างมีความสุขท่ามกลางธรรมชาติที่เรียบง่าย

บทกวี “น้ำสน้ำ - นวลเนื้อนี้คือสัทธา” เป็นอีกบทกวีที่หนึ่งที่มีการนำเสนอการถวิลหาอดีตด้วยวิธีการเช่นเดียวกันกับตัวอย่างข้างต้น โดยผู้อ่านจะสามารถรับรู้ถึงการถวิลหาอดีตหรือเห็นภาพอดีตได้จากที่ผู้แต่งกล่าวถึง “เจ้า” ที่บรรยายถึงสะพานไม้ไผ่ ยอ หรือเรือโปง อันเป็นภาพที่สื่อความหมายถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนชนบท ดังคำประพันธ์ที่ว่า

เจ้ารู้จักกระดาศ - ดินสอดำ	ริมลำน้ำลากดินสอดทิวกอ - กก
มีสะพานไม้ไผ่ไวยอ - ยก	และมันกระเด็นจับตอไม้
ลากเส้นน้ำระยิบกะพริบคลื่น	ในเรือโปงคนยืนนั่นผู้ใหญ่
มีเด็กน้อยนั่งท้ายคัศพายไ้ว	เพื่อจะได้เก็บหอยลอยตามน้ำ
คือภาพแรกของเจ้าเรารู้สึก	มนน้ำล้าลึกตริก - ตีมด้า
มโนภาพพร่างพรายสายฝนพรา	ให้จดจำแน่นแผ่นดินแสนนาน

แต่ละหยาดแต่ละหยดระซัดซ้อย
เจ้ามีฐานศิลป์ – จินตนาการ

แล้วค่อยค่อยฝนนี้สายจนไพศาล
แต่เจ้าจรรด้วยดวงตาประสาเยาว์
(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 12)

ในบทกวี “ภาพสุดท้ายก่อนวัยเยาว์เจ้าโบยบิน” การถวิลหาอดีตสอดแทรกอยู่ในการเล่าเรื่องที่ผู้แต่งกล่าวถึงชีวิตของ “เจ้า” ที่จากบ้านเกิดมาเพื่อมาทำงานประมงในเมือง จากการเล่าเรื่องนี้ผู้อ่านจะเห็นภาพในอดีตของ “เจ้า” ซึ่งเคยมีความสุขอยู่กับแม่ในชนบท แต่ปัจจุบันมีแต่ความทุกข์ในการใช้ชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม นอกจากนี้จากการที่ “เจ้า” กล่าวถึงภาพของ “แม่” เป็นสื่อที่แสดงให้เห็นการถวิลหาอดีตที่ “เจ้า” คิดถึงชีวิตเดิม ๆ ที่ตนจากมา ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ถามแม่ว่าสายน้ำสู่ไหน
สู่ทะเลกว้างไกลสุดสายตา
หนอสายน้ำค่านี้น้ำจืดไหน
มีหรือไม่มีเพื่อนเดินทางร้างถิ่นทับ
ออกไปสู่ทะเลว่าเหวโหม
หรือดวงดาวร่วมไปไม่ละวาง
ยินบทเพลงแห่งแม่แต่สายน้ำ
ว่าวันหนึ่งเจ้าพรากจากแม่ไป
ในภาพฝันนั้นเจ้าเหงารู้สึก
คลื่นสะทกระเหประเดประดัง
กระแสนวดกรวดกริ้ววนนั้นเขี้ยวกราก
ใจสะทกสะท้านในทันใด

แม่บอกว่าไกลแสนไกลไปสู่ดหาล้า
เห็นไฟเรือหาปลาอยู่ลิบลิบ
หรือแรมเระระเหไกลไม่ย้อนกลับ
มีใครพบเรือกระดาดไปร่วมทาง
หรือคลอเคลียกรวดไปทรายเคียงข้าง
หรืออ้างว้างว่าเหวซเลใจ
ในอารมณ์ลึกล้ำดั่งน้ำไหล
ทิ้งกระท่อมทับไพรไว้ล้าพัง
เมื่อเรือล่องน้ำลึกไกลฟากฝั่ง
แลเหลียวหลังแม่เย็นเงาแลเศร้าใจ
จุดกระซางพลิกคว่ำล้าเรือได้
แม้อยู่ไกล – เจ้าตะกายตะโกนร้อง
(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 13 – 14)

ในบทกวี “ไปถามหาความรักจากแดนดิน” ผู้อ่านจะสังเกตถึงการถวิลหาอดีตได้จากการมุ่มมองการเล่าเรื่องที่ “เจ้า” ลืมเรือใบไม้ ชายหาด นกกระดาด ตะเพียนสาน หรือเพลงสายธาร ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สื่อความหมายถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมในอดีตและความคิดความฝันในวัยเด็ก

หรือลั่นไฟลั่นใจไปทั้งสิ้น
ถามแผ่นดินฟ้ามิได้ย็นสิ้นพลัง
ว่าเจ้าลืมเรือใบไม้ลืมชายหาด
เจ้าเป็นเพียงผู้ข้ามผ่านสะพาน

ถามแผ่นดิน - แผ่นดินตอบสิ้นหวัง
ถามแผ่นดินน้ำสะท้อนดังฟังสะท้อน
ว่าเจ้าลืมนกกระดาด – ตะเพียนสาน
เพลงสายธารหวานหอมหอมชีวิต
(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 17 – 18)

บทกวี “เมืองดอกไม้” ในมุมมองการเล่าเรื่องที่ผู้แต่งกล่าวถึง “เจ้า” ผู้อ่านจะเห็นการถวิลหาอดีตและภาพชีวิตในอดีตได้จากการเล่าเรื่องที่บรรยายถึงกลิ่นดินหอม กลิ่นดอกไม้ กลิ่นเหงื่อ และเมืองดอกไม้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของคนชนบท ดังตัวอย่าง

กรุ่นดินกลิ่นหอมหอมใจ	ผนี้กอยู่ใน
วิญญาณผ่านหนาวผัวร้อน	
ทุกทวยกรอยเท้าร้าวรอน	ซึ่งบทจร
จากเหย้าเจ้าพรากจากมา	
ดินหอมหอมกลิ่นผกา	ดอกไม้ในตา
อันเบิกระบัดระบาย	
กำซาบน้ำตาทุกสาย	ไหลถึงหลังราย
หยักรากสู่ดินวิญญาณ	
สู่เมืองเหลืองแดดแผดราน	ระทมชมชาน
อวลใช้ในวันครั้นคืน	
ณ ที่เจ้าเหยียบหยัดยืน	คือคอนกริตผืน
ซึ่งแผ่แผ่นแข็งแห่งหิน	
ด้านหนึ่งซึ่งเจ้าซาชิน	ด้านหนึ่งกลับบิน
หมายจะทะลุกำแพง	
แห่งหนึ่งซึ่งเจ้าโรยแรง	แห่งหนึ่งกำแหง
หมายหยักรากแทงแผงหิน	
อิงอลเสียงเพรียกเรียกถวิล	กลิ่นเหงื่อเน้อดิน
และดวงดอกไม้ในตา	
เลื่อนลับซบผ่านกาลเวลา	ดอกไม้โรยรา
ดวงตาก็แห้งแล้งโหย	
ชีวิตอดเฝ้าโอดโอย	เดียวดายอยู่โดย
เดิมเหล้าลงแล้ววิญญาณ	
ซึ่งแล้งแห้งสิ้นทรมาน	แตกแยกแหลกลาญ
เมาเพื่อสร้างเมืองดอกไม้	

(บ้านแม่ฟ้า. 2538 : 59 – 61)

ส่วนในบทกวี “ดาวประจำเมือง” นั้น การที่ผู้แต่งเล่าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอดีตแล้วใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 คือ “เจ้า” ในการดำเนินเรื่องนั้น ผู้อ่านจะรับรู้การถวิลหาอดีตและภาพชีวิตในอดีตได้จากการเล่าเรื่องที่ย้อนรำลึกถึง “แม่” “เรือนไม้” “รั้วชบาหน้าบ้าน” “ลานดิน” “กลิ่นผ้า” “กลิ่นไอ

ดิน” หรือ “กลืนไฟเตา” ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่าช่วยสื่อความหมายให้ผู้อ่านเห็นถึงภาพชีวิตในอดีตของ “เจ้า” ที่พาย้อนกลับไปสู่ชีวิตในวัยเยาว์ของตน ดังคำประพันธ์ที่ว่า

เฝ้ามองดาวดวงหนึ่งคิดถึงแม่
เจ้าก็รู้เยาว์วัยได้ล่วงเลย
พร้อมสายน้ำข้างในไหลย้อนคืน
เรือนไม้ในความหลังพื้นผิฟ้า
ที่ใครตื่นก่อนใครไปทุกเช้า
ขอบฟ้ายังเต็มวาวของดาวเดือน
พายุฝนผ่านบนลานดิน
กลืนผ้าผวยไอดินกลืนไฟเตา
ยังเย็นขึ้นขึ้นหยาดดินหมาดนุ่ม
แม้จะแตกจะร้าวดินเกล้าคลุก

.....
ย้อนรอยเท้าเยาว์วัยได้โบกบิน
บ้านมีใครในรักไว้สักคน
ใครในรักของใครแม้ไม่เหมือน
ฟังนิทานเพลงกล่อมไปพร้อมพริก
ดาวที่เปล่งประกายในดวงตา
จึงใคร่มีดาวใครในราตรี

เจ้าลูกชายขี้แสบลูกแห่งเอ๋ย
แต่ดาวเคยลวงลับจะกลับมา
รำกระซิกสะอื้นกับผืนหล้า
แนวแถวรั้วบาต่านหน้าเรือน
ในครัวไฟในเตารูปเงาเคลื่อนไหว
ไก่อระชันขันเตือนเหมือนทุกเช้า
เอื้อระเหยเคยชินกับกลิ่นเก่า
มะม่วงหล่นเรียกเจ้าให้เจ้าลูก
ยังหวานชุ่มซึ้งช่วงมะม่วงสุก
พายุฝนใครทุกข์เจ้าสุขแท้

.....
นั่นลานดินบ้านป่าพายุฝน
แม้ใครนั้นเฝ้าบันแต่ล้นรัก
แต่ใครนั้นไม่เลือนเหมือนหนูนัด
ดาวดวงหนึ่งจำหลักดาวดวงนี้
ให้ใครเฝ้ามองหาในวิถี
แต่เจ้ามีดาวนำประจำใจ

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 14 – 15)

นอกจากจากการเล่าถึงอดีตด้วยการใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 นั้น ยังมีปรากฏอยู่ในบทกวี “ลานดิน” ด้วยเช่นกัน ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ลานดินความหลังเคยตั้งไข่
ไม่รู้เลยว่าไหนโลกไหนโชคชะตา
ด้วยผืนดินมีใจเอื้ออออุ่น
มือเปื้อนเปรอะจึงป้ายน้ำตาปวง
ให้ชีวิตแตกช่อต่อชีวิต
เจ้าอยากได้สิ่งใดไขว่คว้ามา
เพียงเจ้ามีสองมือที่ซื่อสัตย์
แต่ละก้าวละก้าวเท่าเท่ากัน
จึงไม่มีลานดินของถิ่นใด

ล้มแล้วลุกขึ้นใหม่ไม่มีปัญหา
ไม่รู้ว่ามีไฉนหนึ่งของจริงหลง
เป็นอ้อมอกอันละมุนด้วยห่วงหวง
หัวเราะให้ในหัวงกะพริบตา
ให้ยิ่งรำกเติมสิทธิ์แสวงหา
ด้วยแขนขาของเจ้าเพียงเท่านั้น
มีหนึ่งใจใสซัดมีความฝัน
ดินจึงปั้นเป็นไปเป็นใจเรา
จะเป็นจริงลานใจในตัวเจ้า

เต็มทุกกาลฤดูได้รู้เฝ้า
คล้ายลานดินตามไปในทุกหน
ได้จำหลักลงแน่นเศร้าแสนงาม

แม้นยามเช้าจะอยู่เพียงครู่ยาม
ของถิ่นบ้านย่านตำบลอันล้นหลาม
ได้ด้อยตามติดไปทุกใจคะเน
(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 89)

จากตัวอย่างที่ผู้แต่งกล่าวถึงเรื่องราวชีวิตของ “เจ้า” ซึ่งผู้อ่านสามารถรับรู้ถึงการวิไล
หาอดีตได้จากการย้อนรำลึกถึงช่วงเวลาในวัยเยาว์ ที่บรรยายถึงภาพของลานดินหน้าบ้านที่เคยหัด
เดินในตอนเด็ก

1.3 การเล่าอดีตแบบใช้สรรพนามบุรุษที่ 3

การเล่าอดีตแบบใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 นี้ ผู้เล่าจะมีฐานะเป็นผู้สังเกตการณ์คือไม่ปรากฏ
ตัวตนอยู่ในเรื่องแต่จะสามารถบรรยายและล่วงรู้เรื่องราวทุกสิ่งทุกอย่างในเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์
ความคิด การกระทำ พฤติกรรม และอารมณ์ความรู้สึก (อิรวดี ไตลังคะ. 2543 : 37) ดังนั้น ใน
วิธีการนี้ผู้อ่านจะสามารถล่วงรู้ถึงการวิไลหาอดีตได้จากมุมมองการเล่าเรื่องของผู้เล่าที่กล่าวถึงสิ่งต่าง
ๆ ในอดีต

ในบทกวี “พ่อแม่” ผู้อ่านจะสามารถล่วงรู้ถึงแนวคิดเกี่ยวกับการวิไลหาอดีตที่สอดแทรกอยู่
ในบทกวีนี้ได้ผ่านมุมมองการเล่าเรื่องของผู้เล่าที่กล่าวถึง “เขา” และบรรยายถึงการย้อนรำลึกถึงพ่อ
แม่ อย่างเช่นเมื่อตอนที่ “เขา” เป็นทหารเกณฑ์และอยากสละยศเพื่อป้องกันตัว ด้วยการเล่าเรื่องใน
บทกวีนี้ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจทัศนะของผู้แต่งที่ต้องการแสดงให้เห็นว่าพ่อแม่เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด
สำหรับลูก ที่จะคอยปกป้องคุ้มครองลูกอยู่เสมอ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

คือคนหนุ่มบวชผ่าน – ทหารเกณฑ์
แต่อีกใจไหวพลง – ระหว่างนก
แต่สุดท้ายบางคำได้นำพา
ใจจึงจำหลักแน่นมิแคลนคลอน
คล้ายเขาผลอลูบหมึกจารึกนั้น
ไร้มือใดมาช่วยเขาขวยไข

เขาอยากได้เสื้อแผ่นบนแผ่นอก
กับใจกวาดหวังเป็นมังกร
จึงจรรลงสองบ่า – ผู้มาก่อน
คือพ่อ – แม่, แลย้อน – สะท้อนใจ
พาเขาย้อนคืนวัน – พลงสิ้นไหว
ยามหลับฝันรำให้, เขา – ชายชรา

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 81)

ในบทกวี “ลาวดวงเดือน” การเล่าอดีตที่ผู้เล่ากล่าวถึงเรื่องราวชีวิตของ “เขา” นั้น ทำให้
ผู้อ่านสามารถรับรู้ถึงการวิไลหาอดีตได้จากการเล่าเรื่องของผู้เล่า ที่บรรยายถึงอารมณ์และความรู้สึก

ของ “เขา” ที่เหงาและอ้างว้าง เนื่องจากคิดถึงบ้านเกิดของตนเอง ซึ่งผู้อ่านจะเห็นภาพอดีตนั้นได้จากที่ผู้เล่ากล่าวถึงความคิดของ “เขา” ที่ย้อนรำลึกถึงแม่ผู้ชรา พ่อผู้เหนื่อยล้า รวมถึงพี่ป้าน้ำอาตายาย และภาพของทุ่งนา หนองน้ำ ควาย หรือภาพของหญิงคนรัก สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นความคุ้นเคยในอดีตที่ “เขา” ได้สัมผัสก่อนที่จะจากมา ดังตัวอย่าง

กลางแดดโดดเดี่ยวเคียวกรำ	เขาทนเขาทำ
ไม่ยินสักร่ำคร่ำครวญ	
อาจเห็นบางครั้งดั่งหวน	ข้างในได้ทวน
ตาทอดไปยังฝั่งฟ้า	
เห็นไหมแม่ผู้ชรา	พ่อผู้เหนื่อยล้า
พี่ป้าน้ำอาตายาย	
ทุ่งหนองมองเห็นเป็นทราย	ควายตัวสุดท้าย
อดใจหรือตายไปแล้ว	
หญิงสาวเธอดั่งดอกแก้ว	จากไกลไร่แวง
หรือยังถิ่นแถวรอยคอย	
หลายครั้งดั่งเขาเศร้าสร้อย	ครุ่นแผลเหม่อลอย
เป็นอื่นเป็นใครในคน	

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 57)

นอกจากนี้ในบทกวี “ซ่อน – หา” นั้น ผู้อ่านจะรับรู้ถึงการถวิลหาอดีตได้ ผ่านทางการเล่าเรื่องของผู้เล่าที่กล่าวถึง “เขา” ซึ่งผู้เล่าได้บรรยายความรู้สึกและความคิดของเขาย้อนรำลึกถึงช่วงเวลาในวัยเด็กด้วยความเศร้าสร้อย เมื่อนึกถึงตอนที่เล่นซ่อนหา ซึ่ง “เขา” เชื่อว่าจากการที่เล่นซ่อนหาในเวลากลางคืนทำให้ “เขา” ต้องจากบ้านเกิดมาเนื่องจากผีลักพา ดังตัวอย่าง

เขาเป็นใครไม่รู้ดูหม่นเศร้า	ทำรถจอดกอดกระเป๋าใบเก่ากร้าน
สวมเสื้อผ้ายับย่นของคนงาน	รำพึงถึงหมู่บ้านสะท้านใจ
เหมือนคนกลับไม่ได้ไปไม่ถึง	อดีตดั่งปัจจุบันนั้นหม่นไหม้
เขาพูดกับอากาศवादมือไม้	สะกิดเด็กใกล้ใกล้ ให้รับฟัง
ว่าเคยไหมเคยเห็นเล่นซ่อนหา	ใครถูกแปะปิดตาอย่าเหลียวหลัง
นับซ้ำซ้ำพร้อมเพรียงกับเสียงดัง	พร้อมระวังถูกโป้งถูกโกงพร้อม
เขาหัวเราะเขาเล่ายิ้มเยาะวิ้ย	เขาสะอึกเขาไอเขาผ่ายผอม
ในวัยเพียงกลางกลางหลังเริ่มค่อม	ทั้งพันหัดผมไม่ยอมปลอมไม่เอา
เขาเล่าต่อหลายหนเล่นจนค่ำ	จนเสียงแม่เตือนย้ำให้คืนเหย้า

บางคนซ่อนเหมือนเรนไม่เห็นเงา
บนลานดินริมน้ำคำคืนหนึ่ง
ได้แสงจันทร์แจ่มเห็นจึงเป็นไป
เล่ามาถึงตรงนี้เขาชี้ใคร
หยาดน้ำใสล่อคลอหน่วยตา
ผีลักพาเขาไปในคืนนั้น
โลกที่เขาเฝ้ากอดเหมือนทอดทิ้ง

บางคนเขลาซุกหมอบหอบหายใจ
ฝูงเด็กจิ้งจอนมิตรสนิทใกล้
แม้ผู้ใหญ่เตือนทุกผีลักพา
พร้อมทอดถอนหายใจพลางส่ายหน้า
เขาไม่อยากเชื่อว่าจะเป็นจริง
พลัดบ้านเกิดผูกพันพรากทุกสิ่ง
ผีที่สิงในเขานั้นเร้าร้อน

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 70)

ในบทกวี “**หลงทางกลางทุ่ง**” ผู้เล่ากล่าวถึงเรื่องราวของ “เขา” ที่กำลังสับสนกับชีวิตของตนเองในปัจจุบันจึงได้ย้อนรำลึกถึงชีวิตในอดีต โดยผู้อ่านจะเห็นถึงการถวิลหาอดีตหรือภาพชีวิตในอดีตของ “เขา” ได้จากการเล่าเรื่องของผู้เล่าที่บรรยายถึงภาพอดีตในจินตนาการของ “เขา” อย่างเช่น ภาพของปู่ย่าตายาย ภาพของท้องทุ่งนา สมุดเก่า หรือเรือนบ้าน อันเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งต่าง ๆ ที่ “เขา” คุ่นเคยในอดีต ดังตัวอย่าง

เขาออกเดินทางกลางคำคืน
ละจากคุ่นชินทั้งสิ้นนั้น
พบเขาย่ำทางอยู่กลางทุ่ง
รวงข้าวกรวดหินเม็ดดินปน
กะโหลกซากควายคล้ายยืมเยาะ
ไล่สูบน้ำค้างที่พรางพราว
เขาถามตัวเขาอย่างเศร้าใจ
ครั้นเดินเข้าใกล้จึงได้ยิน
นั้นย่าตายายตายไปแล้ว
พูดคุยกันอยู่ไม่รู้ไม่ชี้
เคียงใกล้แค่เอื้อมมิเชื่อมโยง
เขามองมือคุ่นเฝ้าขุนไฟ
เหลือคร่ำขำรดสมุดเก่า
จารึกลึกล้ำล้วนตำนาน
เขาคว่ามือไขว่แต่ไร้ผล
ฝุ่นเถ้าคว้างไปวังไล่คว่ำ

จันทร์ฟ้าผืนพื้นภาพฝัน
ตามใจแสงจันทร์จะบันดล
เขตคุ่นแปลกไปในแห่งหน
สายน้ำเหนียวข้นและขึ้นควา
ฝูงปลาเห็นหะอยู่กลางหวา
ฝนดาวตกพรมาสูดิน
มองเห็นกองไฟในทุ่งถิ่น
อบอูนคุ่นชินทั้งยินดี
จากทุ่งถิ่นแถวเถื่อนวิถี
เหมือนไม่มีตัวเขายังเศร้าใจ
ช่องว่างว่างโหวงแม้ขีดใกล้
ต่างพื้นลูกไหม้ล้วนโบลาน
เนิ่นนานแนบเนาในเรือนบ้าน
จดจรรวเหง้าของชาวนา
ดับไฟไร้คนและไร้คำ
ปู่ย่าตายายก็หายลับ

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 91)

ในบทกวี “แม่น้ำรำลึก” นี้ ผู้เล่าจะกล่าวถึง “เขา” ชายชราที่อยู่อย่างโดดเดี่ยวเงียบเหงา ซึ่งผู้อ่านจะรับรู้ถึงการถวิลหาอดีตในบทกวีนี้ได้ จากการเล่าเรื่องของผู้เล่าที่บรรยายถึงเรื่องราวของ “เขา” ในรูปแบบการย้อนรำลึกถึงภาพชีวิตในวัยเด็ก ที่ผู้เล่าได้กล่าวถึงชีวิตวัยเยาว์ของ “เขา” ที่อาศัยอยู่อย่างอึดอัดในเรือนริมน้ำ จากการเล่าเรื่องของผู้เล่าที่กล่าวถึงวัยเยาว์ ผู้อ่านจะได้ทราบทัศนะของผู้แต่งที่สอดแทรกเรื่องราวเกี่ยวกาลเวลาที่ไม่สามารถย้อนคืนกลับมาได้ เหมือนเช่นอดีตที่ไม่สามารถย้อนคืนกลับมาได้ในความเป็นจริงของปัจจุบัน ดังคำประพันธ์ที่ว่า

เก้าอี้โยกริมระเบียงฟังเสียงน้ำ	งามสงบพลบค่ำระรำไหล
เหงาดังว่าน้ำหยดจนหมดใจ	เหลือสิ่งใดไว้บ้างระหว่างชีวิต
ระหว่างรอแสงจันทร์เขาฝันถึง	ความละมุนคุ่นซึ่งอันตรึงจิต
ที่ถักทอดต่อเห็นเป็นภาพพิศ	ทีละนิดละน้อยค่อยแจ่มชัด
เห็นเด็กชายคนหนึ่งซึ่งขลาดเขลา	โลกกว้างใหญ่วัยเยาว์เขาซึ้งซัด
เรือนริมน้ำหลังหนึ่งถึงอึดอัด	กลับร้อยรัดเขาไว้ ไม่รู้เลื่อน
แต่โลกพลันผันเปลี่ยนคล้ายเขียนทราย	ก่อนน้ำกลบหลบหายไม่มั่นคงเหมือน
ดั่งการร่วงดวงดาวและร่วงเดือน	ดั่งการเคลื่อนไปข้างหน้าอย่างร่ำว่าง
มีความฝันสิ่งใดที่ไปถึง	ล้วนตักหกดกตึงล้วนแตกต่าง
แต่ชีวิตนิดน้อยกลับปล่อยวาง	วัยพิสุทธิ์สว่างช่วงสั้นนัก
.....	
เขาเฝ้าฟังเสียงร้องของกาเหว่า	ริมฝั่งธารสีเทาเศร้าจับจิต
ดั่งฝันว่าหลงทางแลคว้างทิศ	ติดอยู่ในมืดหมองห้องแคบคับ
เห็นเด็กชายก้าวออกไปนอกทรวง	ด้วยท่าท่วงทำนองของปีกขยับ
เป็นนกพราวจากใจจากไกลลับ	พร้อมมีดดับแสงตะวันในบันดล
ไม่มีแล้วเด็กชายช่างไฟฝัน	ผู้หนีตามแสงจันทร์ ไปไร้น
ทิ้งอดีตทอดยาวร้าวทวน	รสสุคนธ์กลิ่นร่วงเป็นดวงน้ำตา
เก้าอี้โยกโลกเงียบยะเยียบย่ำ	คืนสีดำรำเห่ไกวเปลผ้า
ขานกล่อมอยู่คู่กายเด็กชายชรา	มือไขว่หาดวงจันทร์อยู่นั้นแล้ว

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 106 – 107)

ในเรื่องสั้น “พฤตจิกายน” ผู้เล่ากล่าวถึงเรื่องราวชีวิตของ “เขา” ซึ่งเป็นตัวละครเอก โดยผู้อ่านจะสามารถรับรู้ถึงการถวิลหาอดีตของตัวละครได้ ผ่านทางมุมมองการเล่าเรื่องของผู้เล่าที่บรรยายถึงความคิดของ “เขา” ที่ฝันถึง “ฤดูน้ำหลาก” ดังข้อความที่ว่า

งานแบกหามในโกดังสินค้าทำให้เนื้อตัวของชายหนุ่มเปียกโชก เขาระลึกได้ว่าฤดูฝนกำลังจะจากจร มวลเมฆสีเทาในท้องฟ้าได้ขายคาเบาบางลงไป ถนนสีเทาเรียบระยับอยู่ด้วยเปลวแดดสีเหลืองจัด อากาศที่ร้อนอบอ้าวทำให้เขาอดที่จะคิดถึงสายน้ำชุ่มเย็นขึ้นมาไม่ได้ ยามหยุดพักชายหนุ่มนั่งกอดเข่าอยู่บนลังสินค้า เข่มองออกไปทางทิศตะวันตก ดินแดนไกลโพ้น เขาจับบทครุ่นฝันถึงฤดูน้ำหลาก...

(ชีวิตสามะหาอันใด. 2545 : 202)

ในตัวอย่างนี้จากข้อความที่ว่า “เขาจับบทครุ่นฝันถึงฤดูน้ำหลาก” ซึ่ง “ฤดูน้ำหลาก” เป็นจินตนาการที่ผู้แต่งสื่อความหมายให้ผู้อ่านเห็นถึงการย้อนรำลึกถึงชีวิตในอดีตของ “เขา” อันมีความเกี่ยวโยงและสัมพันธ์กับ “น้ำ” กล่าวคือ “เขา” เกิดในเดือนของฤดูน้ำหลาก เป็นคนที่มีความผูกพันกับสายน้ำซึ่งเป็นเสมือนเพื่อนเมื่อยามเหงาและเป็นทุกข์ แต่สุดท้ายแล้วชีวิตของ “เขา” ก็ต้องพลิกผันเพราะสายน้ำ ด้วยโศกนาฏกรรมที่พรากหญิงคนรักไป จนทำให้ “เขา” ต้องจากมาในที่สุด

ในบทกวี “บทเพลงอันแสนสั้น” จากบทกวีนี้ผู้เล่าจะเป็นเพียงเสียงเล่าที่รับรู้เหตุการณ์และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับ “เธอ” ซึ่งผู้อ่านจะสามารถรับรู้ถึงการวิไลหาอดีตได้ผ่านทางผู้เล่าที่เล่าเรื่องราวชีวิตในปัจจุบันของ “เธอ” ที่ตกอยู่ภายใต้การดำเนินชีวิตที่ถูกครอบงำจากกฎเกณฑ์ของผู้คนในสังคมเมืองและระบบทุนนิยม จนเกิดเป็นความเป็นทุกข์จึงทำให้เกิดถึงบ้านเกิดของตน ด้วยจินตนาการของ “เธอ” ที่คิดถึง “บ้านเกิด” “ภูเขาน้อย” “สายธาร” “ดอกไม้” หรือ “กระโปรงขาว” ทำให้ผู้อ่านสามารถเห็นภาพของหญิงสาวในอดีตที่ยังมีความบริสุทธิ์และไร้เดียงสา อันเนื่องมาจากการหล่อหลอมของสังคมชนบทที่ “เธอ” อยู่อาศัยมาตั้งแต่เด็กท่ามกลางธรรมชาติและความมีอิสระทางความคิดฝัน แต่ในปัจจุบันความบริสุทธิ์หรือความฝันที่เคยมีมาตั้งแต่เด็กกลับถูกทำลายลงด้วยการครอบงำโดย “พันธนาการของกลไก” อันเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในสังคมเมืองที่กักขังไว้ด้วยความคับแคบของจิตใจ ทำให้ขาดการมีอิสระในทางความคิดที่จะเลือกเส้นทางการดำเนินชีวิตตามที่ต้องการ ดังนั้นจึงทำให้ “กระโปรงขาวเปลี่ยนไปเป็นสีดำ” อย่างไรก็ตาม ผู้แต่งได้แสดงทัศนะผ่านทางการเล่าเรื่องของผู้เล่าที่กล่าวถึงเรื่องราวชีวิตของ “เธอ” เกี่ยวกับความฝันกับความเป็นจริงที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านได้รับรู้ว่ามนุษย์นั้นต้องอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริงไม่สามารถอยู่ในโลกแห่งความฝันได้ และโลกแห่งความเป็นจริงที่เผชิญอยู่ก็อาจจะไม่สวยงามเหมือนเช่นโลกแห่งความฝันที่สร้างขึ้นมาจากจินตนาการ อย่างเช่นในเรื่องเจ้าชายขี่ม้าขาว เพราะในชีวิตจริงไม่มีเจ้าชายมาช่วยให้ “เธอ” พ้นจากความทุกข์ทรมานได้ ดังตัวอย่าง

ก่อนยักย่ำวัยแม่มดปรางกว้าง
และภูเขาน้อยน้อยทั้งสายธาร
เขายังเธอในกลองของคอนกรีต
ถึงมีร่างก็เหมือนว่าไร้ใจ
เธอกล่าวเธอดอกไม้ที่ไร้ค่า
ในโลกแห่งความจริงยังตอกย้ำ
ไม่มีสักเจ้าชายขี่ม้าขาว
มีมงกุฎคือหนามอันแหลมคม
นั่น “กระถางดอกไม้” ในมุมห้อง
จากภูเขา – เนินดิน – ดอกไม้บาน
ริมหน้าต่างที่เธอเฝ้าเพื่อถึง
ละลืงจากหน้าต่าง – กระถางดอกไม้

ริมหน้าต่างเธอพิศคิดถึงบ้าน
ซึ่งแหลกลาญไปแล้วพรวดอกไม้
พร้อมชุดรีดวัยสาวเคยสดใส
กระโปรงขาวเปลี่ยนไปเป็นสีดำ
ซึ่งอ้อมกอดแปลกประหลาด คื่นค้ำ
เป็นดอกไม้กลับซ้ำผลัดชายชม
ค้ำคั้นเธอปวดร้าวเหน็บหนาวห่ม
มีสายธารชื่นชมให้รักธาร
ซึ่งดอกไม้ไหม้หมองในฉากม่าน
มาสู่พันธนาการแห่งกลไก
ล่องมาสู่วันหนึ่งจึงผลัดไผ่
พร้อมร่างเธอสิ้นใจและแหลกยับ

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 98 – 101)

ในเรื่องสั้น **“ค้ำคั้นมหัศจรรย์”** การถวิลหาอดีตถูกสอดแทรกอยู่ในการเล่าเรื่องที่ผู้เล่ากล่าวถึงความคิดของ “เธอ” ที่คิดถึงบ้านเกิด ซึ่งผู้อ่านจะสามารถรับรู้ได้ผ่านทางมุมมองการเล่าเรื่องที่ผู้เล่าบรรยายถึง “กลิ่นดอกพิกุล” อันเป็นสิ่งเชื่อมโยงที่ทำให้ “เธอ” จินตนาการถึงอดีตโดยการย้อนรำลึกถึงบ้านเกิดและสิ่งต่าง ๆ ที่คุ้นเคย ดังตัวอย่าง

“เส้นผมของหนูหอมจางเลย หอมเหมือนดอกพิกุล บางทีดอกพิกุลอาจจะชอบผมนุ่ม ๆ ยาว ๆ ของหนูเป็นพิเศษก็ได้” เด็กสาวลืมหูลืมตาแป่ว คราบน้ำตายังไม่แห้งหาย แต่เธอกลับรู้สึกหายใจคloggedอก เธอหันหน้ากับมาหาอ้อมอกของชายกลางคนช่างอบอุ่น เธอว่า “กลิ่นดอกพิกุลทำให้หนูคิดถึงบ้านคะ บ้านที่พิจิตรมีหนู มีแม่ มีพ่อ” เสียง “พ่อ” ของเด็กสาวเบาหวิว ชายกลางคนได้ยินเสียงจึงหรีดร้องกรี๊ด ๆ ดังมาจากที่ไกล ๆ ดวงตากลมโตโคกเศร้าของเด็กสาวทำให้เขารู้สึกไปต่าง ๆ นานา เขาพูด “หนูรู้มั๊ย ลุงเพาะพิกุลไว้ให้หนูต้นหนึ่ง ถ้าหนูว่างอีกเมื่อไรก็กลับมาเอานะ” คำคั้นนั้นเด็กสาวนอนซุกอยู่ในอ้อมอกของชายกลางตลอดทั้งคืน เธอเผลอหลับไปตั้งแต่เมื่อไรก็ไม่รู้ ฝนมาขาดเม็ดเอาตอนหัวรุ่ง เมื่อชายกลางคนตื่นขึ้น เด็กสาวก็จากเขาไปเสียแล้ว เหมือนเมื่อครั้งก่อน เด็กสาวเขียนดินเป็นตัวอักษรไว้ที่ตีนบันได แต่ครั้งนี้ตัวอักษรของเธอลื้อมรบบอยู่ด้วยพวงมาลัยดอกพิกุล

เขาก้าวลงจากเรือน

กระป๋องกระป๋อง ตัวอักษรดินพูดว่า “แล้วหนูจะกลับมาเอาต้นพิกุลคะ คุณลุงที่แสนดี”

(ชีวิตล้ามะหาอันใด. 2545 : 318)

จากการเล่าเรื่องดังกล่าวนี้ ผู้เล่ามีส่วนช่วยให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการเห็นภาพชีวิตในอดีตของ “เธอ” ซึ่งเป็นภาพของบ้านเกิดที่อยู่กันพร้อมครอบครัวมีพ่อ แม่ และตัวของ “เธอ” เอง

ในบทกวี “แม่วินบนหลังคา” นั้น จากมุมมองการเล่าเรื่องของผู้เล่าที่กล่าวถึงชีวิต “มัน” คือแม่วัวหนึ่งที่ตกอยู่ในห้วงอารมณ์ของความอ้างว้างโดดเดี่ยวและเศร้าหมอง ผู้อ่านจะสามารถรับรู้ถึงการวิไลหาอดีตได้ ผ่านทางการเล่าเรื่องของผู้เล่าที่บรรยายถึงความรู้สึกนึกคิดของ “มัน” โดยใช้รูปแบบของการย้อนรำลึกถึงอดีตที่ “มัน” จินตนาการถึง “บึงเก่า”, “ทุ่งนา”, “แม่น้ำ”, “ทุ่งหญ้า”, “รู้ง” หรือ “อุโมงค์ไม้” จากการเล่าเรื่องของผู้เล่าที่บรรยายถึงภาพอดีตนี้ ผู้อ่านจะสามารถล่วงรู้ได้ว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้คือส่วนหนึ่งของประสบการณ์ชีวิตในอดีตของ “มัน” ที่เคยอยู่ในท้องถิ่นชนบท นอกจากนี้ผู้อ่านยังสามารถทราบถึงทัศนะของผู้แต่งเกี่ยวกับเรื่องของกาลเวลา ที่สอดแทรกผ่านการเล่าเรื่องของผู้เล่าที่บรรยายการย้อนรำลึกถึงชีวิตในอดีตของ “มัน” ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ว่าอดีตไม่สามารถย้อนคืนกลับมาได้ในโลกของปัจจุบัน เหมือนเช่นกาลเวลาที่ไม่เคยหยุดนิ่งและไม่ย้อนกลับ

เหมือนมันหลงหลังคาสีฟ้านวล

พร้อมสายลมสีขาวที่กราวกรู

เฝ้ารอคอยโลกที่ไม่มีจริง

ค่านิ่งเก่าก่อนดั่งย้อนรอย

หอมกลิ่นทุ่งสดใหม่อายน้ำค้าง

บัวในบึงเก่าเก่าเฝ้ารำพัน

บนเนินดินต่ำสูงของทุ่งหญ้า

ที่สายลมรินร่ำในค่านิ่ง

เพื่อตื่นในดวงตาละลานใจ

อุโมงค์ไม้ไผ่ดาวอยู่วาววาว

.....

ยังคิดถึงตัวมันยังสิ้นเทา

นอกหน้าต่างจันทร์ดวงจะลวงเลย

มันจึงร้องสูงต่ำคล้ายทำลาย

เศร้าทำให้ลืมคิดถึงนิทรา

จึงป็นขึ้นอีกครั้งสู่หลังคา

ท่ามกลางมนเวียนและเปลี่ยนแปลง

หยาดดาวม้วนจากฟ้าลงมาสู่

ท่าหมอบคู้หูตั้งดังรอคอย

วาดทุกสิ่งด้วยสีเทาอันเศร้าสลด

จึงค่อยค่อยก้าวไปในแสงจันทร์

เสียงแม่น้ำครวญครางละเมอฝัน

วันและคืนเก่าเฝ้ารำพัน

ที่ไค้รุ่งทอดมาจรดถึง

พาผีเสื้อหนึ่งมาถึงแล้ว

สุดลมกลิ่นสดใหม่ในเถื่อนแถว

เสียงหายใจแผ่วแผ่วของผืนดิน

.....

ในอวลกลิ่นเก่าเก่าเอื้อระเหย

โลกดูเหมือนเฉยเมยจนเฉยชา

โลกให้แตกสลายไปตรงหน้า

ของชาวไร่ผู้ล่าผู้อ่อนแรง

พร้อมมกลายร่างซ้ำซ้ำเป็นหินแกร่ง

มันหมอบแผ่เฝ้าดูอยู่ลึกลับ

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 49 – 50)

บทกวี “ไฉจักขับขานสมัย” ในลักษณะของบทกวีนี้ผู้เล่าจะไม่ปรากฏตัวตนในเรื่อง แต่จะเป็นเพียง “เสียงเล่า” ของผู้เล่าที่บรรยายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ที่ส่งผลกระทบ

ให้เกิดการถวิลหาอดีตขึ้น โดยผู้อ่านจะสามารถสังเกตได้จากมุมมองของผู้เล่าที่กล่าวถึงประสบการณ์ชีวิตในอดีต อย่างเช่น การฝันถึงดิน การฝันถึงต้นกล้า การฝันถึงป่าไม้ หรือการฝันถึงการมีชีวิตแบบธรรมชาติสามัญ ซึ่งจากการที่ผู้เล่ากล่าวถึงประสบการณ์ในอดีตนี้มีส่วนช่วยให้ผู้อ่านได้เห็นภาพวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมได้ อีกทั้งจากการเล่าเรื่องของผู้เล่า ผู้อ่านสามารถทราบถึงทัศนะของผู้แต่งที่สอดแทรกอยู่ในการกล่าวถึงประสบการณ์ชีวิต โดยชี้ให้เห็นว่าการมีชีวิตแบบเรียบง่ายธรรมดาสามัญอันเป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมในอดีตนั้นดีกว่าการมีชีวิตอยู่ในสังคมสมัยใหม่ที่ “ไม่มีน้ำทิพย์ใดให้ใจจิบ” ดังคำประพันธ์ที่ว่า

นอนขบฝันทรายสหายซาก	ผีเสื้อเกลื่อนกาดงขาวกนกนาม
โซนเพลิงเริงไสวไล่ลาม	แล้งจะตอบคำถามตามรอยร้าว
จึงไม่มีน้ำทิพย์ใดให้ใจจิบ	ใกล้เหมือนใกล้ลิบลิบหยิบยื่นหนาว
มานหมอกหนาซาเหนือไร่ลิ่งนาว	ฤดูกาลขานกล่าวความเปล่าดาย
ทุกหย่อมหญ้าแปลกแยกและแหลกยับ	ทุกซัจะโถมโหมทับดับสิ่งหมาย
ลมหายใจคล้ายทอดรอความตาย	ไม่เห็นแม้ประกายสายสุริย์
ปลิดละลือปลิวคว้างร้างถิ่นพัก	ระโยหาความรักหิวศักดิ์ศรี
แสงหวานชานชาลาสถานี	ก่อนสู่เมืองกาลิเบียนปีศา
เพียงทอดฝันวันคว้างทางเถื่อนร้อน	ฝันถึงดินทุกก้อนทุกต้นกล้า
ฝันพุ่มพฤษภลิกใบโพพนา	ฝันรอยเท้าธรรมชาติสามัญชน
ถึงความรักเคยมี ณ ที่นั้น	แตกหน่อเนาวนันทน์ต้นดอกผล
แล้วทอดร่มห่มลานด้านร้อนรน	เฝ้าสืบหนาวสาวฝันเป็นต้นธาร...

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 39 – 42)

ในบทกวี “ความฝันกลับบ้าน” ผู้อ่านจะสามารถรับรู้ถึงการถวิลหาอดีตได้ ผ่านทางมุมมองการเล่าเรื่องของผู้เล่าที่กล่าวถึงบ้านเกิดหรือที่กล่าวถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมที่เป็นชาวนา โดยจากการเล่าเรื่องนี้ผู้อ่านจะเห็นความเชื่อมโยงของเนื้อเรื่องกับประสบการณ์ชีวิตในอดีตของผู้แต่งได้ โดยที่ผู้เล่าได้บรรยายถึงเรื่องราวที่ย้อนรำลึกถึงชีวิตที่ไม่อยากทำงานในโรงงาน เนื่องจากการทำงานในโรงงานนั้นทำให้ไม่มีเวลาและไม่มีแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานวรรณศิลป์ ซึ่งจากการเล่าเรื่องของผู้เล่านี้จะทำให้ผู้อ่านทราบถึงทัศนะของผู้แต่ง ที่เห็นว่าวิถีชีวิตในอดีตนั้นเหมาะสมสำหรับชีวิตตนเอง และการสร้างผลงานทางวรรณกรรมมากกว่า ดังตัวอย่าง

เหมือนโรงงาน – ด้านใจดับไฟศิลป์	ความเหนื่อยล้าชาชินกินเนื้อที่
เคยจำกัดเอาไว้ในดวงฤดี	ไฟจึงหรี – ใจจึงล้า, มิทันระวัง
เพียงจดหมายผ่านไป – แม่ได้รับ	ว่า – แม่ครับ, เงินงานรานความหวัง

คล้ายงานทักลอนนอนกัน – ตะกอนกรัง	กลับบ้านเกิดเกรงกระทั้งคนนินทา
ไอ้- “บ้านเกิด”-อุ่นในหัวใจร้าน	ความห่างเหินกับความหวานและคุณค่า
ยามใกล้ชิดกลับเห็นเป็นธรรมดา	รินน้ำตาลจรดจดหมายนั้น
อยากกลับไปทำนาประสาชีวิต	ปลูกกระท่อมแนบชิดทุ่งนาอัน
ใช้ชีวิตธรรมดา-เรียบ, สามัญ	จะปลูกข้าว-จะเกี่ยวกลั่นงานทักวิน
ในที่สุด-ไฟแสงแรงใจดล	ออกมาสู่ท้องถนน-คนคืนถิ่น
ดั่งนกหลุดกรงโหย-โบกโบยบิน	คล้ายคล้ายหุแว่วยิน-แม่น้ำระงม

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 51 – 55)

บทกวี “ฝนชะช่อมะม่วง” ผู้อ่านจะสามารถกลับไปสู่การถวิลหาอดีตได้ ผ่านมุมมองการเล่าเรื่องของผู้อ่านที่ย้อนรำลึกถึง “ช่อมะม่วง” หรือ “กระไอดิน” อันเป็นตัวแทนของภาพในอดีต โดยจากการเล่าเรื่องของผู้อ่าน ผู้อ่านจะรับรู้ถึงอารมณ์อันดีมด้ากับภาพธรรมชาติในอดีตที่ผู้อ่านย้อนรำลึกถึงภาพธรรมชาติในอดีตที่ตนเองประทับใจได้ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

สักครูหนึ่ง, ดอกไม้ได้บินว่อน	ปีกก็พ่อนลมก็ไกวเข้าก็ร่า
ไหวและหวานผ่านดวงตาอันลึกล้ำ	เกินที่จะเก็บจำไว้ล้าพัง
ว่าฤดูหนาวนี้มีใจพิสุทธิ์	ว่ามาไม่ได้ดูให้ทุดนัง
ว่าลมพัดใบไม้ให้หนึ่งฟุ้ง	ว่าความหลังแสนหวานผ่านมาเพื่อ
มาเพื่อในหอมหอมแห่งช่อมะม่วง	มาเพื่อในดอกดวงน้ำตาเอ่อ
มาเพื่อบนเรือนผม – เส้นผมละเมอ	ด้วยดอกช่อแห่งเธอร่วงพุ่มพราย
ด้วยจักจั่นรำระงมผสมผสาน	ธารตะวันตกลงเป็นสาย
ผ่านพุ่มพฤกษาลดหล่น – พรรณราย	สุดท้าย, ท่วมแผ่นดินเป็นสีทอง
ยังนั่งเฝ้าเข้า – บ่าย, เพียงจิบชา	ลิ้มวันและเวลา – ลอยละล่อง
พลันรับรู้การพรูของละออง	ที่หยาดต้องเนื้อตัวและหัวใจ
กระไอดินหอมตลบและอบอวล	ช่อมะม่วงยิ่งชวนให้ฝันใฝ่
ช่อมะม่วง – ไอดินหอม, หลอมโลกไว้	สะกดใครบางคน – กลางฝนนั้น

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 97 – 98)

การเล่าเรื่องในมุมมองของผู้เขียนหรือตัวละคร ที่มีทั้งการเล่าอดีตในมุมมองการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1, การเล่าอดีตในมุมมองการใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 หรือ การเล่าอดีตในมุมมองการใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 เป็นวิธีการนำเสนอที่ผู้แต่งดัดให้ผู้อ่านเห็นภาพอดีต เข้าถึงผู้เล่า และเข้าถึงเรื่องราวได้ใกล้ชิดและชัดเจนขึ้นราวกับว่าเรื่องเล่านั้นเป็นส่วนหนึ่งของผู้อ่านเอง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้อ่านสามารถทราบถึงทัศนะของผู้แต่งที่สอดแทรกอยู่ในเรื่องเล่าที่ผู้อ่านได้ด้วยเช่นเดียวกัน

2. ศิลปะการใช้ภาษา

การใช้ภาษาเป็นวิธีการนำเสนออีกวิธีหนึ่งที่เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ใช้นำเสนอการถวิลหาอดีต โดยการใช้ภาษานี้จะมีความเกี่ยวโยงและสัมพันธ์กับอดีต ความหมายของคำมีความเชื่อมโยงทำให้เกิดสัมพันธ์ภาพกับเนื้อหาที่สื่อถึงอดีตได้ กล่าวคือ ถ้อยคำหรือภาษาที่ผู้แต่งเลือกใช้และคัดสรรมานั้นจะบ่งบอกถึงภาพชีวิตอันเป็นประสบการณ์ส่วนหนึ่งของชีวิตในอดีตที่มีความผูกพันกับท้องถิ่นในชนบท วิธีการนำเสนอการถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ด้วยการใช้ภาษาจำแนกเป็นการสรรคำ การใช้อุปลักษณ์ และการใช้สัญลักษณ์ ดังนี้

2.1 การสรรคำ คำที่ผู้แต่งคัดสรรมานั้น สามารถสื่อความหมายถึงความเป็นอดีตได้ ทั้งความเป็นชนบทในสมัยก่อน ความเรียบง่าย ความล้าสมัย ความโบราณ หรือความเก่า คำที่ผู้แต่งเลือกสรรมาใช้คือคำที่มีความหมายเกี่ยวกับสถานที่ วิธีชีวิต วัสดุของใช้ อาชีพ เวลา อาหารการกิน ธรรมชาติ คติความเชื่อ บุคลิกภาพ การแต่งกาย และนันทนาการ

2.1.1 คำที่มีความหมายเกี่ยวกับสถานที่ โดยคำที่ใช้บอกถึงสถานที่ในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์นั้น ผู้แต่งได้ใช้คำที่สื่อให้เห็นถึงความเป็นอดีตหรือความเก่าแก่ของสถานที่เนื่องจากสถานที่ต่าง ๆ ที่ผู้แต่งกล่าวถึงเป็นสถานที่ที่อยู่ในความทรงจำ ซึ่งอาจจะยังคงมีอยู่หรือไม่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากคำที่มีความหมายเกี่ยวกับสถานที่ที่ผู้แต่งใช้ในวรรณกรรมต่าง ๆ ดังนี้

ในบทกวี “ความฝันกลับบ้าน” มีการใช้คำที่บอกถึงสถานที่ที่เคยมีอยู่ในอดีตที่ปรากฏในบทกวีนี้ ดังตัวอย่าง

รถโดยสารคันเก่า – จากเมืองกรุง

จังหวัดรถเรียบเรื่อย – แต่ใจเร้า

ขณะนอกหน้าต่างเริ่มพรางฝน

ถึงบ้านเกิด, แม่น้ำเก่า, ที่จากมา

.....

ไฉ่ “บ้านเกิด” อุ่นในหัวใจร้าน

ยามใกล้ชิดกลับเห็นเป็นธรรมดา

กำลังมุ่งหน้าไปในทางเก่า

ผ่านขุนเขาเทาที่ม, เมฆครึ้มฟ้า

ขณะคนฝันถึงคะนองหา

หลายวสันต์พรรษา, ที่จากจร

.....

ความห่างเหินก่อนความหวานและคุณค่า

รินน้ำตาลจรจดหมายนั้น

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 51 – 53)

หรือการใช้คำที่บอกสถานที่ในบทกวี “บ้าน, - เมื่อยามฝนตก” ดังตัวอย่าง

ต่างถิ่นที่ผันมรรคา

กล่าวคำอำลา

อาลัยในบ้านเกิดกาย

.....

.....

กระหวัดคิดถึงบ้านตน

พร้อมหน้าตา – ยล

พ่อแม่พี่น้องบ้านนั้น

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 64)

ในบทกวี “หอนาฬิกาโบราณ” ผู้แต่งเลือกใช้คำที่บ่งบอกสภาพของสถานที่ ซึ่งเคยเป็นที่อยู่อาศัยในวัยเด็ก

ฉันรักวิถีโบราณ

แต่โลกเก่าอันตรายจนสู่ความสับสน

แต่ฉันยังศรัทธาคนบางคน

แม้ถนนสีเทานั้นเหงาหงอย

ขอให้ฉันฝันถึงบ้านไม้เก่า

คว้นไฟสีเทาและสวนผัก

ไก่อเสียงแจ้วแมวเฉื่อยชาหมาน่ารัก

ฟังซีดๆไม่ได้โยนขึ้นหลังคา

.....

.....

คุณยายคุณตา

เข็มนาฬิกาโบราณไม่ขยับไหว

ชายผู้หนึ่งขดร่างอ้อว้างใจ

บนม้านั่งใต้หอนาฬิกาโบราณ

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 23 - 24)

ในบทกวี “พันฝน” คำที่ใช้บอกถึงสถานที่ที่มีปรากฏในตอนและผู้แต่งบรรยายถึงการย้อนรำลึกถึงบ้านของตนเองที่เคยอยู่ในสมัยที่ยังเป็นเด็ก

ก็พันฝนพันฝนแล้วล้นทม

เราต่างเศร้าโศกตรมในลมฝน

ท่องไปก็หมู่บ้านย่านตำบล

ไปเป็นคนแผ่นดินอื่นก็หมีนพัน

ฉันมีภาพของใคร – บ้านไม้ในดง

จำหลักแน่นมั่นคงในดงความฝัน

เสียงระนาดน้ำค้างกลางแสงจันทร์

หลับตา, เห็นเธอนั้นออกร้ายรำ

.....

.....

ก็พันฝนพันฝนแล้วล้นทม

เราต่างเศร้าโศกตรมและหวานไหว

ฉันกลับคืนบ้านเกิดหลังเตลิดไกล

บ้านเก่าในดงไม้เหมือนไม้มี

ฤดูฝนล่องเข้ายั้งเหงาเงียบ

แต่ละก้าวจะเยียบไปทุกที

ฉันเสียหู่ตื่นตาทั้งราตรี

เพื่อไฉนมโหรีของเหล่าแมลง

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 35)

ในบทกวี “สนทนากับความหวัง” ผู้แต่งย้อนรำลึกถึงภาพชีวิตในอดีต โดยกล่าวถึงร้านขายกาแฟและบ้านเกิด ดังตัวอย่าง

ณ ร้านรวงเก่าแก่ – กาแฟหอม
ถ้วยกาแฟเก่าคร่ำ – กาชารุติ

ริมฝั่งน้ำต้นพะยอมชุ่มสายหยด
โต๊ะเก้าอี้แน่นประดุจ – ผู้ชรา

.....

.....

กลับบ้านเกิด – กลับมาอย่างถาวร
จึงเขากล่าวกับฉันอย่างมั่นใจ
ผลิตเพียงพอกอยู่และรู้จัก
ด้วยสองมือร่วมแรง – มีแบ่งปัน

ฉันกล่าวคำอวยพร – เกษตรกรคนใหม่
ผสมผสานนาไร่ไว้ด้วยกัน
เลิกละให้สิ้น – เคมีนั้น
มีเวลานอนฝันชมจันทร์ดาว

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 53 – 54)

ในบทกวี “วิถีแห่งดวงจันทร์” ที่ผู้แต่งบรรยายถึงบ้านเกิดว่า

ลำห้วยเก่าเหงาคอย, รอยเท้า – ทราวย
ดวงตาเคยฉายแสงมาแล้งมนต์
กลับมาคืนชมจันทร์ ณ บ้านเก่า
สูงสุดเพื่อตกต่ำคือธรรมดา

ดวงจันทร์เอยเคยฉายมาไว้เวหน
หมองหม่นมืดลิ้น – ถิ่นท้องนา
นั่งฟังเสานอกชาน – ลานลูกหว่า
เสียงโฆษกประกาศว่า – นั้นแหละชีวิต

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 62)

ในบทกวี “สัตว์เลื้อยในความทรงจำ (เจ้าเมากับเจ้านิล)” ที่ผู้แต่งกล่าวถึงภาพชีวิตในอดีต

ภาพชีวิต, ปิดเทอม – ฤดูร้อน
นั่งริมน้ำยามนี้ – เย็นสีเทา
คือความเศร้าที่ต้องพรากต้องจากแม่
ไปสู่ย่านบ้านน้ำ – อำเภอกาฬ

ในวัยเยาว์เก่าก่อน – บ้านไม้เก่า
ยามจากบ้านทั้งเศร้าและตื่นใจ
เงาในน้ำยามแลแม่ล้นไหว
ไปสู่โลกแห่งใหม่ให้แปลกกาย

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 63)

ในบทกวี “ลานดิน” ที่ผู้แต่งย้อนรำลึกถึงบ้านเกิด ดังตัวอย่าง

แม้วันนี้บ้านเก่าจะเหงาเสียบ
สิ่งซึ่งซ่อนภายในได้ลึกซึ้ง
ใครผู้ย้อนในตนบนน้ำไม้

รับแรกการย่างเหยียบบะเยียบถึง
ต่อหัวใจใครคนหนึ่งได้ตึงตา
ตามกระแสน้ำไหลไร้เดียงสา

เหมือนชีวิตผ่านไปไร้ชีวา

เฝ้าตัดพ้อต่อชะตาที่เหินหนี

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 89)

ในบทกวี **“เพลงกล่อมลูก”** ผู้แต่งกล่าวถึงความปรารถนาที่จะย้อนกลับไปสู่สถานที่ที่
คุ้นเคยในอดีต ดังตัวอย่าง

ฝันจะกลับไปยังฝั่งบ้านเก่า

เพลงแม่ชานหวานเศร้าเฝ้ากล่อมก

โอบเจ้าไว้แม่ใจจะไหววก

ตะเกียงดับ ดาวตก นกละเมอ

คืนที่ชีวิตไม่กลับมา

สะท้อนหวังดวงตาเศร้าเสมอ

เพลงกาเหว่าเหล่านกยังพกแพ้อ

อยู่ในเธอในฉันในวันนี้

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 94)

ในบทกวี **“หย้างอก – ดอกไม้ยืม”** ที่ผู้แต่งบรรยายถึงบ้านเกิด ดังตัวอย่าง

วัยเด็ก – ราตรีสีขาว

ชานเรือนเรื่องราว

พ่อเล่านิทานแม่สานกระบุง

แม่น้ำหอมจาง

สักครู่, สู่สะพานไม้ซุง

ราวหลอมเป็นขลุ่ยเงสร

เห็นเรือนไม้ซ่อน

มองยังลุ่มน้ำ – โคกดอน

อยู่ในสุขุมพุ่มพุ่มพฤกษ์

ไม่มีโรงงานปลาน – ครึก

นี่คือหมู่บ้านไม่มีตึก

นี่คือหมู่บ้านตึกดำบรรพ์

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 104)

ในบทกวี **“ตะเกียง”** ผู้แต่งบรรยายถึงบ้านเกิดที่ตนเองอยู่มาตั้งแต่เยาว์วัย ดังตัวอย่าง

ฉันแปรเปลี่ยนเป็นใครในค่านึง

ดูใบไม้ดัดตั้งถึงแมกบ้า

อยากตะโกนกรู้อองให้ก้องฟ้า

อยากทบทวนจากตาแล้วปาทิ้ง

บ้านของการรอคอยร้อยพันปี

สิ้นวิถีสูญไร้ไปทุกสิ่ง

เหมือนสิ้นไร้ความงามในความจริง

คืนจึงยิ่งยาวยืดยาวมีดมน

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 35)

และในบทกวี “ช่างตัดผม” ผู้แต่งบรรยายสภาพห้องแถว ดังตัวอย่าง

ห้องแถวไม้เก่าเก่าเปิดฝ้าารอ	แสงแดดทอดเฉียงผ่านเสี้ยวร้านหนึ่ง
เสียงพัดลมเก่าคร่ำคร่ำรำพึง	กระจกจืดสะท้อนเงาเก้าอี้กลม
หนุ่มผมยาวก้าวมาคาน้ำแปลก	เป็นลูกค้ารายแรกร้านตัดผม
ทั้งขวดเหล้าเขาถือมือพนม	ดูใกล้ชิดสนิทสนมมาเนิ่นนาน
.....	
โลกไม่กว้างเกินตลาดเก่า	โลกแคบแคบเจียบเหงาของชาวไร่
คนตายเป็นจิ้งจุกอยู่ไป	รับรู้อยู่ใกล้ใกล้คล้ายหลังมือ
.....	
เพียงลูกค้าน้ำเก่าแฉะเข้ามา	นั่นคือช่วงเวลาอันแสนสุข
แห่งห้องไม้เก่าเก่ามีเร้ารัก	ยังค่อยค่อยคล้อยคลุกทุกโมงยาม
ได้ก็หวั่นไม่ได้ไม่สำคัญ	แต่ละวันผ่านไปเพียงได้ถาม
ถึงทุกข์สุขเป็นไปได้ติดตาม	ก่อนความหลังแสนงามจะตามมา
	(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 79 – 81)

คำ “บ้านเกิด”, “บ้านตน”, “บ้านไม้เก่า”, “บ้านไม้ในดง”, “บ้านเก่าไม้ในดง”, “บ้านเก่า”, “บ้านของการร่อยรอยร้อยพันปี”, หรือ “หมู่บ้านดึกดำบรรพ์” ล้วนเป็นคำที่ผู้แต่งใช้เพื่อสื่อถึงความเป็นอดีตหรือความเก่าแก่ที่มีมานาน หมายถึงสถานที่ที่เคยมีอยู่ในสมัยก่อน ส่วน “ทางเก่า” หรือ “ถนนสี่เทา” นั้นเป็นคำที่สื่อความหมายถึงเส้นทางอันคุ้นเคยเป็นอย่างดีในอดีต เป็นเส้นทางที่จะพามุ่งย้อนกลับไปสู่บ้านเกิด นอกจากคำที่สื่อถึงบ้านแล้ว ยังมีคำที่บ่งบอกถึงสถานที่อื่น ๆ ด้วยที่นอกเหนือจากบ้านเกิด “หอนาฬิกาโบราณ”, “ห้องแถวไม้เก่าเก่า”, “ตลาดเก่า” หรือ “ร้านรวงเก่าแก่” จะเห็นได้ว่าถ้อยคำต่าง ๆ ที่ผู้แต่งเลือกใช้นั้นจะมีคำให้ผู้อ่านเห็นภาพสถานที่ ที่มีความเป็นอดีตที่ผู้แต่งย้อนรำลึกถึง คำที่ผู้แต่งเลือกใช้บ่งบอกถึงความเป็นอดีต อย่างเช่น คำว่า “เก่า” หรือ “โบราณ

นอกจากนี้ ในการใช้คำบอกอดีตมีการหลกคำ โดยผู้แต่งเลือกใช้คำที่มีรูปแตกต่างกันแต่มีความหมายเหมือนกันมาใช้ ดังจะเห็นได้จากบทกวี “ดาวประจำเมือง” ที่ผู้แต่งบรรยายไว้ว่า

เฝ้ามองดาวดวงหนึ่งคิดถึงแม่	เจ้าลูกชายขี้แยลูกแห่งเอ๋ย
เจ้าก็รู้เยาว์วัยได้ล่วงเลย	แต่ดาวเอยลวงลับจะกลับมา
พร้อมสายน้ำข้างในไหลย้อนคืน	รำกระซิบสะอื้นกับผืนหล้า
เรือนไม้ในความหลังฝันผ่องฟ้า	แนวแถวรั้วชาวด่านหน้าเรือน

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 14)

ในเรื่องสั้นเรื่อง “โง่ยามของวัยเยาว์” ตอนที่ผู้แต่งกล่าวถึงการย้อนรำลึกถึงชีวิตในอดีตของ “ผม” โดย “ผม” กล่าวถึงบ้านเกิดที่ตนเองจากมา

สามสิบฤดูหนาวของชีวิต ย่างเข้าสู่เทศกาลสงกรานต์ โรงงานปิดห้าวัน ฝึบบางตนดล บันดาลให้ผมกลับไปเยี่ยมบ้าน ไซ้สิ ผมควรจะลดทิวสิ่งบ้าง ค้อมหัวยอมรับความเป็นจริง และเป็นไป ยิ้มให้กับความผันผวนงามที่กำลังเดินห่างออกไปเรื่อย ๆ บางทีผมอาจตัดสินใจ ไม่ย้อนกลับมาที่นี่อีก โรงงาน ผมมีความปรารถนาเล็ก ๆ มานานแล้วว่า ผมจะฝังกายในถิ่นเกิด **เรือนธาริมน้ำ** ก่อนที่ทุกอย่างจะล่มสลายลงไป

พ่อแม่แก่ขึ้นมาก ความสงบลึกล้ำทอประกายอยู่ที่เรือนผมสีดอกเลาและดวงตาคู่ อ่อนโยน พี่สาวทุกคนต่างมีครอบครัวและลูกหลาน สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป พอสมควร ถนนหนทาง ไฟฟ้า บ้านเรือน รูปทรงเหมือน ๆ กัน แข็งกระด้างด้วยซีเมนต์ ไม่มีได้ถุนเรือนให้แขวนเปลนอนรับลม แต่เรือนของผมยังเป็นเรือนเดิม – เก่าๆ ล้าคล่อง แคลบงหรือว่าอาจจะเท่าเดิม เพียงแต่ว่าในวันนี้ผมมองดูมันด้วยดวงตาของคนวัยสามสิบ ต้นไม้ดงไม้ยังคงอยู่ และชุ่มเกาะเวกอีกด้วย

(ชีวิตสามะหาอันใด. 2545 : 24)

ในเรื่องสั้น “พฤศจิกายน” ตอนที่ผู้แต่งบรรยายถึงตอนที่ตัวละครเอกคือ “ผม” ย้อนรำลึกไปถึงบ้านเกิดของตน ดังตัวอย่าง

อะไรกันหรือที่ทำให้ชายหนุ่มต้องจลาจลจากเรือนโบราณริมน้ำนั้น เรือนที่เขาได้อาศัยมา ตลอดชีวิต ตั้งแต่เด็กจวบจนเติบโตใหญ่ เขาไม่เคยได้ออกไปผจญยังแห่งหนใด ๆ เลย โลกในวัยเด็กอันแสนสงบเงียบ วิ่งเล่นอยู่เพียงลำพังแถว ๆ ชายฝั่ง ไม่ต้องการเพื่อนและไม่ฝันถึงงานวัดอีกต่อไป ตกปลา ปีนต้นไม้ ฝันอยากบินได้เหมือนนก ยามน้ำหลากท่วมได้ถุนเรือน โลกของเขาจะอยู่ที่ร่องกระดานเรือน ซึ่งสามารถมองลงไปเห็นสายน้ำได้นั้น เขาจะนอนแนบหน้าอยู่เช่นนั้นเป็นเวลานาน ๆ มองดูปลาที่ว่ายเข้ามาออกกันอยู่ใต้ถุนเรือน

(ชีวิตสามะหาอันใด. 2545 : 210)

ผู้แต่งเลือกใช้คำว่า “เรือนไม้ในความหลัง”, “เรือนริมน้ำชรา” และ “เรือนโบราณริมน้ำ” ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นคำที่บ่งบอกถึงลักษณะหรือสภาพของสถานที่ที่ผู้แต่งบรรยายถึง ด้วยการกล่าวย้อนรำลึกของตัวละคร ไม่ว่าผู้แต่งจะเลือกใช้คำใดนัยของคำที่ใช้ยังคงเดิม นั่นคือ หมายถึงบ้านที่เป็นแหล่งพักพิงอาศัยอันเป็นสถานที่กำเนิดแห่งตน รวมถึงบ้านซึ่งเคยอาศัยอยู่ในอดีตหรือถิ่นที่เคยอาศัยมาก่อนในอดีตเช่นเดียวกัน

2.1.2 คำที่มีความหมายเกี่ยวกับวิถีชีวิต การเลือกใช้คำบอกอดีตที่แสดงถึงวิถีชีวิตนั้น ในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ ถ้อยคำที่ผู้แต่งเลือกสรรมาจะมีส่วนช่วยในการสื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพวิถีทางของชีวิตในอดีตหรือวิถีชีวิตโบราณที่ผู้แต่งย้อนรำลึกถึง เช่นที่ปรากฏในวรรณกรรมดังต่อไปนี้

ในบทกวี **“เพลงกล่อม – กระต๋อม – น้ำ”** ผู้แต่งบรรยายถึงคำสั่งสอนและการอบรมเลี้ยงดูของแม่ในอดีต ดังที่ว่า

หนอเด็กน้อยรอยยิ้มเจ้าพริ้มเพรา	ดวงตาเจ้าขับไว้ดอกไม้สี
ซึ่งแต้มด้วยสีน้ำ – ลำนากวี	ทั้งจีเสียงหัวเราะเสนานัก
เรือกระต๋อมสีขาวแม่เจ้าพับ	เจ้าซึมซับ – ปลาตะเพียนแม่เพียรถัก
เหมือนคำสอนให้เจ้าดูให้รู้รัก	นางฟ้า – ยักษ์, งูงามและทรามเลว
	(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 10)

ในบทกวี **“ไปถามหาความรักจากแดนดิน”** ตอนที่ผู้แต่งกล่าวถึงการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่มัวแต่มุ่งจะแสวงหาสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตัวเอง จนลืมนึกถึงรากเหง้าที่แท้จริงของตนเอง ดังตัวอย่าง

หรือสิ้นไฟสิ้นใจไปทั้งสิ้น	ถามแผ่นดิน – แผ่นดินตอบสิ้นหวัง
ถามแผ่นดินฟ้ามิได้ย่นสิ้นพลัง	ถามแผ่นดินน้ำสะท้อนดังฟังสะท้อน -
ว่าเจ้าลืมเรือใบไม้ลืมชายหาด	ว่าเจ้าลืมนกกระต๋อม – ตะเพียนสาน
เจ้าเป็นเพียงผู้ข้ามผ่านสะพาน	เพลงสายธารหวานหายเลือนใจลับ
	(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 17 – 18)

ในบทกวี **“นกนอน – นอนบิน”** ตอนที่ผู้แต่งย้อนรำลึกถึงวิถีชีวิตของคน ๆ หนึ่ง โดยสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตแบบเก่าผ่านทางบทกวีไว้ด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่าง

หรือคือกาลเวลาอันว่าเหว	คลับคล้ายใครไกวเปลเห่เพลงเศร้า
ฝูงตะเพียนไหวว่อน – สะท้อนเงา	ในดวงตาตลาดเขลาของเยาว์วัย
.....	
เขาอาจเลื่อนหลังควายในทุ่งข้าว	ลืมนอกชานนอนชมดาว – เล่าเรื่องผี
สุนทรภู์ปรากฏพร้อมบทกวี	พระอภัยมณี – ผีเสื้อยักษ์

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 56 – 57)

ในบทกวี “ปลาเปลี่ยนบึง” ตอนที่ผู้แต่งบรรยายถึงชายหนุ่มคนหนึ่งที่ย้อนคิดถึงชีวิตในอดีตของตนเอง ดังตัวอย่าง

ชายหนุ่ม, แห่งแล้งร้อนขอบอนแปล

โกละเห่, เปลไกวในร่มสวน

สนทนากับไม้และเมฆขบวน

ระลึกถึงจึงหวนถึงปลาตะเพียน

ปลาตะเพียนโบราณ – สานโดยใคร

ยุคสมัยน้ำเน่า – เจ้ามิเปลี่ยน

คูสิคูทุ่งราบที่ราบเตียน

จริงหรือ – คนต้องเขียนต้องอ่านเป็น

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 72)

และในบทกวี “ปลาเร่ เพลร้าง” ที่ผู้แต่งย้อนรำลึกถึงประสบการณ์ชีวิตในอดีต ดังตัวอย่าง

อยู่ในห้วงดวงตา, ปลาตะเพียน

ท่ามคืนวันหมุนเวียนมิเปลี่ยนผัน

เสียงใครตื่นเพลงใครกล่อมใจพลัน

ทั้งเปลไกวใครนั้น - ตะวันชีวิต

เหมือนน้ำนมข้าวนี้มีมิ่งมณฑ

ทั้งดินฝนเพิงพักนั้นศักดิ์สิทธิ์

เพลงหวานเศร้าเฝ้าเห่เนรมิต

ก่อฝันหนึ่งตรึงติดจิตวิญญาณ

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 12)

การกล่าวถึงวิถีชีวิตในอดีตของวัยเด็กนั้น ผู้แต่งมักใช้คำ “ปลาตะเพียน” เนื่องจากในงานวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์นั้น ในความหมายโดยนัยของ “ปลาตะเพียน” เป็นคำที่สามารถสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องของวิถีชีวิต กล่าวคือ เนื่องจากความนัยของคำที่ปรากฏในงานวรรณกรรมต่าง ๆ จะมีความเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในอดีต เกี่ยวกับการเลี้ยงดูหรือการอบรมสั่งสอนตั้งแต่เมื่อครั้งยังเยาว์วัย และ “ปลาตะเพียน” ยังสื่อได้ถึงวิถีชีวิตโบราณที่ผู้ใหญ่หรือพ่อแม่มักจะชวนปลาตะเพียนที่สานด้วยใบตาลหรือใบลานไว้เหนือเปลของลูก อีกทั้งการที่ผู้แต่งเลือกให้คำที่นำมาถ่ายทอดผ่านบทกวีอย่างเช่นในคำว่า “ปลาตะเพียนแม่เพียรถัก”, “ตะเพียนสาน” หรือ “ปลาตะเพียนโบราณ” เป็นต้น สิ่งทีกล่าวนั้นล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ในปัจจุบันขณะที่กล่าวถึงนั้นไม่มีอยู่อีกแล้ว ซึ่งสามารถเป็นตัวแทนความเก่าและความโบราณของสิ่งที่ผู้แต่งย้อนรำลึกถึง ดังนั้นเมื่อผู้แต่งนำมาผสมผสานให้เข้ากับเนื้อเรื่องที่ปรากฏในวรรณกรรมต่าง ๆ จึงมีความนัยที่บ่งบอกถึงรากเหง้าหรือวิถีชีวิตแบบโบราณ เพราะถ้อยคำนั้นแสดงนัยความหมายที่สื่อถึงการใช้ชีวิตที่ทำให้ผู้แต่งนึกถึงช่วงเวลาที่เคยเติบโตขึ้นมาตั้งแต่ในวัยเด็ก นอกจากคำ “ปลาตะเพียน” ที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตโบราณแล้ว ยังมีการใช้ถ้อยคำที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตเก่า ๆ ได้ ดังเช่น “เรือกระดาศีขาวแม่

เจ้าพับ”, “นางฟ้ายักษ์ดงามและทราวมเลว” หรือ “สุนทรภู่ปรากฏพร้อมบทกวี พระอภัยมณี ผีเสื้อยักษ์” จากข้อความต่าง ๆ สื่อถึงวิถีชีวิตแบบเก่าที่ในสมัยก่อนที่เด็ก ๆ มักจะถูกอบรมสั่งสอนในเรื่องของความคิดความฝัน ความดีงามหรือความเลวทรามที่ควรทำและไม่ควรทำ รวมทั้งความรู้หรือความบันเทิงต่าง ๆ ที่ได้จากหนังสือเก่า คำต่าง ๆ ที่ผู้แต่งเลือกสรรมาใช้มีส่วนช่วยให้ผู้อ่านย้อนรำลึกถึงอดีตและมีความคิดคล้ายตามผู้แต่ง ที่ในตอนเด็กนั้นเมื่อผู้ใหญ่จะสอนเด็กเรื่องความคิดความฝันนั้นจะใช้เรื่องกระต่ายแทน หรือการสอนเรื่องความดีความเลวจะใช้นางฟ้ายักษ์ในการสอน รวมทั้งในอดีตความบันเทิงหรือความรู้ต่าง ๆ อาจหาได้จากในหนังสือของสุนทรภู่ในเรื่องพระอภัยมณีที่ผู้ใหญ่สามารถมอบทั้งความรู้และความเพลิดเพลินให้กับเด็ก ๆ ได้

คำที่ใช้บอกอดีตที่แสดงถึงวิถีชีวิตโบราณยังมีปรากฏในบทกวี **“คือฟองน้ำ”** ดังที่ผู้แต่งบรรยายถึงการละเล่นในวัยเด็ก ดังตัวอย่าง

โดยฟูล่องวอน – ท่อนผักบุ้ง
จากปากเป่าโดยสนุก – ซุกซน

เป็นฟองพรายสายรุ้งไปทุกหน
ในเยาว์วัยที่จนหยาดฝนงาม
(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 29)

หรือในบทกวี **“นิทานซานเรื่อน”** ที่ผู้แต่งบรรยายไว้ว่า

จักดื่มฟ้าดื่มฝนเป่าฟองน้ำ
ฝากปีกนกหวานเมฆไหวผ่านสายธาร

เป็นรุ่งนำฝาดึงวันซึ่งหวาน
สูดวงใจผู้ร่ำวานในวันคืน
(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 62)

บทกวี **“เดินทางในทุ่ง”** ที่ผู้แต่งย้อนรำลึกถึงชีวิตในอดีตของวัยเด็ก ดังตัวอย่าง

ควายพาฉันท่องไปในท้องทุ่ง
เป่าฟองน้ำฟองฟุ้งสีรุ้งฟ้า

ฉันเก็บยอดผักบุ้งจากทุ่งท่า
ควายเคี้ยวเอื้องข้าช้า – ประสาควาย
(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 47)

“การเป่าฟองน้ำ” เป็นการละเล่นในวิถีชีวิตในอดีต เด็ก ๆ มักจะเล่นสนุกด้วยการเป่าฟองน้ำ เป็นความบันเทิงอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานได้ด้วยการเป่าฟองน้ำจากท่อนผักบุ้ง ถ้อยคำและภาษาที่ผู้แต่งเลือกใช้มาบรรยายถึงการเป่าฟองน้ำนั้น มีส่วนช่วยให้ผู้อ่านได้เห็นภาพการละเล่นแบบเก่าของเด็ก ๆ ได้ ทำให้เห็นการเป่าฟองน้ำที่ให้ฟองฟุ้ง พองเป็นรูปกลม ๆ เวลาอมมี

สี่ส้นคล้ายกับสี่รຸ່ງที่งดงาม การที่ผู้แต่งใช้ถ้อยคำภาษาที่กล่าวถึงการเป่าฟองน้ำด้วยท่อนผักนึ่ง ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพความเป็นอดีต เนื่องจากในปัจจุบันนั้นการเป่าฟองน้ำด้วยท่อนผักนึ่ง เป็นภาพชีวิตที่ไม่มีให้เห็นอีกต่อไปแล้ว เนื่องจากความหมุนเวียนของกาลเวลาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเป่าฟองน้ำอาจมีให้เห็นอยู่ แต่ไม่ใช่ด้วยการใช้ท่อนผักนึ่งที่ได้ตามธรรมชาติได้อีกต่อไป เนื่องจากด้วยวิวัฒนาการและการพัฒนาทำให้นุชนสามารถคิดค้นสิ่งอื่น ๆ ที่สามารถนำมาใช้แทนในการเป่าเป็นฟองน้ำ ซึ่งมีความสะดวกและสบายกว่าในแบบเก่านั้นมาก ดังนั้น “การเป่าฟองน้ำด้วยท่อนผักนึ่ง” จึงกลายเป็นอดีตที่เลือนหายไปจากความทรงจำของคนทั่วไปในที่สุด

ในบทกวี “ปรัชญาหอยโข่ง” ผู้แต่งบรรยายถึงวิถีชีวิตแบบเก่าที่ดำเนินรอยตามบรรพบุรุษ ดังตัวอย่าง

ค่อยค่อยงมค่อยค่อยจ้องอย่างไฉ่
ชะงักหน้าจากชะง่อนสะท้อนเงา

ค่อยค่อยเงยค่อยค่อยจ้องอย่างโคตรเหง้า
ถึงอดใจแต่ไม่เศร้าไม่ชมชาน
(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 66)

ในบทกวี “รากเหง้า” ผู้แต่งย้อนรำลึกถึงภาพชีวิตในอดีต ที่แสดงถึงวิถีชีวิตแบบเก่า ดังตัวอย่าง

ทุ่งที่เราเปลือยกายกลางสายฝน
แม่ม้าถือไม้เรียวต้องกู้งัดเตือน
แม่วักทุ่ง – แต่ข้ายังกลัวลึก
ลึกไข่มดส้มสุกถูกไม้ประดา
จะขอยู่คู่แม่จนแก่เฒ่า
จะสืบทอดรากเหง้ารากชาวดิน

.....
ข้าคิดถึงทุ่งข้าน้ำตาคลอ
โอ้รากเหง้าที่แท้แต่โบราณ

เล่นโจรปล้น, เล่นตำรวจ – ไล่กวาดเพื่อน
เราก็กังอิดเอื้อน – ประวิงเวลา
ชะลอมไถ่เชลวักด้วยใจกล้า
อย่าโกรธนะแม่น้า – ขอข้ากิน
จะขอยู่คู่ทุยเจ้า, อยู่เฝ้าถิ่น
ได้หาอยู่หากินเลี้ยงชวานา

.....
คิดถึงทุ่ง – รวงข้าวหอมหวาน
ไครบการ – ถอนรากกระชากรวง
(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 25)

จากคำว่า “โคตรเหง้า” หรือ “รากเหง้า” เป็นคำที่ผู้แต่งใช้สื่อความหมายถึงวิถีชีวิตแบบโบราณที่มีมานานนับตั้งแต่ในอดีต อันเป็นจุดกำเนิดของรูปแบบการดำเนินชีวิตที่สืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง และเป็นคำใช้บอกอดีตที่ผู้แต่งเลือกใช้เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพวิถีชีวิตตามแบบ

ใครตengahหรือรากเหง้า ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่สอนให้รู้จักการอยู่อย่างพอเพียง การมีชีวิตที่เรียบง่าย เป็นวิถีชีวิตที่สร้างความสุขสงบด้วยตัวของตัวเอง

การใช้คำบอกอดีตที่แสดงถึงวิถีชีวิตในแบบเก่า ๆ นั้น ยังคงมีปรากฏให้เห็นในบทกวีเดียวกันและในบทกวี “สายลมของวันวาน สายธารเมื่อวันก่อน” ที่ผู้แต่งบรรยายถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในอดีตของผู้คนในชนบท ดังตัวอย่าง

วิ่งเล่นตัวล่อนจ้อนไร้ผ้อนผ้า

เอาเม็ดฝนหรรษากลับมาวาง

ร้อนลงไปเล่นน้ำในลำห้วย

เราอยู่ด้วยความรักถักด้วยแรง

คำก่อกไฟใส่กองอาบท้องฟ้า

ให้ลูกหลานเรใจได้รับรู้

ฤดูกาลทายว่าฟ้าจะพราง

มให้เรื่องอ้างประดังแสดง

หนาวซักม้านก้านกล้วยด้วยกำแหง

ยามลมแล้งแกว่งซ้องสองปลาปู

ปูผู้เฝ้าสรหานิทานสู่

เมื่อถ้อยคำพรั่งพรูเปี่ยมพลัง

(บ้านแม่ไม้. 2538 : 58 – 59)

วลีที่ว่า “ทุ่งที่เราเปลือยกายกลางสายฝน” หรือ “วิ่งเล่นตัวล่อนจ้อนไร้ผ้อนผ้า” มีส่วนช่วยสร้างจินตนาการให้ผู้อ่านมองเห็นภาพวิถีชีวิตของเด็ก ๆ ในอดีต เนื่องจากในปัจจุบันคงไม่มีการวิ่งเล่นเปลือยกายให้เห็นเป็นเรื่องราวตามกันอีกต่อไปแล้ว ดังนั้นจากที่กล่าวมาจึงสื่อถึงความเป็นอดีตได้เช่นเดียวกับในความที่ว่า “ฤดูกาลทายว่าฟ้าจะพราง” “ร้อนลงไปเล่นน้ำในลำห้วย” “ยามลมแล้งแกว่งซ้องสองปลาปู” จะสังเกตได้ว่าถ้อยคำที่ผู้แต่งเลือกใช้จะมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในอดีตของผู้แต่ง และมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นชนบท โดยเชื่อมโยงเข้ากับวิถีแบบโบราณอย่างเช่นการบอกถึงฤดูกาลจากการมองท้องฟ้า การอาบน้ำในลำห้วย หรือเมื่อถึงหน้าแล้งในตอนที่ไม่สามารถทำเกษตรกรรมได้ก็สามารถหาจับปลาปูเพื่อนำไปบริโภคกันได้ ซึ่งวิถีชีวิตเช่นนี้ในปัจจุบันถือว่าเป็นวิถีชีวิตแบบโบราณ

ในบทกวี “ในดาว ในจันทร์ ในฉัน ในเธอ” ผู้แต่งบรรยายถึงการซักผ้าและการอาบน้ำ ดังตัวอย่าง

จูงวักกลับกระท่อมในหอมพลบ

อาบน้ำในลำธารชานกายา

ข้าวสุกหอมตลบอยู่รอบท่า

บิดผ้าฟาดน้ำเสียงต๋าดัง

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 67)

ในบทกวี “สกัดหินเป็นดอกไม้” ผู้แต่งกล่าวถึงการละเล่นชนิดหนึ่ง ดังตัวอย่าง

ความเป็นพ่อจริงแท้ – ลึกแคไหน
มีลูกคือมีคน – เพิ่มอีกคน
เคยโอบอุ้มจุมพิต – คิดหยอกล้อ
หรือปล่อยให้ร้องทรนจนอ่อนล้า

พ่อของข้าสนใจ, หรือไม่สนใจ
มีปากท้องให้ต้องปรนซึ่งข้าวปลา
เอาข้าขึ้นขี่คอ – ม้าสองขา
ท่ามกลางเสียงสบถว่า – ชะตากรรม

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 79)

ในบทกวี “โองน้ำ” ตอนที่ผู้แต่งกล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในสมัยก่อน ดังตัวอย่าง

ขณะฟังลยล่องเขาร้องคลอ
จึงเนื้อร้องทั้งหมดจดจำไว้
เขาเพรียกหาแดดลม, ประถมสอง
ด้วยวิธีเกลือกดินร้องดินซึก

จบรายการหมุ่นต่อขอฟังใหม่
แม้อ่านเขียนไม่ได้แต่ใจรัก
ต้องปลอบชูทั้งผองต้องไผ่ผลัก
จนพ่อแม่ต้องหักไม้เรียวทิ้ง

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 46)

ข้อความที่ว่า “อาบน้ำในลำธารชานกายา บิดผ้าฟาดน้ำเสียงต่ำตึง” หรือ “เอาข้าขึ้นขี่คอ ม้าสองขา” และ “จนพ่อแม่ต้องหักไม้เรียวทิ้ง” เป็นสิ่งที่ผู้แต่งต้องการถ่ายทอดให้ผู้อ่านได้เห็นถึงวิถีชีวิตเก่า ๆ ในอดีต อันเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ในวัยเด็กที่ได้พบประสบมา จะสังเกตได้ว่าการถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ในบทกวีนั้นมีการใช้คำที่บ่งบอกถึงอดีตและลักษณะบางอย่างที่เป็นวิถีชีวิตโบราณ ซึ่งผู้คนในปัจจุบันที่เป็นผู้อ่านบางคนอาจไม่เคยได้พบกับประสบการณ์เช่นนี้มาก่อน ผู้แต่งบรรยายลักษณะของวิถีชีวิต ผ่านถ้อยคำที่คัดสรรมาเพื่อสร้างจินตนาการให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพวิถีชีวิตในอดีต อย่างเช่น การซักผ้าในสมัยโบราณ จากคำกล่าวของผู้แต่งที่ว่า “บิดผ้าฟาดน้ำเสียงต่ำตึง” ทำให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการนึกถึงภาพและเสียงที่เกิดจากการซักผ้าด้วยมือ เนื่องจากในสมัยก่อนไม่มีเทคโนโลยีพิเศษมาช่วย ดังนั้น ในการทำความสะอาดเครื่องแต่งกายในแบบเก่า ที่ให้ภาพของการบิดผ้าให้หมาดด้วยมือ หรือการนำผ้าไปฟาดกับไม้ที่ใช้ประกอบกับการซักผ้าในสมัยโบราณซึ่งจะให้เสียงดังต่ำตึงอย่างที่คุณแต่งบรรยาย ทำให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการได้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้คำที่ใช้บอกอดีตที่แสดงถึงวิถีชีวิตโบราณ ยังมีในข้อความที่ว่า “เอาข้าขึ้นขี่คอ ม้าสองขา” ภาษาที่ผู้แต่งใช้ในการนำเสนอให้เห็นถึงวิถีชีวิตแบบเก่า สามารถสร้างภาพให้ผู้อ่านได้เห็นความผูกพันและการเลี้ยงดูลูก หรืออย่างเช่นคำว่า “ม้าสองขา” เป็นคำที่สื่อถึงความเป็นอดีต ที่ผู้แต่งต้องการบอกเล่าวิถีชีวิตโบราณให้ผู้อ่านได้รับรู้ โดย “ม้าสองขา” ให้ภาพการเล่นหยอกล้ออย่างหนึ่ง

ของพ่อแม่ลูกที่นำลูกน้อยขึ้นขี่คอ โดยพ่อแม่จะเปรียบตัวเองเป็นเสมือนม้าให้ลูกขี่เล่น เพื่อสร้างความเพลิดเพลินและความตื่นตัวให้กับลูกของตน ส่วนในประโยคที่ว่า “จนพ่อแม่ต้องหักไม้เรียวทิ้ง” เป็นวิถีชีวิตโบราณในอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งในสมัยก่อนเชื่อว่าการตัดเต๋นด้วยการตีด้วยไม้เรียว เป็นการอบรมสั่งสอนอย่างหนึ่งที่ทำให้ลูกเป็นคนดีและอยู่ในระเบียบกฎเกณฑ์ของพ่อแม่และสังคมกำหนด

บางครั้งการใช้คำบอกอดีตที่แสดงถึงวิถีชีวิตโบราณนั้น ผู้แต่งเลือกใช้คำที่สื่อถึงความเก่าและความโบราณอย่างตรงไปตรงมา เช่นในบทกวี “หอนาฬิกาโบราณ” ดังที่ผู้แต่งบรรยายว่า

ฉันรักวิถีโบราณ

แต่ฉันยังศรัทธาคนบางคน

แต่โลกเก่าอันตรายสำหรับผู้คน

แม้ถนนสี่ทอนั้นเหงา

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 23)

ในบทกวี “พันฝน” จะเห็นได้จากตอนที่ผู้แต่งย้อนรำลึกถึงวิถีชีวิตในอดีต ดังตัวอย่าง

ก็พันฝนพันฝนแล้วล้นทม

จมอยู่ในโลกเก่าระวละเมอ

.....

บ้านที่เคยเป็นมิตร – ชีวิตชีวา

สิ่งใดพร่อง – มีพ่อเคยต่อเติม

แม่ของเธอไม่พุดจา – ไม่ว่าใคร

กลางวันนั่งเหม่อลอย – ผั่งน้ำสี่เทา

เราต่างเศร้าโศกตรมอยู่เสมอ

เดินบนเพ้ออยู่กลางทางแสงจันทร์

.....

หลากดอกไม้นานาคราแรกเริ่ม

เป็นต้นทุนหนุนเสริมส่งวัยเยาว์

เหมือนหลับฝันอยู่ในโลกใบเก่า

กลางคืนเข้าสู่สวนเพื่อพรวนดิน

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 36 – 37)

จากบทกวีตัวอย่างจะเห็นว่าเมื่อผู้แต่งกล่าวถึงอดีตหรือวิถีชีวิตแบบเก่านั้น ผู้แต่งเลือกใช้คำว่า “วิถีโบราณ” หรือ “โลกเก่า” เป็นต้น เนื่องจากคำว่า “โบราณ” หรือ “เก่า” นั้น สร้างความเข้าใจให้เกิดกับผู้อ่านได้ง่ายว่าสิ่งที่ผู้แต่งได้บรรยายถึงการย้อนรำลึกนั้น ๆ เป็นสิ่งที่สื่อถึงความเป็นอดีตที่มีอยู่ในสมัยก่อน อันไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ในปัจจุบันขณะ ดังนั้นทั้ง “วิถีโบราณ” และ “โลกเก่า” จึงเป็นถ้อยคำที่ผู้แต่งสามารถใช้เพื่อแสดงให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความเป็นอดีตได้

2.1.3 คำที่มีความหมายเกี่ยวกับวัสดุของใช้ คำที่ใช้แสดงถึงวัสดุของใช้นั้น ผู้แต่งมักจะเลือกสรรคำที่มีความเชื่อมโยงกับอดีต และเป็นถ้อยคำภาษาที่มีความสัมพันธ์กับความเป็นชนบทในสมัยก่อน จะเห็นได้ในวรรณกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ในบทกวี “น้ำส้าน้ำ – นวลเนื้อนี้คือสีทราย” ที่ผู้แต่งบรรยายถึงวิถีชีวิตของคนชนบทในอดีต ดังตัวอย่าง

เจ้ารู้จักกระดาด – ดินสอดำ
มีสะพานไม้ไผ่ไวย้อย – ยก
ลากเส้นน้ำระยิบกะพริบคลื่น
มีเด็กน้อยนั่งท้ายคัศพายไว้

ริมลำน้ำลากดินสอดทิวทอง – กก
และมีนกกระเต็นจับตอไม้
ในเรือโปงคนยืนนั่งผู้ใหญ่
เพื่อจะได้เก็บหอยลอยตามน้ำ
(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 12)

และในบทกวี “นกนอน – นอนบิน” ที่ผู้แต่งบรรยายว่า

คือคำกลอนเก่าแก่ – แม่น้ำชรา
เรืออีโปงลำนั้น – ฉันทันนั้
.....
ในเสื้อผ้าเก่าเก่าพ่ายผุกร่อน
คือพ่อลูกห่างไกลไปคนละทิศ

ชายหาปลาผู้นั้นฉันรู้จัก
บางวันเขาร้องทัก – ฉันทันนั้
.....
ในเนื้อตัวเปียกปอนไม่ปิด
ระหว่างปากมิดมิดกับเมืองไฟ
(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 56)

ในบทกวี “นกสีน้ำ” ในตอนที่ผู้แต่งบรรยายว่า

นี่คือบึงน้ำโบราณ
ก้าวสู่สะพานชรา
.....
สะพานชรา – ขำรอ
แล้วก็ – ฝืนลือพยัสสี

ข้าจดจกรยาน
.....
คอยปีกแมลงปอ
(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 82 – 83)

ในบทกวี “สะพาน” ปรากฏในตอน ที่ผู้แต่งบรรยายถึงการย้อนรำลึกถึงบ้านเกิด

เนิ่นนานบ้านเกิดสะพานเก่า
นั่งหยุดยืนคว้างกลางสะพาน
ทั้งหมดทั้งมวลชวนใจถาม
ล่องไหลให้เห็นให้เป็นไป

เย็นนึ่งยิ่งเศร้าแผ่ไพศาล
เพื่อกล่าวร้าวรานสะพานใจ
เคยแต่ก้าวข้ามลืมน้ำได้
ล่องแล้วมีไหลย้อนคืนมา
(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 85)

ในการกล่าวถึงชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนชนบทในสมัยก่อน ผู้แต่งเลือกใช้คำ อย่างเช่น “สะพานไม้ไผ่”, “เรือโปง”, “พายผุกร่อน”, “สะพานชรา” หรือ “สะพานเก่า” เป็นต้น จะเห็นได้ว่า ทั้ง “สะพานไม้ไผ่” หรือ “เรือโปง” ที่ผู้แต่งบรรยายถึงนั้นสามารถสื่อความหมายถึงส่วนประกอบหนึ่งของวิถีชีวิตในแบบเก่าของผู้คนในชนบทที่ใช้สร้างสะพานไม้ไผ่ไว้ใช้ในการข้ามลำน้ำ หรือเรือโปงที่เป็นเรือที่ขุดจากต้นตาลแก่ที่คนในชนบทใช้ในการพายเข้าไปในทุ่งท่าหรือตามลำน้ำ ซึ่งในปัจจุบันสิ่งต่าง ๆ นี้พบเห็นได้ยาก นอกจากนี้ผู้อ่านจะสามารถสังเกตความเป็นอดีตที่ผู้แต่งย้อนรำลึกถึงนั้นได้จากการใช้คำที่มีความหมายเก่าแก่ เช่น “การกร่อน” “การผุ” “ความชรา” หรือ “ความเก่า” สิ่งคำต่าง ๆ เหล่านี้จะบอกได้ชัดเจนถึงความโบราณที่ไม่มีอยู่อีกแล้วในปัจจุบัน

ในบทกวี “ในเงาสลัว” ตอนที่ผู้แต่งบรรยายถึงภาพชีวิตในอดีต ดังตัวอย่าง

แห่งผืนดินดินทราย, กระไดเก่า

รินหยดน้ำคร่ำเก่า – กังวานไกล

ดาวพิกุลร่วงพร่างกลางลานดิน

ในมุ้งสีขาวมัวสลัวเงา

เหนือตม่น้ำดินเผา – รางไม้ไผ่

ระรัวเสียงเพลงโกโนมุนเช้า

คล้ายได้ยิน, บรรเลงบทเพลงเก่า

กลิ่นควันไฟ, หน้าเตา – แฉวเคล้าคลอ

(บ้านแม่ฟ้าหลวง, 2538 : 42 –44)

ในบทกวี “บ้าน, - เมื่อยามฝนตก” ผู้แต่งบรรยายถึงสภาพบ้านเรือนของผู้คนในชนบทสมัยก่อน ดังตัวอย่าง

บ้านไม้ในโอบพฤษภา

เผยแฉ่มแซมซอณาศัย

ใต้ถุนแขวนลอบเฟือกไซ

ตม่น้ำมีตัวมังกร

กะโหลกละลาสลอน

คลุกฝุ่นหนุนดินกินทราย

ลานดินมีวัวตัวควาย

เพราะดินเหนียวแยกแตรรอย

มีม้าก้านกล้วยสาออย

เหมือนหิวใบหญ้าหาน้ำ

มีบ้านหลังเล็กเด็กทำ

พับด้วยกระดาษสีขาว

ลำคลองเด็กเด็กเล็กยาว

อีกทั้งผกา

ข้างดินกระได

ทั้งหงาย – คั่ว, นอน

เขาหักขาหาย

หัวหักหางห้อย

มีเรือหลายลำ

ซึ่งแห่งทุกคราว

เมื่อน้ำมิได้ใส่เดิม

มีแมวมีหมาหน้าเดิม

ลูกเจี๊ยบจากไข่ในรัง

บ้านไม่มีใบไม้บัง

วัยเยาว์เจ้าไม่กลับมา

.....

ในยามสายฝนปรนฝน

อยู่ในโรงหนังสือ

แต่ใกล้เพิ่ม

ในนามความหลัง

.....

ผ้าผวยห่มพัน

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 63 – 65)

ในบทกวี “หญ้างอก – ดอกไม้ยืม” ผู้แต่งกล่าวถึงสภาพบ้านเกิดเมื่อครั้งในอดีต ดัง
ตัวอย่าง

ฝาเสื่อลำแพนแสนอ่อนไหว

พื้นฟากไม้ไผ่แผ่ละมุน

ดินกระไดคือแก้วพิกุล

ดินเย็น – แม่หมาอาศัย

ริมระเบียบผูกเปลให้ไกว

อยู่ในฤดูหนาวสีนวล

.....

เปิดโลกแห่งฤดู – ฤดู

จากหญิงผู้พี่เปี่ยมชีวิต

เหยียบยก, ตก – ตึก, บุปผิต

ก็เปิดเนื้อขาว – สวาน้อย

.....

วัยเด็ก – รัตวีสีขาว

พ่อเล่านิทาน – แม่สานกระบุง

สักครู่, สู่สะพานไม้ซุง

ราวหลอมเป็นชลเกษตร

มองยังลุ่มน้ำ – โคกดอน

อยู่ในสุ่มทุมพุ่มพฤกษ์

หลังคาหญ้าละไม

ตุ่มดิน, ใต้ถุน –

เปลือกหอยลมไหว

.....

ครกกระเดื่อง – คนตรี

ข้าวเปลือกเคยปิด

.....

ชานเรือนเรื่องราว

แม่น้ำหอมจรวง

เห็นเรือนไม้ซุง –

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 101 – 104)

ในบทกวี “ประตุ” ผู้แต่งย่นรำลึกถึงสิ่งต่าง ๆ ที่คุ้นเคยในอดีต ดังตัวอย่าง

ในมูมนั้นหม่นมัวสลับเงา

ลายเนื้อไม้สีน้ำตาลบานประตุ

ในมูมตุ้มดินเผาแนบเนาอยู่

อันเก่าหมองมอดดูตั้งผู้ชรา

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 73)

และในบทกวี “ใบไม้” ตอนที่ผู้แต่งกล่าวถึงเรื่องราวที่สอดคล้องกับประสบการณ์ชีวิตของตนเอง โดยกล่าวถึงสิ่งต่าง ๆ ที่สื่อความหมายถึงอดีต ดังนี้

เครื่องพิมพ์ดีดพิการอันแก่เก่า

โต๊ะเก้าอี้ทรุดโทรมและโคมไฟ

ทั้งครัวของหม้อดินกลืนเตาถ่าน

ลำเรือเคยล่องพาท่ามราตรี

ครกกระเดื่องที่มีและสีข้าว

ทั้งหมดงอบจอบเคียวเช่นเดียวกัน

จะหยุดเล่าทุกขุขุคสมัย

บนหน้าต่างระเบียงไม้จะไม่มี

อวสานจะจบสิ้นไปทุกที

สิ้นสรวบวุ่นวายนี้สีแสงจันทร์

จะหยุดเล่าเรื่องราวรากเหง้าฉัน

หลังคาหญ้าฝากันทั้งนั้นแล้ว

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 98 – 99)

ถ้อยคำหรือภาษาของผู้แต่งที่เลือกสรรมาใช้ในการบรรยายภาพชีวิตในอดีต มักจะใช้คำที่เชื่อมโยงกับคำว่า “เก่า” “ชรา” “พิการ” หรือ “ทรุดโทรม” เนื่องจากการผสมผสานคำเหล่านี้เข้าด้วยกันของผู้แต่ง สิ่งที่คุณแต่งได้กล่าวย้อนรำลึกถึงนั้นเป็นสิ่งที่เคยมีอยู่จริงในอดีตและผ่านการใช้งานมาอย่างยาวนาน เหมือนดัง “กระไดเก่า” “เครื่องพิมพ์ดีดพิการอันแก่เก่า” “โต๊ะเก้าอี้ทรุดโทรมและโคมไฟ” หรือ “ลายเนื้อไม้สีน้ำตาลบานประตุ” ดันเก่าหมองมอดดูตั้งผู้ชรา” เป็นต้น โดยเฉพาะ “กระไดเก่า” ด้วยถ้อยคำที่ผู้แต่งใช้ยังบอกได้ถึงความโบราณของการเลือกใช้คำ ที่ในสมัยก่อนเคยได้ใช้คำ ๆ นี้กันมาก่อนที่จะเปลี่ยนไปหรืออาจเป็นภาษาปากที่คนในท้องถิ่นสมัยก่อนพูดจนติดปากได้เช่นกัน นอกจากนี้จากคำว่า “บ้านไม้” “เรือนไม้” “พื้นฟากไม้ไผ่” “รางไม้ไผ่” “สะพานไม้ซุง” ยังทำให้อ่านเห็นภาพว่าในอดีตนั้นผู้คนในชนบทมักมีส่วนประกอบของไม้ต่าง ๆ มาใช้ในการสร้างสิ่งของเครื่องใช้หรือบ้านเรือนเป็นหลัก ส่วนคำอื่น ๆ ที่สามารถสื่อถึงความเป็นชนบทหรือความล้ำสมัยนั้นยังมีอย่างเช่น “ผาเสื่อลำแพน” “หลังคาหญ้า” “ไต้ถุน” “ตุ่มน้ำดินเผา” หรือ “หม้อดิน” เป็นต้น ส่วนข้าวของเครื่องใช้ก็มี “หมวกงอบ” “จอบ” “เคียว” “ลอบ” “ครกกระเดื่อง” “กระบุง” ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สามารถสื่อได้ถึงความเป็นชนบทที่มีองค์ประกอบของสิ่งเหล่านี้อยู่ในชีวิตประจำวัน ของบางชนิดอาจยังมีให้เห็นได้บ้างหรือบางชนิดอาจไม่มีให้เห็นแล้วในปัจจุบัน อีกทั้ง “ม้าก้านกล้วย” หรือ “การปั่นวัวควายด้วยดินเหนียว” จะเห็นได้ว่าในสมัยก่อนเด็ก ๆ จะสามารถสร้างของเล่นขึ้นมาจากสิ่ง

ต่าง ๆ ที่หาได้ง่ายและมีอยู่ตามธรรมชาติได้ นอกจากนี้วลีที่ว่า “โรงหนังสือ” หรือ “ในมุ้งสีขาวมัวสลัวเงา” นั้น หมายถึงมุ้งซึ่งในวิถีชีวิตของคนสมัยก่อนนั้น มุ้งเป็นสิ่งที่ทางเวลนอนเพื่อกันยุง แต่ในปัจจุบันแทบจะไม่มีเหลือให้เห็น เพราะได้เปลี่ยนไปใช้มุ้งลวดกันหมด และจากที่กล่าวมา “ในมุ้งสีขาวมัวสลัวเงา” ยังสื่อให้เห็นถึงความโบราณที่ผู้แต่งได้เชื่อมโยงจากประสบการณ์ชีวิตในอดีต การที่มุ้งสีขาวมัวนั้นเกิดจากในสมัยก่อนครอบครัวในชนบทต้องใช้ตะเกียงเนื่องจากสมัยนั้นยังไม่มีไฟฟ้าใช้ มุ้งจึงติดเขม่าควันจากไฟตะเกียงที่ทำดูไม่สะอาดตาและยังแสดงถึงความเก่าได้อีกด้วย

ส่วนในบทกวี “รากเหง้า” ผู้แต่งกล่าวถึงวัสดุของใช้สำหรับใช้ในนา ดังตัวอย่าง

แม่รักทุ่ง – แต่ข้ายังกล้าลัก	ชะลอมไถลั่นเจลบักด้วยใจกล้า
ลักใช้ต้มส้มสุกถูกไม้ประดา	อย่าโกรธนะแม่นา – ขอข้ากิน
.....	
ระดมปุ๋ยแปรผัน – พันธุ์กขขอ	แมลงเพลี้ยเคลือบคลอ – รอยาใหม่
โฆษณามาแทน – เจลบัก	คำรับขวัญอยู่ในโทรทัศน์
ความรักทุ่งของข้าคล้ายลาลง	โรงสีข้ายังคงขายข้าวขัด
คนข้าวเปลือกเกลือกกลิ้งยังอึดคัก	ครกกระเดื่องกระจัดกระจายทิ้ง
	(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 25)

และในบทกวี “สนทนากับความหวัง” ดังปรากฏในความที่ผู้แต่งได้บรรยายว่า

ให้สารนั้นดูดซึม – เชาจะกระดูก	พ่อแม่อู้งจิงจากลูกไปแล้วนั้น
แผ่นป้ายปักโฆษณา – กลางนาอัน	แทน เจลบัก ชะลอมปันรับขวัญใคร
	(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 53)

คำที่ผู้แต่งเลือกใช้ในการกล่าวถึงวัสดุของใช้เช่น “เจลบัก” สามารถสื่อถึงความเป็นอดีตได้ เนื่องจากในปัจจุบันหาพบได้ยากยิ่งที่นอกเหนือไปจากในสังคมชนบทที่อาจจะมีให้เห็นบ้าง “เจลบัก” เป็นวัสดุอย่างหนึ่งที่คนในชนบทสมัยก่อนใช้เพื่อนำมาประกอบพิธีกรรมการทำขวัญข้าว เพื่อบูชาพระแม่โพสพให้ต้นข้าวเจริญงอกงามด้วยดี ในสมัยก่อนเจลบักจะต้องสร้างขึ้นมาจากการสานไม้ไผ่ให้เป็นรูปหกเหลี่ยมคล้ายเข่งปลาทุ เพื่อจะได้นำเครื่องเซ่นไว้ใส่ไว้แล้วนำไปแขวนกับไม้ที่ปักอยู่ในนาแล้วทำพิธีเซ่นไหว้ นอกจากนี้ยังมี “ชะลอม” ที่ชาวนาได้นำเครื่องเซ่นใส่ไว้ด้วยแล้วนำมาแขวนเข้าไว้ด้วยกัน แต่ในปัจจุบันวิถีทางหรือพิธีกรรมเหล่านี้ได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว เพื่อความ

รวดเร็วและความสะดวกสบาย ชาวนาจึงได้เปลี่ยนเป็นวัสดุของใช้อย่างอื่นแทนที่ง่ายกว่าการทำตามในแบบเก่า

ในบทกวี “ตลาดจอแจ” ผู้แต่งย้อนรำลึกถึงวัยเด็กที่เคยได้ไปตลาดเช้าในสมัยก่อน ดังตัวอย่าง

ตลาดจอแจแซ่ซ้องสรรพเสียง
รุ่งอรุณอุ่นไอนิ่งอล
ฉันทวยเยาว์เข้าขึ้นตื่นชมตลาด
มีกระbungมีตะกร้ามีชะลอม
คนเข้าขึ้นตื่นตามาจ่ายตลาด
ตำลึงสาวริมรั้วมานอนเรียง
ผลหมากรากไม้ในป่าดง
ใครบางคนสั่งกาแฟไข่วอกฟอง
ฉันมักคุ้นคุณยายขายหมากพลู
คนไม่ใส่ใจสีกหรือขนอนพัก

ไฟตะเกียงเรียงวางสองข้างถนน
กลิ่นควันไฟกลิ่นฝนกลิ่นคนพร้อม
มีข้าวของเกลื่อนกลาดสะอาด – หอม
มีแมวหมาแมมมอมคอยมองเมียง
ทักกระจาดถามกระbungจึงฟังเสียง
ผักบุ้งหนูนอนเคียงเตียงใบตอง
ขนมไทยในกระทงส่งกลิ่นล่อง
เสียงหัวร่อต่อรองเสียงร้องทัก
ฉันเฝ้าดูกระจาดเก่าเหงาและหนัก
จะมีสักกี่คนที่สนใจ

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 80 – 82)

ในบทกวี “ความฝันกลับบ้าน” ดังคำประพันธ์ที่ว่า

รถโดยสารคันเก่า – จากเมืองกรุง
จังหวัดเรียบเรื่อย – แต่ใจเร้า

กำลังมุ่งหน้าไปในทางเก่า
ผ่านขุนเขาเทาทึม – เมฆครี้มฟ้า

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 51)

ในบทกวี “ฝนร้อยละ – ไฟร้อยละ” ดังคำประพันธ์ที่ว่า

เธอรู้ไหม, ฉันรู้ ฤดูฝน
มือที่กรำจอบที่เก่า, เท้าเท่ากัน

มากล่อมใจมากร้านคนมาปรนฝน
แหละ, แมกไม้ของฉันจะดงาม
(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 84)

ในบทกวี “ปรัชญาหอยโข่ง” ดังคำประพันธ์ที่ว่า

อยู่เขื่อนอยู่โขงโค้งงมโขง
ค่อยคืบทีละนิดสะกิดสะเกา

ดินเกี่ยวหลังโกงเกือกคู่เก่า
ถึงเจียบแต่ไม่เหงาฝ้า้งมงาม
(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 65)

รวมทั้งในบทกวี “**เศร้าสวันฝัน**” ที่ผู้แต่งได้บรรยายถึงข้าวของเครื่องใช้ในอดีต ดังตัวอย่าง

คุณยายรักหนังสือเก่าและสวนเก่า
กระดานชนวนชวนฝันให้พรรณนา

ระลึกถึงวัยเยาว์ – โรงเรียนใบหญ้า
ตู้หนังสือสงบสง่าอยู่ในเรือน
(พันฝนเพลงน้ำ. 20)

หรือในบทกวี “**หอนาฬิกาโบราณ**” ดังคำประพันธ์ที่ว่า

โดดเดี่ยวจริงหนอคุณตา
โดดเดี่ยวจริงหนอคุณยาย
ไม้เท้าอันเก่าคงเหงาคว้าง
เขียนหมากอีกเล่าคงเหงาลิ้นดี
.....

รถไฟดินเหนียว
จำมาจากรถไฟในหนังชายยา
คล้ายหลอมด้วยใจใครและใจตน
ความผูกพันนั้นก็ทอสายใย
หากเต็มใจ – ไปสู่ความโดดเดี่ยว
ฝันว่าฟังซึ่หนึ่งหักได้แสงจันทร์
คุณยายคุณตา
ชายผู้หนึ่งขดร่างอ้างว่างใจ

นกใบไม้ซาร่วงสลาย
เมื่อความตายเดินทางระหว่างราตรี
เคยพุงให้ร่างไปทุกที่
เมื่อไม่มีเสียงตำหนักจากคุณยาย
.....

วางกลางแดดประเดี๋ยวเดียวก็แตกอ้า
จำพรากไปในภายหน้าด้วยรถไฟ
ทำไมไม่หลุดพ้นทำไมไม่
เต็มใจ – ไม่เต็มใจ, คลับคล้ายกัน
ไม่เต็มใจ – ก็เปล่าเปลี่ยวยามหลับฝัน
ตื่นขึ้นมา – คนที่รักนั้นตายจากไป
เข็มนาฬิกาโบราณไม่ขยับไหว
บนม้านั่งได้หอนาฬิกาโบราณ
(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 23)

ในบทกวี “**สิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ**” ที่ผู้แต่งบรรยายถึงภาพชีวิตในอดีตและกล่าวถึงสิ่งต่าง ๆ ที่
ได้พบเห็นและได้สัมผัสมาในอดีต ดังตัวอย่าง

สักครู่, เราเข้าไปในบ้านตัดผม
เพลงพัดลมเก่าคร่ำ, ร่ำครวญไป
.....

สักครู่เราก้าวไปในซอยหมอง
แม่พร่ำบอก – เราขัดสนจนชาชิน
คือรถไฟไซลาน – สะพานโค้ง
ความร่ำรานหวนงนกได้ชักนำ
ไม่มีทั้งวิทยุ – โทรทัศน์

นั่งบนเก้าอี้กลม – มิทันสมัย
ช่างตัดผมยิ้มให้ – กระเจกเงา
.....

หน้าร้านหนึ่ง, หยดมอง – ก่อนร้องดั้น
รถไฟ, - เราอยากได้ยินแม่รับคำ
น้ำตาร่ำน้ำมูกโปง – ร้องครวญคร่ำ
บันดินเหนียวซ้ำซ้ำ – เป็นรถไฟ
หนังสือจอ, เราจัดรูปเงาใหม่

แสงตะเกียง, สองมือฝึกปรีไป

เราค้นหาโน้มนัที่มีอยู่

กองหนังสือเก่าก่อน – คำกลอนชรา

สะดุ้งกลางดึกตื่น – ตื่นจากฝัน

สิ่งยิ่งใหญ่เคยคิด – กลับปลิดปลง

จนกว่าเสียงใกล้ใกล้ตัวมา

พอถูพ้อไถไปตามยถา

ก่อนที่จะพบว่า – วางไม่ลง

เราถามเรา – ที่ใดกันคล้ายเราหลง

สิ่งเล็กน้อยกลับยืนยงและยืนยง

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 55)

ในบทกวี “**เกี้ยว**” มีปรากฏให้เห็นในคำประพันธ์ที่ว่า

ข้าลับเคียวเล่มเก่า – ไต้เงาจันทร์

น้ำค้างตกเผลาะแผ่ว – ชล้วยแว่วมา

.....

ข้าจึงเขียนกาพย์กลอนด้วยเคียวเก่า

ด้วย**จอบ** ด้วยใจ ด้วยจินต์

ฝันซ้ำฝันอยู่ในกระท่อมใบหญ้า

เพลงชล้วยเรียกน้ำตาหรือว่าอะไร

.....

ด้วยแรงเร้าของฤดูมิรู้สิ้น

หินจึงมอบดอกไม้ได้ดวงดาว

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 48)

ในบทกวี “**สนทนากับความหวัง**” ผู้แต่งกล่าวถึงร้านค้าในอดีตที่ตนเคยได้ไปใช้บริการมาก่อน ดังตัวอย่าง

ณ ร้านรวงเก่าแก่ – กาแฟหอม

ถ้วยกาแฟเก่าคร่ำ – กาชารุติ

ริมฝั่งน้ำต้นพะยอมชุ่มสายหยุด

โต๊ะเก้าอี้**นั้น**ประจักษ์ – ผู้ชรา

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 53)

ในบทกวี “**จักรยาน**” มีปรากฏอยู่ในตอนที่ผู้แต่งกล่าวถึงจักรยานคันเก่า ดังตัวอย่าง

ฉันได้ยืมคลับคล้ายใครบางคน

กับมิ่งไม้เมฆงามความลึกซึ้ง

สารรูปมอซอเหมือนพอใจ

ริมถนนทอดขนานสายธารนั้น

แขวนห้อยถูกรังสรรค์ทั้งกระสอบ

กระป๋องนมตั้งต่อไม่รอช้า

เฝ้ารำพึงกับตนถนนหนึ่ง

กับหมู่ดาวเข้าถึงแสงตะวัน

เขามาหยุดจุดไฟทำไมนั้น

จักรยานเช่นกันเก่าชรา

มือเฝ้ากอบเศษไม้กับใบหญ้า

ฉันเฝ้าดูรู้ว่า, อาหารเช้า

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 40)

และในบทกวี “ช่างตัดผม” ที่ผู้แต่งบรรยายถึงสภาพของร้านตัดผมที่ตนเคยมาใช้บริการ
เสมอในวัยเด็ก ดังตัวอย่าง

ห้องแถวไม้เก่าเก่าเปิดฝ้ารอก
เสียงพัดลมเก่าคร่ำคร่ำรายราฟิง

.....

เงาของคนต่างวัยในกระจก
กาลเวลาหมุนเวียนหรือเปลี่ยนใจ
หนังสือมวลดับราบนผ้าไม้
ห้องยังคงเก่าก้อมีต่อเติม
ทั้งรูปภาพดาราฝาผนัง
รูปใบหน้าที่มองล้นหมองเขียว
ทั้งลูกค่าน้ำเก่าฝ้าเวียนมา
มวนยาสูบราพันกาลฤดู

แสงแดดทอดเฉียงผ่านเสี้ยวร้านหนึ่ง
กระจกจึงสะท้อนเงาเก้าอี้กลม

.....

จึงสะทกสะเทือนลมเคลื่อนไหว
บรรยากาศห้องไม้ยังเหมือนเดิม
โหลปลากัดตั้งไวบนชั้นเสริม
เก้าอี้กลมมีเพิ่มเพียงหนึ่งเดียว
อวดทรงผมล้าหลังอยู่โดดเดี่ยว
“พุทธทาส” แน่นเหนียวเหนื่อประดู
กระดานหมากรอกท่าหาลูกคู่
เสาร้าทิตยมวยคู่ต่างรู้กัน

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 79 – 80)

และในบทกวี “หลงทางกลางทุ่ง” ที่ผู้แต่งบรรยายว่า

เหลือครึ่งรำซำรูดสมุดเก่า
จารึกลึกล้ำล้นตำนาน

เนินนานแนบเนาในเรือนบ้าน
จดจรรวเหง้าของชาวนา

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 91)

ผู้แต่งกล่าวถึงวัสดุของใช้ต่าง ๆ มากมาย ซึ่งสิ่งต่าง ๆ นั้นเป็นความเกี่ยวข้องกับอดีตแทบ
ทั้งสิ้น อย่างเช่น กระจาดเก่า รถโดยสารคันเก่า ทางเก่า จอนเก่า เกือกคู่เก่า หนังสือเก่า ไม้เท้าอัน
เก่า พัดลมเก่า กองหนังสือเก่า เคี้ยวเล็มเก่า ถ้วยกาแฟเก่า ห้องเก่า สมุดเก่า จักรยานเก่าชรา
ค้ำกลอนชรา โต๊ะเก้าอี้ชรา ทรงผมล้าหลัง หรือเข็มนาฬิกาโบราณ เนื่องจากเมื่อผู้แต่งนำคำที่แสดง
ถึงวัสดุของใช้มาผสมผสานกับคำที่บอกถึง “ความเก่า” “ความชรา” หรือ “ความโบราณ” สิ่งที่ถูก
อ้างถึงจึงเป็นสิ่งที่สามารถสื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้ ว่า สิ่งเหล่านั้นคือสิ่งที่ไม่ได้อยู่จริงในปัจจุบันขณะที่กล่าว
ย้อนรำลึกถึง อีกทั้งในความที่บอกถึงความเก่านั้นยังมีปรากฏให้เห็นในคำว่า “คานไม้สีกรอ” “กา
ซำรูด” หรือ “หนังสือมวลดับรา” การใช้คำเหล่านี้เป็นการสื่อให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความเก่าแก่ที่ผ่านการ
ใช้การมาอย่างยาวนานและคุ้มค่าที่สุด ผู้แต่งยังได้คัดสรรคำที่แสดงถึงวัสดุของใช้ที่เคยมีอยู่ในอดีต
สิ่งที่เกี่ยวข้องกับวัยเด็ก และเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับสังคมชนบทในสมัยก่อน อย่างเช่น ไฟ
ตะเกียง กระบุง ตะกร้า ชะลอม เขียนหมาก กระดานชนวน จอบ ผ้าไม้ โหลปลากัด รถไฟดิน

เหนียว รถไฟไชลาน กระดานหมาก มวยตู้ และมวนยาสูบ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นการย้อนรำลึกถึงวัสดุสิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ในอดีตของผู้แต่ง ซึ่งในปัจจุบันอาจหาได้ยากแล้ว

การใช้คำที่บอกถึงวัสดุของใช้ในบทกวี “ในดาว ในจันทร์ ในจัน ในเธอ” ดังคำประพันธ์ที่ว่า

เป่าขลุ่ยสีขาวยังดาวฟัง

เธอกล่าวดาวหวังยังหอมหวาน

ขับขานบทกลอนแต่ก่อนกาล

จาก**สมุดใบลาน**ให้จันทร์ฟัง

เราอยู่ที่นี้ – วิถีเรา

ในกลอนบทเก่า – ในดาวสูงปลั่ง

ในคำข้าวหอม – ในกระท่อมเจียนพัง

ในดวงตามนต์ขลังของกันและกัน

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 67 –68)

“สมุดใบลาน” เป็นสิ่งที่สื่อได้ถึงความโบราณหรือความเป็นอดีต เนื่องจากในสมัยก่อนนั้น “สมุดใบลาน” เป็นสิ่งที่ใช้เขียนหรือบันทึกความรู้หรือเรื่องราวต่าง ๆ ลงไปในนั้น แต่ในปัจจุบัน “สมุดใบลาน” เป็นเพียงสิ่งที่ต้องอนุรักษ์ไว้ในพิพิธภัณฑ์เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ทำความรู้จัก เนื่องจากไม่มีเผยแพร่อยู่ทั่วไปแล้วในสังคมปัจจุบันนี้

ในบทกวี “เปล็กีไกว ใจก็ฝัน” ในตอนที่ผู้แต่งได้บรรยายถึงการเลี้ยงลูกอ่อน ผู้แต่งกล่าวถึงสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ดังตัวอย่าง

ยังขงนมไม่คล่อง – ต้องพยายาม

เปลี่ยนผ้าอ้อมมุงงามทำไมคล่อง

ยิ่งเร่ร่ำรุ่มร่ามยามลูกร้อง

คิดว่าลูกปวดท้องต้องทายา

มหาหิงคุ์จึงหอมมิยอมหาย

ไฉ่ว่าหอมแทบตาย, ต้องส่ายหน้า

สิ่งเคยเกลียดมิเคยทอดทิ้งตลอดมา

ยามลูกถ่ายมิรอช้า, เก็บผ้าไปซัก

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 80)

จากตัวอย่างนี้คำว่า “มหาหิงคุ์” เป็นสิ่งที่ผู้แต่งใช้สื่อถึงความเป็นอดีต โดยผู้แต่งได้สอดแทรกให้อยู่ในเรื่องราวที่เล่าได้อย่างกลมกลืน การที่ผู้แต่งนำสิ่งนี้มาใช้ในบทกวีเป็นความเชื่อมโยงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในอดีตของผู้แต่ง อย่างเช่น การเลี้ยงดูเด็กอ่อนนั้น ในสมัยก่อน “มหาหิงคุ์” เป็นยาสามัญประจำบ้านชนิดหนึ่งที่น่ามาใช้ทาท้องเด็ก เพื่อแก้อาการปวดท้องหรือท้องอืดท้องเฟ้อของเด็ก

ในเรื่องสั้นเรื่อง “นครรุกขชาติ” ผู้แต่งใช้คำที่สามารถสื่อได้ถึงอดีตให้ผู้อ่านรับรู้คือ ยาเส้น ดังตัวอย่าง

ชายชราชอบสูบบุหรี่ที่มีกลิ่นและรสฉุนก็ กวนด้วยใบจากตัดเป็นชิ้นสี่เหลี่ยมผืนผ้า เล็ก ๆ แก้มักจะคาบมันไว้ที่มุมปากดำคล้ำของแกเกือบตลอดเวลาที่ได้ บางทีไฟที่ปลาย มวนนั้นดับไปนานแล้วแต่แกก็ยังคงก้มหน้าก้มตาทำงานไม่รู้ไม่ชี้ ชายหนุ่มนึกไปถึงใบหน้าอม สุขของพระพุทธรูปปางองค์ที่เขาเคยเห็นมา ผ่านไปได้สักครู่หนึ่ง ชายชรา ก็จะจุดมันให้แดง วาบขึ้นมาใหม่ด้วยไฟแช็คราคาถูกชนิดเติมน้ำมัน พร้อมกับพนควันฉุยฉาย ฉุนก็ ก แต่ชาย หนุ่มชอบสูบบุหรี่ที่ก้นกรองมากกว่า

(ชีวิตสามะหาอันใด. 2546 : 103)

“ยาเส้น” เป็นสิ่งผู้แต่งใช้สื่อถึงอดีต เนื่องจากในปัจจุบันที่ผู้แต่งกล่าวถึงนั้น “ยาเส้น” เป็น สิ่งที่แทนความโบราณและความล้าสมัย เพราะในปัจจุบันผู้คนหันไปสูบบุหรี่ตามกระแสของยุคสมัยที่ เปลี่ยนไป

นอกจากนี้การใช้คำที่เกี่ยวกับวัสดุของใช้ที่สามารถสื่อถึงอดีตได้นั้นยังมีปรากฏในบทกวี “วิถีแห่งดวงจันทร์” ที่ผู้แต่งกล่าวถึงวิทยุทรานซิสเตอร์ ดังตัวอย่าง

ว่าลั่นติดยารการ – ทรานซิสเตอร์

ว่าเพลงทุ่งวอนเธออย่าเผลอหลับ

ว่าเวลาค่าเกิด – เปิดเครื่องรับ

ว่าเขาจะครวญขับกล่อมนิทรา

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 61)

เช่นเดียวกับในนวนิยายเรื่อง “นักปั้นน้ำ” ที่ผู้แต่งบรรยายว่า

บ่ายวันต้นฤดูหนาว ไม่มีอะไรดีกว่าได้เดินไปตามริมฝั่งแม่น้ำ สายน้ำเอ่อสูงขึ้นจระจิม ตลิง กลืนหาดทรายไว้เบื้องล่าง คนแจวเรือจ้างนอนทอดนุ้ยอยู่ในเรือ ระหว่างรอรับ ผู้โดยสารข้ามฟาก เสียงเพลงจากวิทยุทรานซิสเตอร์ไหลล่องไปบนรวงคลื่นพลิกพลิ้ว เนื้อ เพลงบรรยายถึงลมล่องข้าวเบา (ผมได้กลิ่นทุ่งข้าวที่กลายเป็นสีทองอร่าม)

(ชีวิตสามะหาอันใด. 2546 : 25)

“ทรานซิสเตอร์” เป็นวิทยุที่ใช้ถ่านที่คนสมัยก่อนใช้เปิดฟังรายการต่าง ๆ ที่มีตามสถานี ซึ่งมี ทั้งเพลงที่ให้ความบันเทิงและมีทั้งรายการที่ให้สาระความรู้ จากคำที่ผู้แต่งได้คัดสรรมาถ่ายทอดผ่าน งานวรรณกรรม จะสามารถบอกได้ถึงความเป็นอดีตที่สอดแทรกอยู่ในคำที่ใช้เรียกขานวิทยุ คือ

“ทราชนิสเตอร์” หรือความนัยที่บอกถึงความเก่าของทราชนิสเตอร์นั้น เนื่องจากในปัจจุบัน “ทราชนิสเตอร์” เป็นวิหัตว์ที่ไม่เป็นที่นิยมอีกต่อไปแล้ว

2.1.4 คำที่มีความหมายเกี่ยวกับอาชีพ การใช้คำที่บอกถึงอาชีพที่ปรากฏในงานวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พัฒน์นั้นมีความเชื่อมโยงกับอดีต กล่าวคือ อาชีพที่ผู้แต่งกล่าวถึงเป็นอาชีพที่ผู้แต่งย้อนรำลึกถึงสภาพชีวิตในอดีตของผู้คนที่อาศัยอยู่ในชนบทที่ต้องทำงานหาเลี้ยงตนเองด้วยการพึ่งตนเองเป็นหลัก ซึ่งมีปรากฏดังต่อไปนี้

ในบทกวี “วิถีปึก” ผู้แต่งกล่าวถึงการดำเนินชีวิตในอดีตของคนชนบท ดังตัวอย่าง

ฟังเรื่องงานควานหาเงินเจริญแล้ว	ปวงนักปราชญ์แนวแถวแลลงถ้อย
ลืมนเสียเถิดเผ่าถ่านเผือกมันกลอย	คนดงคอยกับบัณฑิตมันผัดกัน
	(บ้านแม่ น้ำ. 2538 : 35)

จากตัวอย่างนี้ผู้แต่งได้กล่าวถึงชีวิตในอดีตของคนชนบท ที่แสดงให้เห็นว่าในสมัยก่อนนั้นคนชนบทมีอาชีพ “เผ่าถ่าน” เป็นอาชีพที่ใช้เลี้ยงตนเอง ซึ่งในปัจจุบันอาชีวดังกล่าวเป็นอาชีพที่ดูต่ำต้อยในสายตาของคนในยุคโลกาภิวัตน์

นอกจากนี้ยังมีคำอื่น ๆ อีกที่แสดงถึงอาชีพที่สืบทอดกันมานับตั้งแต่บรรพบุรุษของคนชนบทอีก ซึ่งปรากฏอยู่ในบทกวี “หรือให้เมืองหยาบหมิ่นจิตวิญญาณ”

กลับมาเกิดลูกยามาหาแม่	อย่าทนถูกรังแกเพราะทรัพย์สิน
อยู่กินง่ายประสาเราเลี้ยงชาวดิน	หากมีสิ้นแรงใจถึงสายธาร
	(บ้านแม่ น้ำ. 2538 : 19)

ในบทกวี “เกี่ยว” ดังตัวอย่าง

ข้าโน้มเกี่ยวเรียวรวง – ในห้วงคะนึ่ง	ปีตอันลึกซึ่งไร้เคียงสา
ว่าข้าคือลูกชายของชาวนา	เติบโตด้วยข้าวปลาสามัญชน
แต่ละก้าว แต่ละเกี่ยว แต่ละกำ	แต่ละครวญ แต่ละคำ นั้นเข้มข้น
แต่ละละคม แต่ละละคิด แต่ละละคน	แต่ละรวงโน้มต้น – คนโน้มตาม
	(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 49)

และในบทกวี “พ่อแม่” ตอนที่ผู้แต่งย้อนรำลึกถึงวิถีชีวิตในอดีต ดังตัวอย่าง

เขาเห็นภาพพ่อแม่ยามแก่เฒ่า

แล้วมองเห็นตัวเขาราวภาพขยาย

ย้อนไปยังปู่ย่าและตายาย

แลกลับคล้ายตัวเขายังเยาว์วัย

เป็นลูกชายชานาเต็มเลือดเนื้อ

การศึกษาเพียงเอื้ออ่านเขียนได้

จากโรงเรียน, ฝูงปลานำพาไป

ทั้งดินสอ, จัปไท่ด้วยเยาว์

(พันนพเพลงน้ำ. 2544 : 81 – 82)

ในบทกวี “รากเหง้า” ผู้แต่งกล่าวถึงชีวิตแบบเก่าของคนในชนบทสมัยก่อน ดังตัวอย่าง

จะขออยู่คู่แม่จนแก่เฒ่า

จะขออยู่คู่ทุยเจ้า, อยู่เฝ้าถิ่น

จะสืบทอดรากเหง้ารากชาวดิน

ได้หาอยู่หากินเลี้ยงชานา

(พันนพเพลงน้ำ. 2544 : 25)

ในบทกวี “หลงทางกลางทุ่ง” ผู้แต่งกล่าวถึงชายคนหนึ่งที่รำลึกถึงวิถีชีวิตในอดีตของตนเอง ดังตัวอย่าง

เหลือองค์รำข้าวสุกหมดเก่า

เนิ่นนานแนบเนาในเรือนบ้าน

จารึกลึกล้ำล้นตำนาน

จดจรรากเหง้าของชานา

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 91)

เช่นเดียวกับในเรื่องสั้น “นครรัฐชาติ” ที่ผู้แต่งกล่าวถึงชีวิตตัวละคร ในตอนที่ชายหนุ่มกล่าวถึงชีวิตของชายชราในอดีตเป็นชานาปลูกข้าวให้คนเมืองกิน ในปัจจุบันก็ยังต้องมาปลูกต้นไม้ให้คนเมืองหายใจอีก ดังตัวอย่าง

ชายหนุ่มวาดกรไกรไปมาในอากาศ “ฉันจะวาดภาพของลุง ซึ่งในอดีตกาลเคยเป็นชานาปลูกข้าวให้คนเมืองกิน แล้วต่อมาจนปัจจุบัน ลุงก็ยังตามมาปลูกต้นไม้ให้คนเมืองหายใจอีกนั่นแหละ”

(ชีวิตล้ามะหันใด. 2545 : 110)

ทำนองเดียวกันกับในบทกวี “วิถีชีวิต” ที่ผู้แต่งกล่าวถึงอาชีพของคนชนบทไว้อย่างหลากหลาย ดังตัวอย่าง

ใครอยากให้อะไรใคร – มิใช่ชานา

ผู้เข้าถอน – เย็นฝั่งทุกครั้งไป

.....
ไม่เคยคิดต่อต้านร่วมการประท้วง

ชีวิตคือลมหายใจแห่งไรนา

ไม่มีคำล้าค่าชานาผู้หนึ่ง

ลูกลูกผู้เรียนอ่านคิดการณีกิล

มิใช่คนหาปลา, หรือชาวไร่

ผู้ผิคุศสมัยจากใจเมือง

.....
รัฐบาลหลอกหลวงหรือลั่นท่า

อย่างซ้ำซ้ำแต่มั่นคงดำรงไป

มีเพียงคำจากกันบึ้งซึ่งมอบให้

หากว่าไปไม่ได้ให้กลับมา

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 85)

ในบทกวี “**ใต้ดวงตะวัน**” ผู้แต่งบรรยายถึงวิถีชีวิตของคนชนบท อันเป็นวิถีประจำวันที่ทำเป็นกิจวัตรเพื่อทำมาหากินเลี้ยงชีพ ดังตัวอย่าง

เหมือนเข้ายังภวังค์เข้าอยู่ซ้ำซ้ำ

ในสายแดดอุ่นหอมทุ่งหอมเกล้า

ใครไล่ต้อนควายจึงกระดิ่งดัง

ในร่มเงา**ชาวสวน**นั่งมวนยา

แมวมืดกายชายคาหมาร้องเห่า

คลอหมวกงอบชุดเก่าของ**ชานา**

เหงื่อของใครไผ่หวังรินหลังหล้า

ใต้ชายคาผู้เฒ่าเหลาตอกไม้

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 10)

ในบทกวี “**ประตู**” ผู้แต่งกล่าวถึงอาชีพของคนชนบท ดังตัวอย่าง

ได้รู้จักทุกฤดูของหมู่ดาว

คำโรงนาแวมไฟบูบไหวนวน

วิถีทางทอดยาวของ**ชาวสวน**

กับจิ้งหรีดทั่วถั่วล้วนรู้กัน

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 73)

อีกทั้งในบทกวี “**กองไฟฤดูหนาว**” ที่ผู้แต่งกล่าวถึงวิถีทางของชาวไร่ที่ใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายในชนบท แต่แฝงได้ด้วยพลังใจในการทำงานที่จะสร้างผลสำเร็จให้เกิดขึ้นได้ ดังตัวอย่าง

เผือกมันเราซุกกองไฟ

ราวหลอมกลืนไร่นั่น

หลอมแดดเจือเหงื่อลมคว้น

ไร่นั่นแตกตามงามตา

ผืนดินไถยินวิญญูญาน

ผู้เฝ้าฝ่าฟ้าฟุ้งดิน

หอมจิ้งถึงไหน

ชาวไร่ไผ่ฝัน

ในคนธรรมดา

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 65)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการกล่าวถึงอาชีพที่เป็นรากเหง้า ที่สืบทอดกันมานับตั้งแต่อดีต ในสมัยก่อนผู้คนในสังคมชนบทจะยึดอาชีพ “ชาวนา” “ชาวไร่” และ “ชาวสวน” เป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามจากคำว่า ชาวดิน ชาวนา ชาวไร่ หรือชาวสวน เป็นอาชีพที่แสดงถึงการดำเนินชีวิตของการทำเกษตรกรรมเพื่อหาเลี้ยงชีพและครอบครัว

หรือในบทกวี “**นกนอน – หนอนบิน**” นั้น ตอนที่ผู้แต่งย้อนรำลึกถึงชีวิตของชายชราคนหนึ่ง ผู้แต่งกล่าวถึงสถานภาพการหาเลี้ยงชีพของชายชราที่บ่งบอกถึงอาชีพที่ชายชราใช้หาเลี้ยงตนเอง ดังตัวอย่าง

ฉันไม่เคยได้ยินเขาร้องเพลง
คล้ายหัวใจเขามอบให้ลอบไซ
วันเวลาผ่านล่วง – ดวงลันทม
ฉันคิดถึงชายชราหน้าดำคร่ำ
ลูกชายเขาคือดาวดวงสุสว่างฟ้า
กับผืนน้ำแผ่นฟ้าและลมไฟ

ในคำคืนวังเวง – เช้าวันใหม่
และท่องไปแสวงหาปลาแม่น้ำ
หอมเค็ร่า, สนิทสนมหอมบ่มร่า
ชอบเอ่ยคำคำนี้ – “ไม่มีอะไร”
เขาคือคนหาปลาผู้ซื่อไถ่
เขาไม่คุยอวดใคร - ลูกเป็นนักร้อง

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 57)

หรือในบทกวี “**วิถีแห่งดวงจันทร์**” ก็เช่นเดียวกันที่มีการกล่าวถึงอาชีพของคนชนบทในสมัยก่อน ดังที่ปรากฏให้เห็นในความที่ว่า

ลำห้วยเก่าเหงาคอย, รอยเท้า – ทราย
เถอะ, แม้ว่าจันทร์ฉายจะปรายละออง

จวบแดดสาย – บ่ายค่ำยิ่งคล้าหมอง
คนหาปลาผู้ร้องเพลงกล่อมตน

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 61)

จากทั้งสองตัวอย่างดังกล่าว เป็นการแสดงถึงอีกอาชีพหนึ่งของคนในชนบทที่มีปรากฏในงานวรรณกรรม การเชื่อมโยงกันของอดีตกับอาชีพ “หาปลา” นี้ เนื่องจากว่าผู้แต่งต้องการถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตแบบเก่าให้ผู้อ่านได้เห็นว่า ในสมัยก่อนนั้นคนชนบทเมื่อสิ้นสุดฤดูกาลของการทำนา ผู้คนส่วนใหญ่มักหาเลี้ยงชีพด้วยการหาปลาตามลำน้ำของบ้านตน เป็นต้น

นอกจากอาชีพดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีอาชีพปศุสัตว์อีกอาชีพหนึ่งที่ผู้แต่งกล่าวถึงผ่านงานวรรณกรรม เนื่องจากวิถีชีวิตนี้สื่อให้เห็นถึงความเป็นชนบทได้ชัดเจน อีกทั้งยังมีความเชื่อมโยงกับอดีตของผู้คนในสมัยก่อนได้ ดังจะเห็นได้จากในบทกวี “**ฝนชะซ่อมมะม่วง**” ที่ว่า

พลั่วใจต้นมกรา – ฟ่ำสีน้ำเงิน
ขยับฟุ้งงูขบวนเป็นแถวทิว

ดังดอกไม้ได้เดินมาลิ่วลิ่ว
ดังกระดังและเพลงผิว – คนเลี้ยงวัว
(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 96)

และในบทกวี “ใบไม้รำพัน” ซึ่งผู้แต่งได้กล่าวถึงภาพชีวิตในอดีตของคนชนบท โดยผู้แต่งย้อนรำลึกถึงอดีตของชายหนุ่มคนหนึ่ง ดังที่ว่า

นกละเมอ, ใบไม้ไหวละมุน
เขาเป่าปี่ซังข้าว – มิเคร่งครัด

ในลมอ่อนแดดอุ่น – คนเลี้ยงสัตว์
ฝูงวัวเล็มหญ้าระบัด – ฝนผลัดแล้ง
(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 43)

“คนเลี้ยงวัว” หรือ “คนเลี้ยงสัตว์” เป็นการทำปศุสัตว์ในสังคมชนบท เนื่องจากในสังคมชนบทมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเลี้ยง เพราะเมื่อหลังจากเกี่ยวข้าวเสร็จฟางที่เหลือหรือหญ้าที่ขึ้นตามทุ่งนา คนเลี้ยงจะใช้เป็นอาหารให้กับสัตว์เลี้ยงของตน ในสมัยก่อนการเลี้ยงสัตว์ตามท้องทุ่งนั้นมีอยู่มากมายแทบทุกครัวเรือนของคนชนบท แต่ปัจจุบันเหลือให้เห็นเพียงน้อยนิดแล้ว ดังนั้นผู้แต่งจึงต้องการถ่ายทอดเรื่องราวให้ผู้อ่านได้เห็นถึงวิถีชีวิตแบบเก่าบ้าง อย่างเช่นที่ปรากฏในตัวอย่างข้างต้นนั้น

อีกทั้งอาชีพร “ช่างตัดผม” ก็เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ผู้แต่งมักจะกล่าวถึงบ่อย ๆ ดังที่ปรากฏตามวรรณกรรมต่าง ๆ การที่อาชีพ “ช่างตัดผม” มีความเชื่อมโยงกับอดีตได้นั้น เนื่องจากผู้แต่งได้ย้อนคิดถึงในสมัยเด็ก และชื่นชอบการไปร้านตัดผม อันเป็นความรู้สึกที่ส่วนหนึ่งเกิดจากประสบการณ์ในอดีตของวัยเด็กของผู้แต่ง จึงนำมาเกี่ยวโยงกันเพื่อทำให้ผู้อ่านสามารถเห็นภาพความโบราณ ที่ในสมัยก่อนร้านตัดผมนั้นมีเพียงโต๊ะกลมตัวเก่า มีกระจกเงา และช่างตัดผมพร้อมเครื่องมือ ซึ่งเป็นภาพที่ไม่หรูหราเหมือนดังเช่นร้านตัดผมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ ดังนั้น การนึกถึง “ช่างตัดผม” จึงทำให้นึกถึงภาพของร้านตัดผมที่ล้าสมัย แต่เต็มไปด้วยพลังของความทรงจำที่ทำให้นึกถึงอยู่เสมอ ดังเช่นที่ผู้แต่งได้กล่าวถึงในบทกวี “สิ่งเล็ก ๆ น้อยๆ” ในความที่ว่า

สักครู่, เราเข้าไปในร้านตัดผม
เพลงพัดลมเก่าคร่ำ, ไร่ครวญไป

นั่งบนเก้าอี้กลม – มิทันสมัย
ช่างตัดผมยิ้มให้กระจกเงา
(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 55)

รวมถึงในบทกวี “**ช่างตัดผม**” ที่ผู้แต่งกล่าวถึงชายหนุ่มคนหนึ่งที่ได้เดินทางกลับไปสู่ความหลังหรืออดีตของตนเอง เนื่องจากในตอนที่เด็กนั้นมีความประทับใจในตัวช่างตัดผมและร้านตัดผมที่ตนเองเคยใช้บริการเป็นประจำในวัยเยาว์ จึงอยากที่จะกลับไปดูความเปลี่ยนแปลง แต่เมื่อกลับมาถึงร้านตัดผมหรือช่างตัดผมยังคงเหมือนเดิมแต่เพิ่มความเก่าที่ไม่ได้ปรุงแต่งให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในวัยเด็กเลย จากในบทกวีนี้การที่ผู้แต่งกล่าวถึงช่างตัดผม เป็นสื่อที่ผู้แต่งได้นำมาแสดงออกถึงอดีตดังจะเห็นได้จากที่ผู้แต่งกล่าวถึงความเก่าหรืออายุที่ล่วงเลยของช่างตัดผม หรือการที่ช่างตัดผมดำเนินชีวิตตามแบบฉบับดั้งเดิมที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของความเก่าและโบราณไว้เช่นเดิม

ดังเช่น

ห้องแถวไม้เก่าเก่าเปิดฝักรอ	แสงแดดทอดเฉียงผ่านเสี้ยวร้านหนึ่ง
เสียงพัดลมเก่าคร่ำคร่ำรายราฟึง	กระจกจึงสะท้อนเงาเก้าอี้กลม
หนุ่มผมยาวก้าวมาดูหน้าแปลก	เป็นลูกค้ารายแรกร้านตัดผม
ทั้งขุดเกล้าเขาถือมือพนม	ดูใกล้ชิดสนิทสนมมาเนิ่นนาน
ช่างตัดผม เข้าใกล้วัยชรา	ขณะชายแปลกหน้าวัยลูกหลาน
จึงชักใช้ไถ่ย้อนถึงก่อนกาล	รับสุราล่วงผ่านลูกหลานใคร
.....	
เงาของคนต่างวัยในกระจก	จึงสะท้อนสะท้อนลมเคลื่อนไหว
กาลเวลาหมุนเวียนหรือเปลี่ยนใจ	บรรยากาศห้องไม้ยังเหมือนเดิม
	(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 79)

2.1.5 คำที่มีความหมายเกี่ยวกับเวลา ถ้อยคำภาษาที่ผู้แต่งเลือกใช้เพื่อสื่อถึงการบอกเวลานั้นจะมีความเชื่อมโยงกับความเป็นอดีต โดยสามารถแสดงให้เห็นถึงความเก่าหรือความโบราณ คำบอกเวลาที่ผู้แต่งเลือกสรรมาใช้เป็นลักษณะการบอกเวลาที่คนสมัยก่อนใช้กัน แต่ในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว อย่างเช่นที่ปรากฏในบทกวีดังต่อไปนี้

ในบทกวี “**ในเงาสลัว**” ที่ผู้แต่งกล่าวถึงเสียงไก่ขันในเวลาเช้า ดังตัวอย่าง

แห่งผืนดินดินทราย, กระไดเก่า	เหนือตม่น้ำดินเผารางไม้ไผ่
รินหยดน้ำคร่ำเก่า – กังวานไกล	ระร่ำเสียงเพลงไก่ในมุ่นเช้า
	(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 42)

ในบทกวี “เณรมาลัย” ดังตัวอย่าง

อีกรุ่งเช้าแจ้งแห่งใจ
 ขานรับตลอดรุ่งคุ่น้ำ

ไก่อ้นกังวานไกล

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 113)

ในบทกวี “ในดาว ในจันทร์ ในจัน ในเธอ” ดังตัวอย่าง

ตื่นตาล้างหน้าที่โองน้ำ
 จากกระท่อมลงไปปล่อยว้าว

เธอกำลังสาละวนในครวัสส์

ไก่อ้นระรัวเร่งลาคอน

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 67)

และในบทกวี “ดาวประจำเมือง” ดังตัวอย่าง

ที่ใครตื่นก่อนใครไปทุกเช้า
 ขอบฟ้ายังแต้มวาวของดาวเดือน

ในครวัไฟในเตารูปเงาเคลื่อนไหว

ไก่อ้นระรัวขึ้นเดือนเหมือนทุกเช้า

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 14)

จากตัวอย่างเป็นการบอกเวลาในอดีตของคนโบราณ กล่าวคือ ในเวลาเช้านั้นเสียงไก่อ้นเป็นการบอกเวลาชนิดหนึ่ง ให้คนโบราณได้รู้ว่าเริ่มเข้าสู่รุ่งอรุณแล้ว เป็นการขึ้นเดือนเพื่อปลุกให้ตื่นขึ้นมารับวันใหม่และการเริ่มต้นการทำงานในชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ยังมีถ้อยคำและภาษาที่ผู้แต่งใช้สื่อถึงการบอกเวลาอื่น ๆ อีก เช่นที่ปรากฏในบทกวี “เศรษฐาสนฝัน” ที่ผู้แต่งบรรยายไว้ว่า

หลากต้นไม้ชนิดแน่นในแดนดง
 คุณยายบนเก้าอี้โยก – โลกเฉพาะ
 ย่ำยามเย็นยิ่งเยียบเยียบสงบ
 คือกลิ่นอันหอมคุ่นใจคุณยาย

ตะวันตก – นกร่อนลงส่งเสียงเสนาะ

เสียงน้ำเซาะฝั่งธารผ่านกรวดทราย

กลิ่นของสวนอวลอบ – ระรินสาย

เห็นดาวเหนือทอประกายอยู่ปลายฟ้า

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 19)

ในสมัยก่อนการขึ้นของ “ดาวเหนือ” นอกจากจะสามารถบอกถึงทิศทางได้ ยังสามารถบอกถึงเวลาได้ด้วยเช่นกัน เนื่องจากในตอนค่ำ “ดาวเหนือ” จะขึ้นทางทิศตะวันตก คนโบราณถือว่าเมื่อดาวเหนือขึ้นนั่นคือเวลาเย็นที่เริ่มจะค่ำมืดลงแล้ว

ในบทกวี “วิถีชีวิต” ผู้แต่งกล่าวถึงปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่บอกเวลาได้ ดังตัวอย่าง

อาจไม่รู้เหตุการณ์ของบ้านเมือง
พากันนอนตากปึก – มินานไป

รู้วันใดแดดเหลือและฝนไถ่ –
ฝนจะตกมดชนไข้อย่างรวงรัง

(พันนพวงน้ำ. 2544 : 85)

ในคำที่ว่า “แดดเหลือ” “ฝนไถ่” หรือ “มดชนไข้อย่างรวงรัง” สามารถบอกถึงเวลาได้เช่นกัน โดยในสมัยโบราณนั้นถ้าเห็นสภาพเหล่านี้จะรู้ได้ว่าในไม่ช้าฝนจะตกลงมาแล้ว ทำให้ผู้คนสามารถเตรียมรับกับฝนที่กำลังจะมาถึงได้

หรือในบทกวี “ครกกระเดื่อง” ตอนที่ผู้แต่งได้กล่าวถึงวิถีชีวิตของชาวนา การบรรยายนั้นมีการแสดงให้เห็นถึงการบอกเวลาของคนโบราณ โดยแฝงอยู่ในถ้อยคำที่ผู้แต่งกล่าวถึงคุณค่าของข้าวที่แม้แต่ตะวันยังให้ความเคารพโดยไม่ยอมข้ามข้าวไป ดังเช่น

จึงโกยจึงกอบไม่นอบน้อม
ไค้รวงยังค้อมยังพร้อมใจ

ตะวันยังยอมอ้อมข้าวได้
กราบไหว้ในพุทธะแผ่นดิน

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 32)

“ตะวันอ้อมข้าว” เป็นสำนวนโบราณ ที่คนโบราณสามารถใช้บอกถึงเวลาที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ช่วงฤดูหนาว เนื่องจากลักษณะของ “ตะวันอ้อมข้าว” นั้น พระอาทิตย์จะขึ้นทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ และตกทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งโดยปกติแล้วพระอาทิตย์จะขึ้นทางทิศตะวันออกและตกทางทิศตะวันตก แต่เมื่อเข้าสู่ช่วงฤดูหนาวพระอาทิตย์จะทำมุมไม่ตรงหัวแต่จะเอียงหรือเฉียงออกด้านข้างไปเล็กน้อย ดังนั้น การดูดวงตะวัน หรือ “ตะวันอ้อมข้าว” จึงสามารถบอกเวลาให้คนโบราณรู้ถึงฤดูหนาวที่กำลังจะเข้ามาเยือน อันเป็นช่วงเวลาที่ตรงกับกรการเริ่มการเก็บเกี่ยวข้าวได้พอดี

2.1.6 คำที่มีความหมายเกี่ยวกับอาหารการกิน ถ้อยคำและภาษาที่ผู้แต่งเลือกใช้ที่แสดงถึงอาหารการกินจะมีลักษณะเฉพาะตัว ที่สามารถบ่งบอกถึงการดำรงอยู่ในแบบเก่าได้ เช่นที่ปรากฏในวรรณกรรมต่าง ๆ ดังนี้

ในบทกวี “ตลาดจอแจ” มีการบรรยายถึงลักษณะที่บ่งบอกถึงเรื่องราวของอาหารการกิน โดยปรากฏอยู่ในตอนที่ผู้แต่งย้อนรำลึกถึงชีวิตในวัยเด็กเมื่อยามที่ไปจ่ายตลาดเช้า ซึ่งตลาดเช้าในชนบทนั้นสิ่งต่าง ๆ ที่แม่ค้านำมาขายจะเป็นสิ่งที่หามาได้ตามท้องถื่นหรือจากที่ปลูกตามบ้านเรือน ซึ่งอาจจะปลูกไว้กินหรือเอาไปขายได้เช่นกัน ดังเช่น

คนเข้าขึ้นต้นตามาจ่ายตลาด

ทักกระจาดถามกระบุงจึงฟังเสียง

ตำลึงสาวจากริมรั้วมานอนเรียง

ผักบุ้งหนุ่มนอนเคียงเคียงใบตอง

ผลหมากรากไม้ในป่าดง

ขนมไทยในกระทงส่งกลิ่นล่อง

ใครบางคนสั่งกาแฟไข่วลวกฟอง

เสียงหัวร่อตอรองเสียงร้องทัก

(บ้านแม่ไม้. 2538 : 80 – 81)

คำที่ผู้แต่งเลือกใช้เพื่อแสดงถึงสิ่งที่เป็นอาหารการกิน ทำให้เห็นภาพของพืชผักที่มีอยู่ทั่วไป อย่างเช่น “ตำลึง” “ผักบุ้ง” “ผลหมากรากไม้ในป่าดง” “ขนมไทย” “กาแฟไข่วลวก” สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่มีอยู่จนคุ้นตาในตลาดเช้าของชนบทสมัยก่อน การนำมาถ่ายทอดให้ผู้อ่านได้รับรู้เรื่องราวเหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในอดีตของผู้แต่งที่เคยสัมผัสกับวิถีชีวิตเช่นนี้มาก่อน

เช่นเดียวกันกับที่ปรากฏในบทกวี “ฝนร้อยสาย – ไฟร้อยทรวง” ในตอนที่ผู้แต่งบรรยายถึงการย้อนรำลึกถึงวิถีชีวิตในอดีตอันแสดงถึงความเป็นอยู่ในแบบเก่าที่อยู่กินกันอย่างเรียบง่าย ดังที่ว่า

เธอชี้ตำลึง ณ ริมรั้ว

ซึ่งทอดยอดพันพัวอยู่หัวเสา

ลูกสีแดงสุกปลั่งดั่งกลิ้งเกลลา

ดั่งแก้วเธอยามกระเช้าจนขวยอวย

เธอสูดกลิ่นดินฝน, ฉันทันหา

ถึงที่มาของกลิ่นหอมมิหาย

พลันฉันรู้เห็ดดอกซึ่งออกราย

จากดินอันชุ่มส่ายในฝนฤดู

ขณะรอ, เธอก่อไฟไข่นุงข้าว

ควั่นสีขาวราวสีฝนให้ยลครู่

ดำน้าพริก ต้มผัก ทอดปลาทุ

หยาดเหงื่อพริ้มแก้ว – ดวงดาวในตา

(บ้านแม่ไม้. 2538 : 85 – 86)

ในบทกวี “ในดาว ในจันทร์ ในฉัน ในเธอ” ผู้แต่งกล่าวถึงภาพชีวิตของคนชนบท ที่สื่อให้เห็นวิถีทางการดำรงชีวิตในแบบเก่า ๆ ที่อยู่กันอย่างเรียบง่ายทั้งการอยู่และการกิน

ตื่นตาล้างหน้าที่โถ่งน้ำ

เธอกำลังสาละวนในครัวสลัว

จากกระท่อมลงไปปล่อยวัว

ไถคันระรัวเร่งลาคอน

เสียงตำน้ำพริกดังรัวเร้า

ครกกระเดื่องเหยียบยกตกระดอน

ฉันอยู่ที่นี้ – วิถีฉัน

ตำลึง เลื้อยยอดขึ้นร่ายรำ

เธออยู่ที่นี้ – วิถีเธอ

รวบผมแล้วแซมดอกไม้พลา

น้ำพริกปลาทุคุ่มองผัก

หวานข้าวให้ไก่ – ขยำข้าวให้แมว

.....
จูงวัวกลับกระท่อมในห้อมพลบ

อาบน้ำในลำธารชานกายา

หยอกล้อคนรักเล่นรักน้ำ

อิมแล้ว – **แกงเลียงยอดตำลึง**

ลมพัดข้าวเบาหอมอุ่นอ่อน

เสียงทึบสะท้อนสู่ทุ่งน้ำ

โอบกอดแสงตะวันไว้ดื่มด่ำ

ปลีกกล้วยแดงจุ่มน้ำค้ำ

งดงามเสมอ – ช่องหน้าต่าง

บอกฉัน – สรรบวางไว้พร้อมแล้ว

เพลงใบไม้ไหวทักลมไหวแวว

วิวเล็มหญ้าอยู่แถวแนวทุ่งนา

.....
ข้าวสุก หอมตลบอยู่รอกำ

บิดผ้าฟาดน้ำเสียงต้ำตึง

จูงมือชักนำสู่ค้ำหนึ่ง

เธอนั่งปักสะดึงที่นอกชาน

(พื้นผืนเพลงน้ำ. 2544 : 67)

ในบทกวี “**ฤดูร้อนแห่งชีวิต**” ผู้แต่งกล่าวถึงการดำรงชีวิตประจำของคนชนบท ที่สื่อให้เห็นถึงความเก่าและความโบราณได้ จากการสังเกตถ้อยคำที่ใช้แสดงถึงอาหารการกิน เนื่องจากในสมัยก่อน การบรรจุข้าวปลาอาหารเพื่อเอาไว้ทานในเวลาที่ยากลำบากนั้น มักจะห่อด้วยใบบัว ซึ่งในสมัยก่อนหาได้ง่ายและสะดวกในการทิ้งที่ปล่อยให้เปื่อยเน่าไปเองได้

เยียดอาด – ควันไฟชำแรกลำ

หมาโง้งโง้งเห่าเร้ารัว

ข้าวหอมพร้อมห่อใบบัว

น้ำพริกผักป่าหญ้าหวาน

แมวร้องเสียงต่ำ

ปลาอย่างหลายตัว

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 49)

หรือจากในบทกวี “**ประตุ**” ที่นอกจากจะแสดงถึงอาหารการกินที่ใช้ดำรงชีพในอดีต จะสังเกตได้ว่าในถ้อยคำภาษาที่แสดงถึงอิริยาบถในการกินอาหาร สามารถแสดงถึงความเป็นอดีต ความเก่า หรือความโบราณได้ด้วยเช่นกัน อย่างเช่นคำที่ว่า “เปิบข้าว”

ฉันอยากอยู่หมู่บ้านของย่านถิ่น

รักดื่มแต่ตาน้ำอันล้ำรส

ได้รู้จักทุกฤดูของหมู่ดาว

คำโรจน์แวมไฟบูบไหวนวน

รู้จักกรวดหินดินทั้งหมด

แกลัมใบไม้ใหม่สดทั้งหมดทั้งมวล

วิถีทางทอดยาวของชาวสวน

กับจิ้งหรีดทั่วถั่วล้วนรู้กัน

กับโรงเหล้าเก่าคำรำดีมีริน
 รอยย่นบนใบหน้าล้วนสามัญ
 กับวงข้าวมือคำหลังกรำงาน
 มีจะเปิบจะปั้นน้ำขันรอ

กับใบหน้าคุ่นชินดินฟ้าบ้าน
 มือใหญ่หนาตีนนั้นหยาบกรำงานพอ
 ทั้งผักเนื้อเจือจานให้เติบโต
 แว่วเสียงขลุ่ยเพลงซอล้อแสงดาว
 (แม่น้ำรำลึก. 2547 : 73)

และในบทกวี “ฝนเม็ดเศร้าร้างหมอกราน” ตอนที่ผู้แต่งบรรยายถึงการใช้ชีวิตของคนชนบทให้ผู้อ่านได้เห็นภาพลักษณะอาหาร ซึ่งสามารถหาได้ง่ายตามท้องถิ่นของตนเอง ที่ว่า

ข้าวสุกคลุกปลาย่าง
 คันทั่วท้องทุ่งนา

กบอึ่งอ่างพ้อเหี่ยวหา
 เอ่อจากฟ้ามาสู่ดิน
 (บ้านแม่น้ำ. 2538 : 76)

ในเรื่องสั้นเรื่อง “ค่ายและคุก” ในการบรรยายถึงชีวิตของตัวละครเอกที่ติดคุกอยู่ การกล่าวถึงเรื่องราวของอาหารการกินด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากตอนที่ตัวละครเอกย้อนรำลึกถึงแม่ว่า แม่จะมาเยี่ยม และคิดไปถึงว่าแม่จะต้องมาเยี่ยมพร้อมกับอาหารที่ตนเองชอบ ดังที่ว่า

เว็บหนึ่งผมเผลอคิดไปถึงแม่ขึ้นมาอย่างไม่มีปี่ไม่มีขลุ่ย ผมคิดว่าแม่มยังไม่ตายด้วยซ้ำไป
 วันอาทิตย์แม่จะมาเยี่ยมผม เาพริกปลาย่างกับปลาช่อนแดดเดียวทอดกรอบมาฝาก
 ด้วย อาหารในโรงเลี้ยงไม่ถูกปากเอาเลย ครั้นเมื่อผมขยับร่างหนีความปวดเมื่อย เสียงกรอ
 แกรบจากกระเป๋ากางเกงก็ดังออกมา ผมจึงจุกคิดขึ้นมาได้ในบัดดลว่า แม่ตายแล้ว
 (ชีวิตล้ามะหาอันใด. 2545 : 63)

ถ้อยคำภาษาที่ผู้แต่งเลือกสรรมาใช้แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตและการดำรงชีพของคนชนบท ที่แสดงถึงความเรียบง่ายที่อยู่กันอย่างพอเพียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของอาหารการกิน เนื่องจากข้าวปลาอาหารสามารถหาได้ตามบริเวณบ้านเรือนและในท้องถิ่น และอาหารประจำบ้านของคนชนบทนั้นก็มักจะเป็นน้ำพริก ผักต้ม ปลาทอดหรือปลาย่าง และอาจจะมีแกงเลียงยอดตำลึงบ้าง ซึ่งอาหารต่าง ๆ นั้นสามารถหาส่วนประกอบที่นำมาใช้ปรุงอาหารได้ง่าย อย่างเช่น ตำลึงที่ขึ้นตามริมรั้วบ้าน เห็นที่สามารถหาได้เวลาที่ออกไปหาของป่าหรือไปทำงาน ปลีกกล้วยที่มีกันแทบทุกบ้านในชนบท เป็นต้น การใช้ชีวิตเช่นนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตแบบเก่า ๆ ที่มีเอกลักษณ์และเสน่ห์เฉพาะตัว

นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงผลไม้พื้นบ้าน ซึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ผู้แต่งใช้เพื่อสื่อความหมายของความเป็นอดีต เช่นที่ปรากฏในบทกวี “สร้างสวนฝัน”

ค่อยค่อยยกจอบน้อยค่อยค่อยขุด
 ถักเส้นหญ้าหาดักแดนนึ่งไล่ตาม

เมื่อเหนื่อยนักพักหยุด – เล่นทายถาม
 เก็บมะขามมะกอกจิ้มพริกเกลือ
 (พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 17)

และในบทกวี “เดินทางในทุ่ง”

ยิ้มที่นำวัยเยาว์เรากลับมา
 ตะโกนา หว่า ลูกเฒ่า – เราลืมหิม

เสียงหัวเราะระน้ำตา, ท้องหิว – อิ่ม
 ข้อนปลากัดปลากริมริมหนองน้ำ
 (พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 47)

อีกทั้งที่ปรากฏในบทกวี “กองไฟฤดูหนาว”

เผือกมันเราชุกกองไฟ
 รวบรวมกลิ่นไว้ในนั้น

 เผือกหอมมันเผาเรากิน
 ทุกสิ่งทั้งสิ้นหนึ่งเดียว

หอมจึ่งถึงไหน

 ได้ยลได้ยิน

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 65)

2.1.7 คำที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ ถ้อยคำสำนวนภาษาที่ผู้แต่งเลือกสรรคำมาใช้เพื่อกล่าวถึงความเป็นธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นสัตว์ ต้นไม้ หรือดอกไม้ ที่ปรากฏในวรรณกรรมดังต่อไปนี้

บทกวี “ในเงาสลัว” ตอนที่ผู้แต่งบรรยายภาพในอดีตที่สื่อถึงธรรมชาติอันเชื่อมโยงกับประสบการณ์ชีวิตในอดีต ดังตัวอย่าง

ยังแจ่มชัดแนบชิดในรวงซ่อ
 จากแสงเงาเข้าจรุงรุ่งอรุณ
 แว่วระซังกังวานอยู่หวานแว่ว
 กลิ่นข้าวหอมพร้อมมะลิ – ภาวนา

จากเปลวไฟไหวทอรู้คลออุ่น
 แววดาเต็น – หอมกลิ่นพิภูลมภา
 ดูเหว่าแจ้วจ้านรรจ์ – บุญพรชชา
 หอมลำเจียก – ตู้อื้อผ้าคราแย้มบาน

ขณะหนึ่งซึ่งนานมโนล่วง
ณ รอยต่อ, ราตรี – ทิวาวาร

กระชั้นตามถามทวงไปทุกย่าน
ดั่งหยาดน้ำเก่านานจากธารวาง
(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 43)

ในบทกวี “**ต้นไม้แห่งชีวิต**” ที่ผู้แต่งบรรยายถึงการย้อนรำลึกถึงภาพชีวิตในวัยเด็ก ซึ่งมีการแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของท้องถิ่นที่ยังคงมีความสวยงามที่มีสีสันบรรยายภาคเฉพาะตัว ดังตัวอย่าง

ยังเข้าอยู่, ฐิโหม – ใครไกวชิงช้า
สองตีนถีบ, เงยหน้า, มือคว้าตะวัน
แห่งกระท่อมลอมฟางข้างธารวาง
ซึ่งฝูงไก่อินถลาจากคาคบ
เรือมาถึงซึ่งฝั่งได้ฟังว่า
เสียงตะโกนก้องกังวานสะท้อนไกล
ยังโลกเช้า, เราตื่นมาขึ้นฟ้า
ยินเสียงเพลงเด็กน้อยร่ำยลำนานา
แล้วตะวันพรณรายโปรยปรายพื้น
นุ่มละไมละเมียดละเอียดลลอล

เสียงหัวเราะเรไร, ฐิโหม – สวรรค์
จักจั่น, จิ้งหรีด – กรีดปีกสมทบ
ใครยังคงฝันค้างไม่ร้างจบ
หลังจากจบเพลงขานกังวานไพเราะ
กู่ลอบไซ้ได้มา – ปลาสดใหม่
เสียงถามไถ่ท่ายัก – เสียงวักน้ำ
กรุ่นไอดินกลิ่นหญ้า, น้ำฟ้าจ๋า
ฝูงผีเสื้อร่ายรำ, ระบายแมลงปอ
ขับน้ำค้างหมาดขึ้นพุ่มใบช่อ
ประดุจทอเส้นไหมในสายธาร
(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 45 – 46)

หรือในบทกวี “**ฤดูร้อนแห่งชีวิต**” ที่ผู้แต่งบรรยายถึงภาพต้นไม้หรือดอกไม้ริมรั้วบ้าน ดังตัวอย่าง

ริมรั้ว, **สร้อยมะยมพรวตา**
ชบาดอกขาว – น้ำค้าง
รอยดินสีแดงแห่งทาง
ยังเข้ารางซาง, ยังจำ
ตะแบกร่วงโรยลำนน้ำ
ฝันเข้าถลาล้ำลา
หรือเธอจักรยานผ่านมา
ตื่นตาหรือยังนั่งฝัน
วูปดอกมะขามเทศแพรวพรณ
รักนั้นนุ่มนวลเพียงไหน

ชุ่มดอกเฟื่องฟ้า
ฝุ่นลอยบางบาง
เรือดอกไม้หน้า
ไถ่ถามฉันว่า
นุ่มนวลชวนฝัน

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 49 – 50)

ในบทกวี “**ฝูงกาแห่งท้องทุ่ง**” ผู้แต่งกล่าวถึงภาพของท้องทุ่งนาที่มีต้นไม้อุดมและดอกไม้ขึ้นอยู่
โดยรอบ ดังตัวอย่าง

ข้านั่งฝันนึกตรึกตรอง
กาดำเพรียกร้องระงม
อีกฟากฝั่งธาร – ล้นทม
ร่วงพรหมผิวน้ำ – ลำเรื่อ
ยังฟากฝั่งธารด้านเหนือ
ดั่งดาวร่วงค้างระหว่างใบ

บางที่เฝ้ามอง

ดอกขาวพราวลม

โสนเรื่องเรือ

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 78)

ในบทกวี “**ฝนร้อยสาย – ไฟร้อยทรวง**”

พราวดอกไม้ขาวละลาน โอ, ละลาน
เธอรักไหม สายฝน ฉันล้นรัก
ริมหน้าต่างฉันตั้งชื่อ “หน้าต่างดาว”
มาเถิดมาเดินย่ำดินฉ่ำฝน
จามจุรี, ฉันผูกซิงช้าเถาว์ลย์

เรียวนี้ว่าฝนเด็ดหวานจนลานพราว
เธอรักไหม, ฉันรักหยาดสีขาว
บนม้ายาวเธอเคียง “ระเบียงจันทร์”
ทักดอกไม้ริมถนนอาบฝนฝัน
มีเธอฉันช่วยไกวแกว่งสองแรงเรา

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 85)

เช่นเดียวกับในบทกวี “**สร้างสวนฝัน**”

ตรงมุมนั้นเธอบอก – ดอกบานขึ้น
ตรงนั้นบานไม่รู้โรย – ฉันไปรยปราย
เมล็ดพันธุ์เหล่านี้คล้ายดีใจ
ซึบน้ำเหงื่อละมุนไม่ชุ่มเคือง
ว่ามือน้อยมือนี้นี้หัวใจ
ปลูกชีวิตหลับไหลได้แถมประตุ

และแซมด้วยดอกไม้ – ดอกตื่นสาย
ตรงนี้ดาวกระจายรายดาวเรือง
ในอุ้งมือเดินไหวคล้ายรู้เรื่อง
แสงตะวันอร่ามเหลืองร่วมรับรู้
อบอุ้มละมุนละไม – ไหลสู่
ออกต้อนรับขับสู้ฤดูกาล

.....
ในหลับฝันของเด็กหญิงและเด็กชาย
ทั้งบานขึ้นตื่นสายดอกไม้บาน

.....
สวนยามเช้าอวลอายแผ่ไพศาล
สะดุ้งตื่น – อธิษฐานถึงยามเช้า

(ฝันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 17 – 18)

ในบทกวี “สวนในทรวง” ที่ผู้แต่งกล่าวถึงสวนดอกไม้หลังบ้าน ดังตัวอย่าง

สวนดอกไม้หลังเรือนของเพื่อนสาว	ริมแม่น้ำสีขาว – พรางพรายใส
หมู่เมฆขาวลอยคว้าง, เดินทางไกล	ลมกวัดไกวใบไม้ไหวละเมอ
คล้ายได้ยินลมหายใจของทรายดิน	อันอบอุ่นรยรินสม่ำเสมอ
ก้มลงกอบเกล็ดทราย – ได้ยินเสียงเธอ	จึงพลั้งเผลอไปรยทรายจนพรายตา
เดินลัดเลาะไปสู่ฤดูดอกไม้	ผ่านกันเกราดันใหญ่ให้แขนงหน้า
นกกินปลีอยู่ในกลุ่มพุ่มชบา	น้ำค้างยังค้างคาชุ่มผาเท้า
เสียงเธอแจ่มใสคล้ายเสียงนก	สองแขนงทางราวจะผกจะเผลอ
ให้หวนคิดถึงเด็กน้อยในวัยเยาว์	บนเส้นทางที่เราเดินไปโรงเรียน

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 33)

และในบทกวี “ฝนชะช่อมะม่วง” ที่ผู้แต่งบรรยายถึงความหลังครั้งเก่า โดยมี “ช่อมะม่วง” เป็นสื่อนำความคิดให้ย้อนรำลึกถึงธรรมชาติและความงามอันเป็นเอกลักษณ์ของชนบทไทย ดังตัวอย่าง

หอมเจ้า, ช่างหวานกรุ่นละมุนละไม	คล้ายข้าวใหม่ – หม้อดินบนหินเฝ้า
บนลานดิน – ม้าไม้ไผ่ไถร่วมเงา	แห่งมะม่วงต้นเก่า – นันเกลื่อนดวง
เป็นดอกแดดเป็นดวงเป็นรวงช่อ	ละเมียดและละเอียดยลลอม – เนียนลานมะม่วง
จากกระเป๋ียงระบายแด่มลายรวง	ลมพुरु้งปีกใบไหวไหวพลั่ว
.....	
ยังนั่งเฝ้าเช้า – ป้าย, เพียงจิบชา	ลิ้มวันและเวลา – ลอยละล่อง
พลันรับรู้การพुरु้งของละออง	ที่หยาดต้องเนื้อตัวและหัวใจ
กระไอดินหอมตลบและอบอวล	ช่อมะม่วงยังชวนให้ฝันใฝ่
ช่อมะม่วง – ไอดินหอม, หลอมโลกไว้	สะกดใครบางคน - กลางฝนนั้น

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 96 – 98)

ทำนองเดียวกับในบทกวี “สนทนากับความหวัง” ตอนที่ผู้แต่งย้อนรำลึกถึงร้านกาแฟเก่าที่บ้านเกิด

ณ ร้านรวงเก่าแก่ – กาแฟหอม	ริมฝั่งน้ำต้นพะยอมชุ่มสายหยุด
ถ้วยกาแฟเก่าคร่ำ – กาชารุติ	โต๊ะเก้าอี้ที่ประจักษ์ – ผู้ชรา
.....	
เขาลืมว่า – รากเหง้าชานา – ไร่	ติดตามลมหายใจไปทุกหน

หอมอายดินกลิ่นฟางกลางผืนทุ่ง

ใช่, เขาร่วมปล้น – คนร่วมเผ่าพันธุ์
(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 53)

ในบทกวี “เสาร้าสวนฝัน”

ความทรงจำหวานหอมหลอมชีวิต
ยามนั่งอยู่ใต้ต้นสารภี
คุณยายรักหนังสือเก่าและสวนเก่า
กระดานชนวนชวนฝันให้พรรณนา

เป็นเสมือนเพื่อนมิตรไปทุกที่
หอมอดีตเหลือดีหอมชีวา
ระลึกถึงวัยเยาว์ – โรงเรียนใบหญ้า
คู่หนังสือสงบสง่าอยู่ในเรือน
(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 19 – 20)

และที่ปรากฏอยู่ในตอนที่ผู้แต่งบรรยายถึงธรรมชาติในท้องถิ่นชนบทในบทกวี “นกสีน้ำ”

นี่คือบึงน้ำโบราณ
ก้าวสู่สะพานชรา
เงาไม้ – ลายคลื่น, ขึ้นตา
สีฟ้า – สีน้ำ, ฤดูหนาว
ริมบึง – มะกอกดอกขาว
ขึ้นเข้าชื่นชม – รวงช้าง

ข้าจดจกรยาน
เงื่อนน้ำ – ทุ่งนา
ลำพู – ลมพราว

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 82 – 83)

บทกวี “ความฝันกลับบ้าน” เป็นการย้อนรำลึกถึงบ้านเกิดซึ่งมีการกล่าวถึงธรรมชาติในอดีตเช่นเดียวกัน

รถโดยสารคันเก่า – จากเมืองกรุง
จังหวัดเรียบเรื่อย – แต่ใจเร้า
ขณะนอกหน้าต่างเริ่มพรางฝน
ถึงบ้านเกิด – แม่น้ำเก่า, ที่จากมา

กำลังมุ่งหน้าไปในทางเก่า
ผ่านขุนเขาเทาทึม, เมฆครึ้มฟ้า
ขณะคนฝันถึงคะนองหา
หลายวสันต์พรรษา, ที่จากจร
(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 51)

เช่นเดียวกับในบทกวี “วิถีแห่งดวงจันทร์” ซึ่งในการกล่าวถึง “ลำห้วยเก่า” นั้นเป็นคำที่สื่อถึงความเป็นอดีต เป็นการใช่วรรณคดีที่อยู่ในอดีตอันเกี่ยวโยงกับประสบการณ์ชีวิต มาเป็นสิ่งเชื่อมโยงอดีตเข้ากับปัจจุบัน เพื่อสื่อความรู้สึกคิดถึงบ้าน ดังตัวอย่าง

ลำห้วยเก่าเหงาคอย, รอยเท้า – ทราย เถอะ, แม้ว่าจันทร์ฉายจะปรายละออง	จวบแดดสาย – ป่ายคำยั้งคล้าหมอง คนหาปลาผู้ร้องเพลงกล่อมตน
.....	
ลำห้วยเก่าเหงาคอย, รอยเท้า – ทราย ยังพีชผักท้องทุ่งผักบุ้งนา	สายลีสายลียุติสนิเหา ยังคอยท่า, มือเรียวโน้มเกี่ยวรวง
.....	
ลำห้วยเก่าเหงาคอย, รอยเท้า – ทราย แว่วเพลงเธอเยือกเย็นเป็นระยะ	กลีบสายหยุดร่วงกระจายรายระดะ บางวาระครึกครื้นตื่นใจนัก
.....	
ลำห้วยเก่าเหงาคอย, รอยเท้า – ทราย ดวงตาเคยฉายแสงมาแล้งมนต์	ดวงจันทร์เอยเคยฉายมาไว้เวหน หมองหม่นมืดสิ้น – ถิ่นท้องนา

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 61 – 62)

การกล่าวถึงธรรมชาติที่สื่อถึงความเป็นอดีต ยังปรากฏในเรื่องสั้นเรื่อง “ค่ายและคุก” ด้วยเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากตอนที่ผู้แต่งบรรยายถึงชีวิตของตัวละครที่ต้องติดคุกด้วยข้อหาฆ่าคนตาย ซึ่งในตอนที่อยู่ในคุกนั้นตัวละครเอกย้อนรำลึกถึงธรรมชาติอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถื่นชนบทดังตัวอย่าง

ขณะนี้ความมืดกำลังคืบเข้ามา ผมคิดว่าผมได้กลิ่นฟางหญ้าที่ถูกเผา ยามค่ำมักเศร้าเสมอในความรู้สึกของผม **ควันไฟจากกองไฟลอยลับหายไปในความมืด** ป่านนี้เธอของผมนคงกำลังอาบน้ำ หรือไม่ก็กินข้าว หลังจากนั้นเธออาจทอดร่างลงนอนบนที่นอนอ่อนนุ่มติดตามการรายงานข่าวจากทางทีวี บางทีเธออาจนั่งพูดคุยหยอกล้ออยู่กับเพื่อน ๆ ก็ได้ ท้องฟ้าเบื้องนอกคงพร่างพรวไปด้วย**ดวงดาว** อิมม์ จมูกของผมได้กลิ่น**ควันไฟ**นั้นอีกแล้ว มันทำให้ผมรู้สึกเหมือนกำลังหลงทาง เป็นพลศึกที่หนีหวัชุกหวัชุนออกมาจากการล้อมตีของฝ่ายตรงข้าม มะงุมมะงาหราไปในความมืดมิด หิวกระหายจนอยากกินเลือดกินเนื้อตัวเอง อยากกลับบ้าน คิดถึงความอบอุ่นเมื่อครั้งอยู่ใกล้ชิดกับแม่อย่างหนัก

(ชีวิตล้ามะหาอันใด. 2545 : 72 – 73)

จากตัวอย่างทั้งหลายที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติหลากหลายอย่างด้วยกัน อย่างเช่นสัตว์ที่มีทั้ง ดูเหว่า กาดำ นกกินปลี จักจั่น จิ้งหรีด ผีเสื้อ และแมลงปอ จากคำที่ผู้แต่งคิดสรรมาเพื่อให้เรียกขานสัตว์ต่าง ๆ นี้ล้วนแฝงไว้ด้วยความเก่า เนื่องจากจะเห็นได้ว่าสัตว์ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสัตว์ที่ค่อนข้างจะไม่ได้พบเห็นในสังคมปัจจุบัน แต่จะสามารถพบเห็นได้ง่ายในสังคมชนบทสมัยก่อนที่มีอยู่อย่างแพร่หลาย ส่วนคำที่ใช้แสดงเกี่ยวกับเรื่องของต้นไม้ดอกไม้ไม้นั้นมีทั้ง พิกุล

มะลิ ลำเจียก สร้อยมะยม ชุ่มเฟื่องฟ้า ขบาดอกขาว ตะแบก ดอกมะขามเทศ ลั่นทม โสน ดอกโมก ดอกหญ้า จามจุรี ดอกบานชื่น ดอกตีนส่าย บานไม่รู้โรย ดาวกระจาย ดาวเรือง กันเกรา ช่อมะม่วง พะยอม สายหยุด สารภี มะกอกดอกขาว และลำพู เป็นต้น ซึ่งบางชนิดนั้นเป็นพันธุ์ไม้โบราณที่ในปัจจุบันไม่ค่อยมีให้เห็น ส่วนบางชนิดก็เป็นพันธุ์ไม้ธรรมดาที่คนในสังคมปัจจุบันไม่ค่อยเห็นคุณค่าหรือความสวยงาม การกล่าวถึงดอกไม้หรือต้นไม้นี้ เป็นการสอดแทรกความเก่าเอาไว้ในบทกวี ซึ่งผู้อ่านจะสามารถถึงความเก่านั้นได้จากคำเรียกขานบอกชนิดของพันธุ์ไม้ต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นต้น นอกจากนี้ในการกล่าวถึงอดีตที่แสดงถึงธรรมชาตินั้นจะเห็นได้ว่าผู้แต่งมักจะนำคำว่า “เก่า” “โบราณ” หรือ “ชรา” มาผสมผสานกับคำที่ใช้เรียกขานถึงธรรมชาติ อย่างเช่น มะม่วงต้นเก่า สวนเก่า บึงน้ำโบราณ แม่น้ำเก่า แม่น้ำชรา หรือลำห้วยเก่า เนื่องจากเพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นว่าสิ่งที่ผู้แต่งกล่าวถึงนั้นเป็นการย้อนรำลึกถึงอดีต ซึ่งอดีตที่กล่าวถึงนั้นไม่มีอยู่แล้วในความเป็นจริงของปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การที่จะสื่อให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความโบราณหรือความเก่าของธรรมชาติที่ผู้แต่งได้กล่าวถึงผ่านการย้อนรำลึกถึงภาพอดีตที่ปรากฏในงานวรรณกรรม ยังมีปรากฏในสิ่งที่ผู้แต่งได้กล่าวถึง “รอยดินสีแดงแห่งทาง” ซึ่งเป็นทางที่ในสมัยก่อนซึ่งจะพบมาในชนบทมีลักษณะเป็นทางดินหรือทางลูกรังที่มีสีแดง ในปัจจุบันไม่ค่อยมีทางในลักษณะเช่นนี้ให้เห็นแล้ว หรือในคำว่า “กระโถดิน” “กลิ่นฟาง” หรือ “กลิ่นหญ้า” ก็เป็นคำที่สามารถสื่อให้เห็นถึงเอกลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของชนบทเนื่องจากในเวลาเช้าเมื่อสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ผสมกับน้ำค้างที่ตกลงมายามค่ำคืนจะส่งกลิ่นเฉพาะตัวออกมา

นอกจากนี้จากในงานวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ยังมีการกล่าวถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติที่แนบสนิทกับชีวิตของคนชนบท อย่างเช่นที่ปรากฏในบทกวี “แสงดาวฤดูร้อน” ในความว่า

นอกชานลานดาว, ฝ้ามอง
ผิวผ่านลำคลองขึ้นมา

รอรับลมล่อง

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 60)

เช่นเดียวกับในบทกวี “ฝนเม็ดเส้าร้างหมอกราน” ดังตัวอย่าง

คืนนี้หนักลมหนาว
เสียงแม่ละเมอครวญ

ลมข้าวเบาไม่หันหวน
ว่าพุ่มนี้จะลงนา

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 77)

หรือที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “นักปั้นน้ำ” ดังตัวอย่าง

บ่ายวันต้นฤดูหนาว ไม่มีอะไรดีกว่าได้เดินไปตามริมฝั่งแม่น้ำ สายน้ำเอ่อสูงขึ้นจรดริม
ตลิ่ง กลืนหาดทรายไว้เบื้องล่าง คนแจวเรือจ้างนอนทอดนุ้ยอยู่ในเรือ ระหว่างรอรับ
ผู้โดยสารข้ามฟาก เสียงเพลงจากวิทยุทรานซิสเตอร์ไหลล่องไปบนรวงคลื่นพลิกพลิ้ว เนื้อ
เพลงบรรยายถึง **ลมล่องข้าวเบา** (ผมได้กลิ่นทุ่งข้าวที่กลายเป็นสีทองอร่าม)

(ชีวิตสามะหาอันใด. 2546 : 25)

คำว่า “ลมล่อง” เป็นลักษณะกระแสลมที่มีลมหนาวพัดเข้ามาเป็นระลอก ๆ เป็นการเริ่ม
การผลัดเปลี่ยนฤดูกาล ส่วน “ข้าวเบา” เป็นข้าวชนิดหนึ่งที่ให้ผลเร็วที่สามารถเก็บเกี่ยวได้ในเดือนสิบ
สองหรือในฤดูหนาว แต่ “ลมข้าวเบา” นั้นหมายถึงลมที่เกิดขึ้นในฤดูหนาว คำเหล่านี้ที่ผู้แต่งนำมา
ถ่ายทอดผ่านบทกวีมาจากสำนวนโบราณที่ว่า “ลมล่องข้าวเบา” ซึ่งเป็นกล่าวถึงสภาพอากาศที่กำลัง
เย็นลงเรื่อย ๆ โดยจะมีกระแสลมหนาวพัดมาเป็นระลอก ๆ ทำให้ต้นข้าวที่กำลังออกรวงปลิวไสว
สวยงาม

2.1.8 คำที่มีความหมายเกี่ยวกับคติความเชื่อ วรรณกรรมของเรวัตร พันธุ์พิพัฒน์มี
การกล่าวถึงคติความเชื่อที่มีความเกี่ยวข้องโยงกับอดีต ดังจะเห็นได้จากในวรรณกรรมต่าง ๆ ต่อไปนี้

ในบทกวี “**นิทานซานเรือน**” ที่ผู้แต่งบรรยายว่า

เธอเคยฟังนิทานซานเรือนไหม

เป็นเรื่องราวของเจ้า – เทพธิดา

คืนดวงดาววูบไหวในเวหา

จำแลงร่างเป็นสาวปาวนาลัย

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 61)

จากตัวอย่างเป็นความเชื่อที่คนโบราณใช้ปลูกฝังความรักธรรมชาติและให้เห็นคุณค่าของ
ธรรมชาติ ซึ่งในการสอนนั้นคนโบราณมักจะเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับนิทาน ซึ่งเด็กที่ยังไม่สามารถแยก
ความจริงความลวงจากกันจะเชื่อได้ง่าย ว่าในป่านั้นมีเทวดาและนางฟ้าคอยปกปักรักษาอยู่ โดย
สามารถแปลงกายเป็นคน เพื่อมาคอยดูแลให้ธรรมชาติคงอยู่ตลอดไป ดังนั้น เด็กจึงถูกปลูกฝังความ
เชื่อว่ามีเทวดาและนางฟ้า แต่เมื่อโตขึ้นความเชื่อนี้ก็หายไปพร้อมกับประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น
ตามวัย

หรือที่เกี่ยวกับความเชื่อของเด็กในการมองโลก ซึ่งเด็กมักจะมองโลกในแง่ดีและคิดว่าโลกนี้ เหมือนกับนิทานที่ตนได้ฟังมา ที่มีเจ้าหญิง เจ้าชาย แม่มดใจร้าย และมียักษ์ เมื่อเกิดอันตรายขึ้น ก็จะมีเจ้าชายมาคอยช่วยเหลือเสมอ อย่างที่ปรากฏในบทกวี “บทเพลงอันแสนสั้น” ดังเช่นที่ผู้แต่ง บรรยายว่า

ในชีวิตวัยเยาว์ที่ไร้ – ไร้

ซึ่งแต่ดวงดอกไม้ระบายพรรณ

จึงกระโดดโลดเต้นจังหวะก้าว

ในนิทานมีหญิงสาวและเจ้าชาย

ในเส้นทางของเธอ – เธอเพื่อมี

สู่ปลายทางความดีที่เธอรัก

ช่วยนำพาเจ้าหญิงตัวน้อยน้อย

สวมมงกุฎดอกไม้มาปรมพร

ไกวชิงช้าเฝ้าวัลย์มีหวนไหว

เธอฝันถึงเจ้าชายในนิทาน

ในเส้นทางทอดสู่ภูสีผืน

และแสงแห่งวันลงพรรณราย

เลื้อยกระโปรงสีขาวกระเช้าหวน

มีแม่มดใจร้ายและมียักษ์

ท่วงทำนองชีวิตแห่งศรัทธา

เช่นกัน, โลกจะพิทักษ์รักษาเธอ

เก็บผลกำไรร้อยเป็นสร้อยเสนอ

ริมสายธารหวานเอื้อเธอรักธาร

ยินนกไพรบรรเลงบทเพลงหวาน

ซึ่งชักม้าขาวผ่านมาทางนี้

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 98 – 99)

จากความเชื่อในวัยเด็ก เมื่อเติบโตขึ้นและได้ประสบประสบการณ์ชีวิตมากขึ้น ได้เห็นโลกมา มากมาย จะทำให้การมองโลกเปลี่ยนแปลงไป ความเชื่อในแง่ของการมองโลกในทางที่ดีได้ถูก ปรับเปลี่ยน ทำให้มองรู้ว่าคนเราต้องมองโลกที่แง่ของความเป็นจริง

นอกจากนี้ยังมีความเชื่ออื่น ๆ อย่างเช่นความเชื่อในเรื่องของการมองดูเมฆ ซึ่งความเชื่อนี้มีความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในอดีตของผู้แต่ง ที่ตอนเด็ก ๆ นั้นชอบนั่งดูเมฆที่ลอยอยู่บนฟ้า จึงได้นำส่วนหนึ่งของประสบการณ์ชีวิตมาถ่ายทอดผ่านบทกวี เพื่อต้องการให้ผู้อ่านได้รู้ว่าคนสมัยก่อนนั้น คิดเช่นไรกับการมองดูเมฆฟ้า อย่างเช่นที่ปรากฏในบทกวี “หญ้างอก – ดอกไม้ยิ้ม” ที่ผู้แต่งได้ บรรยายว่า

บางวัน, นอนแปลจิบชา

มองฟ้าจินตนาการเมฆขาว

เมฆนั้นคือหมาหน้ายาว

เมฆนั้นเด็กสาวเปลือยกาย

คิดถึงวัยเยาว์และยาย

อ่านหนังสือ – สูบยา

เมฆนั้นแมวครว

ฉันสลับคลบล้าย

“ดูเมฆจะกลายเป็นคนสติลอย”

ฉันยิ้มและฉันก็เศร้าสร้อย

ฉันเห็นเมฆน้อย

เป็นดวงหน้าแห่งยายคล้ายยิ้ม

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 107 –108)

และในบทกวี **“หมู่เมฆ”** ที่ผู้แต่งบรรยายว่า

เขาดูเหมือนลอยล่องมองเมฆฟ้า

ไม่ขยับจับตาดูอย่างหลงใหล

ที่ใครใคร่ล้นเหมือนกล่าวเตือนไว้

สติจะเลื่อนไหวใจเลื่อนลอย

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 62)

จากคำกล่าวที่ว่า “ดูเมฆแล้วจะกลายเป็นคนสติลื่นลอย” ส่วนหนึ่งเป็นความเชื่อ แต่อีกทางหนึ่งการกล่าวเช่นนี้เพื่อต้องการให้คนเรามีความกระตือรือร้น ไม่นิ่งเฉยปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้น คนโบราณจึงมักจะกล่าวกับคนที่ชอบนอนมองท้องฟ้า เพราะด้วยความเชื่อนี้จะช่วยให้คนเกิดความกระตือรือร้นขึ้นมาได้

ส่วนในบทกวี **“หอนาฬิกาโบราณ”** นั้น ผู้แต่งกล่าวถึงความเชื่อที่คนโบราณยึดถือ โดยจะเห็นได้จากคำประพันธ์ที่ว่า

ขอให้ฉันฝันถึงบ้านไม้เก่า

คว้นไฟสีเทาและสวนผัก

โกเสียงแจ้วแมวเจื้อยชาหาน่ารัก

ฝันซีหักไม่ได้โยนขึ้นหลังคา

.....
หากเต็มใจ – ไปสู่ความโดดเดี่ยว

.....
ไม่เต็มใจ – ก็เปล่าเปลี่ยวยามหลับฝัน

ฝันว่าฝันซีหนึ่งหักได้แสงจันทร์

ตื่นขึ้นมา - คนที่รักนั้นตายจากไป

(ฝันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 23 – 24)

จากคำประพันธ์ที่ว่า “ฝันซีหักไม่ได้โยนขึ้นหลังคา” เป็นความเชื่อของคนโบราณ เมื่อเด็กฝันลางหักให้โยนขึ้นหลังคา เพราะเชื่อว่าเมื่อเวลาที่ฝันขึ้นใหม่นั้นจะได้ตรงและสวยงาม หรืออีกความเชื่อหนึ่งที่ปรากฏในบทกวีนี้เช่นเดียวกัน จะเห็นได้จากในคำประพันธ์ที่ว่า “ฝันว่าฝันซีหนึ่งหักได้แสงจันทร์ ตื่นขึ้นมาคนที่รักนั้นตายจากไป” เป็นความเชื่อที่คนโบราณยึดถือ แต่ให้ความหมายที่ไม่ดีเนื่องจากคนโบราณเชื่อว่าการฝันว่าฝันหักนั้นเป็นลางร้าย เพราะแปลได้ว่าจะมีคนที่ตนเองรักตายจากไป

หรือจะเป็นความเชื่อในเรื่องของรุ่งกินน้ำ ที่คนสมัยก่อนเล่าต่อ ๆ กันมาว่าถ้าใครซึ่งรุ่งกินน้ำ
นี้ก็จะกุดหู อย่างเช่นที่ปรากฏในบทกวี “รุ่ง” ที่ผู้แต่งบรรยายว่า

ชายผู้แอบแฝงแสวงหวัเราะ
ขว้างปารุ่งร่วงร่วงกระจาย
ตาขยิบพริบพริบด้วยยิ้มพราย
มือขวายื่นเร้าให้เราดู
เขากล่าวซึ่งงามด้วยความฝัน
หลอมตนเติบโตใหญ่ในวิญญาณ
ก่อนกล่าวเมื่อก็ใครซึ่งรุ่ง
พลางยกมือต่ำขึ้นย้าเตือน
ผละจาก, ยักคิ้วและหลิวตา
แก้เคล็ดไม่ยากเขาฝากไว้
มองหลังข้างหน้าดูขวาซ้าย
ปลดกางเกงนี้จ่อไม่รอช้า
คำคั่นถามแม่ให้แน่ใจ
แม่บอกมันบ้าเอาพรวดฟัน
จบคำโคลงตัวพลางหวัเราะ
นี้ซึ่งยังอยู่ชัดเจนน

ทบโลกเฉพาะแตกสลาย
ทำร้ายในเราเท่าที่รู้
เปล่งเสียงคล้ายคล้ายจะเตือนหู
นิ้วชี้กุดหูสู่สายตา
รุ่งวาดวาวตะวันอันเจิดจ้า
แต่ว่า – ยังไม่จบเขาหลบเบือน
คินพุ่มผ่านเร้นจะเป็นเหมือน
คำพูดบาดเตือนสะเทือนใจ
ทิ้งเราว่าและหวนไหว
ทิ้งเราเพื่อไปไว้วิญญาณ
ไม่เห็นเร้นกายเข้าตงป่า
ทำตามบัญชาชายผู้นั้น
ชายนี้หายไประหว่างนั้น
เมื่อใกล้ถึงวันทหารเกณฑ์
ใจเบาราวเหาะไปเห็นเล่น
แสงตะเกียงไหวเอนมองเห็นรุ่ง

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 22 – 23)

ความเชื่อเกี่ยวกับรุ่งกินน้ำ เป็นความเชื่อที่เล่าต่อ ๆ กันมาด้วยความต้องการที่จะใช้เพื่อ
หลอกเด็กและสร้างความตลกขบขันเมื่อเด็กทำตาม โดยการเอานิ้วจิ้มกันเพราะกลัวว่านิ้วของตนจะ
หายไป

ในเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมไทยมีมากมาย ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องที่จะทำ
ให้เสียงดีขึ้นก็เป็นอีกความเชื่อหนึ่งในสมัยก่อน ที่เชื่อกันว่าการจะมีเสียงร้องเพลงที่ไพเราะได้นั้น ต้อง
กินน้ำอุ่นกับกล้วยน้ำว้า หรือต้องเคี้ยวเม็ดพริก เนื่องจากนกมีเสียงร้องที่ไพเราะและนกก็กินพริก จึง
ทำให้เกิดความคิดว่าถ้ากินพริกเสียงอาจจะดีเหมือนนกก็เป็นได้ อย่างเช่นที่ปรากฏในบทกวี “โองน้ำ”
ที่ผู้แต่งบรรยายว่า

เขาน้องชายโง้งโค้งเหนือโองน้ำ
กินน้ำอุ่นต่อด้วยกล้วยน้ำว้า
ทิ้งน้ำหนักโง้งโค้งจนโองแตก

พร้อมเปล่งเสียงสูงต่ำและแตกพรา
เคี้ยวพริกเม็ดเผ็ดบ้ำเลียนแบบนก
เสียงเขาดังฟังแปลกน่าตระหนก

จนพ่อเบื่อแม่บ้ายไม่สะทก

เขากลายเป็น “ตลก” ย่าตักใจ

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 47)

และในบทกวี “ซ่อน – หา” ที่มีการกล่าวถึงความเชื่อเรื่องผีลักพา ดังที่ปรากฏในคำประพันธ์ที่ว่า

ว่าเคยไหมเคยเห็นเล่นซ่อนหา
นับข้าข้าพร้อมเพรียงกับเสียงดัง
เขาหัวเราะเขาเล่ายิ้มเยาะวีย์
ในวัยเพียงกลางกลางหลังเริ่มค้อม
เขาเล่าต่อหลายหนเล่นจนค่ำ
บางคนซ่อนเหมือนเรนไม่เห็นเงา
บนลานดินริมน้ำค้ำคืนหนึ่ง
ใต้แสงจันทร์แจ่มเห็นจึงเป็นไป

ใครถูกแปะปิดตาอย่าเหลียวหลัง
พร้อมมะวังถูกโป้งถูกโกงพร้อม
เขาสะอึกเขาไอเขาผ่ายผอม
ทั้งพันหักผมไม่ยอมปลอมไม่เอา
จนเสียงแม่เตือนย้าให้คืนเหย้า
บางคนเขลาซุกหมอบหอบหายใจ
ฝูงเด็กจิ้งจวนมิตรสนิทใกล้
แม่ผู้ใหญ่เตือนทุกผีลักพา

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 70)

จากคำว่า “ผีลักพา” เป็นความเชื่ออีกอย่างหนึ่งของคนไทยในสมัยก่อน ซึ่งเป็นความเชื่อที่ผู้ใหญ่ใช้หลอกล่อเด็กเพื่อให้เกิดความระมัดระวังตัว เนื่องจากในการเล่นซ่อนหานั้นต้องมีการแอบซ่อนตามที่ต่าง ๆ ที่ปิดมิดชิด ดังนั้นถ้าเด็กนำมาเล่นในตอนกลางคืนจึงก่อให้เกิดอันตรายขึ้นได้ ดังนั้นคนโบราณจึงกล่าวต่อ ๆ กันมาว่าถ้าเล่นซ่อนหาในตอนกลางคืนผีจะลักพาตัวไป

เช่นเดียวกันกับในเรื่องสั้นเรื่อง “โมงยามของวัยเยาว์” ที่ผู้แต่งได้กล่าวถึงความเชื่อของคนโบราณผ่านเรื่องราวการบอกเล่าของตัวละคร

เสียงนกเขาขันคูเคร้าสร้อยมาแต่ไกล ดวงตาที่มองใสมายังผมของผู้หญิงคนนั้นทำให้รู้สึกปั่นป่วนในช่องท้อง ดวงตาโรยล้าและขลาดเขลา เน้นนานเพียงใด ยี่สิบปีแล้วหรือ....

ปีนั้นปิดภาคฤดูร้อน คงจบชั้นประถมสี่ น้ำในลำคลองหน้าเรือนงวดลงไหลเชี่ยวกราก ลาดตลิ่งหอมหวาน ไก่ขันรับกันไปตลอดคั้งน้ำ ฝนอาจตกลงมาในอีกสองวันข้างหน้า ฝนชะซ่อมมะม่วง อากาศร้อนอบอ้าวยามหัวรุ่ง เตาถ่านในครัวของแม่ส่งเสียงฟู่ ได้ยินเสียงแม่เปรยขึ้น “ท่าจะมีใครมาเยี่ยมมาเยือน” จึงดั่งคำพยากรณ์ วันรุ่งขึ้น น้ำผู้ชายกับน้ำผู้หญิงก็ไหลเข้ามาในเขตเรือนของเรา พร้อมของฝากพะรุงพะรัง

(ชีวิตสามะหาอันใด. 2545 : 13)

จากข้อความที่ว่า “เตาถ่านในครัวของแม่ส่งเสียงฟู” สื่อให้เห็นถึงความเชื่อของคนโบราณที่มีความเชื่อว่า ถ้าไฟในเตาที่ใช้ทำอาหารส่งเสียงฟูแล้วจะมีคนมาหาที่บ้าน

2.1.9 คำที่มีความหมายเกี่ยวกับบุคลิกภาพของคนชนบท การใช้ถ้อยคำภาษาบรรยายบุคลิกภาพของคนชนบท ปรากฏในวรรณกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ในบทกวี “**วิถีแห่งดวงจันทร์**” ผู้แต่งกล่าวถึงบุคลิกภาพที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นอย่างหนึ่งของคนในชนบทคือการพูดจาด้วยสำเนียงท้องถิ่น

ลำห้วยเก่าเหงาคอย, รอยเท้า – ทราย	จวบแดดสาย – บ่ายค้ำยั้งคล้าหมอง
เถอะ, แม้ว่าจันทร์ฉายจะปรายละออง	คนหาปลาผู้ร้องเพลงกล่อมตน
ชีวิตเธอเติบโตงามท่ามกลางถิ่นนี้	ท้องทุ่งถิ่นดินดี – ทุ่งสีน้ำฝน
คุ่นเพลงขลุ่ยคืนค่ำ – ใครบางคน	เหนือสำเนียง – ยามสนทนาความ
	(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 61)

ในบทกวี “**เรือ**” คำที่บ่งบอกลักษณะทางกายภาพและความเป็นอยู่ของชายคนหนึ่ง ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ผมหยิกผิวดำสำเนียงเหนือ	ลูกเต้าเขาเธอปัญญาอ่อน
เสื้อผ้าสาบเกล้านั้นเก่าปอน	กินนอนร้อนหนาวมิเข้าใจ
	(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 26)

การกล่าวถึงบุคลิกภาพด้วยถ้อยคำและภาษาที่ผู้แต่งคัดสรรมานั้นสามารถดึงเอกลักษณ์เด่น ๆ ให้เห็นถึงความแตกต่างของบุคลิกภาพของผู้คนในสังคมเมืองที่มีลักษณะของความศิวิไลซ์ ซึ่งในขณะเดียวกันบุคลิกภาพของคนในชนบทกลับมีลักษณะแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง อย่างเช่นที่ปรากฏในบทกวี “**วิถีชีวิต**” ดังที่ว่า

ใครอยากให้อะไรใคร – มิใช่ชาวนา	มิใช่คนหาปลา, หรือชาวไร่
ผู้เข้าถอน – เย็นผิงทุกครั้งไป	ผู้ผิวดุคสมัยจากใจเมือง
เป็นคนผู้ดูตลาดและอาจเขลา	สวมเสื้อผ้าเก่าเก่า, เล็บเท้าเหลือง
	(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 85)

“เล็บเท้าเหลือง” เป็นบุคลิกลักษณะเฉพาะตัวของคนที่มืออาชีพทำนาหรือทำเกษตรกรรม เนื่องจากต้องเดินอยู่ในดินโคลนทั้งวัน จึงอาจทำให้เล็บเกิดความสกปรก เมื่อนานวันเข้าเล็บจึงมีสีคล้ำกว่าปกติธรรมดาของคนที่ไม่ได้ทำงานเกี่ยวข้องกับดิน เป็นต้น นอกจากนี้คำว่า “เล็บเท้าเหลือง” เป็นคำที่สามารถสื่อถึงความล้มเหลวได้ในปัจจุบัน ซึ่งผู้อ่านจะรับรู้ได้จากการบรรยายและพรรณนาของผู้แต่งข้างต้นนั้น เนื่องจากการที่คนเราจะมีเล็บเท้าเหลืองได้นั้นแสดงว่าต้องผ่านการทำงานหนักมาอย่างยาวนาน และต้องอยู่กับดินหรือโคลนตลอดชีวิต

หรือในบทกวี **“สายลมของวันวาน สายธารเมื่อวันก่อน”** ผู้แต่งบรรยายถึงบุคลิกลักษณะของคนในชนบทที่แสดงถึงบุคลิกภาพให้เห็นได้อย่างชัดเจน ในความที่ว่า

สลัดคราบชุดโคลของน้ำซุ่น

วาดหวังว่าตำราคืออารมณ์

ให้ลิ้มลิ้มกลิ่นกรุ่นของวันก่อน

ไขเสื้อผ้าเปียกปอนเปื้อนโคลนตม

(บ้านแม่ น้ำ. 2538 : 57)

และจากในบทกวี **“นกนอน – นอนบิน”** ที่ผู้แต่งบรรยายถึงการดำเนินชีวิตของชายชราคนหนึ่ง ซึ่งผู้แต่งได้แสดงให้เห็นถึงบุคลิกลักษณะที่เด่นชัดนั้นด้วย ดังที่ปรากฏในความที่ว่า

ในเสื้อผ้าเก่าเก่าพ่ายผุกร่อน

คือพ่อลูกห่างไกลไปคนละทิศ

ฉันไม่เคยได้ยินเขาร้องเพลง

คล้ายหัวใจเขามอบให้ลอบไซ

ในเนื้อตัวเปียกปอนไม่ปกปิด

ระหว่างปากมิดมิดกับเมืองไฟ

ในคำคืนวังเวง – เข้าวันใหม่

และท่องไปแสวงหาปลาแม่น้ำ

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 56 – 57)

จากคำประพันธ์ที่ว่า **“ไขเสื้อผ้าเปียกปอนเปื้อนโคลนตม”** หรือ **“ในเนื้อตัวเปียกปอนไม่ปกปิด”** เป็นถ้อยคำภาษาที่แสดงบุคลิกภาพของคนชนบทได้ชัดเจน เนื่องจากในชีวิตประจำวันนั้นการทำงานของผู้นั้นในชนบทที่มีทั้งการทำเกษตรกรรมหรือการหาปลาในลำน้ำ จึงทำให้หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่เสื้อผ้าจะเปียกหรือเปื้อนโคลนตม

ผู้แต่งใช้คำที่บ่งบอกลักษณะของการไว้ทรงผมของเด็กน้อยในวัยเยาว์ โดยจะมีทั้งการไว้ **“ผมจุก” “ผมเปีย” “ผมทรงสั้นเกรียน”** เป็นต้น ซึ่งจากที่กล่าวมามีปรากฏในบทกวี **“สวนในทรง”** ดังเช่นในความที่ว่า

เสียงเธอแจ่มใสคล้ายเสียงนก
ให้หวนคิดถึงเด็กน้อยในวัยเยาว์
เธอชอบเก็บดอกไม้ห่อใบตอง
ผมของฉันถูกตัดจนสั้นเกรียน

สองแขนทางราวจะผกจะโหมเรา
บนเส้นทางที่เราเดินไปโรงเรียน
ดอกไม้แห่งในช่องกล่องเครื่องเขียน
ทรงผมเธอไม่เปลี่ยน – ผมเปียจ๋า
(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 33)

ในบทกวี “**พันฝน**” ที่ผู้แต่งบรรยายลักษณะของเด็กหญิง ดังที่ปรากฏในตอนที่ว่า

แอบหลังเสาเงาหม่น – เด็กชายคนหนึ่ง
ลี้ลาราวผีเสื้อโบกบินไป
คืองานศพใครใคร – โกล่โกล่บ้าน
ผมเปียคู่วัดไถ่คล้ายสะกดมนต์

เพริดตะลึง – ท่าพ่อนแสนอ่อนไหว
ท่องทุกพุดดอกไม้ – พุงใจคน
เธอ, ดาวเด่นทุกงานทุกย่านหน
พ่อของเธอเปี่ยมล้นภาคภูมิใจ
(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 35)

หรือในบทกวี “**วิถีแห่งดวงจันทร์**”

ว่าอ้อแววร้องเกี้ยว – เพลงเกี้ยวข้าว
ว่าคมคายกระซิบผลัดดับ – รุก

ว่าหนุ่มสาวลงนา – นาสุนัข
ว่า**ผมเปียผมจุก**ได้ชิมชับ
(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 61)

และในบทกวี “**สวน**”

เธอเด็กสาวตากลมผมถักเปีย
เห็นชิงช้าโยนไหวในวงค์
.....
ชิงช้าเคยโยนไกลได้หยุดนิ่ง
ผมเปียผูกดอกไม้เคยไหวพลัน
เราต่างไปต่างเป็นต่างเส้นทาง
เหมือนไม่เคยเข้าใจอะไรจริง

เห็นดอกไม้คลอเคลียอยู่กลางหลัง
ในสวนริมฟางฝั่งข้างดงาม
.....
สิ้นเสียงกริ่งจักรยานคลาดลัน
จากหน้าต่างชมจันทร์อันอ่อนอิง
สายน้ำดูอ้างว้างคล้ายหยุดนิ่ง
เมื่อเธอทิ้งลงแล้วแก้วชีวิต
(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 68 – 69)

คำว่า “ผมเปีย” “ผมจุก” หรือ “ผมสั้นเกรียน” สื่อความหมายถึงทรงผมที่คนสมัยก่อนนิยมไว้กันเป็นส่วนใหญ่

2.1.10 คำที่มีความหมายเกี่ยวกับการแต่งกายของคนชนบท การเลือกใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่ผู้แต่งคิดสรรมาเพื่อกล่าวถึงการแต่งกายนั้น สามารถบ่งบอกได้ถึงลักษณะของการใช้งานสำหรับสวมใส่ที่ผ่านมายาวนาน บ่อยครั้ง และใช้อย่างคุ้มค่า อีกทั้งถ้อยคำหรือภาษาที่ใช้ในการอธิบายถึงการแต่งกายนั้น ยังสามารถบอกได้ถึงวิถีชีวิตแบบเก่าได้ด้วยเช่นกัน อย่างเช่นที่ปรากฏในบทกวีต่อไปนี้ คือ

ในบทกวี “**บทหนึ่งในชีวิต**” ที่ผู้แต่งกล่าวถึงการแต่งกายของชาวนาไทย ดังเช่นที่ว่า

ชั่วขณะตระหนก – นกโผบิน
ชุดนักเรียนดำขาวดั่งร้าวราน

ฉันชุดจอบกอบดินกลืนเหงื่อชาน
มาสวมชุดสีถ่านหมวกสานสีรา
(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 71)

ในบทกวี “**ฝูงกาแห่งท้องทุ่ง**” ผู้แต่งบรรยายภาพลักษณ์ของชาวนาไว้ว่า

ข้ามาพร้อมย่ามความฝัน
สีสัน – สีน้ำ – กล้องยา
เสื้อขาด – กางเกงขร่า
นั่งสูบกัล้องยาเดี่ยวดาย

กระดาศ – พู่กัน
หมวกฟางชาวนา

.....
ข้าเห็นหญิงสาวชาวนา
แจ่มใสเรไรในที่
วูปฝันเธอดาลฤดี
สีสันตวันสดใส
กระท่อมลอมฟาง, ควันไฟ
ขานรับตลอดทุ่งคิ่งน้ำ
เหงื่อชุ่ม, มือกรำด้านกรำ
สวมชุดสีดำชาวนา

.....
ผู้มีดวงตา
ภาพวาด – บทกวี
ไกขันกังวานไกล
เธอมาประจำ

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 78)

ในบทกวี “**สิ้นหยาดเช้า**” มีการบรรยายถึงภาพการแต่งกายของชาวนาไว้ด้วยเช่นกัน ดังนี้

สิ้นสุดมนุษย์เงินเดือน
ไล่เดือนแห่งดินธรรมดา

ฉันเป็นเสมือน

สวนด้านกระแสโลกา

สวมชุดขาวนา

หมวกฟางสีรา – พาไป

(พื้นผนเพลงน้ำ. 2544 : 31 – 32)

และในบทกวี “ใต้ดวงตะวัน” ที่ผู้แต่งได้บรรยายว่า

เหมือนเข้ายังภวังค์เข้าอยู่ซ้ำซ้ำ

แมวมืดกายชายคาหมาร้องเห่า

ในสายแดดอุ่นหอมทุ่งหอมเกล้า

คลอหมวกงอบชุดเก่าของขาวนา

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 10)

ในบทกวี “วิถีชีวิต” นั้น ผู้แต่งบรรยายถึงลักษณะการแต่งกายของขาวนา ที่บ่งบอกถึง
ความเก่าของเสื้อผ้าที่สวมใส่

ใครอยากให้พอใคร – มิใช่ขาวนา

มิใช่คนหาปลา, หรือชาวไร่

ผู้เข้าถอน – เย็นผ้งทุกครั้งไป

ผู้ผดยุดสมัยจากใจเมือง

เป็นคนผู้ดูแลตลาดและอาจเขลา

สวมเสื้อผ้าเก่าเก่า, เล็บเท้าเหลือง

แม้มิชอบก็มิขัดว่าขัดเคือง

มิเปลืองถ้อยวาจาต่อว่าใคร

(พื้นผนเพลงน้ำ. 2544 : 85)

การอธิบายถึงการแต่งกายของขาวนานั้น ถ้อยคำและภาษาที่ผู้แต่งคัดสรรมาใช้สามารถทำ
ให้เห็นถึงภาพของขาวนาที่สวมใส่เสื้อผ้าที่มีสีค่อนข้างคล้ำ เพื่อป้องกันและปกปิดความสกปรกจาก
การทำงานที่เกี่ยวข้องกับดิน นอกจากนี้จากถ้อยคำที่ผู้แต่งได้บรรยายถึงภาพของขาวนานั้น สามารถ
สื่อให้เห็นถึงความเก่าของเสื้อผ้าที่ขาวนาได้สวมใส่มากมายอย่างยาวนาน อย่างเช่น “สวมชุดสีดำขาวนา”
เป็นภาพลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของขาวนาที่มักจะใส่เสื้อผ้าที่ค่อนข้างมีดทับ หรือ “ชุดสี
ถ่าน” เป็นชุดที่สวมใส่จนเก่าซีดและคล้ำหมองหรืออาจจะเกิดจากการสะสมของการเปื้อนดินโคลน
จากการทำงาน เมื่อนานวันเข้าจึงทำให้เสื้อผ้านั้นเปลี่ยนสีไป ในคำที่ว่า “หมวกสานสีรา” เป็น
ภาพลักษณ์ที่ทำให้เห็นถึงลักษณะการใช้งานอย่างคุ้มค่าและเห็นถึงความเก่า ที่ใส่จนราขึ้นแต่ก็ไม่ได้
ทิ้งไป นอกจากนี้ลักษณะอื่น ๆ อย่างเช่น “เสื้อขาดกางเกงขร่า” “คลอหมวกงอบชุดเก่าของขาวนา”
และ “สวมเสื้อผ้าเก่าเก่า” จากการอธิบายลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้แต่งต้องการสื่อให้เห็นถึงความ
เก่าแก่ที่ผ่านการใช้งานมาอย่างยาวนาน และยังเป็นภาพที่ดูแล้วด้อยกว่าคนเมือง แต่อย่างไรก็ตาม
การบรรยายถึงภาพเช่นนี้ ยังสามารถแสดงออกได้ถึงความพอเพียงของชีวิตที่ไม่ต้องการความหรูหรา
หรือความฟุ้งเฟ้อใด ๆ มาประดับกายให้มาก ฉะนั้นด้วยการผสมผสานคำที่บ่งบอกถึงลักษณะการแต่ง

ภายใน “ความเก่า” “ความชรา” หรือ “ขาดข้าวสุก” ยังทำให้ผู้อ่านได้เห็นว่า สิ่งที่ถูกแต่งต้องการแสดงออกมาให้เห็นจากการบรรยายถึงภาพเหล่านั้น นั่นคือความเก่า แต่เป็นความเก่าที่แฝงไว้ด้วยความเป็นอดีต เนื่องจากผู้แต่งเกิดความเสียดายที่ในปัจจุบันผู้คนไม่นิยมดำรงชีวิตในวิถีทางเช่นนี้

2.1.11 คำที่มีความหมายเกี่ยวกับนันทนาการ เป็นการใช้อรรถาธิบายคำกล่าวถึงกิจกรรมนันทนาการที่มีความเชื่อมโยงกับชีวิตในอดีต ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เป็นความบันเทิงที่คนในสมัยก่อนสร้างความเพลิดเพลินให้แก่ตนเอง ดังที่ปรากฏในงานวรรณกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ในบทกวี “**พระจันทร์สีน้ำเงิน – เดินทาง**” ดังปรากฏในคำประพันธ์ที่ว่า

อาจฟังจังหวะดนตรี	ลือ - รวง, มโหรี
แปลกที่ – ห่วงทำนองของคนมา	
ดวงตาหลายคู่ดูเศร้า	เต็มวาตชลาดเขลา
ใครเป่าเม้าท์ออร์แกน – แคนระโหย	
คนชรา – ชีวิตอดโรย	หนุ่มสาวอาจไปรย
มิตรภาพ, トラバสถานชานชาลา	

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 31)

“เม้าท์ออร์แกน” หรือ “แคน” เป็นเครื่องดนตรีที่คนชนบทนิยมใช้กัน

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมนันทนาการอื่น ๆ อีกที่คนในสมัยก่อนใช้ เพื่อสร้างความเพลิดเพลินหรือความสุขให้กับตนเองและผู้อื่น ดังที่ปรากฏในบทกวี “**หญ้างอก – ดอกไม้ยิ้ม**”

ตะเกียงแก้วเปล่งแสงไสว	แมวขาวหลับไหล
ขลุ่ยใครโผยแผ่วแว่วมา	
อาจเป็นเพลงหนุ่มชานา	ขลุ่ยเศร้า – เขาว่า
หญิงสาวนารฤตสู่เมือง	
.....	
เสียงขลุ่ยเหงางัน – จันทรเพ็ญ	จนฉันมองเห็น
ฉันเป็นหญิงสาวผู้นั้น	
นั่งมาในรถไฟความฝัน	สู่สถานี่ต้นต้น
คนรักของฉันยินดี	
ยาวนานหนอ, ฤดูหนาว – ราตรี	ขลุ่ยเศร้า – เขามี –

น้ำตาไหลหนอ – คลอเพลง

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 105 – 106)

“ขลุ่ย” เป็นเครื่องเป่าชนิดหนึ่งที่คนสมัยก่อนหรือคนส่วนใหญ่ในชนบท เป่าเป็นเพลงเพื่อสร้างความบันเทิง ความเพลิดเพลิน และสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่น นอกจากการเป่าขลุ่ยจะเป็นกิจกรรมนันทนาการแล้ว การเป่าขลุ่ยหรือเสียงเพลงขลุ่ยนั้นยังสามารถสื่อได้ถึงอดีต กล่าวคือเนื่องจากในบางครั้งการได้ยินเสียงขลุ่ยนั้น เป็นสื่อที่นำไปสู่การย้อนรำลึกถึงความหลัง เสียงขลุ่ยทำให้นึกถึงชีวิตในอดีตที่ผ่านมา ฉะนั้น เสียงขลุ่ยจึงสามารถเชื่อมโยงกับอดีตได้เช่นกัน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ อีก อย่างเช่น “กัศปลาตีโก” เป็นกิจกรรมที่ในสมัยก่อนเป็นที่นิยมของคนชนบทอีกอย่างหนึ่ง หรือการจัดงานบุญก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่คนชนบทจะได้ออกมาพบเจอกันและได้สนุกสนานกับสิ่งต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในงานบุญนั้น อีกทั้งยังมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นในท้องทุ่งเวลาที่ทำนา ซึ่งในสมัยก่อนนั้นการทำนามีการช่วยกันลงแขกเกี่ยวข้าว คือเป็นการบอกเพื่อนบ้านมาช่วยทำงานเป็นการเอาแรงกัน และในระหว่างทำนานั้นหนุ่มสาวจะมีกิจกรรมเพื่อสร้างความบันเทิงและเป็นการผ่อนคลายหรือพักแรมบ้างในระหว่างการทำงาน นั่นคือ เป็นการนำกิจกรรมนันทนาการหรือที่เรียกว่าการร้องเพลงเกี่ยวข้าวมาร้องเกี่ยวกัน ซึ่งนอกจากเพลงเกี่ยวข้าวแล้ว เพลงอีแซวก็เป็นอีกเพลงหนึ่งที่สามารถนำมาใช้แสดงประกอบกับการทำนาไปด้วยได้ อย่างไรก็ตาม สิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาเป็นสิ่งที่พบเสมอในวิถีชีวิตของคนสมัยก่อน แต่ในปัจจุบันวิถีชีวิตเช่นนี้ได้ปรับเปลี่ยนไปแล้วตามยุคสมัย

“การเป่าปี่ซังข้าว” ก็เป็นอีกกิจกรรมนันทนาการหนึ่งที่คนชนบทสมัยก่อนใช้สร้างความบันเทิงให้กับตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม จากในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พัฒน์นั้น การ “เป่าปี่ซังข้าว” จะมีความเชื่อมโยงกับอดีตด้วยเช่นเดียวกับการเป่าขลุ่ยในข้างต้น เนื่องจากเสียงเพลงของปี่ซังข้าวทำให้คนเรานึกย้อนไปถึงความหลังครั้งก่อนได้ ดังจะเห็นได้จากที่ปรากฏในบทกวี “ใบไม้รำพัน” ที่ผู้แต่งได้กล่าวถึงการเป่าปี่ซังข้าว ที่มีเนื้อเพลงที่สื่อถึงความหลังและความผูกพันที่มีกับท้องถิ่นหรือวิถีชีวิตของคนชนบทในสมัยก่อนที่ยึดอาชีพเกษตรกรรมเลี้ยงตัว ดังเช่น

นกละเมอ, ใบไม้ไหวละมุน

เขาเป่าปี่ซังข้าว – มิเคร่งครัด

เพลงของเขาเล่าสัญญาของหน้าฝน

ข้าวเปลือกถูกแต่เจ้าสาวราคาแพง

ในปี่ซังของภวังค์ใบไม้ไหว

ไฉ่ว่าฟางเส้นเดียวได้เกี่ยวร้อย

ในลมอ่อนแดดอุ่น – คนเลี้ยงสัตว์

ฝูงวัวเล็มหญ้าระบัด – ฝนผลัดแล้ง

เสียงกบอึ่งอึ่งอลทุกหนแห่ง

เขาจึงนอนนอกแห่งแล้งออกคอย

รำพึงว่าหัวใจใครเศร้าสร้อย

พร้อมปลดปล่อยหัวใจใครบางคน

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 43)

หรือในบทกวี “โองน้ำ” ที่ผู้แต่งบรรยายให้เห็นว่าการเป่าปี่ซึ่งข้าวเป็นกิจกรรมนันทนาการอย่างหนึ่งที่ทำให้มีความสุขและมีความเพลิดเพลิน อย่างเช่นในตอนผู้แต่งกล่าวถึงน้องชายและย้อนรำลึกถึงภาพชีวิตของน้องชายในอดีต ดังความว่า

เขาอยากเป็นนักร้อง เจ้าน้องชาย

เขามีปี่ซึ่งข้าวให้เป่าพลง

วิทยุเครื่องเก่าคลื่นเข้าแทรก

ไม่ได้ฟังเขาคงลงแดงตาย

เพลงลูกทุ่งเก่าใหม่จึงไหลมา

สลบด้วยโฆษณาประดาประดัง

ขณะเฝ้าเลี้ยงควายในทุ่งกว้าง

วิทยุเคียงข้างมีร่างกาย

ราวกับฝนซาแรกแตกเส้นสาย

และดูเหมือนเพื่อนควายก็ชอบฟัง

ของดงป่านางามของความหลัง

ยาแก้ปวดยับยั้งแผ่นหลังใคร

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 46)

นอกจากกิจกรรมที่กล่าวมาแล้ว ยังมี “การเป่าใบไม้” ที่สื่อความนัยถึงความโบราณ ที่คนสมัยก่อนหัดฝึกเป่ากันมาตั้งแต่ยังเป็นเด็กกันอยู่ ในการเป่าใบไม้เป็นกิจกรรมที่เรียบง่ายและไม่ต้องฟุ่มเฟือย นอกจากนั้น “การเป่าใบไม้” ยังสื่อถึงความเป็นธรรมชาติได้ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การเป่าใบไม้เป็นกิจกรรมที่สะดวกต่อการทำงาน เนื่องจากในเวลาทำงานอย่างเช่น เลี้ยงสัตว์ โดยในระหว่างที่รอหรือพักผ่อน คนในชนบทสามารถเป่าใบไม้เป็นเพลงเพื่อคลายความล้าหรือความเบื่อหน่ายไปได้ หรือไม่ว่าจะเป็นเวลาอื่นการเป่าใบไม้เป็นเพลงก็สามารถทำได้เช่นกัน เหมือนดังที่ปรากฏในบทกวี “หญ้างอก – ดอกไม้ยืม” ความว่า

ชายทุ่ง, กระดังกั้งสดาล – ผุ่งว้าว

แม่น้ำสีมัว – วัวสีมอ

เด็กเป่าใบไม้ไหวรว

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 109)

หรือในบทกวี “คนบ้าเป่าใบไม้” ที่ผู้แต่งบรรยายถึงคนบ้าคนหนึ่งที่มีความสุขกับการเป่าใบไม้ เพื่อที่จะได้อยู่ในโลกของตนเองและหลีกเลี่ยงจากการรับรู้ถึงปัญหาของตน ดังเช่น

มาแล้ว, มาแล้ว – ไ้แคล้วบ้า

โลกดูเหมือนจะแตกดับในฉับพลัน

แต่เพลงเป่าใบไม้คล้ายสะกด

ความอ่อนหวานการตรึงตรึงความลึกซึ้ง

.....

ในคำคืนเปลี่ยวร้างน้ำค้างซบ

เสียงเด็กเล็กร้องจ๋านาหวาดหวั่น

ทั้งฟ้าน้ำโหวส่นนำพร่นพริง

ให้ผู้คนทั้งหมดได้คิดถึง

จากกันบึ้งของชีวิตชนิดนั้น

.....

แสงดาวเศร้าเดือนดับ นกร้องหลง

ผ่าพิขไ้จากฝูงยุงที่มุ่งตรง
สิ้นเสียงแล้วเพลงใบไม้อันไพเราะ
ฉันเฝ้ามองใบไม้สลายลมกระพือ

ใบไม้ขาดยังคงอยู่ในมือ
มนุษย์มีที่ด้านกันแน่หรือ
ฉันก็ควรฝึกปรือ – เป่าใบไม้

(พันนพเพลงน้ำ. 2544 : 59 – 60)

“หนังกลางแปลง” นอกจากจะสื่อถึงความโบราณได้แล้ว หนังกลางแปลงยังเป็นกิจกรรมที่สร้างความบันเทิงอีกอย่างหนึ่งให้กับคนชนบท ซึ่งในสมัยก่อนไม่มีโรงภาพยนตร์เหมือนเช่นในปัจจุบัน หนังกลางแปลงหรือหนังขายยาที่คนในสมัยก่อนเรียกขาน จึงเป็นสิ่งที่คนชนบทส่วนใหญ่รอคอยที่จะเฝ้าดู หนังกลางแปลงเป็นการฉายภาพยนตร์พร้อมการขายยาที่มักจะมาตั้งตามบริเวณท้องทุ่งนาหลังนาเกี่ยวที่เป็นพื้นที่โล่ง มีเพียงเครื่องฉายและฉาก ผู้คนที่มาเฝ้าดูต่างต้องนำเสื่อหรือกระดาษมาปูนั่งตามพื้นนาบริเวณที่หนังฉาย ในสมัยก่อนภาพยนตร์ยังมีไม่แพร่หลายมากนัก ดังนั้น เมื่อมีการฉายหนังกลางแปลง คนชนบทจึงตื่นเต้นที่จะได้ดูภาพยนตร์ต่าง ๆ ที่นำมาฉายนั้น เพราะฉะนั้น “หนังกลางแปลง” จึงเป็นอีกกิจกรรมนันทนาการหนึ่งที่สร้างความสนุกสนานให้กับผู้คนในสมัยก่อนได้ ซึ่งในงานวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์มักจะกล่าวถึงอยู่บ่อยครั้ง ดังเช่นที่ปรากฏในบทกวี “บ้านเกิด” จะเห็นได้จากในความที่ว่า

เดอมาลย์
ว่าโตขึ้นจะไม่พราวจากกันไป
เป็นเพียงการเลียนแบบหนังกลางแปลง
ฉันเธอพลอยสรวลเฝ้าอยู่เนานาน

จำถ้อยคำสาบานฉันได้ไหม
เธอตอบไม่ชอบใจในสาบาน
เมื่อพระ – นาง, ถูกกลั่นแกล้งถูกแรงต้าน
ก้มหน้าถอนหายใจรานสะท้านสะทก

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 116 – 117)

ในบทกวี “ชายฝั่ง” ที่ผู้แต่งได้บรรยายว่า

ใครจำลองมองดูเป็นหมู่เมือง
ถนนคลองท้องสนามในความจริง

ดูหลายเรื่องหลกใจและใหญ่ยิ่ง
นั่นแอบอิงเอาอย่างหนังกลางแปลง

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 20)

บทกวี “หนังสตีก” ในตอนที่ผู้แต่งกล่าวถึงเด็ก ๆ ที่นำหนังสตีกมาyingนกันเล่นกัน แล้วได้หวนคิดถึงฉากหนึ่งที่เลียนแบบการกระทำหรือคำพูดในหนังกลางแปลงขึ้นมา ดังเช่น

ใครหนึ่งอ้างสำนวนหนังกลางแปลง
หนังสตีกอยู่ที่ไหน ที่ใจนี้

ดังจอมยุทธ์ผู้แกล้งถ้อยวิถี
ไซ่อยู่ที่ไหนหนุมกระแด

จึงจอมยุทธ์มิได้สิ่งใดเลย
ยุทธภพมิมีสิ่งใดแท้

ด้วยที่ท่าเฉยเมยมิแยแส
นอกจากไม่เรียวแม่มั่นแซ่เขื่อน
(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 45)

หรือในบทกวี “**ความผันผวน**” ที่ผู้แต่งได้บรรยายถึงภาพความหลัง และมีการกล่าวถึง
โรงหนัง ดังที่บรรยายว่า

นำพาฉันก้าวเข้าประตู
โรงหนังสังกะสี – ลีลับ
ฉันอยากเหลือเกินเดินกลับ
ดวงตาจ้องจับยังจอ
อีกใจจับเจ้าเฝ้ารอ
อีกใจจดจ่อจอหนัง

นำพามาสู่
พลันไฟดับดับ
ฝูงคนมาคลอ

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 54)

หรือที่ปรากฏในเรื่องสั้นเรื่อง “**พฤศจิกายน**” ที่ผู้แต่งได้บรรยายถึงภาพบรรยากาศงานวัด
ที่มีสิ่งต่าง ๆ มากมายมาให้เลือกเล่นและเลือกชม ซึ่งในเรื่องสั้นนี้มีการกล่าวอ้างถึงหนังกลางแปลง
ด้วยเช่นเดียวกัน ดังที่ว่า

เขาไม่เข้าใจว่าทำไมแม่จึงไม่อนุญาตให้เขาไป ทั้ง ๆ ที่เขาลงทุนลงแรงถึงขนาดนั้น งาน
รื่นเริงหลากหลายสายรุ้ง ขนมหวานรสอร่อย ไก่ย่างรสหอมฟุ้ง **ชิงช้าสวรรค์และม้าหมุน**
เด็ก ๆ ในวัยเดียวกัน **จอหนังสีเหลี่ยมขาวโพลน...** ทำไมแม่ไม่บอกเหตุผลออกมาเล่า
(ชีวิตสามะหาอันใด. 2545 : 206)

จากตัวอย่างต่าง ๆ ในข้างต้น “หนังกลางแปลง” หรือ “หนังขายยา” เป็นกิจกรรม
นันทนาการที่สื่อถึงอดีต ความโบราณ ความเก่า เนื่องจากว่าในปัจจุบัน “หนังกลางแปลง” ที่ฉาย
ตามทุ่งนา บริเวณที่โล่ง หรือสร้างเป็นสังกะสีกัน แทบไม่มีให้พบเห็นแล้วในสังคมปัจจุบัน

2.2 การใช้อุปลักษณ์ (Metaphor) คือ ภาพพจน์ที่นำเอาสิ่งที่ต่างกัน 2 สิ่งหรือมากกว่า
แต่มีคุณสมบัติบางประการร่วมกันมาเปรียบเทียบกัน โดยเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง
โดยตรง (ราชบัณฑิตยสถาน. 2545 : 399) ซึ่งจากในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์พบว่า การ
อุปลักษณ์นั้นเป็นความเปรียบเพื่อสื่อให้เห็นถึงธรรมชาติและวิถีชีวิตของผู้คนในชนบท และในการใช้
อุปลักษณ์นี้ผู้แต่งใช้บทเพลงเป็นสื่อเปรียบ ดังเช่นที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมดังต่อไปนี้

ในบทกวี “เพลงกล่อม – กระต๋อม – น้ำ” ผู้แต่งบรรยายถึงบ้านเกิดและเรื่องราวชีวิตของตนเอง ดังตัวอย่าง

กำเนิด ณ กระต๋อมเคียงลอมฟาง	วันแดดอุ่นรางซางสว่างไสว
สองมือแม่โอบอุ้มละมุนละไม	รินหลังใจ – สายธารผสานชีวิต
เพลงสายลมกล่อมกล่อมกระต๋อมแผก	เพลงน้ำนมซ้ำแรกแทรกทรวงจิต
เพลงสายธารเบิกบานตระการ – พิศ	ทุกเพลงหลอมณภูมิชีวิตนี้
.....	
โอดะเห่เปลไกรรินใจถนอม	บทเพลงกล่อมนกไพร – ไกล – หุบเหว
หน้ากระต๋อมแดดย้อมน้ำทองคำเปลว	ฟ้าน้ำเหลวพริ้วพร้อมหลอมแดดแพรว
จึงพิสุทธ์ผุดพรายในสำนึก	แหละก็พร้อมจะฉีกผลึกแก้ว
แห่งชีวิตวัยเยาว์อันวาวแวว	คือกำเนิดเพริดแพรว – มณีกาล
	(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 10)

ในบทกวี “ไปถามหาความรักจากแดนดิน” ดังตัวอย่าง

หรือสิ้นไฟสิ้นใจไปทั้งสิ้น	ถามแผ่นดิน – แผ่นดินตอบสิ้นหวัง
ถามแผ่นดินฟ้ามิได้ยิ้นสิ้นพลัง	ถามแผ่นดินน้ำสะท้อนดังฟังสะท้อน
ว่าเจ้าลิ้มเรือใบไม้ลิ้มชายหาด	ว่าเจ้าลิ้มนกกระดาศ – ตะเพียนสาน
เจ้าเป็นเพียงผู้ข้ามผ่านสะพาน	เพลงสายธารหวานหายเลือนใจลับ
	(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 17 – 18)

ในบทกวี “นิทานซานเรือน” ผู้แต่งเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับนิทานปรัมปราในสมัยก่อน ที่มีเทวดากับนางฟ้าแปลงร่างเป็นมนุษย์เพื่อมาชื่นชมธรรมชาติ ดังตัวอย่าง

ช่างเบิกบานสำราญใจไฉนนั้น	สาวชาวป่าไผ่ฝันมีรูสึ้น
ณ ริมฝั่งธารใสไหลแว่วยิน	กังสดาลกรวดหินพิณธารา
เพลงใบไม้แว่วมาคราลมพัด	มวลใบไม้เบิกกระบัตระบำปา
หมู่วิหคเจื้อยแจ้วจ่านรรจา	จักจั่นรำยลีลาศิดการ
จักตีมฟ้าตีมฝนเป่าฟองน้ำ	เป็นรุ่งนภาถึงวันซึ่งหวาน
ฝากปีกนกหวานเมฆไหวผ่านสายธาร	สู่ดวงใจผู้ร้าวรานในวันคืน
	(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 61 – 62)

ในบทกวี “นก” ผู้แต่งบรรยายถึงชีวิตในอดีตของตนเองที่กลับไปอยู่บ้านเกิดเพื่อเลี้ยงลูก
ของตนเองให้เติบโตขึ้นมาท่ามกลางธรรมชาติของท้องถิ่นชนบท ดังตัวอย่าง

ปวงช่อพอร่วงร่วงลง	ดินดาวพราวดวง
หนึ่งดาวจับจางตรงใจ	
หนึ่งดอกเบิกบานด้านใน	ละมุนละไม
มโนดอกไม้ละเมอ	
เกี่ยวโยงฉันไว้ในเธอ	สมัยเสมอ
ปรนเปรอดินมวลสวนมนุษย์	
น้ำตาแตกผลิพิสุทธิ์	หยาดย่อมมิหยุด
ปวงบุตรธิดาลาไกล	
ไปยังดินแดนใดใด	เป่าเพลงไปไม้
เพลงตามกล่อมไกลนันทรา	
เพลงโบกผ้าอ้อมสีฟ้า	น้ำนมมารดา
เปลผ้ายังไกวใจเรา	

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 75)

ในบทกวี “กองเกวียนฤดูกาล ณ วิถีสีเทา” ผู้แต่งกล่าวถึงการเดินทางเพื่อหา
ประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานวรรณกรรม และพบว่าธรรมชาติที่บ้านเกิดชนบทของตนเองเป็น
แรงบันดาลใจอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์วรรณกรรมของตน ดังตัวอย่าง

อิสระ ณ ขบวนทั้งมวลสมัย	อิสระ ณ ใจไหวเพลงหวาน
ทุกละอองทุกดอกทุกหมอกธรร	จะเปล่งหวังกังสดาลทุกฝุ่นดิน
ข้างถนนคนนั้นห่มฝันหนาว	ผกายดอกไม้ว้าวทุกคราวถวิล
วเนจรกาย – ใจไกลดวงจันทร์	มาหยุดยืนเพลงหญ้าบนม้ายาว
มวลเมฆฟ้ามาไกลจากไหนกัน	ดอกตูมนั้นฝันบ่มถึงลมหนาว
ตาบรรจบสบพราวน้ำค้างพรราว	เป็นสีขาวเท่าที่จะมีจะเป็น

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 94)

จากตัวอย่างในข้างต้นที่ผู้แต่งกล่าวถึง “เพลงสายลม” “เพลงสายธาร” “เพลงไปไม้” และ
“เพลงหญ้า” เป็นสื่อเปรียบที่ผู้แต่งแสดงให้เห็นภาพของธรรมชาติในท้องถิ่น เนื่องจาก สายลม สาย
ธาร ไปไม้ หรือใบหญ้า เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติที่บ้านเกิดของผู้แต่ง บทเพลงดังกล่าวจึงเปรียบได้
กับธรรมชาติในอดีตอันเกี่ยวโยงกับประสบการณ์ชีวิตของผู้แต่ง นอกจากนี้ผู้แต่งยังได้กล่าวถึง “เพลง

น้ำนม” และ “เพลงโบกผ้าอ้อมสีฟ้า” บทเพลงดังกล่าวผู้แต่งใช้เป็นสื่อเปรียบถึงการเลี้ยงดูในวัยเด็ก และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ที่ถ่ายทอดผ่านบทเพลงที่ใช้กล่อมลูก

2.3 การใช้สัญลักษณ์ (symbol) คือ การใช้สิ่งแทน ซึ่งเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตนำมาเป็นตัวแทนหรือสิ่งแทนของอีกสิ่งหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน. 2545 : 423) เป็นที่ทราบกันดีว่าการใช้สัญลักษณ์ในงานวรรณกรรมเป็นการสื่อความหมาย สร้างจินตภาพโดยสิ่งที่เป็นรูปธรรมแทนสิ่งที่เป็นนามธรรม อีกทั้งการใช้สัญลักษณ์ยังเป็นการใช้ภาษาเพื่ออธิบายความซับซ้อนของอารมณ์และความคิดของมนุษย์ อย่างไรก็ตาม ในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์มีการนำสัญลักษณ์มาใช้ด้วยเช่นกัน ซึ่งจะเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้อย่างดี และเนื่องจากการใช้สัญลักษณ์นั้นต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่เป็นการย่อนำลึก ดังนั้นการใช้สัญลักษณ์จึงต้องมีลักษณะในการให้ความหมาย หรือสื่อความหมายที่แสดงถึงอดีตหรือความทรงจำ รวมถึงเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีตด้วย และในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์มีการใช้สัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

ในบทกวี “รากเหง้า” ผู้แต่งกล่าวถึง “ทวย” และความรู้สึกผูกพันระหว่างคนชนบทกับ “ทวย” ดังตัวอย่าง

ข้ารักทวย, ทวยเจ้าเข้าใจข้า
ข้ารักทวย, รักรวงข้าว – เทาเทากัน
ทุ่งที่เราเปลือยกายกลางสายฝน
แม้แม่อือไม่เรียวต้องถูกร้องเตือน
แม้รักทุ่ง – แต่ข้ายังกล้ารัก
ลักไข่ต้มส้มสุกลูกไม้ประดา
จะขออยู่คู่แม่จนแก่เฒ่า
จะสืบทอดรากเหง้ารากชาวดิน
ข้ารักทวย, ทวยข้า – น้ำตาลคลอ
ข้าเคยได้เป่าขลุ่ย – หลังทวยชรา
ข้าไม่รักทวยเหล็ก – ทวยเหล็กไม่รัก
ใครเร่งทุ่งมุงทูนหนุนบงการ
ระดมปุ๋ยแปรผัน – พันธุ์กอขอ.
โฆษณามาแทนเงาไม้
ความรักทุ่งของข้าคล้ายล้าลง
คนข้าวเปลือกเกลือกกลิ้งยังอึดคด

แม่เพลงขลุ่ยบ้าบ้าฟังนาขัน
รักดวงจันทร์, ดวงดาว, รักเหยาเรือน
เล่นโจรปล้น, เล่นตำรวจ – ไ่กวดเพื่อน
เราก็อึดอึด – ประวิงเวลา
ชะลอมไถลเฉลวักด้วยใจกล้า
อย่าโกรธนะแม่นา – ข้าขอกิน
จะขออยู่คู่ทวยเจ้า, อยู่เฝ้าถิ่น
ได้หาอยู่หากินเลี้ยงชาวนา
ข้าร้องขอ, พ่อร้องสั่ง – ไม่ฟังข้า
สู่โรงฆ่า – ลาทุ่งลาคั่งธาร
ขลุ่ยของข้า – ข้าหัก, ใครหักหาญ
เมล็ดพันธุ์โบราณ – วิเคราะห์วิจัย
แมลงเพี้ยเคี้ยวคลอ – รอยาใหม่
คำรับขวัญอยู่ในโทรทัศน์
โรงสีข้าวยังคงขายข้าวขัด
ครกกระเดื่องจะจัดกระจายทั้ง

หน้าโรงงาน, ร้านเหล้า – ข้าเฒ่ามาย
กรรมกรหน้าร้านไร่บ้านจริง
ข้าคิดถึงทุยข้าน้ำตาคลอ
ไอรักเหง้าที่แท้แต่โบราณ

เพื่อนของข้าพุ่มพ่ายก่อนเฒ่ากลิ้ง
มาแอบอิงห้องเช่า – ฝ้าโรงงาน
คิดถึงทุ่ง – รวงซ่อข้ามหอมหวาน
ไครบงการ – ถอนรากกระชากรวง
(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 25)

“ทุย” มีความเชื่อมโยงกับอดีตกับปัจจุบัน อย่างเช่น “ควายทุย” เป็นสัญลักษณ์ที่ผู้แต่งใช้แทนวิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิตในแบบเก่า ที่ในสมัยก่อนคนกับควายมีความผูกพันกันและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน คนต้องเลี้ยงควาย และควายก็ใช้แรงงานเพื่อไถนาให้คน ส่วน “ทุยเหล็ก” นั้นเป็นสัญลักษณ์แทนเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่นำมาใช้ทำงานแทน “ทุย” แบบเก่า นอกจากนี้สิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ที่ผู้แต่งนำมาใช้สื่อถึงอดีตในบทกวีนี้ยังมี “เหลวไม้” ที่เป็นสิ่งที่คนโบราณใช้ประกอบในพิธีทำขวัญข้าวเพื่อสักการะพระแม่โพสพ แต่ในปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ไม่ค่อยมีให้เห็นแล้ว เนื่องจากชาวนาได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบทำให้ง่ายและสะดวกขึ้นจึงได้ใช้จานขามแทนเหลวไม้ที่ต้องใช้ไม้ไผ่มาสานเป็นภาชนะที่ต้องนำไปแขวนกับไม้ที่ตั้งปักในนาอีกทีหนึ่ง

และการใช้สัญลักษณ์ที่ปรากฏในบทกวี “เดินทางในทุ่ง” ซึ่งผู้แต่งได้กล่าวถึงไว้ในบทกวีดังนี้

รอบอาณาบริเวณนี้ – ไม้ก็ก้าว
ภายใต้แสงแดดส่อง – เรา้องทัก
พวกเขากล่าว, เหล่านั้นทันสมัย
ฉันนั่งฟัง, คล้ายหลบมิสธดา
จึงจับพลันรูปควาย – ขยายโต
ชักชวนฉันขึ้นขี่หลัง – ครั้งสุดท้าย
เสียงพวกเขาถูกร้อง – ครรลองเขา
เราส่งยิ้มให้กันเพื่อผ่านเลย
ควายพาฉันท่องไปในท้องทุ่ง
เป่าฟองน้ำฟองฟุ้งสีรุ้งฟ้า
อาณาจักรของใจไร้อาณาจักร
มีใจเพื่อพุ่มพักใช้พุ่มพ่าย
ยิ้มที่นำวัยเยาว์เรากลับมา
ตะโกนา หว่า ลูกเฒ่า – เราลื้มชิม
ยิ้มที่นำความเขลาเรากลับมา

ต่างก็คือทุ่งข้าวและสวนผัก
ชั่วขณะหยุดพัก – มวนเส้นยา
ทั้งเครื่องยนต์กลไก – ได้รูดหน้า
วาดดินเล่นมิช้า – เป็นรูปควาย
เป็นควายผอมอดโซ – นำใจหาย
ทุกจังหวะเคลือบคล้ายใจคุ้นเคย
ฉันกล่าวว่า – วิถีเก่ามีค่าเคย
ในดินแดนอันเคยเมยและเคยซา
ฉันเก็บยอดผักนึ่งจากทุ่งท่า
ควายเคี้ยวเอื้องข้าข้า – ประสาควาย
อาณาเขตของรักไร้หลักหมาย
ฉันแลเห็นคล้ายคล้าย – ควายแย้มยิ้ม
เสียงหัวเราะน้ำตา, ท้องทิว – อิ่ม
ซ่อนปลากัดปลากริมริมหนองน้ำ
สู่วิวใจใบ้าและตกต่ำ

เราไร้ทิศไร้ทาง – ระหว่างกระทำ

วาดรูปควาย, จับพลันฉันเป็นเด็ก

ได้ไม่รุ่ม, ฉันเผลอหลับสบาย

เพื่อสิ่งนั้น, จะกลับลามาทำลาย

จึงจับพลันโลกใบเล็กสูญสลาย

สะดุ้งตื่น, เจ้าควายหายไปแล้ว

(พื้นฝนเพลงน้ำ. 2544 : 47)

จากบทกวีจะเห็นได้ว่าสัญลักษณ์ที่นำมาใช้ คือ “ควาย” เป็นสัญลักษณ์ที่มีความเชื่อมโยงกับอดีต โดยจะเห็นได้จากผู้แต่งใช้ “ควาย” แทนความทรงจำในวัยเด็กและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่ถูกปรับเปลี่ยนไปในยุคปัจจุบัน กล่าวคือ ในสมัยก่อนนั้นด้วยวิถีทางแห่งการดำเนินชีวิต คนกับควายมีความสัมพันธ์ที่ผูกพันใกล้ชิดกันมาช้านานเนื่องจากต้องอาศัยเกื้อกูลกันและกัน แต่เมื่อยุคสมัยของสังคมเปลี่ยนแปลงไปวิถีดั้งเดิมจึงถูกกลืนเลื่อนไปด้วยการแทนที่ของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ควายจึงกลายเป็นสิ่งที่ไม่มีความสำคัญสำหรับวิถีทางในสังคมปัจจุบัน ทำให้วิถีชีวิตดั้งเดิมที่ต้องอาศัยควายเป็นส่วนหนึ่งประกอบหนึ่งของชีวิตอย่างเช่นการทำนาก็ถูกกลืนจนคุณค่าลงไป เหมือนดังที่ผู้แต่งได้บรรยายและพรรณนาไว้ในตัวอย่างข้างต้นนี้

ส่วนในบทกวี “รู้” นั้น จะเป็นการนำสัญลักษณ์คือ “รู้” ที่เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติมาเป็นสัญลักษณ์แทนเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ซึ่งเหตุการณ์ในครั้งนั้นได้มีความเกี่ยวพันกับรู้โดยตรง ดังที่ผู้แต่งพรรณนาว่า

สะกดผองเราให้เฝ้ามอง

เหมือนว่าอวลอายนั้นพ่ายพุ่ง

นวลผ่องมาใสแนบใจดิน

ไฉนขอเสกฟ้านฤมิต

ชายผู้แอบแฝงแสรังหัวเราะ

ขว้างปารู้ร่วงร่วงกระจาย

ตาขยิบพริบพริ้มด้วยยิ้มพราย

มือขวายื่นเร้าให้เราดู

เขากล่าวชี้พางมด้วยความฝัน

หลอมตนเติบโตใหญ่ในวิญญาณ

ก่อนกล่าวเมื่อก็ใครชี้รู้

พลางยกมือต่ำขึ้นย้าเตือน

ผละจาก, ยักคิ้วและหล่ตาด

แก้เคล็ดไม่ยากเขาฝากไว้

มองหลังข้างหน้าดูขวาซ้าย

นาที่สี่ทองแห่งท้องทุ่ง

สู่รุ่งอรุณของชีวิต

เจ็ดจันต์จรสไปถึงใจจิต

ใครเล่าสะกิด, สะดุ้งกาย

ทูปโลกเฉพาะแตกสลาย

ทำร้ายในเราเท่าที่รู้

เปล่งเสียงคล้อยคล้ายจะเตือนขู่

นิ้วชี้กุดพู่สุสายตา

รู้วาดวาวตะวันอันเจิดจ้า

แต่ว่า – ยังไม่จบเขาหลบเบือน

คืนพุ่มผ่านเรือนจะเป็นเหมือน

คำพูดบาดเขือนสะเทือนใจ

ทั้งเราอุ่นว่าและหวนไหว

ทั้งเราเปื้อนไ้วิญญาณ

ไม่เห็นเร้นกายเข้าดงป่า

ปลดกางเกงนี้จ่อไม่รอช้า
 ค่ำคืนถามแม่ให้แน่ใจ
 แม่บอกมันบ้าเอาพรีฟัน
 จบคำโคลงตัวพลงหัวเราะ
 นี้อยู่ยังอยู่ชัดเจน

ทำตามบัญชาชายผู้นั้น
 ขาวนัยหายไปอย่างไร่น
 เมื่อใกล้ถึงวันทหารเกณฑ์
 ใจเบาหวะเหาะไปเห็นเล่น
 แสงตะเกียงโหวเอนมองเห็นรุ่ง

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 24 – 25)

“รุ่ง” จากตัวอย่างดังกล่าวเป็นสัญลักษณ์ที่ผู้แต่งใช้แทนความทรงจำในวัยเด็ก ซึ่งสังเกตได้จากเรื่องราวในบทกวีที่ผู้แต่งบรรยายถึงความเชื่อในเรื่องของรุ่ง ที่คนในสมัยก่อนเชื่อว่าการใช้น้ำชี้ไปที่รุ่งนั้น จะทำให้น้ำถูกขุดหรือหายไป แต่ในความเป็นจริงแล้วความเชื่อนี้เป็นความเชื่อที่ใช้หลอกเด็กเพื่อสร้างความสนุกสนานเท่านั้น ดังนั้น “รุ่ง” จึงเป็นสื่อหรือสิ่งแทนที่ผู้แต่งใช้เชื่อมโยงอดีตไว้ในปัจจุบัน ให้เห็นถึงเรื่องราวการบอกเล่าที่กล่าวต่อ ๆ กันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งในเรื่องของรุ่ง

ส่วนในเรื่องสั้น “พฤตจิกายน” พบว่า “แม่น้ำ” และ “พฤตจิกายน” เป็นสัญลักษณ์ที่ผู้แต่งนำมาใช้แทนภาพชีวิตในอดีต เหตุการณ์ในอดีต รวมทั้งความทรงจำในอดีตของตัวละคร ซึ่งจากในเรื่องสั้นนี้จะเห็นลักษณะการใช้สัญลักษณ์ได้ตัวอย่างดังต่อไปนี้

“ข้าเกิดมาจากแม่น้ำ บัดนี้ข้าได้เดินทางจากมา ข้ารู้สึกประหนึ่งว่ากำลังวิ่งหนีตัวเองอยู่ กระนั้น แม่น้ำได้เขียนใบขี้ด้วยความนิ่งงัน เชือดเฉือนข้าด้วยเสียงเพรียกร้องใน คินดิกกลับผู้หญิงคนนั้นรอคอยข้าอยู่ในสายน้ำ คินแล้วคินเล่า ผู้หญิงซึ่งมีดวงตาใสโคกราวน้ำกันบ่อโบราณหล่อนกำลังเพรียกหาข้าอยู่ไม่วายวัน นั่นเองกระมังที่ทำให้ข้าต้องหนีจากแม่น้ำสายนั้นมา ก่อนที่พฤตจิกายนจะเวียนมาถึง ข้าทนไม่ได้จริง ๆ “

(ชีวิตล้ามะหาอันใด. 2545 : 215 –216)

สัญลักษณ์ที่นำมาใช้ในเรื่องสั้นนี้จะมีความเชื่อมโยงกับการถวิลหาอดีตอย่างแนบแน่นและแฝงความหมายเชิงนัยอย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้เนื่องมาจากเหตุการณ์ในอดีตที่เกิดขึ้นกับตัวละครเอกมีความเกี่ยวพันกับแม่น้ำทั้งหมด อย่างเช่น บ้านเกิดที่อยู่ติดริมแม่น้ำ เกิดในฤดูน้ำหลาก แม่น้ำคือเพื่อเมื่อยามเหงาและต้องการหลีกเลี่ยงจากปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตที่ตัวละครเอกรู้สึกว่าตนเองขาดอิสระในการเลือกเส้นทางชีวิตของตนเอง หรือการตายของผู้หญิงคนรักเป็นโศกนาฏกรรมที่เหตุการณ์เกิดขึ้นที่แม่น้ำ ซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่ตัวละครเอกมีความผูกพันมาตั้งแต่เป็นเด็ก แต่เมื่อเกิดโศกนาฏกรรมขึ้นจึงทำให้ตัวละครเอกต้องจากบ้านเกิดและจากแม่น้ำสายอันเปรียบเสมือนเพื่อนของตน อย่างไรก็ตามการนำ “แม่น้ำ” มาใช้เป็นสัญลักษณ์ในเรื่องสั้นนี้จะเห็นได้ว่า “แม่น้ำ” เป็นสิ่งที่ผู้แต่งใช้เป็น

ตัวแทนของภาพชีวิตในอดีต กล่าวคือ “แม่น้ำ” เป็นสิ่งที่ใช้แทนหรือสื่อถึงเรื่องราวและเหตุการณ์ชีวิตในอดีตของตัวละคร ที่จุดเริ่มต้นเกิดขึ้นจากแม่น้ำและจบลงที่แม่น้ำเช่นเดียวกัน ส่วน “พฤศจิกายน” เป็นสัญลักษณ์ที่ผู้แต่งใช้แทนเดือนแห่งความทรงจำในอดีตที่เจ็บปวด เป็นความหนาวเหน็บในหัวใจที่ไม่อาจลบเลือนได้ เนื่องจากว่าเรื่องราวจากโศกนาฏกรรมเกิดขึ้นในเดือนพฤศจิกายน เป็นเหตุให้เกิดความพลิกผันชีวิตของตัวละครเอกไปอย่างสิ้นเชิง

ทำนองเดียวกันกับ “ดอกพิกุล” ที่ปรากฏอยู่ในเรื่องสั้นเรื่อง “คำคืนมหัสจรรย์” ที่ผู้แต่งบรรยายถึงตัวละครตัวหนึ่งคือเด็กสาวที่มีความผูกพันกับดอกพิกุล ดังตัวอย่าง

“เส้นผมของหนูหอมจางเลย หอมเหมือนดอกพิกุล บางทีดอกพิกุลอาจจะชอบผมนุ่ม ๆ ยาว ๆ ของหนูเป็นพิเศษก็ได้” เด็กสาวลืมหูลืมตาแป้ว คราบน้ำตายังไม่แห้งหาย แต่เธอกลับรู้สึกหายใจล่องออก เธอหันหน้ากับมาหาอ้อมอกของชายกลางคนช่างอบอุ่น เธอว่า “**กลิ่นดอกพิกุลทำให้หนูคิดถึงบ้านค่ะ บ้านที่พิจิตรมีหนู มีแม่ มีพ่อ**” เสียง “พ่อ” ของเด็กสาวเบาหวิว ชายกลางคนได้ยินเสียงจึงหรีดร้องกรี๊ด ๆ ดังมาจากที่ไกล ๆ ดวงตากลมโตโคกเศร้าของเด็กสาวทำให้เขารู้สึกไปต่าง ๆ นานา เขาพูด “หนูรู้มั๊ย ลูกเพาะพิกุลไว้ให้หนูต้นหนึ่ง ถ้าหนูว่างอีกเมื่อไรก็กลับมาเอานะ” คำคั้นนั้นเด็กสาวนอนซุกอยู่ในอ้อมอกของชายกลางตลอดทั้งคืน เธอเผลอหลับไปตั้งแต่เมื่อไรก็ไม่รู้ ฝนมาซาตเม็ดเอาตอนหัวรุ่ง เมื่อชายกลางคนตื่นขึ้น เด็กสาวก็จากเขาไปเสียแล้ว เหมือนเมื่อครั้งก่อน เด็กสาวเขียนดินเป็นตัวอักษรไว้ที่ต้นบันได แต่ครั้งนี้ตัวอักษรของเธอล้อมรอบอยู่ด้วยพวงมาลัยดอกพิกุล เขาก้าวลงจากเรือนกระป๋กระเปร่า ตัวอักษรดินพูดว่า“แล้วหนูจะกลับมาเอาต้นพิกุลค่ะ คุณลุงที่แสนดี”

(ชีวิตสามมหาอันใด. 2545 : 318)

“พิกุล” เป็นดอกไม้ที่มีความเชื่อมโยงกับอดีต “ดอกพิกุล” จึงเป็นสัญลักษณ์ที่ผู้แต่งใช้แทนบ้านเกิดที่เด็กสาวนั้นถวิลหา เนื่องจากในปัจจุบันย้ายบ้านจึงไม่ได้กลับไปที่เคยที่คุ้นเคยแล้ว อีกทั้งบ้านเดิมก็ปลูกดอกพิกุลไว้เช่นเดียวกัน ดังนั้น เมื่อเด็กสาวได้เห็นดอกพิกุลที่บ้านของชายกลางคนจึงทำให้คิดถึงบ้านเก่าของตนขึ้นมา

การใช้ภาษาของผู้แต่ง ได้แก่ การสรรคำ การใช้อุปลักษณ์ หรือการใช้สัญลักษณ์ เป็นวิธีการนำเสนอที่ผู้แต่งสามารถทำให้ผู้อ่านเห็นภาพอดีตและเกิดความตื้นตัน จูงใจให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วมและคล้อยตามผู้แต่งในการย้อนกลับไปสู่ประสบการณ์ชีวิตในอดีต ในขณะเดียวกันก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้วรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์มีสีสันและบรรยากาศของท้องถิ่นชนบทภาคกลางของไทยอีกด้วย

บทที่ 5

จุดมุ่งหมายของการวิไลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์

การวิไลหาอดีตมิได้มีความหมายเพียงแต่การย้อนเวลากลับไปหาอดีตอันไกลโพ้น ในแง่ของสุนทรียภาพทางอารมณ์เท่านั้น หากเป็นรูปแบบของการรับรู้ความจริงอย่างหนึ่งที่ช่วยให้มนุษย์ได้คิดใคร่ครวญหรือทำความเข้าใจอดีตที่หายไป ซึ่งกำลังถูกนำกลับมาพิจารณาใหม่ ในการเรียนรู้อดีตนั้นต้องพิจารณาว่าอดีตมีอิทธิพลอย่างไรต่อปัจจุบัน และบทเรียนที่ได้รับจากการเรียนรู้อดีตนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างประโยชน์อะไรให้แก่มนุษย์หรือสังคมบ้าง

การศึกษาวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ในแง่การวิไลหาอดีตพบว่า ผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะสร้างประโยชน์ให้แก่มนุษย์และสังคม 3 ประการด้วยกัน คือ ชี้ให้ผู้อ่านตระหนักถึงคุณค่าของวิถีชีวิตในอดีต การนำปรัชญาชีวิตของคนในอดีตมาประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตสมัยใหม่ และการใช้อดีตเพื่อปลอบประโลมและเป็นการกำลังใจ

1. ชี้ให้ผู้อ่านตระหนักถึงคุณค่าของวิถีชีวิตในอดีต

อดีตเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ชีวิต ซึ่งการวิไลหาอดีตถือเป็นคุณธรรมที่พึงามประการหนึ่ง ซึ่งผู้ที่มีความรู้สึกเช่นนี้จะตระหนักถึงคุณค่าอันดีงามที่เคยมีมาในอดีต เนื่องจากแนวความคิดบางอย่างของอดีต ประสบการณ์ชีวิตที่ดี หรือความดีในอดีต มีส่วนช่วยในการนำมาแก้ไขปัญหาในปัจจุบันได้ การศึกษาหรือเรียนรู้จากอดีตนั้นมีจุดมุ่งหมายในการสร้างความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของอดีต

ในบทกวี “เพลงกล่อม – กระต๋อม – น้ำ” ผู้แต่งต้องการชี้ให้ผู้อ่านเห็นว่าอดีตมีส่วนช่วยในการสร้างรากฐานความมั่นคงให้กับชีวิตในปัจจุบันและอนาคต การวิไลหาอดีตในบทกวีนี้ผู้แต่งจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงคุณค่าของอดีตที่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

กำเนิด ณ กระต๋อมเคียงลอมฟาง
สองมือแม่โอบอุ้มละมุนละไม
เพลงสายลมกลมกล่อมกระต๋อมแผก
เพลงสายธารเบิกบานตระการ – พิศ
หนอเด็กน้อยรอยยิ้มเจ้าพริ้มเพรา
ซึ่งแต้มด้วยสีน้ำ – ลำนากวี

วันแดดอุ่นรางซางสว่างไสว
รินหลังใจ – สายธารผสานชีวิต
เพลงน้ำนมข้าแรกแทรกทรวงจิต
ทุกเพลงหลอมณฤมิตชีวิตนี้
ดวงตาเจ้าขับไวดอกไม้สี
ทั้งวจีเสียงหัวเราะเสนาะนัก

เรือกระดาศีขาวแม่เจ้าพับ	เจ้าซิ้มซิบ – ปลาตะเพียนแม่เพียรรัก
เหมือนคำสอนให้เจ้าดูให้รู้รัก	นางฟ้า – ยักษ์, งูจงอางและทราวมเลว
โละเห่เปลไกวรินใจนอม	บทเพลงกล่อมนกไพร-ไกล-หุบเหว
หน้ากระตอมแดดย้อมน้ำทองคำเปลว	ฟ้าน้ำเหลวพริกพร้อมหลอมแดดแพรว
จึงพิสุทธ์ผุดพรายในสำนึก	แหละก็พร้อมจะฉีกผลึกแก้ว
แห่งชีวิตวัยเยาว์อันวาวแวว	คือกำเนิดเพริดแพร้ว-มณีกาล

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 10 – 11)

ผู้แต่งต้องการชี้ให้ผู้อ่านเห็นว่า อดีตนั้นเป็นสิ่งที่มิประโยชน์และมีคุณค่าต่อมนุษย์ เพราะอดีตคือสิ่งที่เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของมนุษย์ ดังนั้น ชีวิตของคนเราจะดีหรือไม่ดีจึงขึ้นอยู่กับอดีตด้วย เนื่องจากประสบการณ์ชีวิตในอดีตมีส่วนในการหล่อหลอมหรือการสร้างตัวตนของมนุษย์ ถ้าพื้นฐานชีวิตในอดีตดีก็จะส่งผลดีต่อชีวิตในปัจจุบันด้วยเช่นกัน

ในบทกวี “คือลำนาคำ – เข้า, ดาว – แดดฉาย” นั้น ผู้แต่งต้องการชี้ให้เห็นว่าอดีตคือประสบการณ์ชีวิต เป็นบทเรียนที่ถูกหล่อหลอมมาจากธรรมชาติที่สอนให้มนุษย์เรามีความเข้มแข็งเพื่อสร้างความพร้อมให้มนุษย์มีความสามารถในการรับมือได้กับทุกปัญหาและทุกสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันหรืออนาคตได้อย่างไม่เกรงกลัว ดังตัวอย่าง

ดูสินันสายน้ำร่ำเลื่อนไหล	ดูสินันหมอกละไม่ได้ธารหวาน
ดูสินันเรือระลอกดอกไม้บาน	อันปลิดพรากจากริมธารละลานตา
ระเริงร่ำระริกรัวเสียงหัวเราะ	ผสานเสนานกเพลงเปล่งภาษา
นกมิรู้ – เจ้ามิชัดในปรัชญา	แต่นก – เจ้าเข้าใจค่าทรงรังน้อย
เห็นไผ่นั่นลูกนกน้อยค่อยเติบโต	ค่อยค่อยผกค่อยค่อยโผไปค่อยค่อย
แต่ละก้าวแต่ละก้าวเจ้าฝากรอย	ทีละนิดทีละน้อยค่อยเติบโต
เคียงสายน้ำรุ่งอรุณสุนทรี	เคียงแดดสีดาวสลอนหนาวร้อนฝน
เคียงบทธรรมแห่งธรรมชาติดล	เคียงถ้อยคำถ้อยคนเคียงคันคิด
ณ ชายฝั่งมือสองก่อกองทราย	และปีกสองมันหมายในดวงจิต
มือก็ก่อกปีกก็กรายไปทุกทิศ	คนนิมิตปราสาททราย – นกวัยฟ้า
อาจปราสาททลายครืนเพราะคลื่นน้ำ	อาจปีกสองดังคำสู่ผืนหล้า
ปีกกระพือ – มือกอบก่ไม่รอช้า	เต็มดวงตาดวงใจไม่สะทก

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 11 – 12)

จุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีตในบทกวีข้างต้นต้องการชี้ให้ผู้อ่านเห็นว่า การที่มนุษย์จะมีความสุขหรือสามารถดำเนินชีวิตต่อไปภายหน้านั้น มนุษย์เราต้องอาศัยการเรียนรู้จากอดีต เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต เพราะจากตัวอย่างจะสังเกตได้ว่า อดีตสอนให้มนุษย์รู้จักการทำให้กลมกลืนกับธรรมชาติและสภาพของสิ่งแวดล้อมรอบตัว ดังนั้นเมื่อต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงหรือปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในภายหน้า มนุษย์เราก็จะสามารถเผชิญและรับมือกับสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นได้ เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้จากอดีตนั้นได้สอนให้มนุษย์เรารู้จักการปรับตัวให้เข้ากับทุกสภาวะ เพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตต่อไปในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงและการเปลี่ยนผ่านของยุคสมัยได้

ในบทกวี “น้ำสีนํ้า – นวลเนียนคือสีทราย” ผู้แต่งต้องการชี้ให้เห็นว่าธรรมชาติที่มีอยู่เดิมนั้นสวยงามและบริสุทธิ์ด้วยตัวของมันเองอยู่แล้ว จึงไม่ต้องอาศัยอะไรหรือสิ่งใดมาปรุงแต่งทำให้เกิดสีสันที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผู้แต่งเชื่อว่าความสวยงามของธรรมชาติที่แท้จริงนั้น ขึ้นอยู่กับความงดงามตามความเป็นจริงที่เป็นอยู่หรือการปรากฏให้เห็นผ่านการมองด้วยสายตาที่ไม่มีอคติ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

เจ้ารู้จักกระดาศ – ดินสอดำ
มีสะพานไม้ไผ่ไวยอ – ยก
ลากเส้นน้ำระยิบกะพริบคลื่น
มีเด็กน้อยนั่งท่ายัดพายไ้ว
คือภาพแรกของเจ้าเรารู้สึก
มโนภาพพร่างพรายสายฝนพราว
แต่ละหยาบแต่ละหยดระซัดซ้อย
เจ้ามีรูปร่างศิลป์ – จินตนาการ
หากใครถามน้ำนี้คือสีใด
หรือใครใคร่อาญ้าน้ำสีเทา
และหาดทรายสีนวลล้วนสีเนื้อ
ได้สัมผัสได้รู้สึกได้จดจำ

ริมลำนํ้าลากดินสอดทิวทอง – กก
และเนินกระเด็นจับตอไม้
ในเรือโปงคนย่นนั้นผู้ใหญ่
เพื่อจะได้เก็บหอยลอยตามน้ำ
มโนล้าลึกตรึก – ตีมด้า
ให้จดจำแน่นแผ่นนานแสนนาน
แล้วค่อยค่อยผืนกสายจนไพศาล
แต่เจ้าจารด้วยดวงตาประสาเยาว์
แหละใครใคร่อาญ้าน้ำสีเศร้า
สำหรับเจ้า – ขาวนั้นสีส่นน้ำ
และสีน้ำซับเชื้อเนื้อทรายจ๋า
ได้ผุดด้า – นอนหาดทรายทลายเมฆฟ้า

(บ้านแม่ น้ำ. 2538 : 12 – 13)

จากตัวอย่างผู้แต่งต้องการชี้ให้ผู้อ่านเห็นว่า ถ้ามนุษย์มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าของอดีต ภาพวาดก็เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องวาดขึ้นมาใหม่ เพราะความงดงามและความบริสุทธิ์ของธรรมชาติแท้จริงและสิ่งต่าง ๆ ที่เคยเห็นในวัยเด็กนั้นอยู่ในใจแล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาพในจิตหรือภาพอดีตที่ถูกบันทึกอยู่ในรูปแบบของความทรงจำนั้นงดงามกว่าภาพวาดที่ถูกแต่งเติมและปรุงแต่ง อย่างไรก็ดี

ตาม ในปัจจุบันสังคมในยุคสมัยนี้ได้เปลี่ยนแปลงและถูกปรับแต่งไปมากด้วยกาลเวลาและมีมือของมนุษย์เอง จึงทำให้เกิดเป็นความคิดที่ว่า การตระหนักรู้ในคุณค่าของอดีตและการเรียนรู้จากอดีตสามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตปัจจุบันได้ กล่าวคือ ประสบการณ์ในอดีตสอนให้มนุษย์มองสิ่งต่าง ๆ ในโลกตามความเป็นจริงและรู้จักยอมรับในความเป็นจริงของสิ่งที่เป็นอย่าง อันเป็นส่วนหนึ่งของพื้นฐานชีวิตที่จะทำให้มนุษย์รู้จักการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้

ในบทกวี “ไปถามหาความรักจากแดนดิน” ที่กล่าวถึงความทุกข์ทรมานที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้แก่ ความสับสน ความท้อแท้ หรือความสิ้นหวังในชีวิตนั้น สิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากการที่มนุษย์เราไม่ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของรากเหง้า เป็นส่วนหนึ่งของตัวตนที่แท้จริงของตนเอง ดังเช่นที่ผู้แต่งบรรยายว่า

ฉันถามว่าดวงดาวหนาวฟ้าไหม	จักรวาลกว้างไกลเอยแต่งแต้ม
เธอตอบว่าเมฆขาวเห็นดาวแซม	วะวับแวมแวมประตูดุคนจร
ได้ฟังว่าเหวหว่าคือผ้าห่ม	แหละท่อนแขนแสนระทมนั่นคือหมอน
ผืนดินคือฟูกคลี่เป็นที่นอน	น้ำค้างคือนิทานกลอนกล่อมนิทรา
เธอลำว่าโลกร้ายระบายโคก	ว่าโลกนี้วิบโยคทุกหย่อมหญ้า
รักใดหนอแท้จริงดูมารดา	เธอจึงหลั่งน้ำโคกาลัย
กลับไม่ได้ไปไม่พ้นวังวนนี้	ฉันปลอบว่าอาจมีเส้นทางใหม่
ขอเพียงเราปรนผืนคอยบันไฟ	โลกอาจงามพิไลขึ้นอีกครั้ง
หรือสิ้นไฟสิ้นใจไปทั้งสิ้น	ถามแผ่นดิน – แผ่นดินตอบสิ้นหวัง
ถามแผ่นดินฟ้ามิได้ยินลั่นพล่ง	ถามแผ่นดินน้ำสะท้อนดังฟังสะท้อน
ว่าเจ้าลืมเรือใบไม่ลืมชายหาด	ว่าเจ้าลืมนกกระดาศ – ตะเพียนสาน
เจ้าเป็นเพียงผู้ข้ามผ่านสะพาน	เพลงสายธารหวานหายเลือนใจลับ
ไฟแสงพลบสงบงามเต็มตามผืน	เธอตื่นต้นไหวอ่อนอวารถ – สดับ
แสงลืม่วงเลือนหายเลือนใจวับ	เธอไปกับสายน้ำนั้นนิรันดร

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 17 – 18)

การที่มนุษย์เป็นทุกข์กับการใช้ชีวิตที่ไร้ทิศทางนั้น เพราะมนุษย์ได้ทำในสิ่งที่มีใช้ตัวตนของตนเอง การทำอะไรตามกระแสสมัยในบางครั้งก็ทำให้เราหาตัวตนหรือรากเหง้าของเราไม่เจอ เหมือนเช่นที่ว่า “ว่าเจ้าลืมเรือใบลืมชายหาด ว่าเจ้าลืมนกกระดาศตะเพียนสาน” จากข้อความนี้แสดงให้เห็นว่า การทิ้งความใฝ่ฝันในอดีตหรือการลืมรากเหง้าของตนเอง ทำให้มนุษย์ต้องพบกับความ

ล้มเหลวในชีวิต แต่ถ้ามนุษย์รู้จักตัวตนของตนเองและทำในสิ่งที่เหมาะสมกับตนเอง มนุษย์เราก็จะได้พบกับความสุขที่แท้จริงในชีวิต

บทกวี “บทสนทนาไม่รู้จบ” เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการกล่าวถึงการเรียนรู้ชีวิต โดยอาศัยประสบการณ์ชีวิตในอดีตเป็นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ดังคำประพันธ์ที่ว่า

หนุ่มสาวมีชื่อเสียงเรียงอักษร

“ชีวิตคืออะไร” ไม่รือร

.....

เข้าตกลายบ้ายคำยังด้าดื่ม

รวบสรุปว่าชีวิตคือชีวิต

มุ่งมาสู่นครในหัวข้อ

โหนดเมฆหลายต่อมาเติมคำ

.....

ละเมอลืมลูกเมียเสียสนิท

ก่อนแยกย้ายคนละทิศคนละทาง

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 36 – 37)

จุดมุ่งหมายของการวิพากษ์วิจารณ์ในบทกวีนี้คือ เพื่อให้ผู้อ่านตระหนักถึงคุณค่าของคำสอนทางพุทธศาสนาที่มีมาช้านาน โดยผู้แต่งได้ชี้ให้เห็นว่าคำสอนนั้นได้ซึมซับเข้าไปอยู่ในวิถีชีวิตของมนุษย์เราอยู่แล้วโดยไม่รู้ตัว ดังนั้นแม้จะถกเถียงกันว่า “ชีวิตคืออะไร” สุดท้ายแล้วประสบการณ์ชีวิตในอดีตจะสอนให้รู้ว่า “ชีวิตคือชีวิต” เมื่อเกิดการตระหนักเช่นนี้ได้คนเราก็จะสามารถเกิดความเข้าใจในเรื่องราวของการดำเนินชีวิตได้มากขึ้น

และในบทกวี “จากโรงงานถึงบ้านนา” จุดมุ่งหมายของการวิพากษ์วิจารณ์คือต้องการชี้ให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญของความรักความห่วงใยของบุพการี เพราะความรักนี้เป็นสิ่งที่สร้างพลังแรงใจและคอยค้ำจุนเกื้อหนุน เพื่อให้เกิดความกล้าที่จะเผชิญกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบันได้ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

รากผอย

คราแว่วเสียงหวูดก้องของรถไฟ

ไปเป็นหนึ่งรากน้อยในดินแน่น

แว่วเสียงหวูดโรงงานยังสั่นคลอน

ถึงภาระหนักหน่วงยังห้วงหนอ

เจ้ารากน้อยหยอเยินในโรงงาน

“กลับบ้านเกิดลูกยามาหาแม่

มาฝ่าฟ้าฟุ้งฟองละอองไอ

เจ้าลูกรากน้อยน้อยจะไปไหน

ฝ่าขวากหนามหลามไหนไปนาคร

ไปกระโดดโลดแล่นกันสลอน

ทนอดหลับอดนอนมาเกิ่นนาน

เขียนลายเส้นดินสอมาสืบสาร

เปิดฉีกเรื่องราวเกินขานใคร

จะทนถูกรังแกไปถึงไหน

แม่จะเป็นบันไดให้ลูกเดิน”

เจ้ารำน้อยรู้ดีกว่ารักแนว
 รวกับว่าอหังการนั้นสูงเกิน
 รากฝอยรากแก้วจึงแคล้วคลาด
 สิ่งหนึ่งซึ่งโรงงานไม่เคยมี

อันชัดทอดตลอดแนวมานานเนิ่น
 แม้ดวงใจยับเยินคล้ายยินดี
 หากยังคงใสสะอาดไปทุกที
 คือความรักจากแม่นั้นรันดร

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 39)

จากบทกวีจะเห็นได้ว่าการที่มนุษย์เราตระหนักรู้ในความรักของบุพการีที่มีให้กับตนนั้น เป็นกำลังแรงใจอย่างหนึ่งที่จะทำให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ทุกรูปแบบ และสามารถฝ่าฟันอุปสรรคที่มีนานัปการไปได้ เนื่องจากว่ามนุษย์จะรู้สึกว่ามีอะไรก็ตามที่ลุ่มเหลวหรือเป็นทุกข์ ความรักนี้ยังคงรอคอยให้เราได้หวนกลับไปเมื่อวันใดที่หมดหวังกับชีวิตในอีกสังคมหนึ่ง เพราะฉะนั้นการที่มนุษย์เรามีพื้นฐานของชีวิตในอดีตที่ดีสามารถเป็นรากฐานความมั่นคงต่อไปในอนาคตได้

ในบทกวี “ต้นไม้แห่งชีวิต” เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการหวนคิดถึงช่วงเวลาในวัยเด็กกับการเติบโตมาท่ามกลางวิถีชีวิตในท้องถิ่นชนบท ซึ่งจุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีตก็เพื่อต้องการให้ผู้อ่านตระหนักถึงรากเหง้าของมนุษย์เรา ซึ่งคือตัวตนที่แท้จริงที่ถูกหล่อหลอมมาโดยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ทำให้มนุษย์เราเติบโตขึ้นมามีคุณค่า ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ประหนึ่งนั้นพลันรู้ – ฤดูหนึ่งหนึ่ง
 วัยที่เติบโตตามฤดูกาล
 เมล็ดพันธุ์อันรักและจักเป็น
 ผลิบ่ออ่อนช้อนกิ่งหยั่งรากค้น
 จากดินดำน้ำชุ่มอันลุ่มลึก
 จากครอบครัวแสงตะวันอันธรรมดา

เวียนมาถึง, ผ่านไปพร้อมวัยหวาน
 พร้อมพืชพันธุ์ที่หวานในตัวตน
 เมื่อวันหนึ่งออกเห็นเป็นลำต้น
 ไปสู่กันบึงจิตจิตวิญญาณ
 ได้สืบทอดผืน – รากแก้วไม้กล้า
 ซึ่งเกิดคุณหนุนค่าทุกฟ้าดิน

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 46)

บทกวีนี้แสดงให้เห็นว่า อดีตคือรากเหง้าอันเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการสร้างอนาคตให้มั่นคง การใช้ชีวิตให้เหมาะสมกับรากเหง้าของตนเองนั้น เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้ชีวิตดีขึ้นและมีความสุข ฉะนั้นการตระหนักรู้ในสำคัญของอดีตจึงมีส่วนช่วยในการดำเนินชีวิต เพื่อให้มนุษย์นำอดีตมาเป็นข้อคิดสร้างการเรียนรู้หรือเป็นพื้นฐานสำหรับการใช้ชีวิตในภายหน้า

ในบทกวี “สายลมของวันวาร สายธารเมื่อวันก่อน” ผู้แต่งต้องการชี้ให้ผู้อ่านตระหนักถึงความสำคัญของรากเหง้าหรือวิถีชีวิตในแบบดั้งเดิมของมนุษย์เรา ดังคำประพันธ์ที่ว่า

เคยชักมำก้านกล้วยเป็นผู้กล้า	เข้าทำลายความชั่วช้าแตกเป็นช่อง
เคยวิ่งไล่เหยียบเงาเราประลอง	เคยสร้างทับหีบห้องด้วยกองฟาง
วิ่งเล่นตัวล่อนจ้อนไร้ผืนผ้า	ฤดูกาลทนายว่าฟ้าจะพราง
เอาเม็ดฝนหยรชากลับมาวาง	มโหรีอังกาบประดังแสดง
ร่อนลงไปเล่นน้ำในลำห้วย	หนาวชักมำก้านกล้วยด้วยกำแหง
เราอยู่ด้วยความรักถักด้วยแรง	ยามลมแล้งแกว่งซ้องสองปลาปู
ค้ำกอไฟใส่กองอาบท้องฟ้า	ปู่ผู้เฝ้าสรหานิทานสู่
ให้ลูกหลานเรใจได้รับรู้	เมื่อถ้อยคำพรังพรูเปี่ยมพลัง
โกกิลาโฉนไม่กูร้อง	มนุษย์อยู่ในกลองคล้ายห้องซัง
ด้วยจิตใจชั่วชาน่าชิงชัง	ทั้งระแวงระวังและกังวล
บนถนนคนเดินทางผู้ร้างทิศ	ซานชาลาตาปิดสนิทถนน
บอกพี่น้องของข้าว่าทุกคน	ด้วยเมื่อน้ำมันปล้นผู้คนไป
เราก้าวไกลมาแล้วจากแนวหลัง	ก้าวมาสู่ฟากฝั่งความฝันไฟ
ข้าอยากถามว่าอารยะว่าทำไม	จึงตัวข้าบอดไปไร้วิญญาณ

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 58 – 59)

ความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายธรรมดาและการรู้จักพึ่งพาตนเอง หรือการมีความรักและความห่วงใยต่อมนุษย์ด้วยกัน เป็นวิถีชีวิตในแบบดั้งเดิมที่มีมาช้านาน แต่เมื่อวันเวลาเปลี่ยนไปสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้ถูกปรับเปลี่ยนและถูกทิ้งให้ลืมนั่นในคนรุ่นต่อ ๆ มา ทำให้สภาพชีวิตในปัจจุบันตรงกันข้ามกับในอดีตอย่างสิ้นเชิง รวบรวมว่าสังคมในปัจจุบันกลายเป็นสิ่งจอมปลอมที่สวยงามเฉพาะภายนอกที่เป็นเพียงภาพมายาเพื่อหลอกให้ผู้คนลุ่มหลงเท่านั้น แต่ทว่าสิ่งที่เห็นเช่นนี้เพราะมนุษย์เราได้ทิ้งรากเหง้าที่แท้จริงของตนไป จึงทำให้ต้องเผชิญหน้ากับความเป็นจริงอันเจ็บปวดและทุกข์ทรมานกับการใช้ชีวิตที่อยู่ภายใต้ความกดดันและปัญหาของการแก่งแย่งกัน อย่างไรก็ตาม จากตัวอย่างของต้นที่ได้แสดงให้เห็นการถวิลหาอดีตที่หวนคิดถึงวิถีชีวิตความเป็นมาตั้งแต่ยังเด็ก ที่ก่อนจะมาใช้ชีวิตอยู่ในอีกสังคมหนึ่งนั้น ผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการให้ผู้อ่านได้ตระหนักว่าชีวิตที่ดำเนินมาเยี่ยงในอดีตนั้นดีอยู่แล้ว ไม่ต้องกระเสือกกระสนไปตามกระแสสมัยที่หมุนเวียนเปลี่ยนผ่านอยู่ตลอดเวลา มนุษย์ก็สามารถสร้างความสุขสงบให้กับตนเองได้ ถ้าพอใจสิ่งที่เป็นและเป็นอยู่ก็จะไม่ทำให้มนุษย์เกิดความทุกข์ใจ

ในบทกวี “ฝนเม็ดเสาร้ารวมหมอกราน” เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการหวนคิดถึงวิถีชีวิตชาวนาหรือวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรม โดยผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้อ่านตระหนักถึงความสำคัญของวิถีชีวิต

อันเป็นรากเหง้าที่แท้จริงของคนไทย เนื่องจากในปัจจุบันวิถีชีวิตดังกล่าวได้ถูกลดทอนความสำคัญไป ดังที่ผู้แต่งบรรยายไว้ว่า

ข้าวเปลือกจ้าวยาสูญเปล่า	จงเปื่อยเน่าแตกต้นหน่อ
ต้นกล้าการเฝ้ารอ	ขอเม็ดฝนจงหล่นมา
ข้าวสุกคลุกปลาย่าง	กบอิงอ่างพ้อเที่ยวหา
คันทั่วท้องทุ่งนา	เอ่อกจากฟ้ามาสู่ดิน
พ้อว่าถ้าขยัน	ทุ่งนานั้นคือทรัพย์สิน
หล่อเลี้ยงมาอาจิน	เราเพียรสร้างด้วยสองมือ
ครูจ้าวยารังเกียจ	อย่าหยาบเหี้ยมดช่วยสอนสื่อ
ไฉนว่าชาวนาคือ	กระดุกสันหลังผู้ถึงแรง
อนาคตที่หนูวาด	คือกระดาดที่ขึ้นแข่ง
หนังสืออย่าเพิ่งแพง	เพื่อพ่อดีช่วยเพิ่มพูน
ฝนจำเอยไม่ตก	เริ่มเดือนหกก็หายสูญ
ท้องนาเริ่มอาดูร	ต้นกล้าเหลืองเห็นร่ำรอย
ข้าวสารแพงค่าแรงถูก	พ่อแม่ลูกจึงหนีถอย
วันฝนหล่นปรอยปรอย	จากท้องนามาสู่เมือง
โลกจ้าวยาทอดทิ้ง	คนรุ่งริ่งกลางแดดเหลือง
สายตาพลอยพรว้าเคื่อง	ด้วยโหยหิวท้องกิ่วกวน
คินนี้หนักลมหนาว	ลมข้าวเบาไม่หันหวน
เสียงแม่ละเมอครวญ	ว่าพຽนี้ຈະลงนา

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 75 – 76)

จากบทกวีข้างต้นและคำประพันธ์ที่ว่า “พ้อว่าถ้าขยัน ทุ่งนานั้นคือทรัพย์สิน หล่อเลี้ยงมาอาจิน เราเพียรสร้างด้วยสองมือ” เป็นคำสอนของบรรพบุรุษที่ถูกถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากรุ่นหนึ่งสู่อีกหนึ่งรุ่น ถ้าผู้คนในสังคมปัจจุบันตระหนักในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษและมีความอดทนพยายาม “ทุ่งนา” ก็สามารถแปลงค่ากลายเป็นทรัพย์สินและสามารถช่วยค่าจุนเมื่อยามยากได้ ฉะนั้นคนเราไม่ควรจะลืมนิดี เพราะอดีตเป็นบทเรียนที่มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันและอนาคตได้ เนื่องจากคำสอนในอดีตนั้นถ้ามนุษย์เราเห็นประโยชน์ก็สามารถนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต และสร้างความสุขให้กับตนเองได้

ในบทกวี “ฝนร้อยสาย – ไฟร้อยทรวง” การถวิลหาอดีตที่หวนคิดถึงเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตแบบเก่า นั้น ผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้อ่านตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการดำเนิน

ชีวิตในแบบพอเพียง เรียบง่าย และรู้จักการพึ่งพาตนเอง อีกทั้งยังต้องการให้ผู้อ่านได้ตระหนักว่าความรักนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่มนุษย์เราควรมีมอบให้แก่กันและกัน เพื่อโลกของเราจะได้น่าอยู่อาศัยมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ดังที่ผู้แต่งบรรยายว่า

เก็บมะม่วงร่วงหล่นบนลานดิน	เช็ดกางเกงกีดกินกลิ่นหอมหวาน
พรวนดอกไม้ขาวละลาน โอ, ละลาน	เรียวนิ้วฝนเด็ดหวานจนลานพรวน
เธอรักไหม สายฝน ฉันล้นรัก	เธอรักไหม, ฉันรักหยาดสีขาว
ริมหน้าต่างฉันตั้งชื่อ 'หน้าต่างดาว'	บนม้ายาวเธอเคียง 'ระเปียงจันทร์'
มาเกิดมาเดินย่ำดินฉ่ำฝน	ทักดอกไม้ริมถนนอาบฝนฝัน
จามจรี, ฉันผูกซิงเข้าแถววัลย์	มีเธอฉันช่วยไกวแกว่งสองแรงเรา
เธอขึ้นน้ำตาลิ่ง ณ ริมรั้ว	ซึ่งทอดยออดพันพัวอยู่หัวเสา
ลูกสีแดงสุกปลั่งดังกลิ้งเกลา	ดั่งแก้วเธอยามกระเช้าจนขวยอายุ
เธอสูดกลิ่นดินฝน, ฉันค้นหา	ถึงที่มาของกลิ่นหอมมิหา
พลันฉันรู้เห็ดดอกซึ่งออกราย	จากดินอันชุ่มสายในฝนฤดู
ขณะรอ, เธอก่อไฟใช้หุงข้าว	ควั่นสีขาวราวสีฝนให้ยลครู่
ตำน้าพริก ต้มผัก ทอดปลาทุ	หยาดเหงื่อพริกแกงสาว - ดวงดาวในตา
เธอรู้ไหม, ฝนร้อยสาย – ไฟร้อยทรง	เธอรู้ไหมใจดวงฉันพูดว่า
ความเรียบง่ายแห่งชีวิตคือศรัทธา	ความรักคือคุณค่าแห่งหัวใจ
แหละ, เธอรู้ฉันรู้, ฤดูฝน	มาเปรอปรนกันและกันฝันและไฟ
เหมือนที่เธอหอมฟุ้งฉันยืนไฟ	เหมือนกับใครและใครร้อยใจเคียง
ยกถ้วยชามาตั้งข้างพิมพิติด	จักจั่น – จิ้งหรีด, เริ่มกรีดเสียง
ตะตอกแตก, นิ้วร่ำร่วมจำเรียง	กวี, ฝน, ริมระเปียงร่วมสนทนา

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 86)

ในบทกวีข้างต้น ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านตระหนักถึงแบบอย่างของการดำเนินชีวิตในอดีต อย่างเช่น การมีความศรัทธาในเรื่องของความรักและการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ซึ่งวิถีชีวิตเช่นนี้จะทำให้ชีวิตได้พบกับความสุขสงบที่แท้จริงได้ นอกจากนี้ยังจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันและอนาคต กล่าวคือ เนื่องจากความสุขของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับการเลือกของตนเอง ดังนั้น เมื่อต้องเผชิญหน้ากับสังคมที่มีปัญหาและความวุ่นวายต่าง ๆ มากมายรออยู่ เพียงแต่มนุษย์เราเลือกที่จะปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีงามตามวิถีทางแห่งวิถีไท ความสุขจึงสามารถสร้างได้ด้วยสองมือของตนเอง

ส่วนบทกวี “กองเกวียนฤดูกาล ณ วิถีสีเทา” นั้น จากการหวนคิดถึงอดีตในบทกวีนี้ จะเห็นได้ว่าผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านตระหนักถึงการใช้ชีวิตตามแบบอย่างของความพอเพียง ดังที่ผู้แต่งได้บรรยายว่า

มิต้องการโลกไกลไปกว่านี้	แม้อลัฏเกวียนชีวิบลำบากเข็ญ
รอยเกวียนจะแสดงทุกแสงเพ็ญ	ห่มหนาวเย็นทุ่งหญ้าทุกครายาม
ประทับเพื่อจะเลื่อนจะเคลื่อนหาย	สู่แดดอุ่นผืนฟาย – น้ำค้างสนาม
ฉันยืนยลหญ้าออกดอกไม่งาม	ฉันสดับรับตามวิญญานตน
จะขานงามตามนี้ตามที่เห็น	ขึ้นแสดงแสงเพ็ญทุกแห่ง – ถนน
แรมแสงแสงดาวทุกก้าวดล	แหงนหน้ายลทุกหนทั่วก้าวกังวาน

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 94 – 95)

จากตัวอย่างและในคำประพันธ์ที่ว่า “มิต้องการโลกไกลไปกว่านี้ แม้อลัฏเกวียนชีวิบลำบากเข็ญ รอยเกวียนจะแสดงทุกแสงเพ็ญ ห่มหนาวเย็นทุ่งหญ้าทุกครายาม” ผู้แต่งต้องการชี้ให้ผู้อ่านเห็นถึงความพอเพียงในชีวิตที่แสดงให้เห็นว่า คนเราไม่ต้องไปไกลมาก ควรพอใจในสิ่งที่มีและเป็นอยู่ ซึ่งถ้าเราตระหนักรู้ได้ในสิ่งนี้ได้เราก็จะมีความสุขกับชีวิตในปัจจุบันและต่อไปในอนาคต

บทกวี “สร้างสวนฝัน” เป็นบทกวีที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการหวนคิดถึงช่วงเวลาดี ๆ ในวัยเด็กที่เคยได้สร้างและรักษาสีต่าง ๆ ไว้ด้วยความหวังและความมานะอดทนจนได้เป็นผลสำเร็จในที่สุด จุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีตในบทกวีนี้ก็เพื่อต้องการให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงคุณค่าของความมุ่งมั่นพยายามในวัยเด็ก ซึ่งมีส่วนช่วยในการสร้างรากฐานสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต เหมือนดังเช่นที่ผู้แต่งบรรยายไว้

เมล็ดพันธุ์เหล่านี้คล้ายดีใจ	ในอุ้งมือเด่นไหวคล้ายรู้เรื่อง
ซึบน้ำเหงื่อละมุนไม่ชุ่มเคือง	แสงตะวันอร่ามเหลืองร่วมรับรู้
ว่ามีน้อยมีอนันต์มีหัวใจ	อบอุ่นละมุนละไม – ไหลสู่
ปลูกชีวิตหลักไหลได้แย้มประตุ	ออกต้อนรับขับสู้ฤดูกาล
.....	
ในหลักฝันของเด็กหญิงและเด็กชาย	สวนยามเช้าอวลอายแม่ไพศาล
ทั้งบานขึ้นต้นสายดอกไม้บาน	ละดุ้งตื่น - อธิษฐานถึงยามเช้า

(พันธุ์เพลงน้ำ. 2544 : 17)

ผู้แต่งต้องการชี้ให้ผู้อ่านเห็นว่า การรู้จักอดทนเคี้ยวกรำทำงานมาตั้งแต่เด็กจะทำให้มีชีวิตที่ดีขึ้นได้ในอนาคต เนื่องจากคนเรานั้นสามารถทำในสิ่งที่ยิ่งใหญ่ได้ถ้ามีความพยายาม เพราะฉะนั้นในการตระหนักรู้ในคุณค่าของสิ่งที่กล่าวมานี้ได้ จะทำให้คนเรานั้นพร้อมที่จะเผชิญกับโลกใหม่หรือปัญหาต่าง ๆ ได้ทุกรูปแบบ

“เศรษฐาสน์” เป็นอีกบทกวีหนึ่งที่ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านเกิดการเรียนรู้ผ่านทางการเล่าเรื่องถึงชีวิตในอดีตของคุณยาย ซึ่งเป็นผู้หญิงแก่ที่ถูกกลืนกลายจากผู้คนรอบตัวและลูกหลาน ผู้แต่งได้นำคุณยายมาเปรียบเทียบกับอดีต เนื่องจากอดีตก็มักจะถูกกลืนกลายและเป็นสิ่งที่ผู้คนมองข้าม เพราะเห็นว่าอดีตก็คืออดีต ผ่านมาแล้วก็ผ่านไป เหมือนชีวิตคุณยายที่สุดท้ายแล้วก็ต้องตายกลายเป็นอดีตที่เหลือแต่ความทรงจำ แต่อย่างไรก็ตามทั้งคุณยายและอดีตก็ยังคงมีคุณค่าให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ อย่างเช่น ประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมามีคุณค่าที่รักในถิ่นฐานบ้านเกิดและการชื่นชอบในชีวิตที่เรียบง่ายนั้น คนเราสามารถนำประสบการณ์ในอดีตดังกล่าวนี้มาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตหรือใช้สั่งสอนลูกหลานรุ่นต่อ ๆ ไปได้ ดังที่ผู้แต่งกล่าวว่า

ว่าไบไม่มีเรื่องราว

หากดวนเด็ดดวงดาวสะเทือนไหว

ขณะที่การร่วงตามช่วงวัย

แขนแผ่นดินอุ้มใจจักโอบรับ

ผสวนมวล – สวนภายนอกสวนภายใน

มือที่กรำผ่านหัวใจได้สดับ

ทิ้งใบ – ไม้ซรา, คราร่วงทับ

ให้ไม้อ่อนซืมซิบจิตวิญญาณ

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 20)

บทกวีนี้ผู้แต่งชี้ให้เห็นว่า อดีตคือส่วนหนึ่งของประสบการณ์ชีวิต ส่วนอดีตที่ดีคือแบบอย่างที่มีไว้ให้คนรุ่นหลังที่เห็นคุณค่าได้นำมาปฏิบัติตาม ดังนั้น คุณค่าของอดีตจึงอยู่ที่การเห็นประโยชน์และได้นำมาใช้นั่นเอง

ในบทกวี **“วิถีไท”** การถวิลหาอดีตที่หวนคิดถึงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของคนไทยที่ทำเกษตรกรรมเป็นหลัก เนื่องจากผู้แต่งต้องการชี้ให้ผู้อ่านเห็นว่าวิถีชีวิตดังกล่าว เป็นวิถีชีวิตที่มีคุณค่าและสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่มนุษย์ได้คือวิถีทางหนึ่ง ดังที่ผู้แต่งบรรยายไว้

ที่นั่นมีวิถีไทให้เธอเลือก

ที่นั่นมีข้าวเปลือกให้เธอหวาน

ที่นั่นมีฟางหอมลอมบนลาน

มีพืชพันธุ์ธัญญาหารให้เธอกิน

คือทางเลือกที่เธอไม่เคยเลือก

คือทุ่งเทือกที่เธอถูกละทิ้ง

คือดินดำที่เธอถูกละทิ้ง

ที่เธอห่มนมือกรำดินด้านชา

ที่ซึ่งชายผู้หนึ่งคือดิงฝิ่น	ในยุคโลกเร่งวันพันคืนบ้า
ต่างวิ่งตามโลกร้อน ตามเวลา	ตัดตัวตนออกมาจากดินง
แต่แล้วชายผู้นั้นพลันค้นพบ	ว่าวิถีสงบใช้ลุ่มหลง
ไปตามแรงวัตถุที่ยุง	ความสุขนั้นหากสิ้นลงหากหลงทะยาน

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 27)

ผู้แต่งชี้ให้เห็นว่า รากเหง้าที่แท้จริงหรือวิถีชีวิตในชนบทแบบดั้งเดิมของคนเรานั้นย่อมมีความสำคัญและไม่ควรที่จะละทิ้งหรือละเลย เพราะในวันหนึ่งข้างหน้ามันอาจจะได้นำกลับมาเพื่อใช้เป็นประโยชน์ เป็นแนวทาง หรือเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตต่อไป อีกทั้งยังเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้ที่เหนื่อยล้าจากการวิ่งตามกระแสสมัย ที่ต้องการหันกลับมาใช้ชีวิตที่พึ่งพาตนเอง และต้องการมีอิสระจากปัญหาความวุ่นวายในสังคมเมืองหรือหนีจากความสับสนวุ่นวายที่เป็นเพียงภาพลวงตา ถ้าคนเรามัวแต่อยู่กับความลุ่มหลงหรือความทะเยอทะยาน มีแต่ความอยากได้อย่างไม่รู้จักพอ นั่นเป็นชีวิตที่ไม่เคยได้พบกับความสุขที่แท้จริง แต่ถ้ามนุษย์ตระหนักได้ถึงคุณค่าของสิ่งที่เคยมีอยู่ และใช้ชีวิตอย่างรู้คุณค่า ชีวิตก็อาจจะได้พบความสุขที่แท้จริงได้

ในบทกวี “**ซึ้นหยาดเช้า**” เป็นการชี้ให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างการเรียนรู้ที่เกิดจากการนำเอาแบบอย่างในอดีตมาปฏิบัติตาม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต ดังตัวอย่าง

ฉันยังภวังค์เข้าข้าข้า	ดื่มทิพย์จิบชา
ปรารภนาภวังค์เข้ายาวนาน	
ทอรักถักจินตนาการ	ท้องทุ่งคั่งถาวร
ความรักหอมหวานปานไหน	
เรียนรู้ทำความเข้าใจ	ที่เห็นเป็นไป
ที่ยังไม่เห็นเป็นมา	
น้ำหวานหยาดชุ่มพุ่มชบา	ชีวิตธรรมดา
เก็บเกี่ยวฟางหญ้าสร้างรัง	
สักครู่, ตะวันปลุกภวังค์	โลกแปลงเสียงดัง
กระทบกระทั้งกระเทือน	
สิ้นสุดมนุษย์เงินเดือน	ฉันเป็นเสมือน
ไล่เดือนแห่งดินธรรมดา	
สวนด้านกระแสโลกา	สวมชุดขาวนา
หมวกฟางสีรา – พาไป	

ดูแปลงผัก, เก็บไข่
 ทักทายต้นไม้ชนิดชม
 ผูกเปลไต่ต้นลิ้นทม
 นกน้อยร้องชมในใจ

รังไก่ – ชุ่นใหม่
 ในวันรื่นรมย์

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 31 - 32)

ในบทกวีนี้ผู้แต่งต้องการให้ผู้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของอดีต อย่างเช่น วิธีชีวิตที่เรียบง่ายและการอยู่กันอย่างพอเพียง เนื่องจากผู้แต่งเห็นว่าการเรียนรู้สิ่งที่ดี ๆ จากในอดีต คนเราสามารถนำมาใช้กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้ ดังนั้นการถวิลหาอดีตในบทกวีนี้จึงมี จุดประสงค์ให้ผู้ผู้อ่านได้นำแนวทางปฏิบัติในอดีต เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการดำรงชีวิตที่สามารถ ใช้ควบคู่กันไปกับความเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ ในยุคสมัยปัจจุบันได้ และอาจจะส่งผลที่ดีให้เกิด ความสุขสงบทั้งทางกายและทางใจได้มากกว่าความเป็นอยู่ที่เร่งรีบทำงานเหมือนเช่นในสังคมปัจจุบัน ได้ด้วย นอกจากนี้ผู้แต่งต้องการชี้ให้ผู้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงความสำคัญของรากเหง้าอันแท้จริงของคนเรา เพราะเนื่องจากการใช้ชีวิตที่เหมาะสมกับตนเองนั้นจะสามารถสร้างความสุขต่อการใช้ชีวิตใน ปัจจุบันได้มากที่สุด ดังคำประพันธ์ที่ว่า

นับสิบสองขวบปีที่ผ่านมา
 เราชอมร้องเพลงเก่าเศร้าเพลงลา
 ให้อยู่เท่าถูกเลื่อนในเดือนสี่ฝน
 ให้ดวงดาวรอยยิ้มยังพริ้มพราย
 วิถีเธอ – คั่นพบสงบบาง
 คิดถึงทุกยามตื่น – ฝันแผ่นดิน
 บ้านเกิดจึงต้อนรับ – เธอกลับมา
 จับหลังตาฉันเห็นเด็กน้อยเงิระบำ
 พร้อมสร้างสวนดอกไม้ – สวนในตน
 ใจแก้วสรรพฝันหอมหม้อช่อรวง
 ริมฝั่งน้ำสีขาว – เรานั่งมอง
 ท่ามกลางฝูงผีเสื้อ – คล้ายเด็กซุกซน

เราต่างมีความฝันให้สรรหา
 ได้แสงเดือนเมษา – น้ำตารดทราย
 ให้ความหลังอบอุ่นในลมแสนสาย
 ให้เด็กชายเด็กหญิงได้วิ่งได้บิน
 หลังจากเฝ้าติดตามไปหลายถิ่น
 ในหลับฝันไม่จบสิ้น – เปรยเสียงแม่น้ำ
 ด้วยความรักศรัทธาอันดีมด้า
 บนแผ่นดินชุ่มฉ่ำ – ระบายดอกดวง
 ฝ้าปลูกฝังฝักฝนรับขวัญสรวง
 ยังผลพวงที่ได้ – ได้รู้จักตน
 ให้ฉันได้ตรึกตรอง – ละความสับสน
 เราสองคนยิ้มให้กันพลันหัวเราะ

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 33 - 34)

ในบทกวีนี้จะเห็นได้ว่า ประสบการณ์ในอดีตมีส่วนช่วยให้มนุษย์รู้จักตนเอง และการเรียนรู้ จากประสบการณ์ในอดีต จะทำให้รู้ว่าอะไรหรือสิ่งใดเหมาะสมกับชีวิตของมนุษย์แต่ละคนได้มากที่สุด ดังนั้นการตระหนักถึงคุณค่าและการเห็นความสำคัญของอดีตหรือรากเหง้าจึงเป็นสิ่งที่ประโยชน์

ต่อมนุษย์ที่สามารถนำมาใช้กับชีวิตในปัจจุบันให้เหมาะสมกับตนเอง เพราะถ้ามนุษย์รู้จักตัวตนหรือ รากเหง้าของตน มนุษย์ก็จะเข้าใจชีวิตและการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันได้ดีขึ้น อีกทั้งการตระหนักรู้ในสิ่งที่กล่าวมายังสามารถนำมาแก้ไขสิ่งที่เคยทำผิดพลาดให้ดีขึ้นได้ด้วยเช่นกัน

ในบทกวี “**พันฝน**” นั้น ผู้แต่งต้องการชี้ให้ผู้อ่านเห็นว่า การที่มนุษย์เรามีความเชื่อและศรัทธาในวิถีทางการดำเนินชีวิตเช่นที่เคยเป็นมาในอดีต สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นอาจย้อนคืนกลับมาเพื่อสร้างประโยชน์และก่อให้เกิดสิ่งที่ดีงามให้กับชีวิตในปัจจุบันได้ ถ้ามนุษย์รู้จักเลือกในวิถีทางที่เหมาะสมกับตัวเองย้อนรำลึกถึงประสบการณ์ชีวิตที่ล้มเหลว และทำให้ได้คิดทบทวนถึงชีวิตที่ผ่านมาจนทำให้เกิดเป็นความคิดความเข้าใจที่ว่า อดีตคือรากเหง้าที่เป็นพื้นฐานในการสร้างความมั่นคงให้กับชีวิตในอนาคตได้ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ก็พันฝนพันฝนแล้วล้นทม	เราต่างเศร้าโศกตรมไม่รู้สิ้น
แต่ฉันยังหวังใจไม่ซาชิน	ที่จะโบยจะบินไม่สิ้นหัวใจ
ฉันได้กลับมาสู่ฤดูฝน	เหมือนผืนดินมีมนต์ลใจใหม่
กลับมาใช้ชีวิตเพื่อชีวิตใช้	รักแม้จะยากไร้ไม่หวนกลัว
ผืนแผ่นดินรกร้างจะสร้างสวน	เมล็ดพันธุ์มากมวลโปรยด้วยทั่ว
เพื่อสลายในตนเคยหม่นมัว	ออกไปจากกำแพงรั้วเคยล้อมเรา
ในคืนฝนความฝันฉันได้ฟัง	เสียงขับร้องแว่วดัง – เพลงหวานเศร้า
ราวได้ย้อนคืนโมงยามแห่งวัยเยาว์	เธอกำลังฝึกเจ้าผีเสื้อน้อย

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 37)

นอกจากนี้ในบทกวี “**หนึ่งสามัญ**” ที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการหวนคิดถึงวิถีชีวิตในอดีต อย่างเช่น การใช้ชีวิตที่เรียบง่าย การอยู่กันอย่างพอเพียง และการรู้จักการพึ่งพาตนเอง เป็นต้น ซึ่งผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านมองเห็นและตระหนักถึงคุณค่าของวิถีชีวิตเก่า ๆ และภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง เพื่อจะได้นำประโยชน์จากอดีตนี้กลับมาใช้เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคตอย่างมีความสุข ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ดึกคืน, คืนฝน – สมนานา	ฉันและชายชรา
พลิกปุมภูมิปัญญาสามัญชน	
สมุนไพร, ไม้ดอก, ไม้ผล	การพึ่งพาตน
หลุดพ้นจากกระแสโลกา	
รักเกิด – ดินทุ่งท้องนา	ตื่นเกิดลืมตา

ตระหนักรู้ที่มาที่ไป	
เพ่งมองมาจากภายใน	หยาดฝนเปลวไฟ
ก้าวไปในวิถีของตน	
คืบคลานจับฟังเสียงฝน	พิสุทธ์เสียดจน
อยากนอนห่มฝน – สันทนา	
อุ้มโอบในถ้วยน้ำชา	เติมฝัน – สุกยา
มวนกลีบดอกกาสะลอง	
อึ้งอังกาบเรียกเพรียกร้อง	ดั่งท่วงทำนอง
มิให้รสอดคล้องแผ่นดิน	
ปลูกให้คนดินไถยืม	ปลูกใจอาจิน
หวานถิ่นกำเนิดประเสริฐหวาน	
แสนคนเกรงกลัวกันดาร	หนึ่งคนอาจหาญ
ลืมนรสความหวานเหงื่อรวง	
แสนคนกะโหลกเปล่ากลวง	หนึ่งคนก้าวล่วง
ลึกลงภูมิปัญญาสามัญชน	
มุ่มอับคับแคบ – แสนสับสน	ขณะใครบางคน
ยืม – ยล, หย้าออก – ดอกไม้งาม	

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 38)

ในบทกวีข้างต้นผู้แต่งต้องการชี้ให้ผู้อ่านเห็นว่า วิธีชีวิตเยี่ยงที่เคยเป็นมาในอดีตนั้นคืออยู่แล้วไม่ต้องเปลี่ยนแปลงอะไรมากมาย เพียงแต่เข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าก็สามารถมีชีวิตที่เป็นสุขสงบได้ แต่น้อยคนนักจะเข้าใจอย่างถ่องแท้ เช่นที่ผู้แต่งได้กล่าวไว้ในบทกวีที่ว่า ในหนึ่งแสนคนจะมีเพียงสักหนึ่งคนเท่านั้นที่จะเข้าใจและสร้างประโยชน์จากภูมิปัญญานั้นได้

ในบทกวี “อบอวลละนึ่ง” จุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีตในบทกวีนี้ก็เพื่อที่จะให้ผู้อ่านตระหนักถึงความสำคัญของรากเหง้าของตนเอง ซึ่งเป็นชีวิตที่อยู่อย่างพอมีพอกินหรือการพอใจสิ่งที่มีอยู่ ดังเช่นที่ผู้แต่งบรรยายว่า

พึงใจในสิ่งที่มี	เมื่อมีชีวิ
กระทำหน้าที่ดีงาม	
น้ำตา – ดวงแก้วแวววาว	ตราตรึงติดตาม
เสาะหารากเหง้าของตน	

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 39)

อดีตคือส่วนหนึ่งของรากเหง้าที่แท้จริง ผู้แต่งต้องการให้อ่านเข้าใจว่า เมื่อคนเราคำนึงถึงรากเหง้าของตนเองและตระหนักรู้ในคุณค่านั้น ชีวิตก็จะเจอแต่สิ่งที่ดีงามและมีความสุขกับทางเลือกในชีวิตในอีกรูปแบบหนึ่งได้

ในบทกวี “สนทนากับความหวัง” จุดมุ่งหมายของการวิพากษ์อดีตในบทกวี ก็เพื่อให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงความสำคัญของรากเหง้า เนื่องจากว่ารากเหง้าเป็นสิ่งที่แสดงถึงตัวตนที่แท้จริงของมนุษย์ได้ชัดเจนที่สุด โดยผู้แต่งพยายามชี้ให้อ่านตระหนักว่าการที่จะใช้ชีวิตในยุคสมัยปัจจุบันให้มีความสุขสงบได้นั้น มนุษย์เราต้องคำนึงถึงรากเหง้าของตนเองและทำในสิ่งที่เหมาะสมกับตนเองไม่ใช่เป็นไปตามกระแสสมัยจะพาไป ดังคำประพันธ์

ฉันพบเพื่อนเก่าแก่ – กาแฟหอม	เขากล่าว – เขาแปลกปลอมเปลี่ยนวิถี
เนิ่นนานนักหนา – สิบกว่าปี	ณ โรงงานสารเคมี – เมืองระยอง
ด้วยการงานมั่นคงตามตำแหน่ง	ที่พัก – เงินเดือนแพง – มิบกพร่อง
แต่แล้วกลับชะงัก – ได้พักตรอง	ในวันที่เขาต้อง – ล้มป่วยลง
กลิ่นของสารเคมีประคาวมล	สำหรับพืชนาสวน – ผลิตสง
สูตรถอนรากกระชากเหง้า – เขาจูงง	แต่เขาก็ลุ่มหลงจนลืมตน
เขาลืมว่า – รากเหง้าชานา – ไร่	ติดตามลมหายใจไปทุกหน
หอมอายดินกลิ่นฟางกลางผืนทูน	ใช่, เขาร่วมปล้น – คนร่วมเผ่าพันธุ์
ให้สารนั้นดูดซึม – เขาจะกระดูก	พ่อแม่จึงจากลูกไปแล้วนั้น
แผ่นป้ายปักโฆษณา – กลางนาอัน	แทนเขลวปักชะลอนันรักษวญใคร
กลับบ้านเกิด – กลับมาอย่างถาวร	ฉันกล่าวคำอวยพร – เกษตรกรคนใหม่
จึงเขากล่าวกับฉันอย่างมั่นใจ	ผสมผสานนาไร่ไว้ด้วยกัน
ผลิตเพียงพออยู่และรู้จัก	เลิกละให้สิ้น – เคมีนั้น
ด้วยสองมือร่วมแรง – มีแบ่งปัน	มีเวลานอนฝันชมจันทร์ดาว
ฉันกล่าวว่า – สิบกว่าปี – ที่สูญไป	กลับมาเริ่มต้นใหม่ใช่สูญเปล่า
เมื่อคืนนี้ – เขาว่า – นัยน์ดาวาว	เขาฝันว่า – พุงข้าวทองแสงทอง

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 53 – 54)

คนเรานั้นไม่ควรลืมและละเลยภูมิปัญญาหรือรากเหง้าของตนเอง เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งในตัวตนของคนเรา ดังนั้นการทำอะไรที่เหมาะสมกับตัวตนจะทำให้ชีวิตนั้นมีความสุขได้มากที่สุด อย่างเช่นในบทกวีนี้ที่ผู้แต่งกล่าวถึงประสบการณ์ชีวิตของชายผู้หนึ่งที่ทำงานในโรงงานสารเคมี ซึ่งประสบการณ์ในครั้งนั้นได้สอนให้รู้ว่าการทำในสิ่งที่มิใช่ตัวตน หรือการหลงมัวเมาอยู่กับความ

สะดวกสบายที่ฉาบฉวย จะก่อให้เกิดความทุกข์ทั้งกายและใจ แต่เมื่อได้ตระหนักรู้คุณค่าของอดีต และค้นพบตัวตนที่แท้จริงได้แล้ว นั้นจะนำมาซึ่งความสุขในชีวิตเช่นที่ปรากฏในบทกวีข้างต้น เช่นที่ว่า “เมื่อคืนนี้เขาวานัยน์ดาววาว เขาฝันว่าทุ่งข้าวเป็นสีทอง” เป็นต้น

ในบทกวี “นกนอน – นอนบิน” จุดมุ่งหมายของการวิพากษ์วิจารณ์ คือการที่ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านตระหนักในคุณค่าของประสบการณ์ชีวิตในอดีต ที่สอนให้คนเรามีความเข้าใจในเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตได้มากขึ้น และเกิดความเข้าใจว่าอดีตนั้นคือประสบการณ์ที่สามารถนำมาใช้เป็นบทเรียน หรือให้ข้อคิด เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในภายหน้าได้ ซึ่งจากที่กล่าวมาปรากฏในคำประพันธ์ที่ว่า

วันเวลาผ่านไป – ดวงจันทร์

ฉันคิดถึงชายชราหน้าดำดำ

.....

ฉันระลึกถึงคำซำซำนั้น

ไอ้ชีวิต, ไม่มีอะไร – ไม่มีอะไร

หอมเศร้า, สนิทสนมหอมบ่มร่ำ

ชอบเอ่ยคำคำนี้ – “ไม่มีอะไร”

.....

แสนคุ้นใจแต่จับปล้นกลับสิ้นไหว

บรรลุแล้วเลื่อนไหลเหมือนสายน้ำ

(พันนพเพลงน้ำ. 2544 : 57 – 58)

จากการหวนคิดถึงการดำรงชีวิตของชายชราผู้หนึ่งนั้น ผู้แต่งต้องการชี้ให้เห็นว่าอดีตได้ให้บทเรียนสอนชีวิตว่าชีวิตของคนเรานั้นคือ “ไม่มีอะไร” ซึ่งตรงกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มีมาแต่ก่อนกาล ที่ได้สอนว่าชีวิตก็คือชีวิต ต่างคนก็ต่างมีเส้นทางชีวิตเป็นของตนเองตามแต่ใครจะเลือกเดินทางไหน เพราะฉะนั้น การตระหนักรู้ในสิ่งดังกล่าวจะสามารถทำให้ผู้อ่านสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันได้ เนื่องจากจะทำให้เกิดความเข้าใจในชีวิตได้มากขึ้น และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางความผันแปรของกาลเวลาและยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเข้มแข็ง

เช่นเดียวกันกับในบทกวี “สัตว์เลื้อยในความทรงจำ (เจ้าเมากับเจ้านิล)” จากการหวนคิดถึงเรื่องราวและเหตุการณ์ในอดีต อย่างเช่น การดำเนินชีวิตของนายชายที่แสดงให้เห็นถึงความ เป็นอยู่ที่เรียบง่ายของชีวิตนั้น เนื่องจากผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงการมีชีวิตที่มนุษย์สามารถสร้างหรือสามารถเลือกเส้นทางชีวิตได้เอง ซึ่งเป็นการกำหนดชีวิตให้เป็นไปในทิศทางใดได้ด้วยมือของตนเองโดยไม่ต้องทำตามหรือเลียนแบบใคร ดังคำประพันธ์ที่ว่า

หรือว่าเป็นเช่นนี้วิถีชีวิต	เราต่างถูกต่างผิดและพลาดเวลา
นั่งริมน้ำยามนี้เย็นสีเทา	วาดรูปรอยความเศร้าบนหาดทราย
ห่างจากน้ำห่างไกล – ไปนานแล้ว	แก้วหลายแก้วร้าวแหลกและแตกสลาย
แก้วใบใหม่ก็แตกร้าวและเปลา่ตาย	เสียงขลุ่ยเล่า – เจ้านายของเจ้านิล
หาได้ยังคนเมา – หมดตัวใหม่	หมายที่รักรู้ใจไปจนสิ้น
เสียงหมาหอนในหัวใจให้ได้ยิน	ในเย็นย่ำน้ำตารินลงรใจ

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 64)

จุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีตในบทกวีนี้คือ ต้องการให้ผู้อ่านเกิดการเรียนรู้จากบทเรียนในอดีต ประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมา หรืออาจจะจะเป็นประสบการณ์ชีวิตของผู้คนที่ได้ฟังและได้สัมผัสมา ก็ตาม อันจะทำให้เข้าใจในการดำเนินชีวิตได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม จากการถวิลหาอดีตในบทกวีนี้ได้สอนว่า ธรรมชาติหรือธรรมชาติของการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้นย่อมมีทั้งถูกและผิดแตกต่างกันไปตามวิถีชีวิตของแต่ละคน ดังนั้น ในการตระหนักรู้ในคุณค่าและความสำคัญของอดีตจึงสามารถใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคตได้ เพราะจะส่งผลให้มนุษย์มีสติในการเลือกวิถีทางการดำเนินชีวิต เพื่อป้องกันการผิดพลาดหรือปัญหาที่จะเกิดตามมาทีหลัง

จากบทกวี “วิถีเรา” ที่ผู้แต่งกล่าวถึงการดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันไว้อย่างประชดประชันนั้น ผู้แต่งต้องการสื่อให้ผู้อ่านเห็นและตระหนักถึงความสำคัญของรากเหง้าที่ผู้คนมักจะละเลยและลืมเลือนเพราะการไม่รู้จักยอมรับในสิ่งที่ตนเป็นอยู่ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ล่วงมากี่ฤดูฝนแล้วคนรัก	วิถีการปลูกปักอันศักดิ์สิทธิ์
รักคือการร่วมทางและสร้างทิศ	พันธกิจแห่งศรัทธา – บัญชาเรา
ระหว่างเรา – เท่าที่เห็นและเป็นไป	ต่างยิ่งใหญ่ในบาปและหยาบเขลา
พรากจากจิตวิญญาณอันอ่อนเยาว์	ที่เคยเฝ้าพุ่มพักมาพุ่มฟาย
เราคือคนรุ่นไหน – คนไร้ราก	เกลียดกลัวความลำบากแต่รักง่าย
เหมือนว่าทุกข์ที่แท้ – แค่อล้าคล้าย	เหมือนมาหาความหมายคล้ายว่ามา

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 70)

ในบทกวีนี้จุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีต คือ ต้องการให้ผู้อ่านได้เห็นคุณค่าของอดีตและไม่ควรลืมหรือละเลยรากเหง้าที่แท้จริงของตนเอง เพราะในสังคมปัจจุบันนี้คนไร้รากนั้นมีมากมายขึ้นส่งผลกระทบให้ในสังคมมีแต่คนเห็นแก่ตัวที่คอยแต่จะแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน ทำให้จิตใจมีแต่ความหยาบกระด้าง จนกลายเป็นสังคมที่ไม่น่าอยู่อาศัย ดังนั้น จากลักษณะการแสดงออกซึ่งการถวิลหา

อดีตในบทกวีนั้น ผู้แต่งมีความต้องการที่จะให้ผู้อ่านได้ตรวจสอบความคิดของตนเอง ด้วยการมองย้อนกลับมาดูรากเหง้าของตนเองและเลือกทางชีวิตที่เหมาะสมกับตนเอง และใช้ชีวิตอย่างมีสติไม่ใช่หลงมัวเมาอยู่กับกระแสสมัยเพียงเท่านั้น

ส่วนในบทกวี “อุ่นไฟ” นั้น จุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีต เพื่อต้องการแสดงให้ผู้อ่านเห็นว่าถ้าคนเราเห็นความสำคัญและคุณค่าของอดีต อย่างเช่น วิถีชีวิตเกษตรกรรมอันเป็นรากเหง้าของชาวไทย อดีตหรือรากเหง้าสามารถนำกลับมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันได้เหมือนดังเช่นในบทกวีนี้ที่ผู้แต่งบรรยายว่า

คือกองไฟในเข้านยาวนาน	ก่อนกองเกวียนฤดูกาลจะผ่านเคลื่อน
ไฟอันอุ่นอวลลานของบ้านเรือน	ไฟอันเป็นเสมือนสัญลักษณ์
อันอบอุ่นเท่าใด – ไม่หวงแหน	พร้อมเกี่ยวก่อร้อยแขนอันแน่นหนัก
อยู่ในความยากไร้ – ในความรัก	ชัด – ประจักษ์, ว่าแท้หรือแปรไป
พร้อมจะฝ่า, ฟ้าฤดู – พื้นฟูดิน	หรือโบกบินถิ่นแคลน – สูแดนใหม่
ท่วงทำนองของจอบนั้นมอบใจ	ยิ่งกว่าความยิ่งใหญ่ – ไตทั้งมวล

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 71)

ในบทกวีนี้ผู้แต่งต้องการชี้ให้ผู้อ่านเห็นว่า ถึงแม้ว่าในปัจจุบันสังคมได้มีการพัฒนาและก้าวไกลไปมาก แต่ถ้าคนเรารู้จักตระหนักถึงคุณค่าของอดีตหรือรากเหง้าของความเป็นไทย อย่างเช่น วิถีชีวิตที่เรียบง่าย การทำเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพ การพึ่งพาตนเอง หรือการใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเพียง สิ่งเหล่านี้สามารถนำกลับมาใช้เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติหรือการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบัน โดยควบคู่ไปกับการเปลี่ยนผ่านของยุคสมัยและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้ ถ้ามนุษย์เรารู้จักการใช้ประโยชน์จากอดีตให้เป็น

“เธอคือหยาดน้ำตาของฉัน” เป็นบทกวีที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการหวนคิดถึงประสบการณ์ชีวิตในอดีต ซึ่งจุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีตนี้ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านได้เกิดความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของมนุษย์เรา โดยใช้การเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตที่มีมา เพื่อนำมาเป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิตของตน เนื่องจากอดีตคือประสบการณ์ที่ดีที่สุดที่จะทำให้มนุษย์ได้ทบทวนและมองย้อนกลับไปหาตัวตนที่แท้จริงของตัวเอง ซึ่งจะทำให้มนุษย์ได้เห็นประโยชน์และเลือกทำสิ่งที่เหมาะสมกับตนเองได้ในที่สุด ดังคำประพันธ์

กาลเวลาผ่านไปแสนสั้นนัก	พลันที่เธอเผลอหักทั้งแขนขา
ความไผ่ผืน – เราเฝ้าพุ่มพิกมา	สิ้นดินฟ้าดอกไม้อ้วนใจเรา
ใช่, ฉันตายหลายครั้งระหว่างชีวิต	ตายที่เกิดจากมิตร จากความเขลา
แต่ฉันฟื้นตื่นมา – ดวงตาวัยเยาว์	จากดวงตาแสนเศร้า – หลังเงาพายุ
ฉันยังฝันอยู่เสมอแม้เธอไม่รัก	เข้าแดดฉายสวณผัดกับจอบผู้
ทั้งฟางดินน้ำ – หอม, ถนอมทะนุ	เพื่อบรรลุปางอย่างระหว่างชีวิต

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 74 – 75)

ผู้แต่งต้องการชี้ให้เห็นว่าสิ่งที่จริงกับสิ่งที่ฝันนั้นมันไม่เหมือนกัน คนเราต้องอยู่ในโลกของความเป็นจริงไม่สามารถที่จะอยู่ในโลกของความฝันได้ ดังนั้นการดำเนินชีวิตในปัจจุบันจึงมีบางครั้งที่เราต้องพบกับความทุกข์ทรมาน แต่ในท้ายที่สุดแล้วถ้าเราได้ทบทวนและทำความเข้าใจในประสบการณ์ที่ดีที่สอนให้เราได้เข้าใจการดำเนินชีวิตมากขึ้นตามประสบการณ์ที่ได้รับ และนำบทเรียนหรือข้อคิดที่ได้มาจากอดีตมาเป็นพื้นฐานในการสร้างอนาคตต่อไปได้

อีกทั้งในบทกวี “ปลาเร่ เพลร้าง” ที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ทุกคนย่อมมีอดีต และถึงแม้การใช้ชีวิตของคนเราต้องก้าวเดินไปข้างหน้า แต่อดีตก็ไม่จำเป็นต้องถูกลืมเลือน อดีตยังคงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการสร้างรากฐานความมั่นคงให้กับชีวิตได้ ดังคำประพันธ์

อยู่ในห้วงดวงตา, ปลาตะเพียน	ท่ามคืนวันหมุนเวียนนิเปลี่ยนผัน
เสียงใครตื่นเพลงใครกล่อมใจพลัน	ทั้งเปลไกวไครนั้น – ตะวันชีวิต
เหมือนน้ำนมข้าวนี้มีมิ่งมนต์	ทั้งดินฝนเพิงพักนั้นศักดิ์สิทธิ์
เพลงหวานเศร้าเฝ้าเห็นเรมิต	ก่อฝันหนึ่งตรึงติดจิตวิญญาณ
ให้อยู่เป็นเห็นงามในต่ำด้อย	เห็นชีวิตนิรันดร์น้อยมิด้วยค่า
เรียนรู้จากชีพของนกกา	จากใต้ตำรรมดาไล่เดือนดิน
จากรวงน้อยรังหนึ่งของผืนงาน	แผ่ออกไปไพศาลมิสุดสิ้น
แล้ววันหนึ่งจากหนอนจึงฟ้อนบิน	สีผีเสื้อแต้มถิ่นล้วนยินดี

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 12)

อดีตเป็นส่วนหนึ่งของตัวตนของมนุษย์ การตระหนักรู้ถึงคุณค่าของอดีตอันเป็นประสบการณ์ที่มีส่วนช่วยในการหล่อหลอมและกลมเกลียวความเป็นตัวตน ทำให้เราสามารถนำอดีตมาใช้ในการสร้างการเรียนรู้และทำความเข้าใจในชีวิตได้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีต อย่างเช่น การได้เรียนรู้ชีวิตจากบทเรียนของธรรมชาติ เช่นที่ผู้แต่งได้บรรยายว่า “ให้อยู่เป็นเห็นงามในต่ำด้อย เห็น

ชีวิตนิดน้อยมิด้อยค่า เรียนรู้จากชีพองของนกกา จากใต้ตำธรรมาไส้เดือนดำ” แล้วจึงนำอดีต
ข้อคิด หรือการเรียนรู้ที่นักกลับมาใช้ให้เหมาะสมหรือนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไปภาย
หน้าได้

หรือในบทกวี “ว่าว” ที่เป็นการสอนชีวิตด้วยการใช้การย้อนรำลึกถึงประสบการณ์ชีวิตในตอน
เด็กที่ได้พยายามสร้างว่าวหรือของเล่นขึ้นมา ซึ่งผู้แต่งได้ใช้อดีตในช่วงเวลานั้นเพื่อนำมาเป็นข้อคิดใน
การดำเนินชีวิตในปัจจุบันว่าให้ตระหนักถึงคุณค่าของอดีต เพราะประสบการณ์ในต่อนั้นเป็นพื้นฐาน
ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในอนาคตได้ ดังคำประพันธ์

กว่าจะได้เห็นงามเต็มตามฝัน	เชือกในมือถือนั่นมีวันไหว
ในแง่ร่ำกร่ำเดียวเกี่ยวโยงไว้	ปีกของใครคนหนึ่งจึงโบกบิน
ทั้งขวากหนามทิ่มตำธรรมา	ทั้งเหนียวล้าดูเหมือนจะเลื่อนลื่น
ในโมงยามงามฟ้ามาสูดดิน	ในใจจินตบินพวไปสูฟ้า
คนฟ้าดินว่าวจึงเป็นหนึ่งเดียว	จึงไฟลมกลมเกลียวร้อยเกี่ยวหล้า
ฟ้าของใครคนหนึ่งจึงเต็มตา	ว่าวที่เห็นเด่นสง่าจึงตราตรึง

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 18 – 19)

ผู้แต่งต้องการแสดงให้เห็นว่า อดีตมีบทบาทสำคัญที่ช่วยสอนให้คนเรามีความอดทน
พยายามและมีความมุ่งมั่นมานะ อันเป็นพื้นฐานชีวิตที่จะสร้างความมั่นคงให้กับมนุษย์ในภายหน้า
การใช้ประสบการณ์ในอดีตมาเป็นข้อคิดสอนชีวิตนั้น เพราะผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านได้ตระหนักว่าอดีต
ไม่ใช่สิ่งที่ผ่านมาแล้วผ่านไป แต่อดีตยังมีคุณค่าเพราะประสบการณ์ที่บ่มเพาะและหล่อหลอมมานั้น
สามารถนำมาใช้ประกอบเพื่อเป็นแบบอย่างสำหรับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันและอนาคตได้
เพราะฉะนั้น จากที่กล่าวมาผู้แต่งได้แสดงให้เห็นว่า ถ้าอดีตของคนเราก็จะส่งผลดีให้กับชีวิตใน
ปัจจุบันและอนาคตที่ดีด้วยได้เช่นกัน

ในบทกวี “ขายฝั่ง” เป็นการย้อนรำลึกโดยการสร้างจินตนาการถึงเหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ใน
วัยเด็ก โดยนำมาจำลองขึ้นด้วยการวาดภาพในจินตนาการหรือความทรงจำลงบนผืนทราย ซึ่ง
จุดมุ่งหมายในการถวิลหาอดีตในบทกวีนี้ ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านได้ใช้ประสบการณ์ชีวิตในอดีตที่ได้
พบเห็น สัมผัส หรือได้กระทำมาทบทวนเพื่อสร้างการเรียนรู้ ที่จะทำให้เกิดเป็นความเข้าใจเกี่ยวกับการ
ดำเนินชีวิตได้มากขึ้น ดังคำประพันธ์

ใครนั่งวาดวาดทรายริมสายน้ำ	ในแดดฉายทรายจำน้ำเอื่อยไหล
เอ่อขึ้นสู่ชายหาด, ปราสาทใคร	ทลายลง ก่อใหม่ ไม่รอช้า
ใครจำลองมองดูเป็นหมู่บ้าน	เป็นร่องน้ำลำธารผ่านทุ่งหญ้า
เป็นสะพาน กองฟาง เป็นห้านา	ยังค้างคาไม่จบก่อนลบทิ้ง
ใครจำลองมองดูเป็นหมู่บ้าน	ดูหลายเรื่องหลากใจและใหญ่ยิ่ง
ถนนคลองท้องสนามในความจริง	นั่นแอบอิงเอาอย่างหนึ่งกลางแปลง
.....	
จบกระทั่งเย็นค่ำย่ำเยือน	หาดทรายจึงลบเลือนเหมือนความฝัน
เหลือเด็กหญิงคนสุดท้ายในแสงวัน	เธอปล่อยเรือเดี่ยวจันทร์ออกสัญจร
	(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 21)

ผู้แต่งต้องการชี้ให้เห็นว่าชีวิตของคนเรานั้นไม่มีอะไรที่ยั่งยืน เหมือนกับฝันทรายเมื่อสร้างหรือวาดภาพอะไรลงไปพอถึงคลื่นซัดขึ้นมาสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นก็หายไป อย่างไรก็ตาม ในการถวิลหาอดีตนี้ ผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายเป็นให้อ่านได้ตระหนักถึงคุณค่าของอดีตอันเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ชีวิตที่เคยได้กระทำมาก่อน การที่นำเอาอดีตมาทบทวนใหม่เพราะอดีตสามารถสอนและเห็นข้อคิดกับคนเราได้ โดยที่ให้ตระหนักในความเป็นจริง ไม่ใช่อยู่ในโลกแห่งความฝัน

นอกจากนี้ลักษณะของการถวิลหาอดีตในบทกวี “ครกกระเดื่อง” มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้อ่านได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมหรือสิ่งต่าง ๆ ในอดีต อย่างเช่น ครกกระเดื่องที่เป็นสิ่งของเครื่องใช้อันแสดงถึงวิถีชีวิตอันเป็นรากเหง้าของเกษตรกร ที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเราสอดแทรกไว้ในประโยชน์ใช้สอยที่มีมากมายของสิ่งของนี้ โดยในการถวิลหาอดีตที่ย้อนรำลึกถึงสิ่งของดังกล่าวนี้ ผู้แต่งได้นำประสบการณ์ในอดีตมาเป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ผู้อ่านเกิดการเรียนรู้และเกิดเป็นความเข้าใจในสัจธรรมของการดำเนินชีวิตได้มากขึ้น ดังคำประพันธ์

ได้ถนุถนอมมานานมาแล้ว	ถิ่นทุ่งเถื่อนแถวสลายฝัน
ครกผุไผ่พังไปทั้งนั้น	เคียวรอบเจียบงันพลันเหงาใจ
เคยเฝ้าผ้าปลุกอยู่ทุกเช้า	ตึกตักหนักเบาหอมข้าวใหม่
ซิมซักรับรู้อยู่ด้านใน	กังวานก้องไหวอยู่ในเรา
เกิดท่วงทำนองของชีวิต	หนึ่งนี้น้อยนิดจะเปื่อยเน่า
ดินน้ำถนอมคอยกล่อมเกล้า	แผ่รากฟ้าเหง้าอยู่เต็มงาน
เปลี่ยนท่วงทำนองของชีวิต	หนึ่งนี้ถือสิทธิ์แผ่ไพศาล
จิบน้ำจอกจ้อยกินน้อยจาน	พลิกกล่อมพอลาน – สู้อ่านใด

จึงโกยจึงกอบไม่มอบน้อม
ไค้งรวงยังค้อมยังพร้อมใจ

ตะวันยังยอมอ้อมข้าวได้
กราบไหว้ในพุทธะแผ่นดิน
(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 31 – 32)

ถ้าคนเราตระหนักถึงคุณค่าของอดีตได้ แม้วิถีชีวิตของคนเราจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาหรือการพัฒนาของสังคม การรู้จักตัวตนหรือการรู้จักรากเหง้าของตนเอง มนุษย์ก็จะสามารถนำสิ่งดี ๆ ในอดีตกลับมาใช้ควบคู่ไปกับการหมุนเวียนเปลี่ยนผ่านของสิ่งต่าง ๆ ในโลกได้อย่างมีความสุข

และในบทกวี “ตะเกียง” ที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการย้อนรำลึกถึงเรื่องราวชีวิตในอดีตที่ในตอนเป็นเด็กไม่เคยได้ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ซึ่งจากการวิเสทในอดีตที่แสดงออกมาผ่านบทกวีนี้ ผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงความสำคัญของถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเอง ที่เมื่อก่อนอาจถูกทิ้งหรือละเลย แต่ในท้ายที่สุดแล้วถิ่นฐานบ้านเกิดที่แท้จริง คือสถานที่ที่จะมอบความสุขและความอบอุ่นให้กับผู้ที่เจ็บปวดมาจากการที่ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้ดีกว่าสถานที่อื่นใดในโลก ซึ่งความคิดนี้สอดแทรกอยู่ในบทกวีที่ผู้แต่งบรรยายความรู้สึกที่มีต่ออดีตดังคำประพันธ์

ฉันแปรเปลี่ยนเป็นใครในคำหนึ่ง
อยากตะโกนกรู๋องให้ก้องฟ้า
บ้านของการรอคอยร้อยพันปี
เหมือนสิ้นไร้ความงามในความจริง

ดูใบป้อดื้อดิ่งถึงแมกบ้า
อยากทูปอกจกตาแล้วปาทิ้ง
สิ้นวิถีสูญไร้ไปทุกสิ่ง
คืนจึงยิ่งยาวยืดยังมีดมน

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 35)

ผู้แต่งชี้ให้เห็นว่าเมื่ออดีตหรือสิ่งที่ดี ๆ ในชีวิตได้หายไป เป็นเรื่องที่ทำให้เกิดความทุกข์ทรมานและก่อให้เกิดความสับสนในชีวิตได้เป็นอย่างมาก รวกับว่าชีวิตนั้นดำเนินไปอย่างไร้ทิศทางและไร้หลักที่จะยึดไว้ ดังนั้นถ้าอนาคตต้องเป็นเหมือนเช่นที่กล่าวมานี้ คนเราจึงควรตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของอดีตหรือสิ่งที่เคยมีมาในอดีตไว้ให้มาก ก่อนที่ทุกสิ่งทุกอย่างจะสูญสลายไปและต้องมาเสียใจในภายหลังเหมือนเช่นที่ปรากฏในบทกวี

ในบทกวี “หมู่เมฆ” เป็นการพูดถึงเรื่องราวชีวิตและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้นในอดีตกับบุคคลต่าง ๆ ที่ถูกอ้างถึงในบทกวี ในการวิเสทในอดีตที่หวนคิดถึงประสบการณ์ของแต่ละบุคคลนี้

มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจในธรรมชาติของชีวิตมนุษย์ ดังจะเห็นได้จากที่ผู้แต่งได้บรรยายไว้ว่า

เพื่อนของเราบางคนได้ค้นพบ

ต่อชีวิตหนึ่งชีวิตวิปัสสนา

ขณะที่บางคนกลับหม่นหมอง

ปากพหล่ำเทศนา, ตาแดงซ้ำ

วิถีทางสงบแห่งวัดป่า

แถลงจิตวิญญาณภิกษุธรรม

สุราเข้าเข้าครองจรดคำ

ถึงสูงสุดตกต่ำเฝ้ารำพัน

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 61)

ประสบการณ์ในอดีตได้สอนชีวิตในเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งการตระหนักรู้ในเรื่องดังกล่าวนี้ได้จะทำให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ที่ต้องพบเจอกับผู้คนอีกมากมายและต่างคนก็ล้วนแล้วแต่ต่างจิตต่างใจ เพราะฉะนั้นจากที่กล่าวมา การถวิลหาอดีตจึงมีส่วนช่วยในการให้ผู้อ่านได้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจในเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตได้ชัดเจนขึ้น

รวมทั้งในบทกวี “สวน” จากการหวนคิดถึงช่วงเวลาและเรื่องราวต่าง ๆ ในวัยเด็ก ผู้แต่งต้องการแสดงให้เห็นว่า ประสบการณ์ในอดีตสามารถนำมาใช้เป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิตได้ในอนาคต ดังคำประพันธ์

ชิงช้าเคยโยนไกวได้หยุดนิ่ง

ผมเปียผูกดอกไม้เคยไหวพริ้ว

เราต่างไปต่างเป็นต่างเส้นทาง

เหมือนไม่เคยเข้าใจอะไรจริง

กับเส้นเชือกแน่นิ่งกับกิ่งไม้

พำน้ำเงินยิ่งเข้มยิ่งเต็มพิศ

สิ้นเสียงกริ่งจักรยานดลดาลฝัน

จากหน้าต่างชมจันทร์อันอ่อนอิง

สายน้ำดูอ้างว้างคล้ายหยุดนิ่ง

เมื่อเธอทิ้งลงแล้วแก้วชีวิต

เท่าที่คุ้มกวัดไกว – นิ่งสนิท

ดอกไม้เหลืองร่วงปลิดละลานตา

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 69)

จากประสบการณ์ในอดีต ผู้แต่งชี้ให้เห็นว่าธรรมชาติมีส่วนช่วยในการสอนชีวิต กล่าวคือการที่มนุษย์ได้เติบโตขึ้นมาท่ามกลางธรรมชาติที่บริสุทธิ์ ธรรมชาติได้มีส่วนช่วยในการขัดเกลา กล่อมเกลา และหล่อหลอมความเป็นตัวตนของมนุษย์ ทำให้มนุษย์ได้เกิดการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ได้ โดยให้ยอมรับความผันแปรในการดำเนินชีวิต เพราะธรรมชาติแล้วทุกสิ่งทุกอย่างในโลกล้วนย่อมต้องมีการผันแปร และไม่มีอะไรที่ยั่งยืนอยู่ได้ตลอดกาล อย่างไรก็ดี

ตาม จากในบทกวีนี้ผู้แต่งต้องการแสดงให้เห็นว่าอดีตสอนให้เราต้องอยู่กับความเป็นจริงและยอมรับในสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญในปัจจุบัน

บทกวี “ลานดิน” เป็นเรื่องราวการย้อนรำลึกถึงบ้านเกิดและช่วงเวลาในวัยเด็กที่หววนคิดถึงตอนที่เริ่มฝึกเดินที่ลานดินของบ้านตน ซึ่งจากประสบการณ์ชีวิตในอดีตดังที่กล่าวมา ผู้แต่งต้องการชี้ให้เห็นว่าบทเรียนในครั้งนั้น สอนให้มนุษย์มีความเข้มแข็งและทำให้เกิดเป็นความมุ่งมั่นมานะพยายาม เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นรากฐานสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคตได้ ดังคำประพันธ์

ลานดินความหลังเคยตั้งไข่	ล้มแล้วลุกขึ้นใหม่ไม่มีปัญหา
ไม่รู้เลยว่าไหนโลกไหนโชคชะตา	ไม่รู้ว่ามีไฉนหนึ่งของจริงลง
ด้วยผืนดินมีใจเอื้อไอรุ่น	เป็นอ้อมอกอันละมุนด้วยห่วงหวง
มือเปื้อนเปรอะจึงป้ายน้ำตาปวง	หัวเราะให้ในห้วงกระพริบตา
.....	
เฝ้าแต่คิดร้ายล้มตกตรมอยู่	จึงลืมขัดหยัดสู้ชีวิต
แห่งการงานรักสู้สู้เสรี	ทุกขณะวินาทีคือท่วงธรรม
คนผู้มาเหยียบเยียนเหมือนมาหยุด	เพื่อย้อนกลับยังจุดสุดตกต่ำ
วางเล็ดโลกโคกชะชะตากรรม	ซบลานดินอุ่นร่ำหลังน้ำตา
	(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 89 – 90)

ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านเห็นว่า ประสบการณ์ในอดีตมีคุณค่าและมีความสำคัญ เพราะได้สอนให้มนุษย์ได้รู้จักการยืนหยัดสู้ชีวิต อันเป็นบทเรียนที่มีความประโยชน์ต่อการนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันที่มีความผันผวนอยู่ตลอดเวลา

นอกจากนี้แล้วการถวิลหาอดีตในบทกวี “แม่น้ำรำลึก” นั้น ผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจเรื่องของชีวิตได้มากขึ้น โดยจะเห็นได้จากในบทกวีที่ผู้แต่งบรรยายว่า

เขาเฝ้าฟังเสียงร้องของกาเหว่า	ริมฝั่งธารสีเทาเศร้าจับจิต
ดังฝันว่าหลงทางแลคว้างทิศ	ติดอยู่ในมิดหมองห้องแคบคับ
เห็นเด็กชายก้าวออกไปนอกทรวง	ด้วยท่าท่วงทำนองของปีกขยับ
เป็นนกพราวจากใจจากไกลลับ	พร้อมมิดดับแสงตะวันในบันดล
ไม่มีแล้วเด็กชายช่างไผ่ฝัน	ผู้หนีตามแสงจันทร์ ไปไฉน
ทิ้งอดีตทอดยาวราวทุรน	รสสุคนธ์กลิ่นร่วงเป็นดวงน้ำตา

เก้าอี้โยกโลกเงียบเยียบย่ำ
ขานกล่อมอยู่คู่กายเด็กชายชรา

คืนสีดำร่ำไห้ไกลเปลผ้า
มือไขว่หาดวงจันทร์อยู่นั่นแล้ว
(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 107)

จากคำประพันธ์ผู้แต่งต้องการชี้ให้เห็นว่า อดีตไม่สามารถย้อนกลับคืนมาได้ในความเป็นจริง แต่อดีตก็ได้สอนให้มนุษย์รู้จักเข้าใจชีวิตและให้ยอมรับในความเป็นจริงที่ไม่มีอะไรที่ยั่งยืนและเที่ยงแท้ การทำความเข้าใจในสิ่งนี้จะทำให้มนุษย์เข้าใจในเรื่องของการดำเนินชีวิตได้ดีขึ้น และสามารถที่จะดำเนินชีวิตต่อไปในภายหน้าได้อย่างมีสติ

2. การนำปรัชญาชีวิตของคนในอดีตมาประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตสมัยใหม่

ประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์เป็นผลผลิตเชิงซ้อน ที่หลอมรวมเอาไว้ทั้งอดีตและปัจจุบันเข้าด้วยกัน เพื่อที่จะแสวงความหมายและหนทางที่จะต้องก้าวเดินต่อไปในอนาคต (พัฒนา กิตติอาษา. 2546 : 13) แต่อย่างไรก็ตาม มนุษย์ไม่สามารถที่จะย้อนกลับไปหาอดีตในโลกของความเป็นจริงได้ ในการที่จะนำอดีตและปัจจุบันเข้าด้วยกันหรือการที่จะนำอดีตมารับใช้ปัจจุบัน จึงต้องมีการประยุกต์หรือปรับใช้เพื่อให้เข้าวิถีชีวิตสมัยใหม่ กล่าวคือ ใช้อดีตเป็นแรงจูงใจหรือเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ที่มีความเหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงทางกาลเวลา มนุษย์ และสังคม หรือเป็นการอาศัยของเก่าย้อนกลับมาเป็นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติรองรับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันที่ปรับเปลี่ยนไปจากอดีต (วุฒิชัย กฤษณะประกรกิจ. 2548 : 68) เช่นเดียวกับที่เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์นำเอาปรัชญาชีวิตของคนในอดีต อย่างเช่น ผู้ใหญ่บุญลย์ เข้มเฉลิมหรือคุณพู่กูโตะชาวญี่ปุ่นที่เขียนหนังสือเรื่องปฏิวัติด้วยฟางเส้นสุดท้ายมาประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตสมัยใหม่ โดยยึดปรัชญาชีวิตแบบพอเพียง พึ่งตนเอง และใช้ชีวิตอย่างสมถะ หรือปรัชญาทางพุทธศาสนาที่ท่านพระพุทธทาส ย้ำเรื่องความไม่เที่ยงแท้ให้กับมนุษย์ ให้เลิกล้มยึดติดและมีชีวิตอยู่กับความเป็นจริง

ในบทกวี “หญ้าออก – ดอกไม้ยิ้ม” เป็นการกล่าวถึงจุดกำเนิดของความคิดและความศรัทธาที่ผู้แต่งอาศัยปรัชญาการดำเนินชีวิตของคนในอดีตอย่างเช่นผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิมและคุณพู่กูโตะมาเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตของตนในปัจจุบัน ดังคำประพันธ์

แห่งฤดู – จักจั่นบรรเลง
ฉันเองก็เศร้าเหงาตาม
สีม่วงแห่งพลบนั้นงาม
ใจเศร้ายิ่งเศร้าทบทวี

ดุเหว่าวังเวง
แต่หากมองยาม

แต่แล้ว – ฉันตระหนักในฤดี	ชีวิตฉันมี
เพื่อที่จะรักพรักพร้อม	
มีอาจแปลกแยก – แผลกปลอม	ฉันคิด – ฉันยอม
ตายเพื่อพิสุทธิ์แท้แด่รัก	
แห่งแสงดาววัน, ฉัน, สวนผัก	วันหนึ่งพลันประจักษ์
ผักหวานที่แท้ขึ้นอยู่แก่ใจ	
ใครเล่าเปรียบประดุจผู้จุดไฟ	ผู้นั้นใช่ไหม
ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม	
แล้วยังผู้เฒ่าญี่ปุ่น – เดิม	การปฏิวัติก็เริ่ม
ต้นด้วยฟางเส้นสุดท้าย	
ชีวิตงดงามความหมาย	มีวันหาย
เปื่อยสลายไปตามเส้นฟาง	
ปลูกผัก – สารเคมีละวาง	ปลูกต้นไม้ไม่ถาง
หญ้าตำรารักษาน้ำดิน	
ทำสวนเพื่อที่จะมีกิน	มิใช่ฝืนถวิล
ทรัพย์สินแห่งการขายยายผม	
เห็นไหม – หมูนกกววน	ตะขบ, หว่า, ผกาดล
เปอรอนเพลงเพราะเสนาะใส	
ความสุขเหมือนนกน้อยในหัวใจ	กระโดดเด่นไหว
อยู่ในท่วงทำนองของศรัทธา	
ใช่แล้ว, ชีวิตย่อมมีปรัชญา	เพียงข้าวผักปลา
เพื่อว่าจะเรียนรู้ชีวิต	

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 106 – 107)

จากการที่ผู้แต่งนำปรัชญาการดำเนินชีวิตของคนในอดีตมาปฏิบัติตามและประยุกต์ใช้ ด้วยการอยู่อย่างพอเพียง พึ่งพาตนเอง ใช้ชีวิตสมถะ หรือปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมี ผู้แต่งพบว่าชีวิตของตนเองนั้นมีความสุขมากขึ้น ซึ่งจากการดำเนินชีวิตตามแบบอย่างนี้ทำให้เห็นว่าแท้จริงความสุขของมนุษย์ขึ้นอยู่กับจิตใจ ถ้าคนเรารู้จักพอเพียงและดำเนินชีวิตอย่างมีสติก็จะส่งผลให้ชีวิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบันดีขึ้น

“ปรัชญาพอเพียง” เป็นการนำแนวทางปรัชญาชีวิตแบบพอเพียงมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและควบคู่ไปกับสภาพสังคมปัจจุบัน กล่าวคือ เป็นการนำวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายอยู่กันอย่างพอเพียงและไม่เร่งรีบมาปรับใช้ให้เข้ากับตนเอง โดยปฏิบัติควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ในด้านต่าง ๆ ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้เกิดเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่ผสมผสานกันระหว่างเก่ากับใหม่
ให้เกิดความลงตัว ที่สามารถสร้างความสุขและสร้างประโยชน์ให้กับชีวิตได้ ดังคำประพันธ์

อยู่เชื่อนอยู่โขงโขงมโขง	ตื่นเกี่ยวหลังโกงเกือกคู่เก่า
ค่อยคืบทีละนิดสะกิดสะเกา	ถึงเจียบแต่ไม่เหงาเฝ้ามงาย
ผืนน้ำแทนผ้าที่ซ้ำห่ม	คลุกเล่นเล่นหลมเดี้ยวมเดี้ยวหาง
ชักชวนสาวหอยกาบเล่นเกมทาย	ชักชวนสาวหอยลายไปกินลม
ไม่รู้เดื่อไม่รู้ดาวกับเขาดอก	นอนคุยสัพพอกกับหอยขม
พี่น้องอพยพจากน้ายม	เพราะบ้านถูกทับถม – จมโรงงาน
อย่าไปเลยบางกอก – คนหลอกหลวง	เขาจะหลอกพุ่มพวงไปเป็นอาหาร
หอยกระป๋องราดพริก – ภัตตาคาร	ถึงบ้านเรากันดาร์ก็บ้านเรา
.....	
อยู่เชื่อนอยู่โขงโขงมโขง	อยู่ในที่อากาศโปร่งน้ำไม่เสีย
รักหอยสักหอย – มักน้อยไม่เพรีย	สร้างสรรค์งานงัวเจียดเฝ้ามงาย

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 65 – 67)

จากบทกวีนี้ เป็นการนำปรัชญาการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงของคนในอดีตมาเป็นแบบอย่างปฏิบัติ เช่น ถ้ามนุษย์รู้จักความพอเพียงก็จะอยู่ในสังคมปัจจุบันได้ด้วยการพึ่งพาตนเอง ถึงแม้จะเป็นแนวคิดเก่า แต่เมื่อนำเอาแนวความคิดเก่ามาผสมผสานให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ก็สามารถดำเนินควบคู่กันไปได้ อีกทั้งยังเป็นแนวคิดการดำเนินชีวิตที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับสังคมด้วย ดังนั้น ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมเมืองหรือสังคมไหน ๆ ก็ตาม ถ้าคนเรารู้จักพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ มนุษย์ก็จะได้พบความสุขที่แท้จริงในชีวิต

ในบทกวี “ฉันทิพรา – เธอบ้าควมกั” ผู้แต่งคิดถึงปรัชญาการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงของผู้ใหญ่เจ็ดคนที่เน้นการปฏิบัติและลงมือทำ กับหนังสือปรัชญาการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงของพุทโธตะ ทำให้ผู้แต่งเกิดความคิดที่ว่าคนเราถ้ามีศรัทธาในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาชีวิตแบบพอเพียงที่อาศัยแต่ตำราและไม่ลงมือปฏิบัติก็ไม่ส่งผลดีหรือทำให้เกิดประโยชน์อะไรขึ้นมาได้ เพราะฉะนั้นถ้าจะให้เกิดผลสำเร็จต้องนำทั้งสองมารวมกันระหว่างการลงมือปฏิบัติควบคู่ไปกับการศึกษาตำรา เป็นการนำของเก่ากับของใหม่มาผสมผสานกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในยุคสมัยใหม่ได้ ดังคำประพันธ์

เราต่างคนต่างมี – วิถีตน

เราต่างคนต่างมี – วิถีลึงทนต์

เช่นฉันยึดคำ – สาระชีวิต

เช่นเธอปราศรัยได้แสงเทียน

เช่นฉันฝันว่า – พร้าเล่มเดียว

เอกภาพหนึ่งเดียวได้เกี่ยวร้อย

พร้าเล่มเดียว – จักบานออกเป็นดอกไม้

เป็นฝูงปลาเปลี่ยนผลัดเป็นสัตว์คง

เป็นคำข้าวคำหอมคำพร้อมคำสัตย์

คำกรู้งของชีวิตจักกังวาน

เช่นเธอฝันว่า – ศรัทธาคัมภีร์

หลุดพ้นจากจิตบาปใจหยาบช้า

เธอมีรับวิถี – การพลีเหนือ

โต๊ะกาแฟ, ปรัชญาถกถาวร

ปฏิวัติยุคสมัย – ได้ด้วยฟาง

จึงเริ่มต้นอธิบายในทุกกระบวน

รักดอกไม้กลับแฝงเขย่งไล่เดือน

รักดวงดาวกลับเด็ดดอกไม้ฉัน

ไปขึ้นขีดป่าเขาลำเนาธาร

นั่งสังสรรค์สนทนา – ไม่อึ้ง

เราต่างคนต่างมี – วิถีตน

แต่หากเรารักพืชผัก – เรายรักฟาง

เราจึงหลอมบางอย่างระหว่างเรา

พร้าฉันจักเยือกเย็นเป็นคัมภีร์

ย่อมพืชพันธุ์อิสระ ณ ใจเรา

เพียงได้น้ำทิพย์หวานกาลเวลา

เราต่างคนต่างมี – วิถีฝัน

เราต่างคนต่างปิดกัน – อันแนบเนียน

คือการยึดติด – มิแปรเปลี่ยน

อ้างเอาแต่ข้อเขียนบนหอคอย

จักพูดแทนแน่นเหนียวจักเกี่ยวร้อย

เอกภาพหนึ่งน้อย – ภาระนง

ขยับเปลี่ยนแปลงไปเป็นปีกหงส์

เป็นไม้ใหญ่ยืนยง – เป็นสายธาร

แปรเชิญอัครคตเป็นคำหวาน

พร้าคือจิตวิญญาณของกาลเวลา

จักโน้มชีพเรณูนี้ไปข้างหน้า

หลุดพ้นจากอนารยธรรม

เขาเลือกเนื้อกร้าเคียว – เรียวแรงกระหน่ำ

ล้วนท่องจำได้ทุกบททั้งหมดทั้งมวล

เธอได้คลี่หนังสือวางไว้กลางสวน

กายของเธอหลามล้นมวลไขมัน

รักผีเสื้อดูเหมือนเกลียดหนอนนั้น

รักนวลแสงตะวันหลังม่านบัง

ด้วยยวดยานทุกยามได้ตามสั่ง

ในภวังค์ของหยดหยาดระนาดน้ำค้าง

เราต่างคนเริ่มแรกโดยแตกต่าง

ไม่ทิ้งว่างภูมิปัญญาประดามี

ระหว่างใหม่กับเก่าจนเข้าที่

หนักแน่นในวิถี – คัมภีร์เป็นพร้า

ได้หยั่งรากฝากเหง้า – สงบสง่า

ก็พร้อมเติบโตขึ้นทำฟ้าและดิน

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 44 – 45)

ในบทกวี “จักรยาน” ผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายที่ย้อนรำลึกถึงภาพชีวิตของชายเฒ่าที่อยู่อย่างเรียบง่าย ไม่เร่งรีบ พอมีพอกิน และใช้ชีวิตอยู่อย่างสมถะ เพื่อจะสื่อให้เห็นว่าปรัชญาชีวิตแบบพอเพียงนั้นเป็นวิถีชีวิตที่มีคุณค่าและสามารถสร้างประโยชน์และสร้างความสุขให้กับผู้ปฏิบัติได้ อีกทั้งคุณค่าของการดำเนินชีวิตตามปรัชญาชีวิตแบบพอเพียงนั้น ยังเป็นคุณค่าที่ไม่ตกไปตามกาลเวลา และสามารถนำมาใช้ได้ทุกยุคทุกสมัยโดยไม่เกิดความขัดแย้งกับวิถีชีวิตในสังคมสมัยใหม่ ดังคำประพันธ์

ฉันได้ยีนคลับคล้ายใครบางคน
กับมึงไม่เหมะงามความลึกซึ้ง
สารรูปมอซอเหมือนพอใจ
ริมถนนทอดขนานสายธารนั้น
แขวนห้อยถุงรังกระจ่างทั้งกระสอบ
กระป๋องนมตั้งต่อไม่รอช้า
เอาฟ้าดินทั้งผองแทนห้องครัว
ห้องส้วมคือพุ่มไม้ใกล้ลำเนา
เพียงข้าวสุกหนึ่งกระป๋องเขาร้องเรอ
กับท่าเดินละม้ายเหมือนว่าร้ายรำ
จึงไม่รู้รากเหง้าแต่เก่าก่อน
กับเรื่องราวอื่นอื่นไร้พื้นเพ
เห็นแต่เพียงยืมฉายในแววตา
ของที่เก็บล้วนเก่าเฝ้ามองดู
ของเคยใช้ประจำล้วนชำรุด
ตุ๊กตุ่นไร้ขาตุ๊กตาไม้
อาจเคยอยู่ในบ้านของย่านนี้
อุ้นอยู่ในที่นอนมาแสนนาน
เหมือนที่มาของเขา, เค้าไม่รู้
จักรยานเก่าเก่าที่เขามี
ฉันเฝ้าฝันอยู่ใกล้กองไฟเช้า
ไฟใกล้ดับ, เขาจุดต่อไม่รอช้า

เฝ้ารำพึงกับถนนหนึ่ง
กับหมู่ดาวเข้าถึงแสงตะวัน
เขามาหยุดจุดไฟทำไมนั่น
จักรยานเข็นกันเก่าชรา
มือเฝ้ากอบเศษไม้กับใบหญ้า
ฉันเฝ้าดูรู้ว่า, อาหารเช้า
ศาลาหลังคารั่วแทนห้องเช่า
และห้องน้ำยัดเอาลำธารน้ำ
ดั่งเดือนดาวละเมอเปลอวังต่ำ
และเอือนคำขานแปลงเพลงลิเก
จักรยานสัญจรพาร่อนเร่
หยิ่งคะเนเท่าไรไม่อาจรู้
ขณะนั่งสูบยาทอดหุ่ยอยู่
เคยจำแหล่งแอ่งอยู่บ้านใด
ทั้งหนังสือสมุดรูปไฟไหม้
ทั้งรถไฟลานขาดการดีแต่งงาน
ยังแน่นแผ่นแสนดีสียังหวาน
อิมเมื่อเขาเฝ้าอ่านมานานปี
แต่ที่หยดที่อยู่วิวดี
เขานั้นย่อมรู้ดีถึงที่มา
ก่อรูปรอยบางเบาของกาลหน้า
ประสานตา, ฉันนี้กรักจักรยาน

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 40 - 41)

ส่วนในบทกวี “ข้างตัดผม” ผู้แต่งชี้ให้เห็นว่าปรัชญาทางพุทธศาสนาสอดแทรกอยู่ในชีวิตประจำวันของมนุษย์โดยไม่รู้ตัว โดยผู้แต่งได้แสดงให้เห็นผ่านทางกรกล่าวถึงร้านของข้างตัดผมที่มีรูปของพระพุทธรูปที่ติดอยู่บนผนังร้าน และไม่เคยมืดที่จะนำภาพอื่นใดมาทดแทน แม้ว่ากระแสนิยมจะหันไปชื่นชอบในสิ่งอื่น ๆ แต่ข้างตัดผมก็ยังคงศรัทธาต่อท่านพระพุทธรูปอยู่เช่นเดิม ดังคำประพันธ์

เงาของคนต่างวัยในกระจก
กาลเวลาหมุนเวียนหรือเปลี่ยนใจ
หนังสือมวยอับราฮามมาไม้

จึงสะทกสะเทือนลมเคลื่อนไหว
บรรยากาศห้องไม้ยังเหมือนเดิม
โหลปลากัดตั้งไว้บนชั้นเสริม

ห้องยังคงเก๋าก้อมีต่อเติม
ทั้งรูปภาพดาราดาวนาง
รูปใบหน้าที่มองล้นหมองเขียว

เก้าอี้กลมมีเพิ่มเพียงหนึ่งเดียว
อวดทรงผมล้ำหลังอยู่โดดเดี่ยว
“พุทธทาส” แน่นเหนียวเหนื่อประดู
(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 79)

กาลเวลาเป็นสิ่งที่มีการหมุนเวียนเปลี่ยนผัน แต่คำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มีมาตั้งแต่ครั้งบรรพกาลนั้นไม่เคยเปลี่ยนแปลง จากตัวอย่างนี้ผู้แต่งต้องการชี้ให้ผู้อ่านได้เห็นว่าการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันนั้น มนุษย์เราสามารถนำคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่สอนให้รู้จักการพึ่งพาตนเอง การอยู่แบบพอเพียง หรือการให้ยึดมั่นในคำสอนทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบันได้ กล่าวคือ ถึงแม้จะเป็นแนวคิดโบราณที่น่ากลับมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในสังคมสมัยใหม่ แต่ด้วยแนวคิดนี้สามารถทำให้มนุษย์เราอยู่อย่างมีความสุขสงบได้ถ้ามีความเชื่อ ความยึดมั่น และศรัทธา

บทกวี “ซ่อน – หา” เป็นบทกวีที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการหวนคิดถึงเหตุการณ์และเรื่องราวของผู้คนในอดีต ซึ่งจากประสบการณ์ชีวิตในอดีตดังกล่าวมีส่วนช่วยให้ผู้อ่านได้เกิดความเข้าใจในการดำเนินชีวิตได้มากขึ้น ดังตัวอย่าง

เขาเป็นใครไม่รู้ดูหม่นเศร้า
สวมเสื้อผ้ายับย่นของคนงาน
เหมือนคนกลับไม่ได้ไปไม่ถึง
เขาพูดกับอากาศवादมือไม้

ท่ารถจอดทอดกระเป๋าใบเก่ากร้าน
รำพึงถึงหมู่บ้านสะท้อนใจ
อดีตดั่งปัจจุบันนั้นหม่นไหม้
สะกิดเด็กใกล้ใกล้ ให้รับฟัง

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 70)

ผู้แต่งต้องการชี้ให้ผู้อ่านเห็นว่า หลักการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกคนนั้นต้องมีทั้งอดีตและปัจจุบันควบคู่กันไป กล่าวคือ ในปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในสังคมสมัยใหม่ได้นั้นต้องมีอดีตมาเกื้อหนุน ดังนั้น ในแนวทางปรัชญาชีวิตทางพุทธศาสนาสอนให้รู้ว่า ถ้าทุกคนมัวแต่ติดยึดอยู่กับอดีตก็จะไม่สามารถที่จะก้าวไปข้างหน้าได้ แต่ถ้าเราเข้าใจและนำสิ่งดี ๆ ในอดีตมาใช้ให้เป็นหรือประยุกต์ใหม่ก็จะเกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้

ส่วนในบทกวี “ประดู” จุดมุ่งหมายของการวิพากษ์วิจารณ์ในบทกวีนี้ เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นว่าปรัชญาชีวิตในทางพุทธศาสนานั้นสอนให้มนุษย์เราเข้าใจโลกและเข้าใจชีวิตได้มากขึ้น เพราะเมื่อ

มนุษย์เกิดความเข้าใจ มนุษย์ก็จะสามารถยอมรับความเป็นจริง และอยู่กับความเป็นจริงนั้นได้ต่อไป
ได้ ดังคำประพันธ์

ไผ่ฉันฝันถึงชีวิตจิตรกร	ของบ้านเกิดเมืองนอนร้อนฝนหนาว
ไล่คว้าจับฝนแรกที่แตกกราว	แดดหม่เมฆหมอกขาวดาวฤดู
ออกไปสิ, ผ่านประตูผู้ชรา	ฉันจึงรู้กาลเวลามีหยุดอยู่
จากดวงตาเฝ้ามองของประตู	ผลึกฉันออกไปสู่ฤดูกาล
แม้ฉันเฝ้าอาลัยในแสงเงา	กองกระดาษาเก่าเก่าเป็นเงาถ่าน
จู่จันพบตนเป็นคนงาน	ของเมืองของถิ่นย่านอุตสาหกรรม
บางขณะหยุดพักกินกลางวัน	ฉันหวนถึงความฝันอันดึกดำ
จนคำข้าวแข็งขึ้นเกิดผืนคำ	ฉันมองมือแตกช้าแล้วช้า

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 74)

บทกวีนี้เป็นการหวนคิดถึงชีวิตในอดีต แต่ก่อนคนเราอาจมีความใฝ่ฝันที่จะได้ทำตามสิ่งที่วาดหวังไว้ ทว่าในปัจจุบันกลับไม่เป็นเช่นนั้น จากปรัชญาทางพุทธศาสนาสอนให้รู้ว่า ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้นต้องอย่ายึดติดหรืออย่าไปยึดมั่นถือมั่นอยู่ในสิ่งหนึ่งสิ่งใด เนื่องจากว่ากาลเวลาต้องมีการหมุนเวียนเปลี่ยนผ่านจากยุคสมัยหนึ่งไปสู่อีกยุคสมัยหนึ่ง เพราะฉะนั้นมนุษย์เราต้องพยายามปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังนั้น ถ้าแม้แต่ยึดติดอยู่กับอดีตก็จะมีแต่ความทุกข์ที่ไม่สามารถก้าวข้ามผ่านความเปลี่ยนแปลงได้ จากที่กล่าวมาผู้แต่งต้องการชี้ให้เห็นว่า อดีตได้สอนให้คนเรารู้จักชีวิตและต้องยอมรับว่าชีวิตนั้นไม่มีความเที่ยงแท้แน่นอน เราไม่สามารถดำเนินชีวิตเหมือนดังเช่นในอดีตได้ตลอดไป เพราะชีวิตต้องมีการผันแปรไปตามกาลเวลาและยุคสมัย ดังนั้นมนุษย์จึงต้องนำอดีตประยุกต์เพื่อปรับตัวและปรับกระบวนการทางความคิดเสียใหม่ ให้เข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงในสังคมและเพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตต่อไปภายหน้าได้

ในเรื่องสั้น “สะพานข้ามแม่น้ำ” จุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีตปรากฏอยู่ในตอนท้ายเรื่อง ที่ “ผม” กลับมาอยู่ที่บ้านเกิดอีกครั้งและหวนคิดถึงเรื่องราวในอดีตและประสบการณ์ชีวิตที่ได้เรียนรู้มาจากน้ำเบิ้ม ซึ่ง “ผม” มีความคิดที่จะนำอดีตหรือประสบการณ์ในครั้งนั้น มาประยุกต์ใช้หรือปรับให้เข้ากับการดำเนินชีวิตของตนเองในอนาคตที่สอดคล้องกับปรัชญาการดำเนินชีวิตทางพุทธศาสนาไว้ ดังข้อความที่ว่า

ยามเย็น สีม่วงเข้มและระบายที่ขอบฟ้า แลรู้สึกละแ่นเศร้า ผมกลับมาที่นี้อีกครั้งเพื่อรำลึกภาพอดีต บนขอบโค้งสะพานที่ผมหวาดกลัวนักหนาในวัยเด็ก แม่น้ำยังกว้างใหญ่ สะพานยังสูงตระหง่านอยู่เช่นเดิม แม้เวลาจะล่วงเลยไปร่วมยี่สิบปีแล้วก็ตาม มาบัดนี้ เวลานี้ ผมอยากบอกกับเขาว่า ผมไม่รู้สึกลัวมันอีกต่อไปแล้ว ความเงียบ ความเว้งว้างของสายน้ำ และความสูงน่าหวาดหวั่นของสะพานไม่สาयरัง

แสงพลบเริ่มรางสลับ ผมยืนนิ่งเฉยอยู่บนสะพาน ถ้าตาไม่ฝ้าไปผมคิดว่าสิ่งที่มองเห็นเบื้องล่างบนพื้นผิวน้ำนั้นมันตระการตา ฟองฟายด้วยสีเขียวของดอกไม้ ไข่..ดอกมะลิ แผ่กระจายไปตลอดทั้งสายน้ำที่ไม่ไหลคั้น หอมกรุ่นพิสุทธิ์ไปตลอดทั้งคั้งน้ำ เป็นกลิ่นที่หอมที่สุดในชีวิตเท่าที่ผมเคยพบและสัมผัส และถ้าหูของผมไม่ฝ้าไปอีกเช่นกัน ผมคิดว่าเสียงที่ได้ยินล่องลอยมานั้นอ่อนโยนและเศร้าเครือจนยากจะบรรยายออกมา มันปลูกให้ชีวิตของผมตื่นขึ้นเพื่อรับฟัง

ไ้สายน้ำ....

มีดคำเจ้าย่าเดินไปไหน

พัดพาความฝันข้าจากไกล

พลัดพรากเยาว์วัยข้าลับตา

ไ้ สายน้ำ...

มันคือบทเพลงที่ไพเราะและเศร้าที่สุดเท่าที่ผมเคยได้ฟังมาในชีวิต แทบไม่รู้สึกรู้ว่ากำลังร้องให้ ความปีติพลุ่งพล่านขึ้นเต็มหัวใจ ดวงตาของผมแลเห็นโค้งสะพานสายรุ้งบนเว้งฟ้า เขายืนเฉยนิ่งอยู่ที่นั่น กำลังร้องเพลงบทที่เขาโปรดปราน ช่างน่าเสียดายคืนวันที่ผ่านมา ผมไม่เคยค้นพบความสุขที่แท้จริงในชีวิตเลยแม้แต่ครั้งเดียว ผมเป็นได้แค่ผู้ข้ามผ่านสะพานเท่านั้นจริง ๆ สะพานชีวิตที่มากมายหลายหลาก สะพานที่ผมไม่เคยเลยสักครั้งที่จะหยุดยืนเนิ่นนานเพื่อชะโงกมองลงไปเบื้องล่าง มองลงไปยังสายน้ำที่ไม่ไหลย้อนคืน ไม่เคยแม้แต่จะมอบขอมะลิให้กับผู้หญิงสักคนความสุขครั้งสุดท้ายในชีวิตของเขา ชายโง่เง่าผู้มีชีวิตผูกพันกับสายน้ำสายนี้ ช่างยิ่งใหญ่หนัก

สะพานสายรุ้งบนฟากฟ้า ล่องลอยลงมาครอบสะพานที่ผมยืนอยู่ ในยามพลบสงบงาม ความปีติงดงามทำให้ผมร้องเพลงบทนั้นออกมา ก่อนที่ผมกับเขาจะหลอมรวมเข้าเป็นหนึ่งเนื้อเดียวกัน

(ชีวิตสามะหาอันใด. 2545 : 55 – 57)

ในตัวอย่างข้างต้น “ผม” จากบ้านไปแสวงหาชีวิตด้วยความที่ไม่รู้ว่าตนเองต้องการอะไรสำหรับชีวิตอย่างแท้จริง ความสับสนและความไร้ทิศทางที่ยังคงตามหาเส้นทางชีวิตของตนเองไม่เจอ ทำให้ในวันหนึ่ง “ผม” กลับมาที่บ้านเกิดและได้หวนคิดถึงเรื่องราวที่ผ่านมารวมทั้งเรื่องราวของน้ำเบ้มที่ได้สอนให้เขาเกิดความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับชีวิตที่ว่า “ชีวิตคนเรานั้นก็เปรียบได้กับสายน้ำนั้นแหละอ้ายหนู มันมีขึ้นมีลงเสมอ ไม่มีสิ่งใดจริงยั่งยืนได้ตลอดไปหรอก เอ็งเคยได้ยินที่คนเขาพูดว่า

สายน้ําไม่ไหลกลับนั้นบ้างมัยละ นั้นแหละ ชีวิตคนเราก็เป็นอย่างนั้น” ดังนั้น “ผม” จึงมีความคิดที่จะนำกระบวนการทางด้านความคิดที่ได้จากการเรียนรู้อดีตมาประยุกต์ใช้กับชีวิตตนเองบ้าง ดังเช่นที่ปรากฏในตัวอย่างข้างต้นนั้น โดยมีรากฐานของประสบการณ์ชีวิตในอดีตที่ได้เรียนรู้มาจากน้ำเบ้มเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับความไม่เที่ยงแท้ ไม่มีอะไรที่ยั่งยืน และเลิกยึดติดในสิ่งหนึ่งสิ่งใด มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในปัจจุบัน เพื่อเป็นการแสวงหาความสุขให้กับตนเองก่อนที่จะทุกอย่างจะสายเกินไป ซึ่งเป็นแนวทางการปฏิบัติอย่างหนึ่งที่มีพื้นฐานมาจากคติทางพุทธศาสนา

3. ใช้อดีตเพื่อลอบประโลมและเป็นการกำลังใจ

สำหรับพวกถวิลหาอดีต โลกรอบตัวคือสิ่งแปลกปลอม มนุษย์ไม่ใช่เป็นสิ่งแปลกปลอมที่หลุดเข้ามาในสังคม แต่ทั้งสังคมนั้นเป็นสิ่งที่ดูแปลกปลอมไปสำหรับคนพวกนี้ เพราะคนเหล่านี้รู้สึกว่าการชีวิตขาดความมั่นคงในยุคที่ตามไม่ทันกับความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เมื่อเวลาผ่านไปมนุษย์จึงเริ่มเบื่อและผิดหวังกับปัจจุบัน ทำให้หันมาหาอดีตเพื่อนำสิ่งที่ตั้งงมในอดีตมาลอบประโลม เยียวยา รักษา และทดแทนสิ่งที่ขาดหายไป ในสังคมปัจจุบัน ซึ่งในการศึกษาจุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีตนั้น มีลักษณะที่ปรากฏให้เห็นว่า มนุษย์ต้องการนำอดีตที่ดั่งมกลับมาคืนมา เพื่อทดแทนในส่วนที่ขาดหายไป ในปัจจุบัน และที่สำคัญมนุษย์ต้องการใช้อดีตเพื่อมาลอบประโลมและเยียวยารักษาจิตใจ ที่เจ็บปวดและบอบช้ำจากสภาพความเป็นอยู่ที่แปลกแยกที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน

ในบทกวี “ในเงาสลัว” เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการหวนคิดถึงสภาพวิถีชีวิตในอดีต ซึ่งจุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีตในบทกวีนี้ เนื่องจากผู้แต่งหวังว่าภาพในอดีตจะช่วยรักษาใจและทดแทนในสิ่งที่ขาดหายไป ในสังคมปัจจุบันได้ อย่างเช่นที่ผู้แต่งบรรยายว่า

ยังแจ่มชัดแนบชิดในรวงซ่อ

จากแสงเงาเข้าจรุงรุ่งอรุณ

แว่วระซังกังวานอยู่หวานแว่ว

กลิ่นข้าวหอมพร้อมมะลิ – ภาวนา

ขณะหนึ่งซึ่งนานมโนล่วง –

ณ รอยต่อ, ราตรี – ทิวาวาร

ตั้งหยาดน้ำคร่ำคร่ำแห่งคาคบ

กลิ่นแผ่นดินเขียวหยาดปูลาดทาง

ดังลายเส้นดินสอตัวหนังสือ

จากเปลวไฟไหวทอรู้คลออุ่น

แววตาตื่น – หอมกรุ่นพิรุณผกา

ดูเหวว่าแจ้วจันรรจ์ – บุญพรรษา

หอมลำเจียก – ตู้อื้อผ้าคราแย้มบาน

กระชั้นตามถามทวงไปทุกย่าน

ตั้งหยาดน้ำเก่าจากธารวาง

ตะไคร้เขียวคร่ำกลบ, โองดิน – กระถาง

ลวดลายน้ำ, หน้าต่าง – ผนังไม้

ซึ่งยักย่องเยื้องเหียงเหมือนยากไย

เสาเรือนไผ่, ไม่เท่ากัน – ขึ้นกระได	มีเด็กเล็ก มีผู้ใหญ่ มีไก่ – แมว
ตัวอักษรได้ภาพนั้นโตตัว	“คือครอบครัวของฉัน” นั้นตรงแนว
วันที่ฟ้าสว่างฝน – ชีตฝนแพรว	ทุกหยดแพรวชัดแจ่มมีรูปร่าง
กระดาศภาพถูกพับเป็นเรือกระดาศ	คู่คลื่นเขียวเกรี้ยวกราด, ซายหาด – ห้าง
ตั้งเรือนั้น – สัญลักษณ์, นักเดินทาง	ไปอ้างว่างหวาดไหวไปเผชิญ

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 43 – 44)

จากบทกวีข้างต้นการถวิลหาอดีตในบทกวีนี้ ผู้แต่งต้องการใช้อดีตเพื่อมาทดแทนสิ่งที่ขาดหายไปในปัจจุบัน เพราะในอนาคคนั้นทุกคนย่อมต้องแสวงหาและมีเส้นทางชีวิตเป็นของตนเอง ซึ่งอาจจะต้องเผชิญกับปัญหาและความวุ่นวายต่าง ๆ ในสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงและความผันผวนในด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ตลอดเวลา แต่ถึงแม้จะเป็นเช่นนั้นอดีตอันงดงามที่ยังคงแฝงฝังอยู่ในความทรงจำนั้น ก็ยังคงมีส่วนช่วยในการปลอบประโลมและเยียวยารักษาจิตใจให้เข้มแข็ง ทำให้พร้อมที่จะเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเข้มแข็งและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

“ความฝันกลับบ้าน” เป็นบทกวีที่ผู้แต่งใช้อดีตมาปลอบประโลมจิตใจอันบอบช้ำที่เกิดจากสิ่งที่ไม่เป็นผลสำเร็จดังที่คาดหวังไว้ ดังจะเห็นได้จากในบทกวีนี้ที่ผู้แต่งบรรยายว่า

เหมือนโรงงาน – ด้านใจดับไฟศิลป์	ความเหนื่อยล้าซาชินกินเนื้อที่
เคยจำกัดเอาไว้ในดวงฤดี	ไฟจึงหรี – ใจจึงล้า, มิทันระวัง
เพียงจดหมายผ่านไป – แม่ได้รับ	ว่า – แม่ครับ, เงินงานลานความหวัง
คล้ายกานท์กลอนนอนกัน – ตะกอนกรัง	กลับบ้านเกิดเกรงกระทั่งคนนิทา
ไอ้ – “บ้านเกิด” – อุ่นในหัวใจกร้าน	ความห่างเหินก่อความหวานและคุณค่า
ยามใกล้ชิดกลับเห็นเป็นธรรมดา	รินน้ำตาลจรดจดหมายนั้น
อยากกลับไปทำนาประสาชีวิต	ปลูกกระท่อมแนบชิดทุ่งน่านนั้น
ใช้ชีวิตธรรมดา – เรียบ, สามัญ	จะปลูกข้าว – จะเคี้ยวกลั่นกานท์กวี
ในที่สุด – ไฟแฉ่งแรงใจดล	ออกมาสู่ท้องถนน – คนคืนถิ่น
ดั่งนกหลุดกรงไทย – โบกโบยบิน	คลบล้ำลายหนูแหว่งยีน – แม่น้ำระม

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 53 – 54)

โดยธรรมชาติของมนุษย์แล้วมักจะมองข้ามคุณค่าของสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว แต่เมื่อมีปัญหามนุษย์มักจะถวิลหาสิ่งดี ๆ ในอดีตแล้วนำอดีตนั้นกลับมารักษาใจ อย่างเช่นในตัวอย่างนี้ เมื่อท้อแท้และหมดหวังในชีวิตจึงหันคิดถึงบ้านเกิด อยากกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในถิ่นที่ ๆ คุ่นเคยนั้นอีกครั้งหนึ่ง จึงจินตนาการถึงบ้านและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่โหยหา เพื่อนำมาบรรเทาความทุกข์และความอ่อนล้า

หรืออีกนัยหนึ่งก็เป็นการสร้างความหวังให้กับชีวิต เพราะจะทำให้รู้สึกว่ามีแรงจูงใจสำหรับสิ่งที่จะทำในอนาคต จึงทำให้มีแรงใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไปได้

และในบทกวี “เมืองดอกไม้” เป็นการสร้างจินตนาการเพื่อนึกคิดถึงอดีต โดยสร้างหรือจำลองขึ้นมาจากความรู้สึกและความทรงจำ เพื่อให้อดีตได้ช่วยบรรเทาความทุกข์และความเจ็บปวดจากการใช้ชีวิตที่ต้องดิ้นรนเอาตัวรอด ดังคำประพันธ์

กลิ่นดินกลิ่นหอมห่อใจ	ฉันก็อยู่ใน –
วิญญาณผ่านหนาวผ่านร้อน	
ทุกทวยห่อใจร่ำวอรอน	ซึ่งบทจร
จากเหี่ยวเจ้าพรากจากมา	
ดินหอมหอมกลิ่นผกา	ดอกไม้ในตา
อันเบิกกระบัตระบาย	
กำซาบน้ำตาทุกสาย	ไหลถึงหลังราย
หยักรากสู่ดินวิญญาณ	
.....	
เลื่อนลับซบผ่านกาลเวลา	ดอกไม้โรยรา
ดวงตาก็แห้งแล้งโหย	
ชีวิตติดเคียนโอดโอย	เดียวดายอยู่โดย
เต็มเหล้าลงแก้ววิญญาณ	
ซึ่งแล้งแห้งสิ้นทรมาน	แตกแยกแหลกลาญ
เมาเพื่อสร้างเมืองดอกไม้	

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 59 –61)

ผู้แต่งต้องการชี้ให้เห็นว่าคนเราเมื่อต้องเผชิญกับความทุกข์ ความกดดัน หรือความเจ็บปวดในด้านต่าง ๆ คนเรามักจะหวนคิดถึงอดีต และใช้อดีตที่ดีงามนำกลับมาสร้างใหม่หรือจำลองขึ้นในรูปแบบของความทรงจำ เพื่อใช้ปลอบประโลมจิตใจให้มีแรงที่จะยืนหยัดต่อสู้อย่างไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการดำเนินชีวิต อย่างเช่น “เมืองดอกไม้” เป็นสิ่งแทนเมืองในจินตนาการที่มนุษย์สร้างขึ้นเพราะต้องการที่พักพิงและหาที่สำหรับหลีกเลี่ยงปัญหาชีวิตในปัจจุบัน

ส่วนการแสดงออกซึ่งการถวิลหาอดีตในบทกวี “บ้าน, - เมื่อยามฝนตก” นั้น เป็นการนำอดีตมาบำบัดและบรรเทาความเจ็บปวดภายในจิตใจที่ทุกข์ทรมาน จากการประสบกับปัญหาและ

ความยากลำบากในการใช้ชีวิตอยู่ในอีกสังคมหนึ่งที่มีความแตกต่างจากความเป็นอยู่เดิมในอดีต
คำประพันธ์ที่ว่า

ต่างถิ่นที่ผันมรรคา	กล่าวคำอำลา
อาศัยในบ้านเกิดกาย	
แสวงหาหรือว่าสวรรค์หาย	เซซังกะตาย
เซซานชมชุกชุกเข้ญ	
มีชีพที่เห็นและเป็น	ดั่งสัตว์เลือดเย็น
มีรูร้อนหนาวอิมหน้า	
มีฝนพลันลับกลับคำ	มีเงินครอบงำ
มีรูร้อนหนาวอิมหน้า	
มีฝนพลันลับกลับคำ	มีเงินครอบงำ
งุ่นง่านงเงินงุนง	
ในร้านเหล้าเปลี่ยยังคง	ดื่มด่ำรำหลง
ปลอบทุกข์ปลุกจิตวิญญาณ	
ภายนอกฝนมิสร้างชา	กระทบหลังคา
และท้องถนน – ดนตรี	
ดั่งฝนหล่นกลางฤดู	เจ็บปวดชีวิต
น้ำตาหรือว่าน้ำฝน	
กระหัดคิดถึงบ้านตน	พร้อมหน้าตา – ยล
พ่อแม่พี่น้องบ้านนั้น	
ในยามสายฝนปรนฝน	ผ้าผวยห่มพัน
อยู่ในโรงหนังสัจจอ	
แมลงหนีฝนมาออ	คล้ายมาร้องขอ
อาศัยในบ้านสักคราว	
แมลงหนีฝนคงหนาว	เด็กน้อยดาวาว
ก่อเกิดประกายความคิด	
เอาจักไม้ขีดประดิษฐ์	แมลงตัวนิด
นอนอุ่นในบ้านหลังน้อย	
เสร็จแล้วนอนมองตาปรอย	ค่อยเคลิ้มค่อยคล้อย
หลับทับบ้านน้อยหลังนั้น	
จากร้านเหล้าเปลี่ยในพลัน	ให้ฝนลงทัณฑ์
และกลบสะอื้นกลืนน้ำตา	

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 64 – 65)

บทกวีนี้เป็นการย้อนรำลึกถึงชีวิตในอดีตตอนที่ยังเป็นเด็ก ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีความสุขมากที่สุด แต่เมื่อโตขึ้นกลับมีชีวิตที่ตรงข้ามกับในอดีตและต้องประสบกับความทุกข์ยากลำบากในการดำเนินชีวิตที่ต้องตกอยู่ภายใต้ความกดดันจากปัญหาต่าง ๆ รอบตัวที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้น การถวิลหาอดีตในบทกวีนี้จึงแสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะย้อนกลับไปในอดีต แต่อดีตในความเป็นจริงนั้นไม่สามารถที่จะย้อนคืนกลับมาได้ จึงต้องใช้ช่องทางของการสร้างจินตนาการเพื่อหลีกหนีปัญหามากมายที่มารุมเร้าในปัจจุบันขณะ อีกทั้งการหวนคิดถึงช่วงเวลาดี ๆ ในอดีตนั้น ยังเป็นการเสริมสร้างความสุขและเป็นการให้กำลังใจกับตนเอง เพื่อที่จะกลับมาสู่โลกแห่งความเป็นจริงและสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้

บทกวี “ฝูงกาแห่งท้องทุ่ง” เป็นอีกบทกวีหนึ่งที่ผู้แต่งใช้การถวิลหาอดีตมาสร้างเสริมแรงใจให้มีพลังที่จะดำเนินชีวิตต่อไป ดังคำประพันธ์ที่ว่า

แต่แล้วความผันผวน	ข้าตื่นลืมตา
มองเห็นดวงหน้าแห่งเธอ	
ข้าพุด – ผืนไร่ยเสมอ	โลกเหมือนละเมอ
กาเพรียก – ข้าเพื่อรำพัน	
เธอยิ้มดังแยมแสงดาววัน	ป่วยไข้ข้าพลัน
มลายหายไปบัดดล	

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 79)

ผู้แต่งชี้ให้ผู้อ่านได้เห็นว่า แค่การคิดถึงอดีตที่คุ้นเคยความเจ็บไข้ได้ป่วยทั้งหลายก็มลายหายไปโดยพลัน “กา” หรือ “หญิงสาว” ที่เป็นตัวแทนของอดีตมีส่วนช่วยในการเยียวยารักษาจิตใจที่ท้อแท้และสิ้นหวังของผู้คนได้ และยังเป็นการเพิ่มพลังชีวิตหรือเป็นการเติมเต็มในส่วนของคุณค่าที่ลดน้อยลงให้เพิ่มขึ้นมาด้วย

“ฝนร่อยสลาย – ไฟร่อยทรวง” เป็นอีกบทกวีหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า ภาพในอดีตที่ดีงามสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ เพื่อช่วยให้คนเราได้มีกำลังใจเพิ่มมากขึ้นได้ เพราะผู้แต่งได้ชี้ให้เห็นว่าอดีตมีในสิ่งที่ปัจจุบันนั้นขาดหาย ดังนั้นในการถวิลหาอดีตจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างจินตนาการทดแทนส่วนที่ขาดหายไปในปัจจุบันและเติมเต็มความสุขให้กับชีวิตในปัจจุบันขณะได้ ดังคำประพันธ์

ฉันรู้, ฤดูฝนเธอคนรัก	จะวิ่งฝ่ามาพัก – กระต๋อมสวน
เสียงสไลด์ทักทายดอกไม้มวล	จนหนามไหนขีดข่วนกระป๋องเธอ
ฉันเฝ้ามองอาบกับ – สดับฟัง	เหมือนวัยเยาว์ – ความหลังกำลังเสนอ
ภาพรอยยิ้ม – เสียงหัวเราะไพเราะ, เพื่อ	เหมือนหลับฝันละเมอได้แสงจันทร์
เธอรู้ไหม, ฉันรู้ ฤดูฝน	มากล่อมใจร้านคนมาปรนฝน
มือที่กรำจอบที่เก่า, เท้าเท่ากัน	แหละ, แมกไม้ของฉันจะงดงาม
เธอเห็นไหม, ฉันเห็นลายเส้นฝน	อันทอหวังถึงทันจนล้นสนาม
ถักดอกไม้ใบฝนทุกหนยาม	แหละ, ติดตามตาใจไปแสนนาน

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 84 – 85)

ผู้แต่งต้องการชี้ให้เห็นว่า อดีตเป็นสิ่งที่ไม่สามารถย้อนกลับมาได้ในความเป็นจริง การสร้างจินตนาการถึงอดีตเป็นเรื่องชั่วคราวและเพียงชั่วขณะหนึ่งเท่านั้น และถึงแม้จะเป็นเช่นนั้นแต่ธรรมชาติของมนุษย์ก็ยังคงอาศัยอดีตเพื่อมาเติมเต็มในส่วนที่ขาดหายไปในปัจจุบัน

หรือในบทกวี “ฝนชะซ่อมมะม่วง” ที่ผู้แต่งบรรยายถึงความรู้สึกในการถวิลหาอดีตไว้ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ยังนั่งเฝ้าเข้า – บ่าย, เพียงจิบชา	ลิ้มวันและเวลา – ลอยละล่อง
พลันรับรู้การพรูของละออง	ที่หยาดต้องเนื้อตัวและหัวใจ
กระไอดินหอมตลบและอบอวล	ซ่อมมะม่วงยิ่งชวนให้ฝันใฝ่
ซ่อมมะม่วง – ไอดินหอม, หลอมโลกไว้	สะกดใครบางคน – กลางฝนนั้น

(บ้านแม่น้ำ. 2538 : 97 – 98)

ผู้แต่งชี้ให้เห็นว่า ในการนึกถึงวันเวลาและสิ่งต่าง ๆ ในอดีตที่สวยงาม สามารถทำให้คนเรามีกำลังใจและแรงใจในการที่จะยืนหยัดต่อสู้อยู่ในสังคมหรือในโลกยุคใหม่ได้ ซึ่งเป็นรูปแบบของการเสริมสร้างความสุขให้กับชีวิตนั่นเอง

บทกวี “เดินทางในทุ่ง” เป็นอีกบทกวีหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าภาพอดีตในช่วงเวลาใด ๆ นั้นสามารถนำกลับมาเพื่อใช้มาเยียวยารักษาใจที่บอบช้ำจากความทุกข์ทรมานที่ได้รับได้ ดังจะเห็นได้จากในบทกวีที่ผู้แต่งกล่าวถึงภาพของควายแล้วนำความดีงามในอดีต มาเกี่ยวโยงความรู้สึกในปัจจุบันที่ท้อแท้และไม่พอใจกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม จึงได้สร้างภาพหรือสร้างจินตนาการขึ้นมาเพื่อย้อนรำลึกถึงช่วงเวลาแห่งความสุขอดีต ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมปัจจุบันไม่สามารถมีทดแทนให้กลับคืนมาได้ ดังคำประพันธ์

ควายพาฉันท่องไปในท้องทุ่ง	ฉันเก็บยอดผักบุ้งจากทุ่งท่า
เป่าฟองน้ำฟองฟุ้งสีรุ้งฟ้า	ควายเคี้ยวเอื้องข้าข้า – ประสาควาย
อาณาจักรของใจไร้อาณาจักร	อาณาจักรของรักไร้หลักหมาย
มีใจเพื่อพุ่มผักไช้พุ่มฟาย	ฉันแลเห็นคล้ายคล้ายควายแยมแยม
ยิ้มที่นำวัยเยาว์เรากลับมา	เสียงหัวเราะระน้ำตา, ท้องหิว – อิ่ม
ตะโกนา หว่า ลูกแม่ – เราลื้มชิม	ซ้อนปลากัดปลากริมริมหนองน้ำ
ยิ้มที่นำความเขลาเรากลับมา	สู่วิวใจใบไม้และตกต่ำ
เราไร้ทิศไร้ทาง – ระหว่างกระทำ	เพื่อสิ่งนั้น, จะกลับลามาทำลาย

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 47)

จากคำประพันธ์ที่ว่า “อาณาจักรของใจไร้อาณาจักร อาณาเขตของรักไร้หลักหมาย มีใจเพื่อพุ่มผักไช้พุ่มฟาย ฉันแลเห็นคล้ายคล้ายควายแยมแยม ยิ้มที่นำวัยเยาว์เรากลับมา” ในข้อความดังกล่าว ภาพของควายเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงอดีตเอาไว้ ผู้แต่งได้นำภาพอดีตกลับมาใช้ในรูปแบบของจินตนาการและความทรงจำ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะนำอดีตมาเยียวยารักษาใจที่บอบช้ำจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมในด้านต่าง ๆ อย่างเช่น ความเจริญทางเทคโนโลยี เป็นต้น และที่สำคัญนอกจากการถวิลหาอดีตจะมีส่วนช่วยในการปลอบประโลมจิตใจแล้ว การทบทวนอดีตยังสามารถทำให้เราพร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ที่มีอยู่ในสังคมอีกมากมายได้

บทกวี “เจ้าหน้าตา” เป็นอีกบทกวีหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่า อดีตมีส่วนช่วยในการปลอบประโลมหรือเยียวยารักษาจิตใจของมนุษย์ได้เช่นเดียวกัน ดังคำประพันธ์

ห้วงความสุขที่แท้ – ลึกแค่ไหน	เมื่อต่างจิตต่างใจ – ต่างไผ่ฝัน
ในยามยากพรากจากแสงตะวัน	ในความสุขแสนสั้น – วันแสนงาม
วันที่เราละเลียดละเมียดละไม	ในแก้อื้อผ้าใบที่ในสนาม
ฟ้าสีครามเกี่ยวโยงกับโมงยาม	ที่ความฝันบินข้าม – อีกฝั่งฟ้า
ที่เราได้ท่องไปในทุ่งถิ่น	อาบอุ่นกระไอดิน – กลิ่นฟางหญ้า
ในท้องทุ่งมีรังมีฝูงปลา	เพียงข้าวห่อ, มื้อเช้าจะฝ่าไป
มีหนังสืออ่านค้าง – ระหว่างบรรทัด	ร่มริมบึงสด – ทุ่งหญ้าไสว
หยุด, ทักใครบางคน, กับต้นไม้	กับหมาที่เฝ้าให้เฝ้ารับ
กับฝูงนกพูดได้, เกาะสายโทรเลข	กับหมู่เมฆฝูงม้า, ควบคู่กับ
นกเอี่ยวว่า – โลกใบน้อยอย่าย่อยยับ	ท่ามร่างเหล็กกลับและซับซ้อน

(พันฝนเพลงน้ำ. 2544 : 73)

อดีตมีส่วนช่วยในการเติมเต็มจิตใจให้กับมนุษย์ เมื่อในปัจจุบันความเจริญได้เข้ามาแทนที่ความดั้งเดิม คนบางกลุ่มที่ไม่อาจปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่ได้จึงไม่มีความสุข ดังนั้น ภาพในอดีตจึงมีส่วนช่วยในการรักษาใจที่ร้าวรานให้เกิดความสุขสงบได้ เหมือนดังเช่นที่ผู้แต่งได้บรรยายถึงความรู้สึกที่มีต่อการย้อนรำลึกถึงช่วงเวลาแห่งความสุขกับการคิดถึงสิ่งต่าง ๆ ที่คุ้นเคยในอดีตที่ปรากฏดังตัวอย่างข้างต้นนั้น

“แมวนหินบนหลังคา” เป็นการนำอดีตกลับมาเพื่อปลอบประโลมจิตใจที่อ่อนล้าหรือท้อแท้ ให้มีกำลังใจที่จะยืนหยัดอยู่ต่อไปได้ ในลักษณะนี้เป็นที่สังเกตได้ผ่านทางการเล่าเรื่องราวในมุมมองความนึกคิดของแมวตัวหนึ่งที่โหยหาอดีตที่ไม่มีอยู่จริงในโลกนี้แล้ว ดังคำประพันธ์

เหมือนมันหลงหลังคาฟ้าสีนวล	หยาดดาวม้วนจากฟ้าลงมาสู่
พร้อมสายลมสีขาวที่กราวกรู	ท่าหมอบคู้หูตั้งดังรอคอย
เฝ้ารอคอยโลกที่ไม่มีจริง	วาดทุกสิ่งด้วยสีเทาอันเศร้าสลด
คำนึงเก่าก่อนดังย้อนรอย	จึงค่อยค่อยก้าวไปในแสงจันทร์
หอมกลิ่นทุ่งสดใหม่อายน้ำค้าง	เสียงแม่น้ำครวญครางละเมอฝัน
บัวในบึงเก่าเฝ้ารำพัน	วันและคืนเก่าเฝ้ารำพึง
บนเนินดินต่ำสูงของทุ่งหญ้า	ที่ไค้รุ่งทอดมาจรดถึง
ที่สายลมรินรำในคำนึง	พาผีเสื้อฝูงหนึ่งมาถึงแล้ว
เพื่อตื่นในดวงตาละลานใจ	สุดดมกลิ่นสดใหม่ในเถื่อนแถว
อุโมงค์ไม้ไผ่ดาวอยู่วาวแวว	เสียงหายใจแผ่วแผ่วของผืนดิน
.....	
ยังคิดถึงตัวมันยิ่งสั่นเทา	ในอวกกลืนเก่าเก่าเอ้อระเหย
นอกหน้าต่างจันทร์ดวงจะลวงเลย	โลกดูเหมือนเฉยเมยจนเฉยชา
มันจึงร้องสูงต่ำคล้ายทำลาย	ให้โลกแตกสลายไปตรงหน้า
เศร้าทำให้ลืมคิดถึงนิทรา	ของชาวไร่ผู้ล้าผู้อ่อนแรง
จึงป็นขึ้นอีกครั้งสู่หลังคา	พร้อมกลายร่างซ้ำซ้ำเป็นหินแกร่ง
ท่ามกลางหมุนเวียนและเปลี่ยนแปลง	มันหมอบแผ่เฝ้าดูอยู่ลึกลับ

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 49 - 50)

การที่หวนคิดถึงอดีต เพราะอดีตไม่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน การไม่มีอยู่ ความไม่เที่ยง หรือความเปลี่ยนแปลง ได้ทำให้เกิดทุกข์ และเมื่อเกิดทุกข์จึงได้นำอดีตในความทรงจำกลับคืนมาใหม่โดยการสร้างจินตนาการคิดถึงสิ่งต่าง ๆ ที่คุ้นเคยในอดีต เพื่อนำอดีตนั้นกลับมาปลอบใจให้คลายทุกข์และมีพลังที่จะอยู่สู้ชีวิตต่อไป หรืออีกนัยหนึ่งการแสดงออกซึ่งการถวิลหาอดีตนั้น เป็นการสร้างภาพแห่งความสุขในอดีตขึ้นมาจากความทรงจำ เพื่อใช้สำหรับการหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง และ

ถึงแม้ว่าความสุขนั้นจะแสนสั้นและเป็นเพียงการหลบหนีได้เพียงชั่วขณะหนึ่งเท่านั้น แต่ก็เป็นการสร้างกำลังใจและสร้างความสุขที่ลดน้อยให้เพิ่มขึ้นมา เพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ต่อไปในโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้

นอกจากนี้ในบทกวี “แม่น้ำรำลึก” ซึ่งเป็นบทกวีที่แสดงออกอย่างชัดเจนว่าอดีตคือสิ่งที่นำกลับมาเพื่อลอบประโลมจิตใจ เนื่องจากอดีตนั้นไม่สามารถที่จะหวนกลับมาได้อีกแล้ว มนุษย์เราจึงต้องสร้างภาพในอดีตขึ้นมาจากความทรงจำ เพื่อต่อเติมความสุขให้กับช่วงชีวิตที่เหลืออยู่กับสังขารที่โรยล้า ดังคำประพันธ์ที่ว่า

เก้าอี้โยกมระเบียงฟังเสียงน้ำ	งามสงบพลบค่ำระร่ำไหล
เหงาดั่งว่าน้ำหยดจนหมดใจ	เหลือสิ่งใดไว้บ้างระหว่างชีวิต
ระหว่างรอแสงจันทร์เขาผ่านถึง	ความละมุนคั่นซึ่งอันตรังจิต
ที่ถักทอดเห็นเป็นภาพพิศ	ทีละนิดละน้อยค่อยแจ่มชัด
เห็นเด็กชายคนหนึ่งซึ่งขาดเขลา	โลกกว้างใหญ่วัยเยาว์เขาซึ้งชัด
เรือนรมน้ำหลังหนึ่งถึงอัศจรรย์	กลับร้อยรัดเขาไว้ ไม่รู้เลือน
แต่โลกพลันผันเปลี่ยนคล้ายเขียนทราย	ก่อนน้ำกลบหลบหายไปไม่แน่นเหมือน
ดั่งการร่วงดวงดาวและร้าวเดือน	ดั่งการเคลื่อนไปข้างหน้าอย่างว่าว
มีความผันสิ่งใดที่ไปถึง	ล้วนตักหกตกตึงล้วนแตกต่าง
แต่ชีวิตนิดน้อยกลับปล่อยวาง	วัยพิสุทธิ์สว่างช่วงสั้นนัก
.....	
ไม่มีแล้วเด็กชายช่างใฝ่ฝัน	ผู้หนีตามแสงจันทร์ ไปไหน
ทิ้งอดีตทอดยาวร้าวทุณ	รสสุคนธ์กลิ่นร่วงเป็นดวงน้ำตา
เก้าอี้โยกโลกเงียบเยียบย่ำ	คืนสีดำร่ำเหงาเปลี่ยว
ขานกล่อมอยู่คู่กายเด็กชายชรา	มือไขว่หาดวงจันทร์อยู่แน่นแล้ว

(แม่น้ำรำลึก. 2547 : 106 – 107)

ด้วยกาลเวลาที่ผ่านไป ประสบการณ์ชีวิตที่มากมาย และความชราที่เข้ามาเยือน ทำให้เกิดความรู้สึกโหยหาอดีตถึงความไร้เดียงสาของวัยเด็ก ที่ในปัจจุบันได้แปรเปลี่ยนไปด้วยประสบการณ์ที่เพิ่มมากขึ้นทุกวัน ความกว้างโลกที่ต้องเผชิญกับโชคชะตาที่พลิกผัน เมื่อเริ่มเข้าสู่จุดจบหรือจุดสูงสุดของชีวิต มนุษย์เรามักจะหวนคิดถึงอดีต เพื่อนำอดีตกลับมาทบทวนและลอบประโลมจิตใจ จากความทุกข์ในความไม่เที่ยงแท้ของชีวิต

ในเรื่องสั้นเรื่อง “ค่ายและคุก” เป็นเรื่องสั้นที่ชี้ให้เห็นว่าในการวิพากษ์วิจารณ์ของตัวละครนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำอดีตมาใช้เพื่อปลอบประโลมจิตใจที่เจ็บปวด ซึ่งลักษณะนี้ปรากฏอยู่ในตอนที่ตัวละครเอกคือ “ผม” ถูกจำคุกและการประหารด้วยข้อหาฆาตกรรมผู้บังคับบัญชาการ จึงคิดฟุ้งซ่านไปต่าง ๆ นานา ดังข้อความที่ว่า

ขณะนี้ความมืดกำลังคืบเข้ามา ผมคิดว่าผมได้กลิ่นฟางหญ้าที่ถูกเผา ยามค่ำมรกเศร้าเสมอในความรู้สึกของผม ควันไฟจากกองไฟลอยลับหายไปในความมืด ปานนี้เธอของผมคงกำลังอาบน้ำหรือไม่ก็กินข้าว หลังจากนั้นเธออาจทอดร่างลงนอนบนที่นอนอ่อนนุ่ม ติดตามการรายงานข่าวจากทางทีวี บางทีเธออาจนั่งพูดคุยหยอกล้ออยู่กับเพื่อน ๆ ก็ได้ ท้องฟ้าเบื้องนอกคงพร่างพรวไปด้วยดวงดาว อิมม์ จมูกของผมได้กลิ่นควันไฟนั้นอีกแล้ว มันทำให้ผมรู้สึกเหมือนกำลังหลงทาง เป็นพลศึกที่หนีหัวซุกหัวซุนออกมาจากการล้อมตีของฝ่ายตรงข้าม มะงุมมะงาหราไปในความมืดมิด หิวกระหายจนอยากกินเลือดกินเนื้อตัวเอง อยากกลับบ้าน คิดถึงความอบอุ่นเมื่อครั้งอยู่ใกล้ชิดแม่อย่างหนัก ผมอยากสารภาพกับแม่ว่า ผมรักแม่มากกว่าชาติเป็นไหน ๆ ผมจะขยันทำมาหากิน กอบกู้ฐานะครอบครัวของเราขึ้นอีกครั้ง ให้แม่ได้มีความสุขสบายในบั้นปลายชีวิตผมจะเลิกสำมะเลเทเมาอย่างเด็ดขาด แล้ววันหนึ่งผมก็จะกระซิบบอกแม่ แม่ครับ ผมเจอผู้หญิงถูกใจแล้วครับ

(ชีวิตสามะหาอันใด. 2545 : 73)

ความสิ้นหวังในชีวิตและการถูกจำกัดอิสรภาพ ทำให้ตัวละครเอกนำอดีตในความทรงจำกลับคืนมาเพื่อปลอบประโลมจิตใจของตน กล่าวคือ ในความเป็นจริงแล้ว “ผม” ไม่มีโอกาสที่จะได้ออกไปจากคุกนี้อีกตลอดกาล การที่ “ผม” คิดถึงอดีตเพราะยังมีสิ่งที่ “ผม” คิดจะทำแต่ยังทำไม่สำเร็จอยู่ แต่ในเมื่อมันเป็นไปไม่ได้อีกต่อไปแล้ว ตัวละครเอกจึงได้แต่วิพากษ์วิจารณ์ คิดถึงอดีต และนำอดีตนั้นกลับมาปลอบใจตัวเองและหลอกตัวเอง เพื่อสร้างความหวังลง ๆ ขึ้นมาว่าในวันหนึ่งความฝันนั้นจะเป็นจริง ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าจะไม่มีวันนั้นก็ตาม

การใช้อดีตเพื่อนำกลับมาปลอบประโลมจิตใจนั้น ยังมีปรากฏให้เห็นในเรื่องสั้นเรื่อง “พฤศจิกายน” โดยจะเห็นได้จากในตอนท้ายของเรื่องหรือตัวละครเอกอยู่ในช่วงพักระหว่างทำงานจึงได้ย้อนคิดถึงอดีต ดังข้อความที่ว่า

งานแบกหามในโกดังสินค้าทำให้เนื้อตัวของชายหนุ่มเปียกโชก เขารู้สึกว่าฤดูฝนกำลังจะจากจร มวลเมฆสีเทาในท้องฟ้าได้ขายคาบาบางลงไป ถนนสี่ทหารจะยิบระยับอยู่ด้วยเปลวแดดสีเหลืองจัด อากาศที่ร้อนอบอ้าวทำให้เขาอดที่จะคิดถึงสายน้ำชุ่มเย็นขึ้นมาไม่ได้ ยาม

หยุดพักชายหนุ่มนั่งทอดเขยอยู่บนลังสินค้า เหม่อมองออกไปทางทิศตะวันตก ดินแดนไกล
โพ้น เขาจับบทครุ่นฝันถึงฤดูน้ำหลาก...

(ชีวิตสามะหาอันใด. 2545 : 202)

การขาดอิสรภาพ ความกดดันจากสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และโคกนาฏกรรม เป็นประสบการณ์ที่ทำให้ชายหนุ่มต้องหนีออกมาจากบ้านเกิดมา แต่ในส่วนลึกของจิตใจแล้วชายหนุ่มยังคงถวิลหาถึงสิ่งที่จากมาอยู่เสมอ อย่างเช่น ที่ชายหนุ่มได้ย้อนรำลึกถึงภาพในอดีตขึ้นมาเมื่อยามที่อยู่อย่างโดดเดี่ยวเดียวดายในโรงงาน เพราะฉะนั้นจากการถวิลหาอดีตในตัวอย่างดังกล่าวจึงมีจุดมุ่งหมายในการนำอดีตมาเพื่อรักษาใจที่บอบช้ำจากประสบการณ์ที่เลวร้ายในชีวิต และยังเป็นการนำอดีตมาทดแทนส่วนที่ขาดหายหรือไม่มีในปัจจุบัน เพราะตัวละครเอกได้เลือกที่จะจากอดีตหรือบ้านเกิดนั้นมาในสภาพจำยอม จึงทำให้ต้องจากสิ่งต่าง ๆ ที่มีความคุ้นเคยมา อีกทั้งในสังคมใหม่ที่ทำงานอยู่นั้นก็แตกต่างจากสถานที่ที่บ้านเกิด จึงทำให้ชายหนุ่มเกิดความคิดถึงสถานที่ที่เคยมีความสุขเมื่อยามได้สัมผัสและอยู่อาศัย เนื่องจากในปัจจุบันนั้นชายหนุ่มไม่เคยได้รับความสุขสงบในการใช้ชีวิตเลย

เช่นเดียวกับในเรื่องสั้นเรื่อง “คำคืนมหัสจรรย์” จุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีตในเรื่องสั้นนี้ เป็นเพื่อประโยชน์ที่จะนำอดีตที่คุ้นเคยกลับมาปลอบประโลมจิตใจของตัวละคร ที่โหยหาและคิดถึงอดีตที่ผ่านมา อย่างเช่นในตอนที่เด็กสาวอาบนํ้าฝนนอกบ้านและย้อนรำลึกถึงชีวิตอดีตที่ผ่านมาของตนเอง ดังข้อความที่ว่า

ในที่สุดชายกลางคนก็ถูกไปจัดห้องนอนให้เด็กสาว เขาออกปากไล่เธอให้ไปอาบนํ้า เขาว่าจะอาบที่โถงน้ำฝนหรือในห้องน้ำก็ตามใจ เด็กสาวเลือกอาบที่โถงซึ่งน้ำฝนกำลังรินไหลจากรางลงมาจนล้นทะลัก เธอโพล่คิดไปถึงวัยเด็กที่เคยเปลือยกายวิ่งเล่นกลางสายฝนกับเพื่อน ๆ จนแม่ต้องใช้ไม้เรียวกำชับนั่นแหละถึงได้ยอมกลับเข้าบ้าน เด็กสาวยิ้มยิ้มอย่างมีความสุขเมื่อคิดถึงตรงนี้ เธอใช้ผ้าใสรองของชายกลางคนกระโจมอกแทนผ้าถุง เน้นนานเพียงใดแล้วนะที่เธอไม่มีโอกาสนั่งกระโจมอกอาบนํ้า แม่น้ำที่บ้านเกิด ต้นพิกุลใหญ่ริมแม่น้ำหน้าเรือนป่านี่จะถูกขัดล้มหายไปแล้วหรือยังก็ไม่รู้

(ชีวิตสามะหาอันใด. 2545 : 312)

จากตัวอย่างทั้งสองข้างต้น เป็นการนำภาพชีวิตในอดีตกลับมาเพื่อปลอบประโลมจิตใจ เพราะในปัจจุบันนั้นอดีตเหล่านั้นไม่สามารถที่จะหวนกลับมาได้อีกแล้วในความเป็นจริง นอกจากนี้แล้ว จะเห็นได้ว่า ต้นพิกุลที่ตัวละครกล่าวอ้างถึงนั้นเป็นตัวแทนของอดีตที่ตัวละครหรือเด็กสาวคิดถึงและโหยหา ดังนั้นการคิดถึงต้นพิกุลที่เป็นตัวแทนของอดีตจึงเป็นลักษณะการนำภาพในอดีตกลับมา

เพื่อใช้ปลอบประโลมใจให้คลายความเศร้า ที่ต้องจากบ้านเกิดของตนเองมาอยู่ในอีกสังคมหนึ่งที่แปลกตาไปจากความเป็นอยู่ที่คุ้นเคยในอดีต และให้ยอมรับความเป็นจริงที่ว่าอดีตได้ผ่านพ้นไปแล้ว เพราะฉะนั้นเราต้องมีชีวิตอยู่ต่อไปให้ได้

“นักปั้นน้ำ” เป็นนวนิยายที่การถวิลหาอดีตของตัวละครมีจุดมุ่งหมายในการนำอดีตกลับคืนมาเพื่อใช้ปลอบประโลมจิตใจของตัวละคร ที่อยู่ในสภาพหรือภาวะที่โดดเดี่ยวเดียวดาย ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ผู้แต่งได้ถ่ายทอดให้เห็น ผ่านการเล่าเรื่องของตัวละครเอกที่ได้กล่าวถึงชายหนุ่มและหญิงสาวที่เป็นคู่รักกัน แต่ต้องจากกันเพราะความจำเป็นที่ต้องทำงานเพื่อความอยู่รอด ทำให้หญิงสาวต้องจากบ้านเกิดไปทำงานในโรงงานอย่างเดียวดาย ดังตัวอย่าง

ชาวหนุ่มชานาคงเกี่ยวเดียวดายไปอีกฤดู เพราะหญิงสาวคนรักหลบลิ้นเข้าไปทำงานในเมืองหลวง ในทางกลับกัน ผมเองได้มองเห็นภาพหญิงสาวผู้นั้น ผู้ซึ่งกำลังสาละวนอยู่กับจักรเย็บผ้า มีสักช่วงขณะหนึ่งดอก ที่เธอได้เหม่อลอย มือข้างหนึ่งเท้าคาง มองออกไปยังท้องฟ้าเบื้องนอกชายคา เสียงกระดิ่งที่แขวนคอควายจึงแว่วดังในคืนแสงจันทร์ส่องสว่างบนลานนวดข้าว หรือคืนเดือนเพ็ญสิบสอง ที่เธอกับหนุ่มคนรักได้ร่วมลอยกระทง เพียงเท่านั้น น้ำตาก็เอ่อซึม...

(นักปั้นน้ำ. 2546 : 25 – 26)

ด้วยความเศร้าที่ต้องแยกจากคนรักและต้องไปจากบ้านเกิด ทำให้เกิดเป็นความรู้สึกโหยหาอยากให้ความคุ้นเคยต่าง ๆ ในอดีตนั้นวนกลับคืนมาอีกครั้ง ดังข้อความที่ว่า “มีสักช่วงขณะหนึ่งดอก ที่เธอได้เหม่อลอย มือข้างหนึ่งเท้าคาง มองออกไปยังท้องฟ้าเบื้องนอกชายคา เสียงกระดิ่งที่แขวนคอควายจึงแว่วดังในคืนแสงจันทร์ส่องสว่างบนลานนวดข้าว” การถวิลหาอดีตที่แฝงอยู่ในข้อความดังกล่าวนี้เป็นการนำภาพอดีตหรือความคุ้นเคยต่าง ๆ ในอดีตมาใช้ปลอบประโลมจิตใจที่กำลังเศร้าหมองจากที่ต้องพลัดบ้านเกิดเมืองนอนมาอยู่ในถิ่นที่แปลกกแยกแปลกตา อย่างไรก็ตามนอกจากเป็นการปลอบประโลมจิตใจที่เศร้าหมองแล้ว ยังทำให้ตัวละครได้เกิดแรงใจหรือเป็นการสร้างเสริมพลังให้สามารถดำเนินชีวิตตามที่เป็นอยู่ในปัจจุบันให้ดำเนินต่อไปได้ เพราะต้องยอมรับในความเป็นจริงให้ได้ว่าในปัจจุบันไม่ได้อยู่บ้านเกิดของตนเองอีกแล้ว แม้จะเศร้าแต่ชีวิตต้องก้าวเดินต่อไปข้างหน้าในทางที่ตนเองเลือกไว้เอง

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์ภาพสะท้อน วิถีนำเสนอ และจุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ จำนวน 5 เล่ม ได้แก่ กวีนิพนธ์ 3 ชุดประกอบด้วย “บ้านแม่น้ำ”, “พันฝนเพลงน้ำ”, “แม่น้ำรำลึก” รวมเรื่องสั้นชุด “ชีวิตล้ามะหาอันใด” และนวนิยายเรื่อง “นักปั้นน้ำ” สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ภาพสะท้อนการถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์มี 2 ประเภท คือ การถวิลหาอดีตของผู้แต่งและการถวิลหาอดีตของตัวละคร การถวิลหาอดีตของผู้แต่งพบในวรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์ ได้แก่ กวีนิพนธ์ชุด “บ้านแม่น้ำ”, “พันฝนเพลงน้ำ” และ “แม่น้ำรำลึก” เนื่องจากรูปแบบของวรรณกรรมเอื้ออำนวยให้ผู้แต่งสื่ออารมณ์และทัศนะของตนที่มีต่ออดีตได้โดยตรง ภาพสะท้อนการถวิลหาอดีตของผู้แต่งมี 2 ภาพ คือ ภาพอดีตเกี่ยวกับธรรมชาติและสภาพภูมิประเทศในสังคมชนบท และภาพอดีตเกี่ยวกับวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของคนชนบท ส่วนการถวิลหาอดีตของตัวละครพบในเรื่องสั้นชุด “ชีวิตล้ามะหาอันใด” และนวนิยายเรื่อง “นักปั้นน้ำ” เนื่องจากวรรณกรรมประเภทดังกล่าวเป็นเรื่องสมมติซึ่งมีตัวละครเป็นผู้แสดงบทบาทและดำเนินเรื่องราวทั้งหมด ดังนั้นการกระทำของตัวละครหรืออารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร จึงสามารถสะท้อนการถวิลหาอดีตไว้ในพฤติกรรมที่ตัวละครแต่ละตัวแสดงออกมา โดยภาพสะท้อนการถวิลหาอดีตของตัวละครมี 2 ภาพ คือ จากการที่ตัวละครเฝ้าคิดถึงชีวิตของตนเอง และการที่ตัวละครเฝ้าคิดถึงชีวิตของตน ภาพสะท้อนการถวิลหาอดีตดังกล่าวสามารถทำให้ผู้อ่านย้อนรำลึกถึงการถวิลหาอดีตได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม การถวิลหาอดีตของผู้แต่งกับการถวิลหาอดีตของตัวละคร มีความกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งแท้ที่จริงก็คือภาพชีวิตในอดีตของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ที่ยังคงประทับแน่นอยู่ในความทรงจำของเขาอย่างไม่เสื่อมคลายนั่นเอง

วิธีนำเสนอการถวิลหาอดีตพบในวรรณกรรมทุกประเภททั้งกวีนิพนธ์ เรื่องสั้น และนวนิยาย โดยวิธีนำเสนอการถวิลหาอดีตมี 2 วิธีประกอบด้วย การใช้มุมมองในการเล่าเรื่องและการใช้ภาษา การใช้มุมมองในการเล่าเรื่องจำแนกเป็น 3 ประเภท คือ การเล่าอดีตแบบใช้สรรพนามบุรุษที่ 1, การเล่าอดีตแบบใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 และการเล่าอดีตแบบใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 วิธีการนำเสนอด้วยการใช้มุมมองนี้ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพอดีต เข้าถึงผู้เล่าเรื่อง และเข้าใจเรื่องราวได้ใกล้ชิดและสนิทสนมกับผู้เล่าเรื่อง รวบรวมว่าผู้อ่านได้นำตัวเองเข้าไปมีส่วนร่วมับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ส่วนการใช้ภาษาประกอบด้วยการใช้สรรพนาม การใช้อุปสรรค และการใช้สัญลักษณ์ ผู้แต่งใช้เพื่อให้มีความหมายที่สื่อถึง

การถวิลหาอดีต ที่ผู้แต่งสามารถดึงผู้อ่านให้วนกลับไปสู่ชีวิตในอดีตและเกิดความดื่มด่ำประทับใจอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้การใช้ภาษาดังกล่าวยังสามารถสร้างสีสันและบรรยากาศของท้องถิ่นในชนบทภาคกลางของไทยได้อีกด้วย

จุดมุ่งหมายสำคัญของการถวิลหาอดีตมีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ ซึ่งพบในวรรณกรรมทุกประเภททั้งในกวีนิพนธ์ เรื่องสั้น และนวนิยาย โดยผู้แต่งชี้ให้ผู้อ่านตระหนักถึงคุณค่าของวิถีชีวิตในอดีต ให้ผู้อ่านนำปรัชญาชีวิตของคนในอดีตมาประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตสมัยใหม่ และให้นำภาพอดีตมาป้อนประโลมให้กำลังใจ เพื่อยืนหยัดต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ของการดำเนินชีวิตในสังคมสมัยใหม่

ภาพสะท้อน วิธีการนำเสนอ และจุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีต ทำให้งานประพันธ์ของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์เป็นวรรณกรรมถวิลหาอดีต ซึ่งเน้นอารมณ์และจินตนาการแบบย้อนรำลึกภาพในอดีตที่โดดเด่นที่สุดในวรรณกรรมไทยร่วมสมัย

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาค้นคว้าทำให้พบว่าวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์เป็นวรรณกรรมถวิลหาอดีต ซึ่งเกิดจากปัจจัยด้านชีวประวัติของผู้แต่งเองโดยตรง กล่าวคือ เป็นภาพประสบการณ์ชีวิตในอดีตของผู้แต่งที่เป็นคนชนบทมาแต่เดิม ภาพบ้านเกิดที่ปรากฏอยู่ในงานวรรณกรรมอย่างเด่นชัดคือ ภาพบ้านเกิดของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ ซึ่งในวัยเด็กฐานะทางครอบครัวค่อนข้างยากจน ทำให้ต้องอาศัยอยู่ในบ้านหลังเล็ก ๆ กับครอบครัว ดังนั้นจึงทำให้ภาพของบ้านที่ผู้แต่งกล่าวถึงมีความสมจริงและใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงของบ้านเกิดในสมัยอดีตของผู้แต่งที่อยู่ในชนบทที่แวดล้อมไปด้วยธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในแง่ของการสร้างสรรค์วรรณกรรม การกล่าวถึงประสบการณ์ชีวิตส่วนตัวของผู้แต่งมากเกินไป ย่อมทำให้งานประพันธ์นั้นมีความเป็นส่วนตัวของผู้แต่งสูงที่อาจก้าวไม่พ้นประสบการณ์ชีวิตมนุษย์ในสังคมอันหลากหลาย ซึ่งก็เป็นประสบการณ์ชีวิตที่มีคุณค่าด้วยเช่นกัน การเวียนว่ายอยู่ในวังวนแห่งประสบการณ์ชีวิตอาจจำกัดผู้แต่งให้อยู่แต่ในโลกเฉพาะตัวของตนเท่านั้น โดยไม่สนใจแง่มุมชีวิตมนุษย์ด้านอื่น ๆ ที่น่าใคร่ครวญ และอาจส่งผลให้ผลงานของนักประพันธ์ซ้ำซากจำเจอยู่กับที่และขาดพัฒนาการอย่างที่ดีควรจะเป็น

ส่วนจุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีตนั้น ผู้แต่งต้องการชี้ให้ผู้อ่านตระหนักถึงคุณค่าของวิถีชีวิตในอดีต การนำปรัชญาชีวิตของคนในอดีตมาประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตสมัยใหม่ และเป็นการนำภาพชีวิตที่มีความสุขและประทับใจในอดีตมาป้อนประโลมให้กำลังใจ เพื่อยืนหยัดต่อสู้กับอุปสรรคของการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน โดยในการศึกษาจุดมุ่งหมายของการถวิลหาอดีตที่ปรากฏในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ทำให้รู้ว่า การถวิลหาอดีตเป็นอารมณ์และจินตนาการที่ก่อตัวขึ้นมาจากความคิดต่อต้านโลกในยุคปัจจุบันของผู้แต่ง และต้องการหลีกเลี่ยงปัญหาความวุ่นวายต่าง ๆ

โดยการย้อนกลับไปหาความอบอุ่น ความสุข และความมั่นคงในอดีต อย่างไรก็ตาม การถวิลหาอดีตของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ยังมีความเกี่ยวโยงสัมพันธ์กับสภาพสังคมอีกด้วย เนื่องจากในช่วงเวลานับตั้งแต่หลังเหตุการณ์วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเมื่อประมาณปี 2540 เป็นต้นมา สังคมไทยได้มีประสบการณ์ที่บ่งบอกถึงการถวิลหาอดีต อันเป็นอารมณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของชีวิตที่กำลังลุ่มหลงอยู่กับความเจริญทางวัตถุ ความทันสมัย และความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ แต่แล้ววิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจก็ทำให้สังคมไทยตกอยู่ในความผันผวน ดังนั้น คนบางกลุ่มที่เกิดความรู้สึกไม่มั่นใจในความเป็นตัวตนของตนเองและอนาคตของสังคมไทย จึงมีความคิดที่จะหวนกลับไปหาความเป็นไทย โดยวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์เกิดขึ้นในช่วงเวลานี้ด้วยเช่นกัน จึงทำให้ได้รับอิทธิพลจากสภาพสังคม ที่ส่งผลต่อตัวผู้แต่งและงานวรรณกรรมที่ผู้แต่งได้สร้างสรรค์ขึ้นจนกลายเป็นวรรณกรรมถวิลหาอดีตที่มีความโดดเด่นในแง่ของการสื่อความคิด จินตนาการ และอารมณ์ความรู้สึกที่พาย้อนกลับไปสู่โลกในอดีต

อย่างไรก็ตาม เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไปสังคมก็ย่อมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังจะเห็นได้ชัดเจนที่สุดในเรื่องการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม หรือสังคมเทคโนโลยี ซึ่งความเปลี่ยนแปลงนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั่วโลก โดยที่มนุษย์ไม่สามารถปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้น ภาพอดีตบางภาพก็ยังคงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตสมัยได้ ในลักษณะของการปรับตัวและการผสมกลมกลืน แต่ภาพอดีตบางภาพก็ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตแบบใหม่ได้ก็ต้องเสื่อมสลายไปตามกาลเวลาตามกฎแห่งอนิจจัง ดังนั้น ภาพอดีตบางภาพจึงมีคุณค่าทางด้านจิตใจมากกว่าด้านการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน โดยสามารถทำให้ผู้ที่ย้อนรำลึกถึงอดีตเกิดความสุขใจและความอิ่มเอมใจ ใช้เป็นเครื่องปลอบประโลมจิตใจในสังคมปัจจุบันอันสับสนวุ่นวายได้ดีอย่างหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ยังมีแง่มุมอื่น ๆ ที่น่าศึกษาค้นคว้าต่อไปอีก เช่นอาจศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดการถวิลหาอดีตของนักเขียนร่วมสมัยคนอื่น ๆ และอาจนำการถวิลหาอดีตในวรรณกรรมของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ไปศึกษาเชิงเปรียบเทียบกับการถวิลหาอดีตของนักเขียนร่วมสมัยคนอื่น ๆ เพื่อให้เห็นกระแสแนวความคิดการถวิลหาอดีตในวรรณกรรมไทยในภาพที่กว้างขึ้นและชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งนี้อาจจัดเป็นชนบทการประพันธ์ประการหนึ่งของวรรณกรรมไทยร่วมสมัย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนก สกิมทอง. (2546). *นักปั้นน้ำ*. กรุงเทพฯ : รูปจันทร์.
- กว่าขึ้น บางคมบาง. (2547, 1 ตุลาคม). *มอบกวีซีไรต์ 2547 เรวดีร์ พันธุ์พิพัฒน์ คำสารภาพจากจิตใต้สำนึก วัยเยาว์ ผู้หญิง ความรัก*. Lush. หน้า 5 – 17.
- กิ่งสุรางค์. (2547, กันยายน). *ถนนสายวรรณกรรม : เรวดีร์ พันธุ์พิพัฒน์..กวีซีไรต์คนใหม่*.
หญิงไทย. 29(695). สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2548, จาก <http://www.google.com>.
- กุลลาบ มัลลิกะมาส. (2538). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กุสุมา รัชชมณี. (2547, 22 สิงหาคม). *กวีซีไรต์ 2547 เรวดีร์ พันธุ์พิพัฒน์*. กรุงเทพฯ รุกกิก.
หน้า 2-3.
- กุลธิดา สามะพุทธิ. (2547, พฤษภาคม). *เปิดพื้นที่ความทรงจำสำหรับเมืองริมน้ำ..ธนบุรี*.
สารคดี. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2547, จาก <http://www.google.com>.
- จิตกร บุษบา. (2547, สิงหาคม). *กวีนิพนธ์ซีไรต์ “แม่น้ำรำลึก” : เครื่องมือย้อนวัยเยาว์*.
ผู้จัดการออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2547, จาก <http://www.mohanamai.com>.
- เจตนา นาควัชร. (2514). *วรรณคดีวิจารณ์และวรรณคดีศึกษา*. โครงการตำราสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- เจมส์ จอยซ์. (2547). *ภาพชีวิตวัยเยาว์ของศิลปิน*. แปลโดย วิมล ภูณราชา. กรุงเทพฯ : นาค.
- ชลธิชา กลัดอยู่. (2518). *สองไทยสองวรรณกรรมร่วมสมัยของไทย*. กรุงเทพฯ : ศึกษาจิตสยาม.
- ชมพูนุช โมราชาติ. (2535). *ความแปลกแยกของชาวยิวในนวนิยายของเบอร์นาร์ด มาลามูด*.
ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ชาญยุทธ ปะวะวัง. (2547, กันยายน). *เรวดีร์ พันธุ์พิพัฒน์ ผู้ชาย สายน้ำ และความฝัน*.
เนชั่น. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2547, จาก <http://www.nationejobs.com>.
- ชัยสิริ สมุทวณิช. (2545). *ชีวิตสามะหาอันใด*. กรุงเทพฯ : หวีกล้าย.
- ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช. (2545). *มูมมอและเสียงเล่าในวรรณกรรม*. ในอ่าน(ไม่)เอาเรื่อง.
หน้า 63 – 76. กรุงเทพฯ : คบไฟ.
- ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์. (2544, กรกฎาคม). *การวิเคราะห์กลวิธีการแต่ง (1)*. *วิทยาจารย์*. 100(4):
60 – 63.
- _____. (2544, สิงหาคม). *การวิเคราะห์กลวิธีการแต่ง (2)*. *วิทยาจารย์*. 100(5):
44 – 45.

ณัฐกานต์ ลิ้มสถาพร. (2546). *Postmodern ดีกว่าแบรอนด์ ชับซ้อนกว่าโฆษณา*. หน้า 64 – 70.

กรุงเทพฯ : ทริปปิงพอยท์

เกกิง พันธุ์เกกิงอมร. (2541). *นวนิยายและเรื่องสั้น : การศึกษาเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์*.

สงขลา : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.

ธัญญา สังขพันธานนท์. (2547, 12 กันยายน). *ดำดิ่งลงสู่แม่น้ำรำลึก สายน้ำบทกวีแห่งการ*

โหยหาอดีต. กรุงเทพฯธุรกิจ. หน้า 2-3.

_____. (2539). *วรรณกรรมวิจารณ์*. ปทุมธานี : นาคร.

ธันยวัชร ไชยตระกูล. (2544). *Case study 4.0 : อ่านเกม อ่านกลยุทธ์วิเคราะห์ธุรกิจไทย*.

กรุงเทพฯ : ทิปป์ พอยท์.

ธีรยุทธ บุญมี. (2546). *โลก Modern & Post Modern*. กรุงเทพฯ : สายธาร.

นงนภัส ตาปสนันท์. (2548). *ทำไม “ชีวิต(จึง)ล้าสมัย”*. วารสารราคำแหง. 22(1) : 20-38.

บุญยงค์ เกศเทศ. (2536). *แอลกอฮอล์วรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. (2539). *แว่นวรรณกรรม*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง.

พัฒนา กิตติอาษา, บรรณาธิการ. (2546). *มานุษยวิทยากับการศึกษาปรากฏการณ์โหยหาอดีตใน*

สังคมไทยร่วมสมัย. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

มุกหอม วงษ์เทศ. (2547, พฤศจิกายน). *Kitsch*. โอเพ่น. 5(47) : 74-77.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ – ไทย*. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.

รีนุทัย สัจจพันธ์. (2538). *แอลกอฮอล์วรรณกรรม*. กรุงเทพฯ : บ้านวรรณกรรม.

เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์. (2538). *บ้านแม่น้ำ*. กรุงเทพฯ : คมบาง.

_____. (2544). *ฝันเพลงน้ำ*. กรุงเทพฯ : หวิกล้วย.

_____. (2545). *ชีวิตล้าสมัย*. กรุงเทพฯ : หวิกล้วย.

_____. (2546). *นักปั้นน้ำ*. กรุงเทพฯ : รูปจันทร์.

_____. (2547). *แม่น้ำรำลึก*. กรุงเทพฯ : รูปจันทร์.

วิทย์ เทียงบุญธรรม. (2541). *พจนานุกรมอังกฤษ – ไทย*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.

วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2514). *วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย.

วุฒิชัย กฤษณะประกรกิจ. (2548). *หมูนโลกย้อน (นอสตัลเจีย)*. ในเมืองใหญ่ในวงเล็บ.

กรุงเทพฯ : แพรวสำนักพิมพ์.

สายทิพย์ นุกูลกิจ. (2543). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง.

เสรี พงศ์พิศ. (2536). *ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท เล่ม 1*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิภูมิปัญญา.

- อิรวดี ไตลังคะ. (2543). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Jameson, Fredric. (1991). *Postmodernism, or , the Cultural Logic of Late Capitalism*.
USA : Duke University Press.
- Kidney, Jennifer. (1974). *An American Prelude : Nostalgia and The Sense of Death
In American Poetry*. Dissertation, Ph.D. (Language and Literature).
USA : Graduate School. Photocopied. Yale University.
- McKnight, Maureen A. (2003). *Just Nostalgia : The Cultural Work of Memory in
American Literary Regionalism*. Dissertation, Ph.D. The University of
Wisconsin – Milwaukee.
- Pathathai Suksangdow. (2006). *A Study of Nostalgia in Willa Cather's My Antonia*.
Master thesis, M.A. (English) Bangkok : Graduate school. Srinakharinwirot
University. Photocopied.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวอุบลนภา อินพลอย
วันเดือนปีเกิด	8 ตุลาคม 2523
สถานที่เกิด	จังหวัดพิษณุโลก
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	162 หมู่ 7 ต.วัดโบสถ์ อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก 65160
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2542	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี
พ.ศ. 2546	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พ.ศ. 2551	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ